

Aan Provinciale Staten van Flevoland

Voor u ligt het Jaarverslag 2015, inclusief de Jaarrekening 2015 (hierna: Jaarstukken). Deze Jaarstukken blikken terug op de Programmabegroting voor het jaar 2015, welke nog is vastgesteld in de vorige bestuursperiode. Bij de start van de nieuwe bestuursperiode is het College uitvoeringsprogramma 2015-2019 (CUP) opgesteld. Hierin zijn ook voor het jaar 2015 nieuwe doelen opgenomen. In deze jaarstukken kijken wij terug op het afgelopen jaar en leggen wij verantwoording af over zowel de doelen uit de Programmabegroting 2015 als de doelen voor de jaarschijf 2015 uit het CUP. We gaan in op wat we bereikt hebben (doelen en prestaties), wat we daarvoor gedaan hebben en wat dat gekost heeft.

De jaarstukken zijn ingericht conform het Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies (BBV). Dit betekent dat de opzet van de Jaarstukken 2015 aansluit op de Programmabegroting 2015 en nog de vorige programma indeling hanteert. Wij hebben ernaar gestreefd om de informatie in dit document zo toegankelijk mogelijk weer te geven.

Deze Jaarstukken beginnen met een bestuurlijke samenvatting. In deel II hebben we onze verantwoording over de programmaonderdelen opgenomen. Deel III bestaat uit de verplichte paragrafen en deel IV bevat de Jaarrekening 2015.

Gedeputeerde Staten van Flevoland,

Secretaris

Voorzitter

Inhoudsopgave

I	Bestuurlijke samenvatting	5
	Leeswijzer	7
II	Programmaverantwoording	11
1	Ruimte	12
1.0	Verantwoording op hoofdlijnen	13
1.1	Omgevingsbeleid	14
1.2	Water	16
1.3	Natuur, duurzaamheid en milieu	18
1.4	Ruimtelijk beleid	22
1.5	Totale lasten en baten	23
2	Bereikbaarheid	24
2.0	Verantwoording op hoofdlijnen	25
2.1	Openbaar vervoer	26
2.2	Mobiliteit	28
2.3	Instandhouding en realisatie infrastructuur	31
2.4	Totale lasten en baten	33
3	Economie	34
3.0	Verantwoording op hoofdlijnen	35
3.1	Economische Structuurversterking	36
3.2	Ontwikkeling en innovatie	38
3.3	Totale lasten en baten	42
4	Samenleving	43
4.0	Verantwoording op hoofdlijnen	44
4.1	Zorg en Sport	45
4.2	Jeugdzorg	47
4.3	Cultuur	48
4.4	Totale lasten en baten	49
5	Investeringsagenda	50
5.0	Verantwoording op hoofdlijnen	51
5.1	Nieuwe Natuur	52
5.2	Zuidelijk Flevoland	54
5.3	Noordelijk Flevoland	57
5.4	Markermeer/IJmeer	58
5.5	Amsterdam Lelystad Airport / OMALA	60
5.6	Duurzame Energie- en ontwikkelingsmaatschappij Flevoland	62
5.7	EU Plattelandsontwikkelingsprogramma	63
5.8	Flevokust	65
5.9	Midden-Flevoland	66
5.10	Totale lasten en baten	68
6	Bestuur	69
6.0	Verantwoording op hoofdlijnen	70
6.1	Samenwerking & bestuurlijke positionering	72
6.2	Bestuur	79
6.3	Algemene dekkingsmiddelen	82
6.4	Onvoorzien en stelposten	84
6.5	Bedrijfsvoering	85
6.6	Reserves	86
6.7	Totale lasten en baten	88
III	Paragrafen	89
1	Lokale heffingen	90
1.1	Beleid ten aanzien van de heffingen	90
1.2	Overzicht tarieven	91

1.3	Kwijtscheldingsbeleid.....	91
1.4	Lokale lastendruk	92
1.5	Opbrengst van de lokale heffingen	92
2	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	93
2.1	Inleiding	93
2.2	Risicobeleid en risicomanagement	93
2.3	Risicoprofiel.....	94
2.4	Weerstandsvermogen	95
2.5	Toelichting op de risico's	97
3	Onderhoud kapitaalgoederen	100
3.1	Algemeen	100
3.2	Beleidskader ten aanzien van het onderhoud	101
3.3	Middelen	103
4	Financiering	104
4.1	Algemeen	104
4.2	Ontwikkelingen	104
4.3	Performance en uitzettingen	104
4.4	Risicobeheer	106
5	Bedrijfsvoering	107
5.1	Algemeen	107
5.2	Reorganisatie	107
5.3	Doorontwikkeling planning en control cyclus.....	107
5.4	Interne beheersing	107
5.5	Automatisering en informatievoorziening.....	107
5.6	Sturen op inhuur	108
5.7	Verantwoording naleving gedragscode ambtelijke integriteit en gevoerd integriteitsbeleid 2015	109
5.8	Aanbevelingen Randstedelijke Rekenkamer	110
6	Verbonden partijen	112
6.1	Algemeen	112
6.2	Overzicht verbonden partijen	113
7	Grondbeleid	121
IV	Jaarrekening.....	123
1	Jaarrekening 2015 op hoofdlijnen.....	124
1.1	Omvang resultaat	124
1.2	Analyse resultaat	124
1.3	Financiële kengetallen	127
2	Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening	128
2.1	Baten en lasten per programma	128
2.2	Beleidsbaten en -lasten provincie Flevoland	129
2.3	Specificatie diverse baten en lasten	130
2.4	Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT).....	132
3	Balans.....	134
3.1	Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	135
3.2	Toelichting op de balans (activa).....	137
3.3	Toelichting op de balans (passiva)	143
3.4	Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen	147
V	Bijlagen.....	149
1.	Toelichting reserves en voorzieningen	150
2.	Incidentele lasten en baten	166
3.	Single information single audit (SISA)	169
4.	Controleverklaring.....	171

Bestuurlijke samenvatting

I. Algemeen

In het voorjaar van 2015 waren de verkiezingen voor Provinciale Staten. Dat betekent dat de 'nieuwe' Staten de laatste begroting van de 'oude' Staten moesten controleren en dat het nieuwe college aan de slag moest binnen de contouren van een reeds vastgestelde begroting. Na de collegevorming is een nieuwe koers ingezet in de lijn van het coalitieakkoord met als titel 'Innovatief en ondernemend'. Deze koers bouwt voort op de resultaten van de vorige coalitieperiode met een aantal accenten en doelstellingen, die deels zichtbaar worden in dit jaarverslag. Bijvoorbeeld met aandacht voor de verbreding van de Flevolandse economie. Zo wordt er onder andere ingezet op versterking van het MKB en de logistieke sector in combinatie met de havenontwikkelingen. Daarnaast zullen recreatie, toerisme en natuur samen met gebiedspromotie een impuls aan de economie moeten geven.

Ook wil de coalitie een integrale omgevingsvisie opstellen voor het gehele gebied. Daarin staat hoe Flevoland zich op de lange termijn ruimtelijk en economisch ontwikkelt. Het OV-beleid is losgekoppeld van de portefeuille mobiliteit om daar meer accent op te leggen en dit in relatie te brengen met vitaal platteland.

II. Jaarresultaat 2015

De Jaarrekening 2015 van de provincie Flevoland sluit met een positief saldo van € 4,6 mln. In 2015 hebben we aan Provinciale Staten een aantal maal gerapporteerd over de uitvoering van de Programmabegroting 2015 en vonden er bijstellingen plaats. Het hogere resultaat is veroorzaakt door de hogere uitkering in het provinciefonds, lagere lasten voor bedrijfsvoering en het niet aanwenden van stelposten.

In de Jaarstukken 2015 gaan we bij de diverse programmaonderdelen in op de afwijkingen ten opzichte van de Programmabegroting 2015 en op het ontstaan van het rekeningresultaat over 2015. Op hoofdlijnen is dit resultaat als volgt ontstaan:

Resultaatgebied	Afwijkingen	Resultaat
a. Efficiency binnen programma Bedrijfsvoering	1.867	1.867
b. Uitstel, vertraging, vraaguitval en minderwerk	257	615
c. Niet uitgevoerde beleidsvoornemens	167	167
d. Overig	2.303	1.945
Totaal	4.594	4.594

(Bedragen x € 1.000)

Gebeurtenis na balansdatum

Geen

III. Weerstandsvermogen

Om de risico's goed beheersbaar te houden heeft de provincie in 2015 het risicomanagement verder geïntensiveerd. Ten opzichte van de vorige periode zijn er, als gevolg van deze intensivering, meer risico's geïdentificeerd. Tegelijkertijd zijn deze risico's beter beheersbaar gemaakt. Dit heeft als effect dat de uiteindelijke hoogte van het risicoprofiel, wat de optelling is van alle restrisico's van de verschillende activiteiten en ontwikkelingen, lager is ingeschat. De dekkingsgraad is gestegen ten opzichte van de vorige actualisatie in de Programmabegroting 2016 van de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing.

IV. Samenstelling college van Gedeputeerde Staten

Hieronder staat de samenstelling van het college met bijbehorende portefeuille.

Naam	Portefeuille
Dhr. L. (Leen) Verbeek (Commissaris van de Koning)	Voorzitter Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten met in portefeuille: Raad van Europa, Integriteit, Lobby, Rijkstaken (samenwerking in de provincie, werkbezoeken gemeenten, burgemeesterszaken, Koninklijk huis, KO's, bezwaarschriften & klachten en veiligheid), P&O, Inkoop en aanbesteding, Facilitaire zaken, Archiefinspectie en Coördinatie IFA.
Dhr. J. (Jaap) Lodders	Gedeputeerde met in portefeuille: Ruimtelijke ordening, Wonen, Mobiliteit (exclusief OV), Amsterdam Lelystad Airport, OMALA, Schaalsprong Almere/RRAAM, IJsseldelta-Zuid, Rijksvastgoedbedrijf, Water, Sport en 1 ^e loco commissaris van de Koning.
Dhr. J.N.J. (Jan-Nico) Appelman	Gedeputeerde met in portefeuille: Economische Zaken, Maritieme Strategie Flevokust, Maritieme servicehaven Noordelijk Flevoland, Kornwerderzand, Landbouw en Visserij, Nieuwe Natuur, Floriade, Onderwijs en 2 ^e loco commissaris van de Koning.
Dhr. A. (Arie) Stuivenberg	Gedeputeerde met in portefeuille: Financiën, Klimaat en energie, Openbaar Vervoer, Samenleving (zorg), Vitaal Platteland, Fonds leefbaarheid landelijk gebied, Natuur en Landschap, Vergunningverlening, toezicht en handhaving, IPO-Bestuur, Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek, Milieu en afvalzorg en 3 ^e loco commissaris van de Koning.
Dhr. M. (Michiel) Rijsberman	Gedeputeerde met in portefeuille: Recreatie en Toerisme, Gebiedspromotie, Nationaal Park Oostvaardersplassen, Kunst en cultuur, Europa, IJmeer/Markermeer, Flevolandse samenwerkingsagenda, Bestuurlijke vernieuwing, Coördinatie Interbestuurlijk Toezicht, Digitale infrastructuur buitengebied, Communicatie en ICT en 4 ^e loco commissaris van de Koning.
Dhr. T. (Tjeerd) van der Wal	Provinciesecretaris / algemeen directeur

Leeswijzer

Doelstelling jaarstukken

De jaarstukken zijn een belangrijk instrument voor Provinciale Staten. Hierin leggen wij verantwoording af over gerealiseerde doelstellingen, uitgevoerde activiteiten en de inzet van de financiële middelen die de provincie ter beschikking stond. De jaarstukken zijn daarmee ook een belangrijk instrument om inhoud te geven aan de controlerende rol van Provinciale Staten.

Plaats jaarstukken in de planning & control cyclus

In de *programmabegroting* wordt vastgelegd wat de provincie wil bereiken, wat daarvoor wordt gedaan en welke financiële middelen daarvoor beschikbaar worden gesteld. De programmabegroting wordt door Provinciale Staten vastgesteld. Een en ander wordt in financiële zin verder uitgewerkt in de *productenraming*, die door Gedeputeerde Staten wordt vastgesteld.

Tussentijds kunnen plannen worden bijgesteld aan actuele ontwikkelingen. Dat kan als onderdeel van de reguliere cyclus gebeuren via de *perspectiefnota* en de *zomernota*, maar ook incidenteel op basis van door Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten genomen besluiten. Deze bijstellingen krijgen hun financieel beslag via begrotingswijzigingen die separaat aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

In de jaarstukken wordt eindverantwoording afgelegd over de uitvoering van de ambities, zoals verwoord in de programmabegroting en eventueel bijgesteld bij de perspectief- en zomernota. Er wordt aangegeven in welke mate de doelstellingen zijn gerealiseerd en er wordt verantwoording afgelegd over de inzet van de financiële middelen. Dit document dient ter ondersteuning aan de controlerende rol van Provinciale Staten.

Structuur jaarstukken

De structuur van de Jaarstukken wordt bepaald door wettelijke en niet wettelijke voormissen.

Wettelijke voormissen: het BBV

Het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) bevat voormissen voor de jaarstukken. Deze dient de volgende onderdelen te bevatten:

- een *programmaverantwoording*, waarin per beleidsprogramma een verantwoording wordt gegeven over de beoogde maatschappelijke effecten en de wijze waarop getracht is deze te verwezenlijken;
- de *paragrafen*, bedoeld als nadere toelichting op onderwerpen die van wezenlijk belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Zij geven een verantwoording over de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en lokale heffingen weer. De wettelijk verplichte paragrafen zijn: Lokale heffingen, Weerstandsvermogen en risicobeheersing, Onderhoud kapitaalgoederen, Financiering, Bedrijfsvoering, Verbonden partijen, Grondbeleid, een en ander voor zover van toepassing. Daarnaast kunnen Provinciale Staten besluiten additionele (informatie in de) paragrafen op te nemen. Zo nemen we op verzoek van Provinciale Staten in de paragraaf bedrijfsvoering een 'follow-up' op van de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer;
- een *jaarrekening* welke opgebouwd is uit een *jaarrekening op hoofdlijnen*, een *overzicht van baten en lasten*¹, dat alle baten en lasten van de in het programmaplan opgenomen activiteiten bevat, en een *balans met toelichting*. De jaarrekening vormt de basis voor de controle op de rechtmatigheid en het getrouwe beeld door de accountant.

Niet-wettelijke voormissen

Ieder hoofdstuk uit de programmaverantwoording begint met een verantwoording op hoofdlijnen, gevolgd door de programmaonderdelen binnen dat programma. Per programmaonderdeel worden de doelen, doelrealisatie en de daarbij uitgevoerde activiteiten toegevoegd aangevuld met, indien van toepassing, een opmerking over de risico's bij dit doel. Tot slot volgt een overzicht van de aangewende middelen en een verklaring bij het verschil tussen de rekening en de begroting na wijziging.

Met deze werkwijze sluiten we aan bij het voorschrift van het BBV om binnen de programmaonderdelen onderscheid te maken in de 3 w-vragen (Wat hebben we willen bereiken, Wat gingen we daarvoor doen, Wat mocht het kosten).

---

¹ Door afronding in duizendtallen, kunnen kleine afrondingsverschillen ontstaan in en tussen de verschillende tabellen.

Nieuw en gewijzigd

In de programmaverantwoording zijn de doelen uit zowel de Programmabegroting 2015 als het CUP 2015-2019 terug te vinden. Deze laatste doelen zijn dus toegevoegd ten opzichte van de begroting en zijn te herkennen aan het tussen haakjes vermelde CUP-nummer. Ditzelfde geldt voor de activiteiten.

Autorisatie

Provinciale Staten hebben een kaderstellende en controlerende taak. In de Provinciewet wordt aangegeven dat Provinciale Staten de begroting vaststellen. Gedeputeerde Staten hebben bestuursbevoegdheden en leggen verantwoording af over de uitvoering van het beleid. De bestuurlijke planning & control bestaat dientengevolge uit: kaderstellen, besturen, verantwoording afleggen en controleren. De twee belangrijkste instrumenten in het kader van planning & control zijn:

- de begroting ten behoeve van de autorisatiefunctie en allocatiefunctie (kaderstellen door Provinciale Staten) met behulp van de programmabegroting;
- de jaarrekening (en tussentijdse rapportages) ten behoeve van de controlerende functie (controleren door Provinciale Staten) en het geven van een goed inzicht in de financiële positie (aan belanghebbende externe instanties zoals het Rijk) met behulp van het jaarverslag (inclusief jaarrekening op hoofdlijnen).

De programmabegroting (inclusief programmaplan, paragrafen en financiële begroting) wordt vastgesteld door Provinciale Staten. Het financiële autorisatieniveau van de programmabegroting ligt per programmaonderdeel op het totaal van lasten en baten. Dit houdt in dat wij per programmaonderdeel niet meer mogen besteden dan het voor dat onderdeel geraamde totaalbedrag, aangevuld met door Provinciale Staten vastgestelde begrotingswijzigingen. Dit bedrag is per programmaonderdeel weergegeven in het Jaarverslag.

Voorbeeld

Als voorbeeld tonen wij hieronder de door Provinciale Staten geautoriseerde bedragen voor het programmaonderdeel 1.1 Omgevingsbeleid in 2015. Gelet op de vastgestelde begroting (-wijzigingen) 2015 mochten wij in 2015 niet meer besteden dan € 348.000.

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
1.1 Omgevingsbeleid	lasten	142	146	348	274	74
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	142	146	348	274	74

(Bedragen x € 1.000)

In dit geval is de besteding lager dan de begroting na wijziging en blijft de realisatie dus binnen het autorisatieniveau van de Staten.

Mandaatverlening²

Door eerdere besluitvorming van Provinciale Staten zijn er uitzonderingen ontstaan op de algemene lijn zoals hiervoor beschreven. Deze uitzonderingen hebben betrekking op gedelegeerde reserves en gemandateerde begrotingswijzigingen.

1. Gedelegeerde reserves

De provincie beschikt over een aantal reserves. Het besteden van de middelen binnen deze reserves is voorbehouden aan Provinciale Staten. Dit houdt in dat wij eerst een voorstel aan Provinciale Staten moeten voorleggen, alvorens wij verplichtingen aan mogen gaan.

Provinciale Staten hebben uit oogpunt van het vergroten van de doelmatigheid en slagvaardigheid van de provincie, bij het vaststellen van de meest recente Nota reserves en voorzieningen (Provinciale Staten van 16 december 2015) besloten, de beslissingsbevoegdheid tot besteding en het aangaan van verplichtingen voor een aantal reserves, bij ons neer te leggen. Het betreft hier de reserves Jeugdzorg, Sportaccommodaties c.a., Mobiliteit en Personele frictiekosten.

² Toegevoegd in verband met afhandeling Motie 15 'Transparantie delegatie/mandaat' (Algemene Beschouwingen 2012).

De besteding van de gedelegeerde reserves vindt plaats in overeenstemming met de doelstellingen die Provinciale Staten daarvoor hebben vastgelegd. Voor de transparantie over de bestemming en de besteding van de gedelegeerde reserves nemen wij jaarlijks in de programmabegroting een meerjarig bestedingskader op. Voor zover Provinciale Staten bepaalde onderdelen uit het bestedingskader onvoldoende onderbouwd vinden, kan Provinciale Staten besluiten dat deze bedragen nog niet geoormerkt zijn en dat de uitvoering hiervan derhalve nog niet wordt vrijgegeven. In die gevallen kunnen in de loop van het begrotingsjaar voor afzonderlijke projecten voorstellen aan Provinciale Staten worden voorgelegd.

Provinciale Staten besluiten zelf over het instellen, voeden en opheffen van reserves.

2. Gemandateerde begrotingswijzigingen

In de Financiële verordening 2013 van provincie Flevoland is door Provinciale Staten besloten zes typen wijzigingen in mandaat door ons te laten verwerken in de programmabegroting. Het gaat daarbij om de volgende typen wijzigingen:

- A. doorgeven bijdragen van derden met specifiek doel;
- B. reeds genomen Statenbesluiten;
- C. gedelegeerde onttrekkingen aan reserves (zie hierboven);
- D. begrotingsvoordelen uit lagere uitgaven en/of hogere inkomsten;
- E. tijdelijke programmabudgetten.

Om Provinciale Staten volledig op de hoogte te stellen van de gemandateerde begrotingswijzigingen, stellen wij haar (via de besluitenlijsten van Gedeputeerde Staten) van elke gemandateerde wijziging in kennis.

Verklaring resultaat per programmaonderdeel

Provinciale Staten autoriseren de programmabegroting op het niveau van totalen voor lasten en baten per programmaonderdeel. Daarom zijn in dit jaarverslag alle verschillen boven de € 100.000 tussen raming en realisatie per programmaonderdeel toegelicht.

Ter verhoging van de informatiewaarde hebben wij hieraan toegevoegd of het resultaat effect heeft op een reserve of een bijdrage van derden (waaronder doeluitkeringen begrepen). Het restant betreft het effect op het rekeningsaldo (algemene middelen). In de jaarrekening komt deze verklaring op hoofdlijnen terug.

Programmaverantwoording

1 RUIMTE

NIEUWE OMGEVINGSVISIE, NIEUWE AANPAK

Wat zijn gewenste toekomstontwikkelingen voor Flevoland? Hoe kan de provincie daaraan bijdragen? Om die vragen te beantwoorden werkt de provincie vanaf najaar 2015 aan een Omgevingsvisie Flevoland (OVF), een strategisch plan voor de leefomgeving van Flevoland. Grofweg eens in de tien jaar stelt de provincie een plan of visie vast dat richting geeft aan de lange termijnontwikkelingen en focust op het beleid van de provincie. Het huidige Omgevingsplan uit 2006 loopt eind 2015 af. Dit plan bundelt vier wettelijke plannen (streekplan, milieubeleidsplan, waterhuishoudingsplan en Provinciaal Verkeer- en Vervoerplan) en bevat ook de hoofdlijnen van het economische, sociale en culturele beleid. Met recht een integraal plan.

VAN LIERE GOED VOOR 1,2 MW ZONNE-ENERGIE

Het landbouw- en uiensoortbedrijf van Gebr. Van Lier uit Dronten heeft op drie plekken 4.620 zonnepanelen in gebruik genomen. Daarmee voorziet het voor ruim de helft in zijn eigen energiebehoefte. De Gebr. Van Lier heeft gebruik gemaakt van de subsidieregeling 'Asbest eraf, Zon erop'. Bij elkaar heeft het bedrijf ruim 6.500 vierkante meter asbest gesaneerd. De zonnepanelen leveren 1,2 Mega Watt (MW). Dat komt overeen met de stroombehoefte van ongeveer 350 huishoudens.

1.0 Verantwoording op hoofdlijnen

Flevoland kent een unieke ontstaansgeschiedenis en heeft de afgelopen decennia een ongekeerde ontwikkeling doorgemaakt. Het vraagt voortdurend aandacht om de kwaliteiten op het gebied van onder meer ruimte, landschap, milieu en water te behouden, verbeteren en versterken. Wij hebben ons samen met andere overheden en met maatschappelijke partners gericht op de evenwichtige en duurzame doorontwikkeling van ons stedelijk en landelijk gebied als aandeel in de regionale ontwikkeling. Daarbij houden we rekening met de verscheidenheid die onze provincie zo aantrekkelijk maakt. Belangrijk is ook een vitaal landelijk gebied en een aantrekkelijke natuur waar het goed wonen, ondernemen, werken en recreëren is met versterking van de Flevolandse identiteit.

De zoetwatervoorziening en waterveiligheid hebben voortdurend onze aandacht gevraagd en blijven dat ook doen. Samenwerking met betrokkenen was en is er op gericht om de waterveiligheid en zoetwatervoorziening op orde te hebben en om regionale ontwikkelingen mogelijk te maken.

Flevoland ontwikkelt zich als een duurzame provincie en daardoor groeien werkgelegenheid, investeringsbereidheid en concurrentiekracht van de economie. Wij hebben gewerkt aan de mogelijkheden om de bewoners en bedrijven van Flevoland te laten profiteren van de energietransitie, de CO₂-uitstoot te verminderen en het behoud van de Flevolandse leefomgevingskwaliteit.

Doelenboom

In onderstaande doelenboom is de relatie tussen de beoogde maatschappelijke effecten van het programma en de doelen uit de Programmabegroting 2015 die daar aan bijdragen weergegeven. Deze doelen zijn –omwille van de presentatie– in samengevatte vorm hieronder opgenomen. In de uitwerking van het programma zijn deze doelen uitgeschreven.

Programma	Programmaonderdeel	Maatschappelijk effect	Doelen	Relatie met programmaonderdeel
1 Ruimte	1.1 Omgevingsbeleid	Evenwichtig en duurzaam	Integrale en evenwichtige gebiedsontwikkeling	1.4 Ruimtelijk beleid
	1.2 Water	Regionaal watersysteem: veilig en voldoende	Regionale belangen in Deltabeslissingen	1.1 Omgevingsbeleid
			Partiele herziening OPF water	2.3 Instandhouding en realisatie infrastructuur
	1.3 Natuur, duurzaamheid en milieu	Duurzame provincie met economische potentie	Verbetering natuurgebieden, toename recreatieve- en natuurwaarden	1.4 Ruimtelijk beleid 3.2 Ontwikkeling en innovatie 5.1 Nieuwe Natuur
			Duurzaamheid: behoud koploperspositie en energieneutraal	5.6 DE-on
			Bescherming kwaliteit leefomgeving	
	1.4 Ruimtelijk beleid	Zuinig met ruimte. Vitaal platteland	Zorgvuldig ruimtegebruik werklocaties	1.1 Omgevingsbeleid 3.1 Economische structuurversterking
			Beleidsruimte voor vitaliteit en leefbaarheid	3.1 Economische structuurversterking 3.2 Ontwikkeling en innovatie

1.1 Omgevingsbeleid

Portefeuillehouder

J. Lodders

Maatschappelijk effect

De Flevolandse ruimte is provinciebreed evenwichtig en duurzaam ingericht, waarbij we rekening houden met de verscheidenheid die onze provincie zo aantrekkelijk maakt.

Doelen 2015

Een geactualiseerde integrale visie op de ontwikkeling van Flevoland, door structuurvisie(s) c.q. partiële herziening(-en) van het Omgevingsplan 2006 voor specifieke gebieden of onderwerpen die ruimtelijke ontwikkelingen mogelijk maken en stimuleren.

Er ligt een breed gedragen omgevingsvisie met een concrete uitvoeringsagenda die op eigentijdse en innovatieve manier tot stand komt (CUP 1.1).

Doelrealisatie

Door herzieningen van onder andere het Omgevingsplan Flevoland 2006 en de Verordening voor de Fysieke Leefomgeving Flevoland is het operationeel beleid en de regelgeving actueel gehouden.

De voorbereidingen voor een nieuwe omgevingsvisie zijn getroffen.

Activiteiten

- We hebben de Startnotitie Omgevingsvisie opgesteld. Op basis van de besluitvorming door Provinciale Staten over de startnotitie hebben we de eerste fase opgestart, het Atelier Flevoperspectieven <http://www.visieopflevoland.nl/expert/uitleg-proces-omgevingsvisie/> (CUP 1.1.1).
- De Verordening voor de Fysieke Leefomgeving Flevoland (VFL) hebben wij aangepast om ongewenste ontwikkelingen ten aanzien van ondergrond tegen te gaan.
- We hebben Europese en Nationale regelgeving geïmplementeerd en kaders geactualiseerd in de Partiele Herziening Omgevingsplan Flevoland water 2015. Hiermee zijn kaders gesteld op het gebied van water. Mede op basis van deze kaders heeft het Waterschap een waterbeheerprogramma opgesteld voor de periode 2016-2021.
- We hebben de Noodverordening Wind vastgesteld om te voorkomen dat er windmolens worden verplaatst die niet voldoen aan het beleid van opschalen en saneren.
- We hebben een ontwerp partiële herziening Omgevingsplan voor wind vastgesteld, als beleidskader voor het opschalen en saneren van de huidige windmolens voor geheel Flevoland.
- We hebben het ontwerp Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland als uitwerking van het Omgevingsplan vastgesteld. In dit Regioplan hebben wij duidelijk gemaakt waar opwekking van windenergie gewenst is. Het plan is tot stand gekomen in samenwerking met de gemeenten Dronten, Lelystad en Zeewolde en in overleg met ondernemers en bewoners van het buitengebied https://www.youtube.com/watch?v=kHc5mYJuX_s.
- We hebben de actualisatie van de visie op mobiliteit voor Flevoland opgesteld. Deze wordt begin 2016 aangeboden voor toetsing inspraakrijpheid aan Provinciale Staten (zie ook programmaonderdeel 2.2).
- We hebben bij actualisaties van het Omgevingsplan geanticipeerd op de Omgevingswet die naar verwachting in 2018 van kracht wordt.
- Wij hebben de rapportage 'Omgevingswet: wensen van gebruikers voor digitaal werken' opgesteld waarin is geïnventariseerd wat diverse gebruikersgroepen nodig hebben om digitaal te kunnen werken. Dit helpt bij het inrichten van onze eigen werkprocessen voor het werken onder de Omgevingswet. We zullen deze in 2016 aanbieden aan het Rijk ten behoeve van het bouwen van het digitale stelsel.
- We hebben de teksten van de Omgevingswet en de uitvoeringsregels beïnvloed waarbij specifieke aandacht is gevraagd voor de doorwerking van provinciaal beleid en de fondsvorming voor bijvoorbeeld verevening, ten behoeve van de uitvoering van beleid.

Risico's

Windenergie: Het risico dat het niet lukt om de uitvoering van het regioplan te realiseren zoals gepland, is niet opgetreden. Onder onze regie is het Regioplan Windenergie tot stand gekomen in een complex krachtenveld van energieproducenten, ondernemers, bewoners en overheden.

Doel 2015

Afname van de stikstofdepositie (CUP 5.7)

Doelrealisatie

Er is een perspectief gecreëerd voor maatschappelijk en economische ontwikkelingen, passend binnen de regelgeving rondom de afname van stikstofdepositie.

Activiteiten

- Op 14 april 2015 hebben wij ingestemd met het uitvoeringsprogramma voor het Programma Aanpak Stikstof (PAS) en de bestuurlijke afspraken daarover met het Rijk en de andere provincies. Op 1 december hebben wij ingestemd met de partiële herziening van de PAS. De mogelijkheden die het PAS biedt zijn uitvoerig met de Flevolandse gemeenten en de landbouwsector besproken. Daarom is in 2015 geen brede maatschappelijke discussie met betrekking tot de intensieve veehouderij georganiseerd.
- Wij hebben onder de noemer 'prioritaire projecten' - te weten de Floriade, woningbouw Almere Hout, industrieterrein Flevokust en de landbouw in Flevoland- vooraf ontwikkelruimte gereserveerd in de Natura 2000 gebieden van de buurprovincies. Dat betekent dat Flevolandse veehouders geen 'concurrentie' van collega's uit de andere provincies hebben voor wat betreft de uitstoot van stikstof (CUP 5.7.1).

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
1.1 Omgevingsbeleid	lasten	142	146	348	274	74
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	142	146	348	274	74

(Bedragen x € 1.000)

Relatie met productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product		Lasten	Baten	Saldo
1.1.1	Omgevingsplan	274	0	274
Totaal		274	0	274

(Bedragen x € 1.000)

1.2 Water

Portefeuillehouder

J. Ladders

Maatschappelijk effect

Een watersysteem van het IJsselmeergebied, waarbinnen regionale ontwikkelingen mogelijk zijn en waarmee de opgaven voor waterveiligheid en zoetwatervoorziening worden opgelost.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Effect-indicator 1	De beschermingswaarde van de dijken neemt toe, zodanig dat de overstromingskansen kleiner wordt waarbij rekening wordt gehouden met het aantal slachtoffers en de economische schade van een overstroming: - Noordoostpolder - Flevopolders (*) In 2015 geen effecten. Het Rijk neemt de Delta-beslissingen en verankert die in 2015 in het Nationaal Waterplan. De waterveiligheidsnormen worden daarna (ca. 2017) wettelijk vastgelegd. Daadwerkelijke maatregelen worden pas na 2017 getroffen.	(*)	(*)
Prestatie-indicator 1	De actualisatie van de Partiële Herziening Omgevingsplan (Water) wordt in 2015 vastgesteld.	100%	100%

Doelen 2015

De Flevolandse belangen zijn:

- waterveiligheid voor alle delen van Flevoland;
- voldoende schoon zoetwater voor Flevolands gebruik;
- voorgenomen ruimtelijk-economische ontwikkelingen worden niet gehinderd;
- nieuwe ruimtelijk-economische ontwikkelingen mogelijk maken.

Het behoud van bodemkwaliteit en een robuust watersysteem, zodanig dat er ruimte is voor ontwikkeling en de kwaliteiten van Flevoland worden beschermd (CUP 1.3).

Doelrealisatie

De Flevolandse belangen op het gebied bodemkwaliteit en robuust watersysteem zijn geborgd in de uitgevoerde activiteiten.

Activiteiten

- We hebben 'Dijk van een idee' geïmplementeerd binnen de integrale kustontwikkeling Lelystad-Flevoland (Surfstrand en mountaindijken). De waterveiligheidsopgave is hier gecombineerd met vraagstukken op het gebied van economie, recreatie en mobiliteit.
- We hebben activiteiten en projecten binnen het Actieplan Bodem en Water uitgevoerd en voorbereidingen getroffen voor 2016 zoals 'Zicht op de Bodemstructuur', symposium 'Flevolandse bodem op een keerpunt', afstemming met ketenpartijen zoals de Suikerunie (CUP 1.3.1) en het project 'Spaarwater' (zoetwater en landbouw).
- We zijn een samenwerking aangegaan met de gemeente Noordoostpolder en het waterschap om te komen tot een duurzame oplossing voor het bodemdalingsgebied in de Noordoostpolder (CUP 1.3.1).
- We hebben met onze partners (andere provincies, Rijk, waterschappen, alle IJsselmeergemeenten en maatschappelijke organisaties) de overlegstructuur aangepast op de uitvoeringsfase van het Deltaprogramma. Ten behoeve van het bewaken van de voortgang, monitoring, borging en actualisering

van de Deltabeslissingen hebben wij met onze partners het Pact van het IJsselmeer en de Bestuursovereenkomst Zoetwater ondertekend.

- We hebben in oktober de IJsselmeertop georganiseerd om betrokken partijen te inspireren voor de uitvoeringsfase van het Deltaprogramma <https://www.youtube.com/watch?v=-MdiITfYQDo>.
- We zijn gestart met het implementeren van de veiligheidsnormering (onder andere nieuwe normering Knardijk) en de uitwerking van het 'voorzieningsniveau zoetwater' (om zoetwatergebruikers duidelijkheid te geven wat zij van de overheid mogen verwachten).

Doelen 2015

- Vaststelling van de Partiële Herziening Water van het Omgevingsplan.
- Vaststelling waterveiligheidsbeleid.
- De kaders zijn geactualiseerd zodanig dat we droge voeten en voldoende gezond water voor mens, dier en plant ook voor de langere termijn kunnen garanderen.

Doelrealisatie

De Partiële Herziening Omgevingsplan Flevoland Water 2015 is op 28 oktober 2015 door Provinciale Staten vastgesteld. De vaststelling van het waterveiligheidsbeleid voor buitendijkse gebieden is voorzien medio 2016.

Activiteiten

- We hebben de regelgeving geïmplementeerd en kaders geactualiseerd in de Partiële Herziening Omgevingsplan Flevoland Water 2015.
- We zijn gestart met een proces voor de nieuwe kaderstelling voor de waterveiligheid van de buitendijkse gebieden. Een belangrijk onderdeel is het bevorderen van water- en bodembewustzijn bij inwoners en ondernemers. We leggen medio 2016 aan Provinciale Staten een voorstel voor over de nieuwe kaderstelling voor de waterveiligheid van buitendijkse gebieden.

Risico's

In de loop van het jaar is de voorgenomen planning niet haalbaar gebleken. Dit was het gevolg van de verschuiving van bevoegdheden op het gebied van waterveiligheid van de buitendijkse gebieden van de provincie naar de gemeenten. Om dit op te vangen hebben we extra aandacht besteed aan overleg en afstemming waardoor het voorstel voor de nieuwe kaderstelling voor de waterveiligheid niet in 2015 maar medio 2016 aan Provinciale Staten wordt voorgelegd.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
1.2 Water	lasten	476	355	385	258	127
	baten	-441	-470	-478	-469	-9
	saldo	35	-114	-93	-211	118

(Bedragen x € 1.000)

Waarvoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
1. Overige verschillen	127	16	0	111
Totaal lasten	127	16	0	111
Baten				
Overige kleine verschillen	-9	0	0	-9
Totaal baten	-9	0	0	-9

1. Overige verschillen

Binnen Water vallen veel activiteiten die kleine verschillen opleveren welke samen optellen tot € 127.000. De verschillen zijn ontstaan op de onderdelen Ontwikkeling Waterbeleid, Grondwaterbeheer en als gevolg van een lagere dotatie aan de voorziening Grondwaterbeheer.

Relatie met productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product		Lasten	Baten	Saldo
1.2.1	Water	258	-469	-211
Totaal		258	-469	-211

(Bedragen x € 1.000)

1.3 Natuur, duurzaamheid en milieu

Portefeuillehouder

A. Stuivenberg, Michiel Rijsbermand

Maatschappelijk effect

Flevoland is een duurzame provincie en daardoor groeien werkgelegenheid, investeringsbereidheid en concurrentiekracht van de economie.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	- Realisatie concrete inrichtingsprojecten - Monitoringssysteem voor kwaliteit gesubsidieerde Ecologische Hoofdstructuur (EHS) is in ontwikkeling, wordt met ingang van 2014/2015 operationeel. (*) Monitoring is operationeel, in 2016 komt de eerste pilot rapportage. Zie programmaonderdeel 5.1 voor de realisatie van de inrichtingsprojecten.	30% 50%	0% (*)
Effect-indicator 1	Flevoland is energieneutraal (exclusief vervoer)	50%	61%
Effect-indicator 2	Opgesteld vermogen windenergie in megawatt (MW). Toelichting: 1200 MW wordt gehaald, als windpark Noordoostpolder is gerealiseerd. Dit zal eind 2016 of begin 2017 zijn. Exact getallen kunnen niet gegeven worden omdat het bouwen van de windmolens in volle gang is.	790	>790

Doelen 2015

Verbetering van de aantrekkelijkheid, kwaliteit, toegankelijkheid en het recreatief gebruik van natuurgebieden met behoud van internationale natuurdoelen (biodiversiteit).

De natuurwaarden zijn behouden, de beleefbaarheid van natuurgebieden is toegenomen en de economische activiteiten in natuurgebieden ondersteunen een succesvol beheer zonder natuurwaarden te bedreigen (CUP 2.4).

De status Nationaal Park is samen met de gebiedspartners aangevraagd, uitgaande van een balans tussen beschermen en beleefbaarheid (CUP 2.5).

Doelrealisatie

De onderstaande activiteiten hebben bijgedragen aan de verbetering van de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de Flevolandse natuurgebieden. De koppeling tussen recreatie en natuur is versterkt door met gemeenten, recreatieondernemers en terreinbeheerders ideeën te ontwikkelen voor meer aantrekkelijke natuur. De voorbereidingen zijn getroffen voor de aanvraag van de Status Nationaal Park voor de Oostvaardersplassen.

Activiteiten

Sinds de decentralisatie van het natuurbeleid (per januari 2014) is de provincie verantwoordelijk voor de ontwikkeling en het beheer van de natuur in Flevoland. In de provinciale visie Natuur die in 2014 is vastgesteld hebben wij de ambities weergegeven. In 2015 hebben wij invulling gegeven aan de volgende onderdelen:

- We zijn het overleg gestart met het Ministerie van Economische Zaken over de overdracht van het beheer en het dierenwelzijn van de grote grazers in de Oostvaardersplassen.
- We hebben een bestuursopdracht voor de uitwerking van het concept voor het Nationaal Park Oostvaardersplassen vastgesteld. Financiële besluitvorming is aan Provinciale Staten voorgelegd en volgt begin 2016 (zie ook Programma 3, het doel binnen programmaonderdeel 3.2 met betrekking tot de vrijetijdseconomie).
- We hebben het advies van Provinciale Staten over het Natura2000 Beheerplan Oostvaardersplassen overgebracht aan de Staatssecretaris van Economische Zaken (CUP 2.5.4).
- We zijn gestart met uitwerking van de maatregelen die zijn opgenomen in het Natura2000 Beheerplan voor de Oostvaardersplassen. De maatregelen voor de Lepelaarsplassen zijn afgerond (CUP 2.4.3).
- Binnen het programma Nieuwe Natuur zijn de eerste intentie- en realisatieovereenkomsten gesloten (zie Programmaonderdeel 5.1).
- We hebben een startnotitie aan Provinciale Staten voorgelegd voor het intrekken van de Verordening Groen-Blauwe Zone.
- We hebben bij het AZC Dronten de spelregels Ecologische Hoofdstructuur toegepast en de begrenzing van Natuurnetwerk Nederland aangepast.
- We hebben het Natuurbeheerplan 2016 vastgesteld waarbij in overleg met de terreinbeheerders een aantal actualisaties is doorgevoerd zoals het opnemen van de ambities van het Programma Nieuwe Natuur (CUP 2.4.3).
- We hebben de gebieden voor agrarisch natuurbeheer vastgelegd in het Natuurbeheerplan. Het Flevolands Agrarisch Collectief (FAC) is opgericht voor een efficiënte en effectieve uitvoering en we hebben de eerste beschikking op basis van de nieuwe systematiek afgegeven aan het FAC (CUP 2.4.3).
- We zijn gestart met het uitvoeringsprogramma voor de visie Verrassend Groen. We richten ons daarbij onder andere op een betere koppeling tussen recreatie en natuur. Daarbij zetten we in op het samen met gemeenten, recreatieondernemers en terreinbeheerders ontwikkelen van ideeën voor meer aantrekkelijke natuur (CUP 2.4.1, 2.4.2 en 2.4.5).
- We hebben opdracht gegeven aan Landschapsbeheer Flevoland om de kwaliteit en kwantiteit van landschapselementen in Flevoland te monitoren van 2015 tot en met 2017.

Doelen 2015

Behoud van de koploperspositie op het gebied van duurzame ontwikkelingen, met name op het gebied van energie en klimaat.

Er zijn stappen gezet op weg naar energieneutraliteit in 2030 (inclusief mobiliteit) en de stimuleringsregeling voor hernieuwbare energie voorziet aantoonbaar in een behoefte (CUP 5.2).

Doelrealisatie

Met een percentage van 61% (hoeveelheid hernieuwbare energie van het totale energieverbruik van inwoners en bedrijven in Flevoland, exclusief mobiliteit) steekt Flevoland met kop en schouders boven de rest van Nederland uit.

Activiteiten

- Wij hebben een plan-milieueffectrapport (plan-MER) voor windenergie opgesteld. Dit was de basis voor een partiële herziening van het Omgevingsplan en voor het Regioplan Windenergie Zuidelijk en Oostelijk Flevoland (zie ook programmaonderdeel 1.1 Omgevingsbeleid). Hiermee hebben wij de basis gelegd voor een toename van de in Flevoland opgewekte windenergie en het verkleinen van het aantal windmolens.
- We hebben de mogelijkheden onderzocht om bermgras van provinciale wegen te verwaarden. Dit heeft geleid tot een nieuwe manier van aanbesteding, zodat het bijdraagt aan het halen van onze energiedoelstelling (biobased-economie).
- We hebben gefaciliteerd bij de ontwikkeling van projecten om onze energiedoelstelling te halen, zoals geothermie in Luttelgeest. We hebben stichting Duurzame energie en ontwikkelingsmaatschappij Flevoland (DE-on) geattendeerd op interessante opties hierin.
- We hebben samen met partners projecten uit het sociale innovatieve kennisprogramma Duurzaam Door uitgevoerd. Een voorbeeld is 'Scholier zoekt waarde' waarbij Technasium leerlingen samen met bedrijven hebben gezocht naar mogelijkheden voor het benutten van reststromen (www.duurzaamflevoland.nl).

- Wij hebben het percentage hernieuwbare energie gemonitord en gepresenteerd, dit percentage ligt op 61%.
- We hebben een start gemaakt met het proces voor een toekomstbeeld Energie 2050 en de uitvoeringsagenda 2030 <https://www.youtube.com/watch?v=8UCTP-vdR-Q> (CUP 5.2.1).
- De inzet van DE-on heeft tot een versnelling van de energietransitie geleid in delen van de markt die niet zelfstandig tot realisatie komen, zie verder programmaonderdeel 5.6 Duurzame Energie- en Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland.

Doelen 2015

Bescherming van de kwaliteit van de Flevolandse leefomgeving (milieu).

De provincie richt zich op een schone en rustige leefomgeving. Hierbij wordt ingezet op die kwaliteitsniveaus die ruimte creëren voor het versterken van de economie, gekoppeld zijn aan een goed vestigingsklimaat. Daarbij wordt minimaal voldaan aan alle wet- en regelgeving voor de kwaliteit van lucht, geluid en bodem.

Doelrealisatie

De kwaliteit van onze leefomgeving is beschermd en er hebben zich geen calamiteiten voorgedaan.

Activiteiten

- De Omgevingsdiensten hebben hun door ons opgedragen taken voor vergunningverlening, toezicht en handhaving adequaat uitgevoerd. De Omgevingsdiensten zijn in 2015 verder uit hun opstartfase gegroeid. De opdrachtgever-opdrachtnemer relatie is volwassen geworden en meer beheersmatig. Dit blijkt onder andere uit het tijdig en adequaat rapporteren.
- We hebben actief bijgedragen aan de voorbereidingen voor de kostprijsystematiek waarmee de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek in 2016 gaat proefdraaien.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
1.3 Natuur, duurzaamheid en Milieu	lasten	13.478	13.402	13.175	12.364	812
	baten	-1.114	-776	-1.084	-976	-109
	saldo	12.364	12.626	12.091	11.388	703

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening-saldo
Lasten				
1. Lagere lasten i.v.m. herfasering bij natuurprojecten	414	400	0	14
2. Extra kosten vanwege landelijke indexeringsafspraken en inrichtingsprojecten Natuurbeheer	-293	-293	0	0
3. Meerjarige projecten Duurzaam Door, zwaartepunt verschoven naar 2 ^e jaar	157	0	71	86
4. Vertraging bij projecten Bodem	293	293	0	0
5. Afwikkeling programma Externe Veiligheid	62	0	0	62
Overige kleine verschillen	179	3	38	138
Totaal lasten	812	403	109	300
Baten				
3. Vertraging bij meerjarige projecten Duurzaam Door	-71	0	-71	0
Overige kleine verschillen	-38	0	-38	0
Totaal baten	-109	0	-109	0

1. Lagere lasten in verband met herfasering bij natuurprojecten

De uitvoering van de activiteiten voor de Oostvaardersplassen is vertraagd (€ 56.000). In 2015 zijn alleen monitoringswerkzaamheden uitgevoerd en is nog niet gestart met de uitvoering. Bij het agrarisch natuurbeheer zijn door het aflopen van agrarisch beheercontracten geen nieuwe verplichtingen aangegaan, omdat er gewacht wordt op het nieuwe stelsel van het agrarisch natuurbeheer dat per 1 januari 2016 in werking treedt. Hierdoor liggen de lasten € 311.000 lager. Het effect hiervan op de agrarische natuur is niet terug te zien in de jaarlijkse resultaten van het Meetnet Agrarische Soorten. De belangrijkste wijzigingen zijn er opgericht dat het agrarisch natuur- en landschapsbeheer doelgerichter en efficiënter wordt. Voor enkele andere budgetten binnen natuurbeheer geldt tevens dat de lasten lager liggen dan begroot (€ 47.000).

2. Extra kosten vanwege landelijke indexeringsafspraken en inrichtingsprojecten Natuurbeheer

De overschrijding wordt veroorzaakt door een nabetaling aan Staatsbosbeheer over 2014 en 2015 omtrent de indexering van de beheersubsidie. Eind 2015 zijn landelijk afspraken gemaakt hoe de 6-jarige beheersubsidies aan de terrein behorende organisatie worden geïndexeerd. Daarnaast heeft een inrichtingsproject van Natuurmonumenten geleid tot extra uitgaven voor 2015, die niet waren ingeschat in de kasprognose. De totale overschrijding bedraagt voor deze twee onderdelen € 293.000. Deze overschrijding gesaldeerd met de onderschrijding bij punt 1 is gestort in de reserve Beheer en ontwikkeling natuur.

3. Meerjarige projecten Duurzaam Door, waarbi het zwaartepunt van uitgaven in 2de jaar worden voorzien.

De onderuitputting wordt voornamelijk veroorzaakt door het meerjarige programma Duurzaam Door 2015-2016. Er zijn 4 projecten opgestart die een looptijd kennen van twee jaar, de uitgaven hiervoor zullen met name in het tweede jaar worden gemaakt.

De baten liggen lager omdat de bijdrage van het Rijk met ingang van 2015 als decentralisatie uitkering is opgenomen in het Provinciefonds. De bijdrage is daarom verantwoord op het programmaonderdeel Algemene dekkingsmiddelen (6.3).

4. Vertraging bij projecten Bodem

Bij het programma Duurzaam Gebruik Ondergrond hebben een aantal projecten vertraging opgelopen, waaronder Vruchtbaar Flevoland zicht op bodem, Verkenning geothermie Almere, Kennisontwikkeling Geothermie en het Bodemcongres. Daarnaast hebben een aantal projecten niet geleid tot uitgaven, waaronder 'Het verbod op boren schaliegas' en 'Beleefbaar maken van bodemschatten'. De onderuitputting op het budget bodem wordt gestort in de reserve Bodem.

5. Afwikkeling programma Externe Veiligheid

Bij de afwikkeling van het programma Externe Veiligheid is een aantal subsidies over voorgaande jaren lager vastgesteld.

Relatie met productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product		Lasten	Baten	Saldo
1.3.1	Natuur	6.484	-9	6.474
1.3.2	Milieu en Duurzaamheid	1.786	-976	810
1.3.3	Omgevingsdienst Flevoland	4.094	10	4.103
Totaal		12.364	-976	11.388

(Bedragen x € 1.000)

1.4 Ruimtelijk beleid

Portefeuillehouders

J. Lodders

J.N. Appelman

Maatschappelijk effect

Slim en zuinig ruimtegebruik van kantorenlocaties en bedrijventerreinen.

Een vitaal en aantrekkelijk landelijk gebied waar het goed leven, werken en recreëren is.

Doelen 2015

Zorgvuldig ruimtegebruik van werklocaties in Flevoland, zodat het aanbod passend is bij de behoefte en regionaal is afgestemd. Dit betekent:

- slim en toekomstgericht omgaan met de ruimte;
- aansluitend op het beleid economische structuurversterking;
- rekening houden met het toenemende belang van informele werklocaties.

Doelrealisatie

Er is zorgvuldig omgegaan met het ruimtegebruik en afstemming van vraag en aanbod is gerealiseerd.

Activiteiten

- We hebben in februari bestuurlijk commitment verkregen van de Flevolandse gemeenten op de concept-visie RO werklocaties Flevoland 2015 en deze in ontwerp vastgesteld en vrijgegeven voor inspraak. De visie wordt in de eerste helft 2016 vastgesteld. Met deze visie wordt ook invulling gegeven aan de manier waarop met de ladder voor duurzame verstedelijking in Flevoland wordt omgegaan.
- We hebben het provinciaal Herstructureringsprogramma Werklocaties uitgevoerd door, conform de Nadere Regel Herstructureringsprojecten Flevoland 2013, subsidies toe te kennen aan herstructureringsprojecten op bedrijventerreinen in de gemeenten Almere, Dronten, Lelystad en Zeewolde. De Nadere Regel Herstructureringsprojecten Flevoland is verlengd tot eind 2019.
- We hebben met de gemeenten uitvoering gegeven aan de afspraken uit het Convenant Voorraadbeheersing en Afstemming Werklocaties Flevoland. Vanwege gebrek aan vraag naar nieuwe werklocaties was toetsing aan het Convenant niet aan de orde.
- We hebben, binnen Plabeka (PLanning BEdrijventerreinen en KAntoorlocaties in de MRA), de voorraadvorming, leegstand en herstructurering geanalyseerd.

Doelen 2015

Een ruimtelijk beleid voor het landelijk gebied met ruimte voor activiteiten die bijdragen aan vitaliteit en leefbaarheid en kleinschalig multifunctioneel gebruik.

Met behulp van het Fonds Leefbaarheid landelijk gebied zijn ideeën uit de samenleving uitgevoerd (CUP 2.1). De digitale ontsluiting van het buitengebied en de kleine kernen is gerealiseerd (CUP 2.3).

Doelrealisatie

In 2015 zijn de voorbereidingen getroffen om de doelrealisatie de komende jaren mogelijk te maken.

Activiteiten

- De Agenda Vitaal Platteland is in 2015 vastgesteld door Provinciale Staten als visiedocument voor de opgaven voor het landelijk gebied. In het Coalitieakkoord 2015-2019 heeft de Agenda Vitaal Platteland een duidelijke plaats gekregen met extra nadruk op de Leefbaarheid. In 2015 is gestart met de uitwerking. Deels is dit thematisch gebeurd (zie volgende activiteit over de digitale infrastructuur van het buitengebied). De ruimtelijk-economische onderdelen van de Agenda Vitaal Platteland krijgen verder vorm in het proces van de Omgevingsvisie (CUP 2.1.3). We komen in de eerste helft van 2016 met voorstellen voor de Agenda, waaronder Leefbaarheid.
- We hebben een verkennend onderzoek gedaan naar de stand van zaken ten aanzien van breedband in het buitengebied van Flevoland (CUP 2.3.1).

- We hebben in samenwerking met de gemeenten Noordoostpolder en Urk onderzoek uitgevoerd naar de meest duurzame oplossing voor de realisatie van snel internet in het buitengebied van Noordelijk Flevoland (CUP 2.3.1).

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
1.4 Ruimtelijk beleid	lasten	1.020	566	630	540	91
	batens	0	0	-160	-160	0
	saldo	1.020	566	470	380	90

(Bedragen x € 1.000)

Relatie met productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product	Lasten	Baten	Saldo
1.4.1 Woonbeleid	62	0	62
1.4.2 Ruimtelijke kaderstelling	355	-160	195
1.4.3 Doorwerking beleid in gemeentelijke plannen	0	0	0
1.4.4 Ruimtelijke informatievoorziening	122	0	122
Totaal	540	-160	380

(Bedragen x € 1.000)

1.5 Totale lasten en baten

Hieronder is van dit programma een totaaloverzicht gegeven van de lasten en baten van de afzonderlijke programmaonderdelen enerzijds en het programma als totaal anderzijds. De autorisatie door Provinciale Staten vindt plaats op het niveau van de programmaonderdelen.

programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
1.1 Omgevingsbeleid	lasten	142	146	348	274	74
	batens	0	0	0	0	0
	saldo	142	146	348	274	74
1.2 Water	lasten	476	355	385	258	127
	batens	-441	-470	-478	-469	-9
	saldo	35	-114	-93	-211	118
1.3 Natuur, duurzaamheid en milieu	lasten	13.478	13.402	13.175	12.364	812
	batens	-1.114	-776	-1.084	-976	-109
	saldo	12.364	12.626	12.091	11.388	703
1.4 Ruimtelijk beleid	lasten	1.020	566	630	540	91
	batens	0	0	-160	-160	0
	saldo	1.020	566	470	380	90
Totaal programma 1 Ruimte	lasten	15.116	14.470	14.538	13.435	1.103
	batens	-1.555	-1.247	-1.723	-1.604	-119
	saldo	13.562	13.223	12.816	11.831	985

(Bedragen x € 1.000)

2 BEREIKBAARHEID

FIETSPAD ZUIDWESTERRINGWEG VERLEGD

Het fietspad langs de Zuidwesterringweg tussen Tollebeek en Nagele was aan vernieuwing toe en is voor een deel verlegd. De provincie heeft het asfalt door beton vervangen. De verplaatsing zorgt voor een beter zicht op fietsers vanuit de erven van boerderijen.

Op dit fietspad gebeurden ongelukken met fietsers en verkeer dat van de erven van de aanliggende boerderijen of woningen kwam. Deze ongelukken gebeurden omdat er slingers in het fietspad zaten, waardoor iemand vanaf een erf een fietser niet altijd zag aankomen. Het leek dan alsof de fietser zo vanuit het niets voor het erf langs kwam. Doordat het fietspad nu recht aangelegd is, zijn de fietsers continu in het zicht. Dat is dus veiliger voor iedereen.

KRUIISING N307 ROGGEBOT ONGELIJKVLOERS

De kruising bij Roggebot-Kampen, tussen de N307 en N306 (Hanzeweg - Drontermeerdijk) wordt ongelijkvloers. Dat hebben Gedeputeerde Staten van Flevoland in maart 2015 besloten. Een dergelijke kruising bevordert de doorstroming en houdt rekening met de wensen van de omgeving. De provincies Overijssel en Flevoland hebben samen de verkeerskundige oplossingen onderzocht voor de weg tussen Roggebotsluis en de aansluiting met de N50 (tussen Dronten en Kampen: N307). De N307 Roggebot-Kampen is onderdeel van de N23, die Alkmaar met Zwolle verbindt.

De aansluiting op de N50 is gerealiseerd. Het ontwerp zoals dat nu voorligt, is tot stand gekomen in overleg met de direct aanwonenden van de weg.

START VERBREIDING N50

In februari 2015 heeft minister Melanie Schultz van Haegen (Infrastructuur en Milieu) samen met hoofdingenieur-directeur Theo van de Gazelle (RWS), gedeputeerde Jaap Lodders van de provincie Flevoland en wethouders van de gemeenten Noordoostpolder en Urk, het startsein gegeven voor de verbreding van de N50. Om te zorgen dat het verkeer vlot en veilig over de N50 tussen Ens en Emmeloord kan blijven rijden, wordt de rijksweg verbreed en komt er een nieuwe oprit voor het verkeer van Emmeloord-Zuid naar Kampen/ Zwolle en een fietsoversteek.

2.0 Verantwoording op hoofdlijnen

Wij werken aan het verbeteren van de bereikbaarheid van Flevoland, waardoor betere randvoorwaarden ontstaan voor wonen, werken en recreëren en we doen dit duurzaam

Openbaar vervoer

Wij hebben ons in 2015 ingespannen voor een kwalitatief toereikend openbaar vervoer (OV). Met onze activiteiten (onder andere kwaliteitsimpuls OV, regiotaxi en mobiliteitscentrale) hebben wij stappen gezet op weg naar een rendabel collectief vervoersysteem dat aansluit op de behoeften van inwoners en bezoekers van Flevoland. Samenwerking met partners is essentieel, zo hebben we met de stadsregio Amsterdam, de provincie Noord-Holland en de gemeenten Almere en Lelystad een convenant gesloten om de samenwerking op het gebied van verkeer en vervoer te intensiveren, met de intentie om per 2017 een gemeenschappelijke regeling aan te gaan.

Mobiliteit

Wij willen dat Flevoland van alle zijden goed bereikbaar en verkeersveilig is voor inwoners, passanten en bedrijven. We hebben daarom in 2015 de actualisatie van de visie op mobiliteit voor Flevoland opgesteld. Samen met andere wegbeheerders, overheden en maatschappelijke organisaties hebben wij ons gericht op een duurzame en veilige verkeersafwikkeling en de aanpak van knelpunten.

Infrastructuur

Wij hebben in 2015 onze provinciale infrastructuur op kostenefficiënte wijze onderhouden om te voldoen aan de afgesproken kwaliteitsniveaus. Ook de aanleg van nieuwe (afgesproken) infrastructuur hebben wij uitgevoerd volgens de afgesproken kwaliteitsniveaus. Doel hiervan is om vlot en veilig verkeer op alle provinciale wegen en vaarwegen mogelijk te maken.

Doelenboom

In onderstaande doelenboom is de relatie tussen de beoogde maatschappelijke effecten van het programma en de doelen uit de Programmabegroting 2015 die daar aan bijdragen weergegeven. Deze doelen zijn –omwille van de presentatie- in samengevatte vorm hieronder opgenomen. In de uitwerking van het programma zijn deze doelen uitgeschreven.

Programma	Programmaonderdeel	Maatschappelijk effect	Doelen	Relatie met programmaonderdeel
2 Bereikbaarheid	2.1 Openbaar vervoer	Kwalitatief toereikend	Rendabel openbaar vervoer	3.1 Economische structuurversterking 5 Investeringsagenda
	2.2 Mobiliteit	Van alle zijden bereikbaar	Verbeterde bereikbaarheid	3.1 Economische structuurversterking 5 Investeringsagenda
	2.3 Instandhouding en realisatie infrastructuur	Van alle zijden bereikbaar	Kostenefficiënte instandhouding infrastructuur	3.1 Economische structuurversterking 5 Investeringsagenda
			Kostenefficiënte realisatie nieuwbouw infrastructuur	3.1 Economische structuurversterking 5 Investeringsagenda

2.1 Openbaar vervoer

Portefeuillehouder

A. Stuivenberg

Maatschappelijk effect

Flevoland heeft een kwalitatief toereikend openbaar vervoer (OV).

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Effect- indicator 1	De score voor sociale veiligheid in de OV- klantenbarometer van het Kennisplatform Verkeer en Vervoer, per concessie (rapportcijfer)		
	• IJsselmond	7,8	7,9
	• Streekvervoer Almere*	7,8	8,0
	• Stadsvervoer Almere*	7,5	8,0
	• Stadsvervoer Lelystad*	7,8	8,0
	* Het streek- en stadvervoer Almere en het stadsvervoer Lelystad zijn gedelegeerd aan de betreffende gemeenten. Het provinciaal beleid heeft geen invloed op deze cijfers.		
Effect- indicator 2	1. Kostendekkingsgraad, norm tenminste 40% exclusief gedelegeerde concessies.	40	43,3%*
	*Betreft een voorlopig cijfer. De definitieve kosten en opbrengsten zijn nog niet bekend.		
	2. Stiptheid: % ritten van de concessie IJsselmond dat voldoet aan stiptheidsnormen.	85	94,4%

Doelen 2015

Een zo rendabel mogelijk collectief vervoersysteem voor inwoners en bezoekers van Flevoland:

- met aansluiting op de mobiliteitsvraag;
- waarbij de keuze bepaald wordt door de vervoerbehoefte en de kosteneffectiviteit;
- met een passende voorziening voor die gebieden waar collectief vervoer geen optie is en
- met een belangrijke rol voor participatie uit de samenleving.

Doelrealisatie

Met onderstaande activiteiten zijn stappen gezet op weg naar een rendabel collectief vervoersysteem dat aansluit op de behoeften van inwoners en bezoekers van Flevoland.

Activiteiten

- We hebben een start gemaakt met de kwaliteitsimpuls OV om de reizigers voordeel te bieden en de reizigersgroei te vergroten. Als onderdeel van de kwaliteitsimpuls:
  - o hebben we een project opgezet om de voor ouderen de drempel tot het OV te verlagen (OV-ambassadeurs);
  - o zijn we de actie Kidsvrij op de bus gestart.
- We hebben door monitoring en sturing van de Regiotaxi en van het openbaar vervoer in de regio IJsselmond gezorgd voor instandhouding, beheer en ontwikkeling van het OV (CUP 6.1.1).
- We hebben de basis gelegd voor de Mobiliteitscentrale om samen met de Flevolandse gemeenten regie te voeren over het kleinschalig collectief vervoer (aanvullend OV en het WMO-vervoer).
- We hebben begin 2015 met de stadsregio Amsterdam, de provincie Noord-Holland en de gemeenten Almere en Lelystad een convenant gesloten om de samenwerking op het gebied van verkeer en vervoer te intensiveren, met de intentie om per 1-1-2017 een gemeenschappelijke regeling aan te gaan.

- We hebben de vorderingen van de capaciteitsuitbreiding van het spoor op de as Schiphol-Lelystad gevolgd. Eind 2016 moeten de werkzaamheden opgeleverd zijn. Vanaf die tijd gaan er meer treinen rijden tussen Flevoland en Amsterdam.

Risico's

De mobiliteitscentrale is nog niet operationeel in 2015 waardoor het risico dat het werken met de Mobiliteitscentrale minder besparingen oplevert niet aan de orde is geweest.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
2.1 Openbaar vervoer	lasten	31.794	31.305	32.067	31.348	718
	baten	-31.781	-30.905	-31.867	-31.330	-537
	saldo	13	400	200	18	182

(Bedragen x € 1.000)

Waarvoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Vershil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
1. Lagere lasten beheer OV	229	182	47	0
2. Lagere lasten openbaar vervoer	100	0	100	0
3. Lagere lasten Regiotaxi	374	0	374	0
Overige kleine verschillen	15	0	15	0
Totaal lasten	718	182	536	0
Baten				
2. Hogere opbrengsten openbaar vervoer	349	0	349	0
3. Lagere bijdrage Regiotaxi	-289	0	-289	0
4. Lagere BDU bijdrage	-569	0	-569	0
Overige kleine verschillen	-28	0	-28	0
Totaal baten	-537	0	-537	0

1. Lagere lasten beheer OV

Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt doordat er bij de kwaliteitsimpuls openbaar vervoer rekening is gehouden met de kosten van de acties zoals 'Kidsvrij' en 'ervaar het OV' en dat deze leiden tot opbrengstenderving. Op basis van de werkelijke opbrengsten uit de concessie OV IJsselmond blijkt dat de derving van de opbrengsten beperkt is en niet opgevangen hoeft te worden voor 2015. Daarnaast zal de financiële afrekening van de ingezette acties in 2016 plaatsvinden. Deze middelen zijn daarmee nog beschikbaar binnen de reserve Strategische projecten en binnen de BDU-middelen.

2. Lagere lasten en hogere baten openbaar vervoer

De lagere lasten voor openbaar vervoer worden veroorzaakt doordat de verwachte gemeentelijke subsidieaanvragen voor het halteplan niet hebben plaatsgevonden. Ook de kosten voor de OV-chipkaart waren lager dan vooraf begroot. Daarentegen zijn de opbrengsten uit de concessie OV IJsselmond hoger dan begroot. De lagere lasten en hogere baten leiden er toe dat er minder BDU-middelen ingezet worden die daardoor voor de toekomst beschikbaar blijven.

3. Lagere lasten en baten Regiotaxi

De kosten van de regiotaxi zijn lager uitgevallen als gevolg van een lagere vraag vanuit de gemeenten. Hierdoor zijn de opbrengsten ook lager doordat de deelnemende gemeenten minder ritten hoeven te vergoeden.

4. Lagere BDU bijdrage

De lasten van openbaar vervoer worden gedekt vanuit de Brede Doeluitkering Verkeer & Vervoer. Als gevolg van de lagere lasten en hogere opbrengsten uit de concessie OV IJsselmond ligt de bijdrage van de BDU lager.

Relatie met productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product		Lasten	Baten	Saldo
2.1.1	Openbaar vervoer	31.348	-31.330	18
Totaal		31.348	-31.330	18

(Bedragen x € 1.000)

2.2 Mobiliteit

Portefeuillehouder

J. Ladders

Maatschappelijk effect

Flevoland is van alle zijden goed bereikbaar en verkeersveilig voor inwoners, passanten en bedrijven.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Effect-indicator 1	Betrouwbaarheidsnorm is max. 1,25 maal de normale reistijd. De reistijden worden gemonitord op de drukste provinciale wegen in Flevoland, namelijk:		
	• de stadsautowegen van Almere (Hogering, Tussenring, Buitenring);	1,18	1,11
	• de Waterlandseweg/Gooiseweg (N305);	1,20	1,09
	• de Nijkerkerweg (N301);	1,19	1,04
	• de Ganzenweg/Larserweg (N302);	1,13	1,17
	• Hanzeweg (Roggebotsluis).	1,59	1,33
	Toelichting: net als in voorgaande jaren wordt alleen bij de Hanzeweg de normtijd structureel overschreden. Daarom is reconstructie van deze weg opgenomen in het provinciaal meerjarenprogramma infrastructuur, ruimte en transport (PMIRT).		

Doel 2015

Een betere bereikbaarheid van Flevoland met het oog op de ruimtelijke en economische ambities en de schakelfunctie van Flevoland.

Doelrealisatie

De bereikbaarheid van Flevoland is verbeterd.

Activiteiten

- We hebben de actualisatie van de visie op mobiliteit voor Flevoland opgesteld en deze wordt begin 2016 aangeboden voor toetsing inspraakrijpheid aan Provinciale Staten.
- We hebben met het Rijk afspraken gemaakt over de bereikbaarheid van Amsterdam Lelystad Airport.
- We hebben met de provincies Noord-Holland en Flevoland en de Stadsregio Amsterdam en de gemeenten Almere en Lelystad een convenant gesloten om de samenwerking op het gebied van verkeer en vervoer te intensiveren. Zo is er een start gemaakt om tot gezamenlijk beleid te komen.
- We hebben een lobby gevoerd, met gebiedspartners, waardoor het Rijk de intentie heeft om sneller middelen beschikbaar te stellen voor een nieuwe brug bij Roggebot. De brug kan al in 2020 klaar zijn in plaats van na 2025. Dit lost het belangrijkste knelpunt op de provinciale wegen op.
- We hebben de voorbereiding van de overgang van de Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer (BDU) naar het Provinciefonds afgerond. Door integratie van de BDU in het p-MIRT 2016-2020 is de inzichtelijkheid van middelen voor Provinciale Staten vergroot. Daarnaast hebben we een subsidieregeling Verkeer en vervoer vastgesteld, waardoor het mogelijk blijft financiële bijdragen te verstrekken aan gemeenten en

maatschappelijke organisaties voor activiteiten die bijdragen aan de doelstellingen van het provinciaal mobiliteitsbeleid.

- Wij hebben uitvoering gegeven aan de projecten van het p-MIRT 2015-2019. Dit heeft in een aantal gevallen geleid tot gewijzigde planning en financiering zoals opgenomen in het p-MIRT 2016-2020 (zie verder Programmaonderdeel 2.3).
- We hebben (voor)verkenningen uitgevoerd voor de aanleg van nieuwe infrastructuur of aanpassing van de bestaande infrastructuur:
  - o Préverkenning over de aard en omvang van de verkeerskundige problematiek op de N30 corridor tussen de A27 en de A28 (onder andere Nijkerkerweg / Gooiseweg de N305 en N301). Hieruit bleek dat er geen doorstromingsproblemen tot 2030 op wegvakniveau zijn. Wel is er actie nodig ten aanzien van brugopeningsregime en doorstroming op kruispunten;
  - o Verkenning naar de capaciteitsvergroting op de oeververbinding Roggebot (N307).
- We hebben het Rijksprogramma 'Beter Benutten' waar mogelijk ingezet in gebiedsprojecten (onder andere Flevokust en Luchthaven/A6).
- We hebben de voorbereidingen getroffen voor een bestuursovereenkomst met het Rijk. Een financiële bijdrage van het Rijk leidt tot de aanpak van onveilige verkeerssituaties bij op- en afritten van de A6;
- Wij hebben diverse activiteiten ontplooid, samen met gemeenten en Veilig Verkeer Nederland, met als doel dat verkeersdeelnemers zich veiliger gedragen in het verkeer:
  - o Themabijeenkomst verkeersveiligheid met als thema ouderen in het Verkeer (<https://youtu.be/5nJi-DfpJ8Q>);
  - o Door de provincie georganiseerd fietsveiligheidsatelier waar in een workshopsetting verschillende fietsveiligheidsvraagstukken die leefden bij gemeenten zijn besproken en wat leidde tot diverse zinvolle aanbevelingen;
  - o Inventarisatie fietsveiligheidsknelpunten op provinciale en Lelystadse fietspaden en workshops met ontwerpers en beheerders met als doel het verkeersveiligheidsbesef bij het ontwerpen van infrastructuur te vergroten.

Risico's

Het risico dat andere wegbeheerders aan andere prioriteiten dan de bereikbaarheid van Flevoland voorrang geven, is beheerst door deze wegbeheerders te overtuigen van het belang van het oplossen van knelpunten die Flevoland raken. Een goed voorbeeld hiervan is de aanpak van Roggebot, waardoor andere wegbeheerders hun prioriteiten hebben gegeven aan de bereikbaarheid van Flevoland. Een ander voorbeeld is de betrokkenheid van de provincie Gelderland bij de préverkenning N305/N301.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
2.2 Mobiliteit	lasten	34.933	23.752	24.716	18.675	6.042
	batens	-13.420	-15.940	-13.579	-9.885	-3.694
	saldo	21.513	7.812	11.137	8.790	2.348

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Vershil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
1. Lagere lasten regiefunctie ontsluiting luchthaven	89	89	0	0
2. Minder besteed aan projecten	5.721	2.150	3.571	0
3. Overige verschillen	232	53	63	116
Totaal lasten	6.042	2.292	3.634	116
Baten				
4. Lagere BDU bijdrage	- 3.634	0	-3.634	0
Overige kleine verschillen	-60	0	0	-60
Totaal baten	-3.694	0	-3.634	-60

1. Lagere lasten regiefunctie ontsluiting luchthaven

De werkelijke kosten voor de regiefunctie van de ontsluiting luchthaven zijn lager dan verwacht. Dit heeft er ook mee te maken dat de uitvoering van de werkzaamheden in het kader van de ontsluiting luchthaven plaatsvinden in de jaren 2016 en 2017. De overgebleven middelen blijven beschikbaar binnen de reserve Strategische projecten.

2. Minder besteed aan projecten

Een deel van het verschil wordt veroorzaakt doordat de uitvoering van diverse projecten, zoals de Waterlandseweg en de Passage Dronten zijn vertraagd. Daarnaast is het project Gooiseweg 1^e fase al gerealiseerd, maar vindt de financiële afwikkeling in 2016 plaats. De 2^e fase van de Gooiseweg is al wel in voorbereiding, maar de daadwerkelijke uitvoering van het werk start in 2016. Hierdoor blijft een deel van het bestemde krediet over (reserve Infrafonds € 951.000, reserve Strategische projecten € 331.000, reserve Zuiderzeelijngelden € 398.000 en BDU € 3.571.000). Dit wordt de komende jaren nog uitgegeven op basis van de werkelijke realisatie van de projecten. Ook voor de uitvoering van de aanleg natuurvriendelijke oevers blijft € 470.000 over binnen de reserve Infrafonds. Dit heeft ermee te maken dat de aanleg plaatsvindt in de wintermaanden om de flora en fauna zo min mogelijk te belasten. Afhankelijk van de weersomstandigheden is het niet vooraf te plannen wanneer de werkzaamheden uitgevoerd gaan worden in de wintermaanden en is niet in te schatten welk deel van de kosten in het volgende jaar komt.

3. Overige verschillen

Betreft onder andere lagere lasten voor de samenwerking binnen het Platform Bereikbaarheid Metropoolregio Amsterdam (PBM), lagere lasten voor vervoersmanagement, voorverkenningen en ontwikkelingsverschillen.

4. Lagere BDU bijdrage

De lasten voor vervoersmanagement, verkeersveiligheid en investeringen in provinciale wegen worden gedekt vanuit de BDU. Als gevolg van de lagere lasten ligt de BDU bijdrage lager.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product		Lasten	Baten	Saldo
2.2.1	Mobiliteit	324	-108	216
2.2.2	Verkeersveiligheid	204	-211	-7
2.2.5	Investeringen provinciale wegen	16.433	-9.566	6.867
2.2.6	Investeringen provinciale vaarwegen	1.714	0	1.714
Totaal		18.675	-9.885	8.790

(Bedragen x € 1.000)

2.3 Instandhouding en realisatie infrastructuur

Portefeuillehouder

J. Ladders

Maatschappelijk effect

Flevoland is van alle zijden goed bereikbaar en verkeersveilig voor inwoners, passanten en bedrijven.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015*	Rekening 2015
Prestatie indicator 1	Aantal keer dat de bedieningstijd van de sluis 25% langer duurt dan de normale bedieningstijd.	P.m.	1 sluis**
Prestatie indicator 2	% wegen dat voorzien is van verkeersveiligheid bevorderende maatregelen.	68%	70,4%
Prestatie indicator 3	% keren dat alle routes binnen 4,5 uur zijn gestrooid.	90%	96,2%
Prestatie indicator 4	% wegen dat voldoet aan het onderhoudsniveau minimum of hoger.	92%	93,9%
Prestatie indicator 5	% kunstwerken dat voldoet aan het onderhoudsniveau basis of hoger.	84%	88%
Prestatie indicator 6	% oeverconstructies dat voldoet aan het onderhoudsniveau minimum of hoger.	90%	90%
* Bij de begroting 2015 was de nulmeting nog niet bekend. Deze is in januari 2015 aan Provinciale Staten aangeboden (LIS 28 januari 2015). De cijfers uit de nulmeting zijn in deze tabel verwerkt.			
** Bediening van de Urkersluis duurt langer dan de vastgestelde normtijd omdat voor recreatievaart, uit veiligheidsoverwegingen, in fases gesloten wordt.			

Doelen 2015

Kostenefficiënte instandhouding van de bestaande provinciale infrastructuur op de afgesproken kwaliteitsniveaus.

De aanleg, het beheer en het onderhoud van provinciale infrastructuur is gebaseerd op de keuzes tussen kwaliteitsniveaus die in het kader van de strategische uitvoeringsprogramma's begin 2014 zijn gemaakt.

Doelrealisatie

In 2015 is op kostenefficiënte wijze de provinciale infrastructuur in stand gehouden door gestructureerd en planmatig onderhoud volgens de opgestelde beheerplannen. Goed onderhouden wegen en vaarwegen zorgen voor een goede doorstroming met minimaal risico op ongevallen.

Activiteiten

- We hebben in 2015 uitvoering gegeven aan de projecten in het Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur (MBVI). In 2015 zijn 15 projecten afgerond waar onder:
  - o Urkerweg (niet jaarlijks onderhoud);
  - o Steenwijkerweg (vervangen fietspad);
  - o Spijkweg (rijbaan en fietspad);
  - o Dronterweg (fietspad, rijbaan, fietsbruggen, ontsnipperende maatregelen);
  - o Spiekweg, Buitenring, Nijkerkerweg, Tussenring (beplantingen);
  - o Marknessersluis en Zuidersluis (groot onderhoud c.q. vervangen mechanische installatie).

- In 2015 is 80% van onze areaalgegevens ingevoerd in het assetmanagement informatiesysteem, waarmee we beheer en onderhoud beter planmatig en integraal kunnen inrichten. In het 1^e kwartaal van 2016 moet het hele systeem operationeel zijn.

Doel 2015

Kostenefficiënte aanleg van nieuwe (afgesproken) infrastructuur, zodanig dat vlot en veilig verkeer op alle provinciale wegen en vaarwegen mogelijk is.

Doelrealisatie

De getroffen voorbereidingen voor de grote projecten gaan zorgen voor een kwalitatief en kostenefficiënt eindproduct dat bijdraagt aan goede bereikbaarheid en veiligheid.

Activiteiten

- In 2015 hebben we (verdere) voorbereidingen getroffen voor de grote infrastructurele projecten waaronder:
  - o Passage Dronten;
  - o Verdubbeling Waterlandseweg;
  - o Gooiseweg 2^e fase;
  - o Verbindingswegen Amsterdam Lelystad Airport.
- We hebben afspraken met het Rijk gemaakt over het rijksproject aansluiting A6-Hogering die in een uitvoeringsovereenkomst worden uitgewerkt.
- We hebben financieel en met menskracht bijgedragen aan de verbreding van de N50 Emmeloord-Ens, eveneens een project van Rijkswaterstaat.

Risico's

Zoals gemeld in aparte mededelingen aan de Staten, in de zomer van 2015, hebben de voorbereiding van de Waterlandseweg en de Passage Dronten vertraging opgelopen (zie mededeling LIS 20 augustus en 3 september 2015).

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
2.3 Instandhouding en realisatie infrastructuur	lasten	0	16.474	17.326	17.030	297
	batens	0	-407	-407	-514	107
	saldo	0	16.067	16.919	16.515	404

(Bedragen x € 1.000)

Waarvoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
1. Gladheidbestrijding	71	71	0	0
2. Jaarlijks onderhoud	207	207	0	0
Overige kleine verschillen	19	0	0	19
Totaal lasten	297	278	0	19
Baten		0	0	0
3. Huren/pachten/rechten	135	0	0	135
Overige kleine verschillen	-28	0	0	-28
Totaal baten	107	0	0	107

1. Gladheidbestrijding

Op basis van de verwachtingen halverwege 2015 was geschat dat de volledige egaliseringsreserve van € 500.000 benodigd zou zijn om het budget voor gladheidbestrijding aan te vullen. De weersomstandigheden in de maanden november en december zijn echter mild gebleken waardoor uiteindelijk € 429.026 onttrokken is.

2. Jaarlijks onderhoud

Van het totale budget (€ 6,3 mln.) is ongeveer 3% onbenut gebleven. Dit komt vooral doordat een aantal meerjarige verplichtingen doorschuiven naar latere jaren. Deze middelen blijven beschikbaar binnen de Egalisatiereserve jaarlijks onderhoud infrastructuur.

3. Huren/pachten/rechten

De hogere inkomsten ontstaan doordat een aantal pachtinkomsten van tankstations voor 2014 en 2015 is ontvangen in 2015.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product		Lasten	Baten	Saldo
2.3.1	Instandhouding en realisatie infrastructuur	17.030	-514	16.515
Totaal		17.030	-514	16.515

(Bedragen x € 1.000)

2.4 Totale lasten en baten

Hieronder is van dit programma een totaaloverzicht gegeven van de lasten en baten van de afzonderlijke programmaonderdelen enerzijds en het programma als totaal anderzijds. De autorisatie door Provinciale Staten vindt plaats op het niveau van de programmaonderdelen.

programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
2.1 Openbaar vervoer	lasten	31.794	31.305	32.067	31.348	718
	baten	-31.781	-30.905	-31.867	-31.330	-537
	saldo	13	400	200	18	182
2.2 Mobiliteit	lasten	34.933	23.752	24.716	18.675	6.042
	baten	-13.420	-15.940	-13.579	-9.885	-3.694
	saldo	21.513	7.812	11.137	8.790	2.348
2.3 Instandhouding en realisatie infrastructuur	lasten	0	16.474	17.326	17.030	297
	baten	0	-407	-407	-514	107
	saldo	0	16.067	16.919	16.515	404
Totaal programma 2 Bereikbaarheid	lasten	66.726	71.532	74.110	67.053	7.057
	baten	-45.201	-47.252	-45.853	-41.729	-4.124
	saldo	21.525	24.280	28.256	25.323	2.933

(Bedragen x € 1.000)

3 ECONOMIE

BIJDRAGE VOOR RUPS BANDEN DIE BODEM ONTZIEN

De firma Zuidberg Techniek uit Ens heeft 338.388 euro ontvangen uit het programma Zuiderzeelijngelden (ZZL) Noordelijk Flevoland. Dit geld is bedoeld voor het project 'Flevotracks'. Daarmee kan het bedrijf een onderzoek beginnen naar rupsbanden die de opbrengst van de landbouwgrond kunnen verbeteren.

De bijdrage van Gedeputeerde Staten bedraagt een kwart van de totale subsidiabele projectkosten. Zuidberg werkt in het project samen met de WUR en CAH Vilentum.

SCHIP VOOR VIS EN KENNIS IN DE VAART

De innovatieve kotter MDV-1 'Immanuël' is in 2015 in de vaart genomen. Het schip maakt gebruik van de nieuwe visvangsttechniek twinrigpulsvisserij. Deze techniek maakt duurzaam vissen mogelijk met minder bijvangst en een hogere opbrengst. Om de nieuwe techniek te kunnen testen en doorontwikkelen, heeft de provincie Flevoland een bijdrage beschikbaar gesteld uit de Zuiderzeelijngelden. Behalve vis brengt het schip dus ook waardevolle kennis mee terug. De verwachting is dat de opbrengst straks ook is: meer van dit soort schepen en dus meer banen.

INDUSTRIETERREIN DE VAART IN ALMERE KRIJGT KWALITEITSIMPULS

De provincie Flevoland en de gemeente Almere pakken gezamenlijk de herstructurering van industrieterrein De Vaart op. De overheden investeren samen bijna 1 miljoen euro in het industrieterrein. De provincie draagt vanuit het Provinciale Herstructurerings Programma (PHP) een bedrag van 487.600 euro bij. De Vaart is het oudste industriegebied van Almere en is van groot economisch belang voor de gemeente Almere. Vernieuwing is noodzakelijk, omdat bestaande bedrijven zich daardoor goed kunnen blijven ontwikkelen en het terrein voor de toekomst interessant blijft voor nieuwe ondernemingen.

3.0 Verantwoording op hoofdlijnen

Samen met onze partners werken wij aan het versterken van de regionale economische structuur door bij te dragen aan een aantrekkelijk vestigingsklimaat en productiemilieu. We zetten ons in voor een Flevoland waar het goed wonen, werken en recreëren is, voor een goede bereikbaarheid, voor een innovatief bedrijfsleven en voor een sterke vrijetijdseconomie.

Vanuit de Economische Agenda 2012-2015 hebben we samen met de Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland (OMFL) gewerkt aan het initiëren en ontwikkelen van businesscases met maatschappelijk rendement. Financiering door private partijen en cofinanciering door de provincie staan daarbij centraal.

Versterken van de Flevolandse economie is een belangrijke drijfveer achter onze activiteiten waarbij we ons blijven inzetten voor de topsectoren Life Sciences & Health, Agro & Food, en High Tech Systemen en Materialen en waaraan we logistiek hebben toegevoegd.

Ons beleid voor de vrijetijdseconomie heeft zich gericht op buitenrecreatie, toegankelijke natuurgebieden, grootschalige vrijetijdsvoorzieningen, erfgoed en kunst en meerdaagse evenementen.

Onze inzet op het terrein van economie is zeker niet uitsluitend terug te vinden in de Economische Agenda maar ook in de gebiedsgerichte programma's.

Doelenboom

In onderstaande doelenboom is de relatie tussen de beoogde maatschappelijke effecten van het programma en de doelen uit de Programmabegroting 2015 die daar aan bijdragen weergegeven. Deze doelen zijn –omwille van de presentatie– in samengevatte vorm hieronder opgenomen. In de uitwerking van het programma zijn deze doelen uitgeschreven.

Programma	Programmaonderdeel	Maatschappelijk effect	Doelen	Relatie met programmaonderdeel
3 Economie	3.1 Economische structuurversterking	Stevige structuur en verbeterde concurrentiekracht	Versterkte economische structuur	2 Bereikbaarheid 5 Investeringsagenda
			Verbeterde concurrentiekracht	1.2 Water 1.3 Natuur, duurzaamheid en milieu 2 Bereikbaarheid 5 Investeringsagenda
			Aantrekkelijke variatie werklocaties	1.4 Ruimtelijk beleid
	3.2 Ontwikkeling en innovatie	Een innovatieve economie	Nieuwe producten en innovatieve samenwerking	3.1 Economische structuurversterking
			Groei vrijetijdseconomie	1.3 Natuur, duurzaamheid en milieu 4 Samenleving
			Afgerond programma Kansen voor Flevoland	

3.1 Economische Structuurversterking

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman

Maatschappelijk effect

Stevige structuur en verbeterde concurrentiekracht Flevolandse economie.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Effect-indicator 1	Ontwikkeling werkgelegenheidsbalans (uitgaande pendel minus inkomende pendel) tussen Flevoland en andere provincies. Eenheid= personen. (*) Er zijn bij het opstellen van deze jaarstukken geen cijfers van het CBS beschikbaar over 2015. 2013: 37.000 2014: 40.000 De afgelopen jaren konden we niet rapporteren over deze indicator, omdat cijfers te laat beschikbaar zijn. Ook hebben we als provincie geen directe invloed op de werkgelegenheidsbalans. Om deze redenen is in de programmabegroting 2016 gekozen voor een andere indicator (Bruto Regionaal Product).	39.000	(*)

Doelen 2015

De economische structuur van Flevoland is versterkt zodanig dat dit bijdraagt aan een verbeterd vestigingsklimaat en productiemilieu. Hierbij stimuleren we bijvoorbeeld ontsluiting en kwaliteit van bedrijventerreinen, de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt, toegankelijkheid van en samenwerking met hoger onderwijs en kennisinstellingen.

Doelrealisatie

De economische structuur van Flevoland is versterkt door de onderstaande activiteiten en door de programma's uit programma 5 Investeringsagenda.

Activiteiten

- We hebben een verkenning gedaan voor de Human Capital Agenda om arbeidsmarkt vraagstukken scherp te krijgen (CUP 3.4.1). Deze maakt zichtbaar:
  - o Kansen en knelpunten voor werkgelegenheid in specifieke sectoren in ons gebied (onder andere handel & logistiek en hospitality);
  - o Gebieden waar kansen liggen (onder andere Luchthaven);
  - o Specifieke scholingsvraagstukken in topsectoren (onder andere robotica, domotica).
- We hebben voor de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt ingezet op verbetering van de kwaliteit van het onderwijs. We hebben in samenwerking met ROC's en het bedrijfsleven de Stichting Campus Amsterdam Lelystad Airport (Scala) opgericht om scholingsvraagstukken op en rondom de luchthaven uit te voeren.
- We hebben samen met het bedrijfsleven en scholingsfondsen ons ingespannen om een nieuwe netwerkstructuur voor de sector techniek in onze provincie te bouwen (CUP 3.2.1). De Regieraad Techniek Flevoland, die start in 2016, verbindt Flevolandse personen, partijen en projecten. Zij stimuleert initiatieven om te zorgen dat de Flevolandse arbeidsmarkt voor nu en in de toekomst kan beschikken over voldoende en goed opgeleid personeel in de technische sector in brede zin. De regieraad vult het gat dat is ontstaan door het wegvallen van het Technocentrum Flevoland.

- We hebben samen met andere stakeholders zoals de gemeente en het Rijk bijgedragen aan een reddingsplan voor het behouden van de onderwijsinfrastructuur (Berechja) op Urk (CUP 3.4.3).
- We hebben de uitvoering van het MKB-doorstartfonds gemonitord. Dit fonds steunt bedrijven die dreigen failliet te gaan. Per eind 2015 maken 4 ondernemers gebruik van faciliteiten uit het MKB Doorstartfonds. Daarmee is in totaal een lening van € 366.000 gemoeid (CUP 3.3.1).

Doel 2015

Flevoland beschikt over een gevarieerd, op de vraag afgestemd palet aan aantrekkelijke regionale en bovenregionale werklocaties.

Doelrealisatie

Er is zorgvuldig omgegaan met het ruimtegebruik en afstemming van vraag en aanbod is gerealiseerd.

Activiteiten

- We hebben het provinciaal Herstructureringsprogramma Werklocaties uitgevoerd door, conform de Nadere Regel Herstructureringsprojecten Flevoland 2013, subsidies toe te kennen aan herstructureringsprojecten op bedrijventerreinen in de gemeenten Almere, Dronten, Lelystad en Zeewolde. De Nadere Regel Herstructureringsprojecten Flevoland is verlengd tot eind 2019.
- We hebben met de gemeenten uitvoering gegeven aan de afspraken uit het Convenant Voorraadbeheersing en Afstemming Werklocaties Flevoland. Vanwege gebrek aan vraag naar nieuwe werklocaties was toetsing aan het Convenant niet aan de orde.
- We hebben, binnen Plabeka (PLanning BEdrijventerreinen en KAntoorlocaties in de MRA), de voorraadvorming, leegstand en herstructurering geanalyseerd.

Risico's

Het risico van het uitblijven van projecten in het kader van het Provinciaal Herstructureringsprogramma is niet opgetreden doordat we met de zes gemeentes actief in gesprek zijn geweest op zoek naar haalbare herstructureringsprojecten. Dit heeft tot realistische subsidieaanvragen geleid.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
3.1 Economische	lasten	2.305	1.231	3.174	2.682	491
structuurversterking	batens	-205	-32	-117	-36	-81
	saldo	2.100	1.199	3.057	2.646	410

(Bedragen x € 1.000)

Waarvoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Vershil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
1. Lagere lasten BTW OMFL	72	0	72	0
2. Herstructurering bedrijventerreinen	339	339	0	0
Overige kleine verschillen	80	0	0	80
Totaal lasten	491	339	72	80
Baten				
1. Lagere baten BTW OMFL	- 72	0	-72	0
Overige kleine verschillen	- 9	0	0	-9
Totaal baten	-81	0	-72	-9

1. BTW OMFL

Jaarlijks factureert de OMFL een deel van de omzetbelasting (btw) van het jaar daarvoor, wat valt onder de transparantieregeling BCF, aan de provincie. De provincie kan deze btw terugvorderen bij het Btw-compensatiefonds. De transparantie btw over 2014 is in 2015 niet uitbetaald aangezien er nog niet is voldaan

aan alle voorwaarden. Hierdoor heeft de provincie dit ook nog niet terug kunnen vorderen bij het Btw-compensatiefonds.

2. Herstructurering bedrijventerreinen

De Flevolandse gemeenten kunnen aanvragen indienen. Een van de subsidievoorwaarden is de eis van 50% cofinanciering. Op basis van de aanvragen is er € 1.161.000 aan subsidie. De overige middelen ad € 339.409 blijven beschikbaar binnen de reserve Strategische projecten.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product	Lasten	Baten	Saldo
3.1.1 Werken en Economisch vestigingsklimaat	2.682	-36	2.646
Totaal	2.682	-36	2.646

(Bedragen x € 1.000)

3.2 Ontwikkeling en innovatie

Portefeuillehouders

J.N.J. Appelman

M. Rijsberman

Maatschappelijk effect

Flevoland kenmerkt zich door een innovatieve economie.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Effect-indicator 1	Innovatiegraad: aandeel vestigingen dat aan innovatie doet: 2003: 26%, 2005: 35%, 2009: 39%, 2013: 40%.	41%	Er zijn geen cijfers over 2015 beschikbaar
Prestatie-indicator 1	Juiste, tijdige en volledige afhandeling van subsidieaanvragen conform de TMI-regeling. * Eind 2015 was 55% van alle TMI-projecten afgehandeld en stonden de overige projecten op het punt om afgerekend te worden. Alle TMI-projecten zijn in maart 2016 volledig afgehandeld.	100%	55%*
Prestatie-indicator 2	Vrijtijdseconomie - Bezoekers: - Dagbezoekers (x 1.000) eerder: 12.400 - Overnachtingen (x 1.000) eerder: 2.300 - Economische impact: - Aantal banen eerder: 9.600 - Aantal bestedingen (x 1.000) eerder: € 605.000 ** Andere meetmethode, conform landelijke standaarden 'Continu Vakantieonderzoek Continu Vrijtijdsonderzoek' (CVO en CVTO) waardoor de indicatoren, prestatie-indicatoren zijn geworden en de vrijetijdsactiviteiten, overnachtingen en bijbehorende bestedingen worden gemeten.	+2% +2% +2% +2%	85 mln. vrijetijdsactiviteiten ** + 0% (2.313) + 2% (9.780) € 1,325 mln. **

Doel 2015

Ontwikkeling van nieuwe producten en innovatie door samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen te bevorderen. Onder verwijzing naar de Economische agenda 2012-2015 ligt de focus hierbij op de topsectoren Agro & Food / Tuinbouw & Uitgangsmaterialen, High Tech Systemen en Materialen (waaronder composieten) en Life Sciences en Health (CUP 3.2).

Doelrealisatie

De ontwikkeling van nieuwe producten en innovatie zijn bevorderd door de uitvoering van de Economische Agenda.

Activiteiten

We hebben uitvoering gegeven aan de Economische Agenda 2012-2015 door:

- te investeren in het project Spirocan in de vorm van een lening;
- het vraagstuk van financiering van innovatief MKB nader te analyseren via de uitvoering van een kapitaalmarktonderzoek en de evaluatie van het Flevolands instrumentarium (onder andere de TMI-regeling). Het financieringstekort in Flevoland blijkt relatief groot en wordt veroorzaakt doordat de kwaliteit van de business cases niet hoog genoeg is en doordat de aansluiting op de private kapitaalmarkt onvoldoende is. In het nieuwe Uitvoeringsprogramma Financiering & Support (innovatieve MKB) wordt daarom ingezet op het faciliteren van procesbegeleiding en het organiseren van betrokkenheid van private financiers (CUP 3.2.2);
- te investeren in het Green Venture Lab van CAH Dronten zodat nieuwe ideeën van groene ondernemers worden gefaciliteerd (incubator);
- te verkennen of de Implementation Analyzer uit Life Sciences & Health kan worden verbreed naar de Agro & Food sector. Deze tool meet de implementatiekracht van innovaties, waarmee de ondernemer wordt geholpen om succesvol een product op de markt te brengen;
- het faciliteren van de kennis- en innovatieagenda voor de biologische landbouw in Flevoland;
- een toekomstverkenning naar Next Level Farming waarin sensortechnologie en kennis over precisielandbouw zorgen voor schonere en meer renderende akkerbouw in Flevoland;
- de samenwerking aan te gaan met de uitvoeringsorganisatie die het Europese programma Clean Sky2 uitvoert. Met deze samenwerking worden de Flevolandse luchtvaart- en composiet gerelateerde bedrijven goed gepositioneerd ten opzichte van de Europese keten van de luchtvaartindustrie;
- een start te maken met de evaluatie van CompoWorld – Clusterontwikkeling Composieten Flevoland. De uitvoering van het Masterplan CompoWorld wordt in 2016 afgerond;
- het ontwikkelen en implementeren van innovatieve zorgconcepten door de zorginnovatiewedstrijd 'Betere zorg? Mijn idee!', zie verder programma 4;
- de Uitvoeringsagenda Humanimal voor het cluster Gezondheid Mens & Dier uit te voeren met twee activiteiten:
  - o de wedstrijd Humanimal - One Health Innovation Challenge om ondernemerschap en innovatie te stimuleren;
  - o een positieve beslissing over de Emerging Diseases Campus;
- (inter)nationale bekendheid te geven aan Flevoland als innovatieve regio, onder andere door bijdragen aan congressen en conferenties (onder andere het One Health Congres).

Risico

Het risico van het uitblijven van projecten en initiatieven met een realistische businesscase en onvoldoende cofinanciering door derden heeft zich niet voorgedaan. Met het honoreren van Spirocan zijn de beschikbare middelen voor het onderdeel Kenniseconomie volledig ingezet.

Doelen 2015

De vrijetijdsector groeit met 2%. Daartoe investeren we in vrijetijdseconomie en een aantrekkelijke leefomgeving en voorzieningen, als stimulans voor de aantrekkelijkheid van de Flevolandse steden en dorpen voor (nieuwe) inwoners, bedrijven en bezoekers.

Doelrealisatie

Het aantal banen in de vrijetijdssector is gestegen met 2%.

Activiteiten

- We hebben een haalbaarheidsstudie gerealiseerd naar de recreatieve benutting van Nationaal Park Oostvaardersplassen. Dit was input voor de vervolgfase, Masterplan Oostvaardersplassen (bestuursopdracht).
- We hebben een haalbaarheidsstudie uitgevoerd waarin het concept voor het Nationaal Park Oostvaardersplassen is onderzocht. Het gaat om een Nationaal Park 'nieuwe stijl' dat aansluit bij de maatschappij van de 21e eeuw. "Een park waar de geanalyseerde marktkansen worden benut, een groeitrend in bezoekersaantallen en bestedingen wordt gerealiseerd en waar exploitatiekosten en opbrengsten in balans zijn. Een concept gericht op het versterken van het toeristisch recreatief gebruik van het gebied zonder afbreuk te doen aan bestaande natuur en landschappelijke waarden en de economische spin-off in de regio".
- We hebben een voorstel tot ontwikkeling van de recreatieve kustontwikkeling Lelystad (onder andere integrale businesscase recreatieve kustontwikkeling Lelystad) aan Provinciale Staten voorgelegd met positieve besluitvorming over de financiering als resultaat.
- We hebben bijgedragen aan de natuurcampagne rondom 'Die Neue Wildnis', de Duitstalige versie van de film De Nieuwe Wildernis.
- We hebben opdracht gegeven aan Toerisme Flevoland voor het ontwikkelen en uitvoeren van de campagne 'Ook Flevoland'.
- We hebben het publieksevenement 'Waterlicht op Schokland' mede gefinancierd.

Risico's

Het risico van het uitblijven van projecten en initiatieven met een realistische businesscase en onvoldoende cofinanciering door derden dreigde zich voor te doen. Hier hebben wij op geanticipeerd door de gemeente Lelystad te ondersteunen bij het realiseren van een businesscase recreatieve kustontwikkeling Lelystad. Dit heeft geleid tot samenwerkingsafspraken voor de realisatie.

Doel 2015

Operationeel Programma Kansen voor Flevoland 2007-2013 loopt in 2014 af. Alle projecten (inclusief de Technologische MKB Innovatieregeling (TMI)) dienen in 2015 te worden afgerekend.

Het programma Kansen voor Flevoland II 2014-2020 is van start gegaan. In dit nieuwe programma zijn voor twee thema's middelen vanuit het Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling (EFRO-middelen) beschikbaar:

- Innovatie gericht op Midden- en kleinbedrijf, accent op valorisatie.
- Investeren in innovatieve oplossingen in energie, bio based economy.

Doelrealisatie

De TMI projecten zijn voor 55% afgerekend in 2015. De overige afrekeningen volgen uiterlijk in maart 2016

Activiteiten

We hebben 55% van de subsidies afgerekend.

Risico's

Het risico van het niet benutten van EFRO-middelen is voorkomen door een tijdige bijsturing. De middelen die onbenut dreigden te blijven zijn in het Technofonds Flevoland gestort en daarmee voor Flevoland bruikbaar gebleven. Dit fonds heeft een looptijd tot en met juni 2016.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
3.2 Ontwikkeling en innovatie	lasten	5.495	4.273	5.773	3.911	1.861
	baten	-3.004	-2.000	-3.443	-2.567	-876
	saldo	2.491	2.273	2.330	1.344	985

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening-saldo
Lasten				
1. Afrekening Kansen voor Flevoland 07-13	1.794	1.284	510	0
2. Herfasering Kansen voor Flevoland 14-20	62	62	0	0
Overig Europese Programma's	-26	-27	1	0
Overig Economische Clusters	31	0	0	31
Totaal lasten	1.861	1.319	511	31
Baten				
1. Afrekening Kansen voor Flevoland 07-13	-510	0	-510	0
3. Lagere vergoeding Technische Bijstand PB West Regio	-382	-382	0	0
Overige Europese Programma's	16	2	1	13
Totaal baten	-876	-380	-509	13

1. Afrekening Kansen voor Flevoland 07-13 loopt door in 2016

Bij de raming van diverse projecten is door de aanvragers uitgegaan van een voortvarende realisatie van de investeringen. In de praktijk blijken de investeringen veelal in een later stadium doorgang te vinden, waardoor er nu een voordelig verschil ontstaat. Daarnaast zijn voor het aflopende programma Kansen voor Flevoland 2007-2013 en de TMI-regeling 2008-2013 minder eindafrekeningen ontvangen dan ingeschat, waardoor deze kosten doorschuiven naar 2016. De middelen blijven beschikbaar binnen de reserve Cofinanciering EU-projecten 07-13. De bijdragen uit Europese en Rijksmiddelen zijn navenant lager.

2. Herfasering Kansen voor Flevoland 14-20

Bij de raming van diverse projecten is door de aanvragers uitgegaan van een voortvarende realisatie van de investeringen. In de praktijk blijken de investeringen veelal in een later stadium doorgang te vinden, waardoor er nu een voordelig verschil ontstaat. Naar verwachting zal in komende jaren alsnog volledige besteding plaatsvinden. De middelen blijven beschikbaar binnen de reserve Cofinanciering EU-projecten 14-20.

3. Lagere vergoeding Technische Bijstand Programmabureau West Regio

Deze vergoeding wordt ontvangen voor het uitvoeren van werkzaamheden door de medewerkers van het programmabureau West Regio in het kader van Kansen voor West. Ook zijn er baten ter dekking van kosten voor inhuur voor deze activiteiten. Als gevolg van lagere inzet en lagere inhuur, ligt de vergoeding lager dan begroot. Tegenover deze lagere baten staan lagere (inhuur) lasten op programmaonderdeel 6.5. De verschillen worden opgevangen binnen de reserve Technische bijstand.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product	Lasten	Baten	Saldo
3.2.1 Economische clusters	1.494	0	1.494
3.2.2 Europese programma's	2.417	-2.567	-150
Totaal	3.911	-2.567	1.344

(Bedragen x € 1.000)

3.3 Totale lasten en baten

Hieronder is van dit programma een totaaloverzicht gegeven van de lasten en baten van de afzonderlijke programmaonderdelen enerzijds en het programma als totaal anderzijds. De autorisatie door Provinciale Staten vindt plaats op het niveau van de programmaonderdelen.

programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
3.1 Economische structuur- versterking	lasten	2.305	1.231	3.174	2.682	491
	baten	-205	-32	-117	-36	-81
	saldo	2.100	1.199	3.057	2.646	410
3.2 Ontwikkeling en innovatie	lasten	5.495	4.273	5.773	3.911	1.861
	baten	-3.004	-2.000	-3.443	-2.567	-876
	saldo	2.491	2.273	2.330	1.344	985
Totaal programma 3 Economie	lasten	7.800	5.503	8.946	6.593	2.353
	baten	-3.210	-2.032	-3.560	-2.603	-957
	saldo	4.591	3.471	5.386	3.990	1.396

(Bedragen x € 1.000)

4 SAMENLEVING

HISTORISCH 'PLANKIER' IN URKER HAVEN OPEN

In 2015 is 'het plankier' in de Urker haven geopend. De provincie heeft eraan bijgedragen deze historische steiger aan te leggen. In het verleden lag er een houten steiger langs de westelijke havendam met op de kop van de dam een havenvuur. Met de realisatie van de steiger en het havenvuur wordt een stukje geschiedenis teruggebracht. Dat sluit aan op de historische inrichting van de Westhaven, de haven en het oude dorp. Het doel is om zo de sfeer van vroeger te laten herleven. Het plankier biedt ruimte voor het aanmeren van historische schepen.

GOEDE IDEEËN VOOR DE ZORG IN DE PRIJZEN

Hou-vast, WC bril verkleiner voor invalide kinderen, Audivi Interactions en Het Spelkleedje zijn de vier winnende ideeën van de zorginnovatie-wedstrijd 'Betere zorg? Mijn idee!'. Voor de derde editie van deze wedstrijd zijn 130 mooie, slimme en originele ideeën ingezonden. Voor de vier winnende ideeën wordt een traject opgezet om ze te kunnen uitvoeren. De ideeën in de Flevolandse en professionele categorieën hebben een prijs van 70.000 euro gekregen. Het beste prille idee kreeg een stimuleringsprijs van 25.000 euro. Het onderwijsidee kreeg 6.000 euro. De provincie wil met deze wedstrijd het gat tussen de toenemende zorgvraag en (een betaalbaar) zorgaanbod helpen dichten.

TRIATHLON ALMERE

De historie van de triathlon in Nederland ligt in Flevoland. In Almere werd begin jaren '80 de eerste Holland Triathlon georganiseerd. Anno 2015 kent elke stad in Flevoland een triathlonorganisatie. Bijna 40.000 bezoekers waren getuige van de Challenge in Almere, zij leverden een additionele financiële impact in het gebied van ruim 1.1 miljoen euro. De triathlonsport zit in heel Nederland in de lift. In Flevoland het meest: zijn er 3 x zoveel triatleten actief dan in de rest van Nederland. De provincie ondersteunt samen met lokale overheden de triathlon in evenementen, talentontwikkeling en aangepast sporten. De triathlon past bij de cultuur en identiteit van Flevoland en ook bij een tijd van gezond leven en voldoende bewegen.

4.0 Verantwoording op hoofdlijnen

Ons beleid in het sociale domein heeft een economische benadering en is gericht op innovatie. In 2015 hebben we de beleidsnota's voor het thema Samenleving uitgevoerd:

- 'Beleidskader zorg, zorginnovatie en herijkt sociaal beleid 2012-2015: Een nieuw verzorgd Flevoland',
- 'Cultuurnota: Cultuur op koers in Flevoland 2013-2016',
- 'Herziene Sportnota 2013-2016: Sportbeleid dat rendeert in Flevoland'.

Zorg

We hebben bekendheid met zorginnovaties en bereidheid om te innoveren in zorg en welzijn bevorderd met de laatste editie van de zorginnovatiewedstrijd. In 2015 is de jeugdzorg overgedragen aan de gemeenten. We hebben de gemeenten ondersteund bij de uitvoering van de zogenaamde 'snijvlakprojecten'.

Cultuur

Cultuur is een van onze kerntaken, vooral waar het gaat om cultureel erfgoed. De nadruk ligt op het beleefbaar maken daarvan. We zijn bezig met de realisatie van het zevende landschapskunstwerk in het Zwarte Meer in de gemeente Noordoostpolder.

We hebben onze steun gegeven voor de ontwikkeling van het erfgoedpark Batavialand wat uiteindelijk zal bijdragen aan de culturele identiteit van Flevoland

Sport

Wij hebben (bovenregionale) sportevenementen ondersteund en gestimuleerd. Dit levert een zichtbare bijdrage aan de ontwikkeling van de sport in Flevoland. Evenementen leveren een economische impuls op en vormen een aantrekkelijk instrument om coalities tussen sport en andere economische sectoren te sluiten. Sportservice Flevoland is in 2015 onderdeel van de Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland geworden.

Doelenboom

In onderstaande doelenboom is de relatie tussen de beoogde maatschappelijke effecten van het programma en de doelen uit de Programmabegroting 2015 die daar aan bijdragen weergegeven. Deze doelen zijn -omwille van de presentatie- in samengevatte vorm hieronder opgenomen. In de uitwerking van het programma zijn deze doelen uitgeschreven.

Programma	Programmaonderdeel	Maatschappelijk effect	Doelen	Relatie met programmaonderdeel
4 Samenleving	4.1 Zorg en sport	Adequaat voorzieningenniveau en focus op sporten met bijdrage aan economie en identiteit	Innovatieve zorg- en welzijnsprojecten	3.2 Ontwikkeling en innovatie
			Ombuigingen steunfuncties	
			Bovenregionale of landelijke sportevenementen	3.2 Ontwikkeling en innovatie
	4.2 Jeugdzorg	Adequate zorg tijdens overdracht	Ondersteuning gemeenten bij uitvoering jeugdzorg	
	4.3 Cultureel erfgoed en culturele infrastructuur	Sterke eigen identiteit	Versterkt Flevolands erfgoed en infrastructuur	

4.1 Zorg en Sport

Portefeuillehouders

A. Stuivenberg

J. Ladders

Maatschappelijk effect

Flevoland kent een kwalitatief en kwantitatief toereikend of passend voorzieningenniveau.

Flevoland onderscheidt zich met sporten die bijdragen aan haar economische ontwikkeling en identiteit.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator	Met de herijkte Sportnota en Zorgnota zijn prestatie-indicatoren vastgesteld. Deze zijn op operationeel niveau geformuleerd. (*) De provinciale bijdrage op het gebied van sport en zorg wordt conform de provinciale subsidiecyclus gemeten op basis van de in deze beleidsnota's beschreven operationele indicatoren.	(*)	Komt juni 2016 in een aparte Staten-mededeling

---

Doel 2015

Tenminste 3 projecten op het gebied van zorg- en welzijnsinnovatie (die passen bij het beleidskader Zorg, zorginnovatie en herijkt sociaal beleid) zijn begeleid en mede gefinancierd.

Doelrealisatie

Er zijn meer dan 3 projecten op het gebied van zorg- en welzijnsinnovatie begeleid en mede gefinancierd. Hiermee zijn onder andere verbindingen gemaakt tussen maatschappelijke vraagstukken, samen met particulieren, bedrijven, overheid, onderwijs, gebruikers van zorg en zorgverleners

Activiteiten

- Wij hebben de derde en laatste editie van de zorginnovatiewedstrijd 'Betere Zorg? Mijn Idee!' georganiseerd waarmee we bekendheid met zorginnovaties en bereidheid om te innoveren in zorg en welzijn hebben bevorderd. We hebben hiervoor de volgende activiteiten uitgevoerd:
  - o een brede publiekscampagne;
  - o een programma op omroep Flevoland;
  - o een symposium voor ondernemers en instellingen;
  - o begeleiding en koppeling ondernemers en instellingen;
  - o inzet van de Health Implementation Portal voor het verhogen van de implementatiekansen van slimme vindingen;
  - o in vier categorieën van de zorginnovatiewedstrijd 'Betere Zorg? Mijn Idee!' zijn prijzen toegekend.
- We hebben het Centrum Maatschappelijke Ontwikkeling (CMO) opdracht gegeven zodat zij in 2015 projecten op thema's als zorginnovatie, dementie, eenzaamheid en arbeidsparticipatie hebben uitgevoerd die bijdragen aan een samenleving waarin iedereen tot zijn recht komt, ongeacht culturele achtergrond, geslacht, leeftijd, talenten of beperkingen. Zo heeft het CMO op 24 september 2015 het landelijk eenzaamheidscongres in het provinciehuis georganiseerd (CUP 4.3.1).

Doel 2015

De ombuiging bij de steunfunctie Sportservice Flevoland is gerealiseerd.

Doelrealisatie

De ombuiging is gerealiseerd.

Activiteiten

We hebben de bezuinigingsopgave uit de vorige collegeperiode, die doorliep in 2015, gerealiseerd bij de steunfunctie Sportservice Flevoland. Dit is gebeurd in goed overleg en met behoud van de inzet van de steunfunctie. De steunfunctie is met ingang van 2015 geborgd binnen de Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland B.V. (OMFL). Hiermee is een toekomstbestendige organisatie gemaakt.

Risico's

Met het onderbrengen van Sportservice Flevoland bij de OMFL is geanticipeerd op het mogelijke risico dat de zij niet meer in staat zou zijn te voorzien in de eigen exploitatie.

Doel 2015

Bevordering en medefinanciering van bovenregionale of landelijke sportevenementen en regionale sportvoorzieningen die passen in het herijkte sportbeleid.

Doelrealisatie

De bevordering en medefinanciering van bovenregionale of landelijke sportevenementen en regionale sportvoorzieningen is bereikt door de onderstaande activiteiten (CUP 4.4.1).

Activiteiten

- We hebben 8 bovenregionale en/of landelijke sportevenementen mede gefinancierd, zoals de Challenge Almere-Amsterdam (triatlon), de Nederlandse Clubkampioenschappen Wielrennen, het NK Dammen, de Kuinderbos Hippique en de Eredivisie Zeilen.
- We hebben de economische impact gemeten van vrijwel alle evenementen die we mede financieren, conform de Sportnota 2011-2016. De resultaten hiervan staan in een mededeling aan Provinciale Staten.
- We hebben de onderdelen kernsporten en gehandicaptensport en talentontwikkeling uit de sportnota laten uitvoeren door Sportservice Flevoland in samenwerking met partners, onder andere gemeenten, sportbonden en de landelijke sportkoepel NOC*NSF.
- We hebben geparticipeerd in de ontwikkeling van het nationale bid voor de Europese Spelen in 2019.
- We hebben het projectidee 'Almeers Kenniscentrum Talent' voorgelegd aan Provinciale Staten, met positieve besluitvorming als gevolg.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
4.1 Zorg en sport	lasten	3.673	1.998	2.031	1.954	77
	batens	0	0	0	0	0
	saldo	3.673	1.998	2.031	1.954	77

(Bedragen x € 1.000)

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product		Lasten	Baten	Saldo
4.1.1	Zorg en sport	1.954	0	1.954
Totaal		1.954	0	1.954

(Bedragen x € 1.000)

4.2 Jeugdzorg

Portefeuillehouder

A. Stuivenberg

Maatschappelijk effect

Flevolandse jongeren krijgen tijdens de voorbereiding op de overdracht van de jeugdzorg naar de gemeenten adequate zorg.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	Afhankelijk van de ingediende aanvragen voor snijvlakprojecten op juiste en tijdige manier behandelen van de subsidieaanvragen.	100%	100%

Doelen 2015

Met ingang van 1 januari 2015 is de jeugdzorg overgedragen aan de gemeenten. Ondersteuning van de gemeenten in de uitvoering van de jeugdzorg door inzet van de provinciale middelen voor 'snijvlakprojecten'.

Doelrealisatie

De provinciale middelen hebben bijgedragen aan een zachte landing van de jeugdzorg en aan de innovatieve kracht in de jeugdhulp van gemeenten. Gemeenten hebben Provinciale Staten in december 2015 geïnformeerd over het verloop van de transitie jeugdzorg. Er zijn geen financiële problemen, behalve incidenteel met de pleegzorg op Urk en geen wachtlijsten; jeugdigen ontvangen de jeugdhulp die zij nodig hebben.

Activiteiten

Wij hebben € 1,5 mln. incidentele middelen beschikbaar gesteld in 2015 om drie (snijvlak)projecten mogelijk te maken tijdens de transitie naar de gemeenten:

- Een innovatieve vorm van kortdurend verblijf voor jeugdigen met meervoudige problematiek. Hiervoor wordt residentiele capaciteit omgebouwd tot gecombineerd kortdurend verblijf en ambulante zorg, behandeling en training.
- Netwerpleegzorg (bij familie of bij een gezin dat bekend is uit het sociale netwerk van school of vereniging) als thuis wonen niet langer kan of niet veilig is.
- Noodfonds voor pleegzorgkinderen op Urk. Door landelijke wijzigingen in het woonplaatsbeginsel is gemeente Urk incidenteel financieel verantwoordelijk gesteld voor meer pleegkinderen dan begroot in 2015.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
4.2 Jeugdzorg	lasten	47.626	1.500	1.534	1.477	56
	baten	-46.681	0	0	23	-23
	saldo	946	1.500	1.534	1.500	33

(Bedragen x € 1.000)

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product	Lasten	Baten	Saldo
4.2.1 Jeugdzorg	1.477	23	1.500
Totaal	1.477	23	1.500

(Bedragen x € 1.000)

4.3 Cultuur

Portefeuillehouder

M. Rijsberman

Maatschappelijk effect

Flevoland heeft een sterke eigen culturele identiteit.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	Met de cultuurnota Cultuur op Koers 2013-2016 zijn prestatie-indicatoren per drager vastgesteld. (*) De provinciale bijdrage op het gebied van cultuur wordt conform de provinciale subsidiecyclus gemeten o.b.v. de in deze beleidsnota beschreven operationele indicatoren.	(*)	Komt juni 2016 in een aparte Staten-mededeling

Doel 2015

Een versterkt Flevolands cultureel erfgoed en culturele infrastructuur.

Doelrealisatie

De ontvlechting van het Nieuwland Erfgoedcentrum, waarbij de museumfunctie en collectiebeheer wordt ondergebracht in Erfgoedpark Batavialand, is door de financiële complexiteit en de veelheid aan partners niet volgens planning per 1-1-2016 gerealiseerd. Door de uitgevoerde activiteiten is het Flevolands cultureel erfgoed en de culturele infrastructuur versterkt.

Activiteiten

- We hebben een financiële bijdrage geleverd aan de ontwikkeling van een businesscase voor Batavialand.
- Wij zijn samen met de gemeente Noordoostpolder gestart met de uitvoering van het zevende landschapskunstwerk dat in de zomer 2016 wordt opgeleverd.
- We hebben een startnotitie voor nieuw Cultuurbeleid 2017-2020 opgesteld en deze is begin 2016 vastgesteld door Provinciale Staten.
- We hebben de klassieke muziek een impuls gegeven door het project 'Nieuw Land-Oude Muziek'.
- We hebben uitvoering gegeven aan de projecten en programma's zoals vastgesteld in de cultuurnota Cultuur op Koers 2013-2016 op het gebied van de 7 dragers van het cultuurbeleid: amateurkunst, beeldende kunst, bibliotheken, cultureel erfgoed, cultuureducatie, podiumkunsten en cultuurmarketing.
- Aanvullend op de cultuurnota hebben wij onder andere de volgende projecten mogelijk gemaakt: restauraties Palenscherm en de Oude Bakkerij op Urk, de Kunstlinie Almere Flevoland, Passie in de Polder (amateurkunst in Lelystad, Dronten en Noordoostpolder) en Waterlicht op Schokland.

Risico's

Het risico van vertraging bij het realiseren van het zevende landschapskunstwerk in de Noordoostpolder is beheerst door constructief overleg met de betrokken partijen (Rijkswaterstaat, Natuurmonumenten, de gemeente Noordoostpolder, vissers en de kunstenaar).

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
4.3 Cultuur	lasten	3.144	4.566	5.185	4.978	207
	baten	-31	0	0	0	0
	saldo	3.113	4.566	5.185	4.978	207

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening-saldo
Lasten				
Verschuiving betaalritme 7 ^e landschapskunstwerk	90	90	0	0
Proceskosten transitie Nieuw Land Erfgoedcentrum – Batavialand	37	37	0	0
Overige kleine verschillen	80	19	0	61
Totaal lasten	207	146	0	61

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product		Lasten	Baten	Saldo
4.3.1	Cultureel erfgoed	2.338	0	2.338
4.3.2	Culturele infrastructuur	2.640	0	2.640
Totaal		4.978	0	4.978

(Bedragen x € 1.000)

4.4 Totale lasten en baten

Hieronder is van dit programma een totaaloverzicht gegeven van de lasten en baten van de afzonderlijke programmaonderdelen enerzijds en het programma als totaal anderzijds. De autorisatie door Provinciale Staten vindt plaats op het niveau van de programmaonderdelen.

programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
4.1 Zorg en sport	lasten	3.673	1.998	2.031	1.954	77
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	3.673	1.998	2.031	1.954	77
4.2 Jeugdzorg	lasten	47.626	1.500	1.534	1.477	56
	baten	-46.681	0	0	23	-23
	saldo	946	1.500	1.534	1.500	33
4.3 Cultuur	lasten	3.144	4.566	5.185	4.978	207
	baten	-31	0	0	0	0
	saldo	3.113	4.566	5.185	4.978	207
Totaal programma 4 Samenleving	lasten	54.443	8.064	8.750	8.409	341
	baten	-46.712	0	0	23	-23
	saldo	7.732	8.064	8.750	8.432	318

(Bedragen x € 1.000)

5 INVESTERINGSAGENDA

START AANBESTEDING FLEVOKUST

De provincie is in 2015 gestart met de Europese aanbestedingsprocedure voor de aanleg van Flevokust. Het aanbestedingsproject omvat de bouw van de overslaghaven, de golfbreker en de vaargeul. Daarnaast is de aanleg van de toegangsweg vanaf de IJsselmeerdijk in het project opgenomen. Volgens planning is de haven medio 2017 operationeel. Omdat de bouw van Flevokust uit meerdere onderdelen bestaat, heeft de provincie een aannemer of aannemerscombinatie gezocht die alle verschillende onderdelen van het project kan uitvoeren. Ervaring met waterwerken en werken aan de primaire waterkering zijn bij dit project van essentieel belang. In het project zit onder andere het uitdiepen van de vaargeul, waarbij de aannemer het opgediepte zand kan gebruiken voor de aanleg van het haventerrein en de toegangsweg.

AANLEG MARKER WADDEN BEGINT LENTE 2016

Het ontwerp van de eerste fase van de Marker Wadden is in 2015 onthuld. Tegelijkertijd is bekendgemaakt dat Boskalis de aanleg doet en daarmee in het voorjaar van 2016 begint. Natuurmonumenten heeft de ambitie dat waterrecreanten in 2018 kunnen aanmeren. De eerste fase naar een ontwerp van landschapsarchitect Rik de Visser bestaat uit de aanleg van een eerste eiland van 300 hectare. Moerasvegetatie, slikken, ondiepe (geïsoleerde) plassen, kreken en daartussen brede verwilde geulen met luw en ondiep water kenmerken het als vogelparadijs. Daarnaast krijgt het een jachthaven, bezoekerscentrum, speelvallei voor kinderen en wandelpaden. Daardoor wordt het mogelijk om de natuur van dichtbij te beleven.

LUCHTHAVENBESLUIT

Op 1 april 2015 is het Luchthavenbesluit voor Lelystad Airport ingegaan. Hiermee kan de luchthaven uitgroeien tot de banenmotor voor de regio Flevoland. Het luchthavenbesluit markeert een proces van langer dan 40 jaar waarin Luchthaven Lelystad van landingsterrein voor sproeivliegtuigjes voor de landbouw in de drooggevallen polders, via een ontwikkeling naar grootste luchthaven voor de recreatieve (kleine) luchtvaart nu uitgroeit tot twin-airport van Schiphol: een luchthaven van nationaal belang.

5.0 Verantwoording op hoofdlijnen

Samen met onze partners werken we met volle energie en inzet aan integrale grootschalige programma's om de ruimtelijk economische structuur van Flevoland te versterken (zie ook het digitale magazine '[Gebiedsontwikkeling nieuwe stijl in Flevoland 2015-2019](#)'³). Hiermee wordt de ontwikkelkracht van de provincie zichtbaar. De Europese programma's zetten we in als middel om de beleidsdoelen te behalen en de gebiedsontwikkeling van Flevoland te versterken. De gebiedsprogramma's hebben in 2015 steeds meer een Europese dimensie gekregen.

Doelenboom

In onderstaande doelenboom is de relatie tussen de beoogde maatschappelijke effecten van het programma en de doelen uit de Programmabegroting 2015 die daar aan bijdragen weergegeven. Deze doelen zijn –omwille van de presentatie- in samengevatte vorm hieronder opgenomen. In de uitwerking van het programma zijn deze doelen uitgeschreven.

Programma	Programmaonderdeel	Maatschappelijk effect	Doelen	Relatie met programmaonderdeel
5 Investeringsagenda	5.1 Nieuwe Natuur	Verbeterde kwaliteit omgeving	Programma Nieuwe Natuur	1.4 Ruimtelijk beleid
			Meer diverse en beleefbare nieuwe en bestaande natuur	
	5.2 Zuidelijk Flevoland	Complete stad met ontwikkelpotentie	Bereikbaarheid, stadsontwikkeling en ecologie in balans	
			Hoogwaardige (onderwijs-) voorzieningen	
			Ruimte voor innovatie binnen "the making of" Floriade	3.2 Ontwikkeling en innovatie
	5.3 Noordelijk Flevoland	Verbeterde leefbaarheid en balans	Versterkte sociaal economische structuur en leefbaarheid	
	5.4 Markermeer/ IJmeer	Vitaal Blauw Hart	Integraal ontwikkelingsperspectief	
	5.5 Luchthaven Lelystad	Economische ontwikkeling en bereikbaarheid	Zakelijk, regionaal en niet-mainport luchthaven	
			Duurzame en innovatieve ontwikkeling	2.2 Mobiliteit 3.1 Economische structuurversterking 3.2 Ontwikkeling en innovatie
			Verantwoorde ontwikkeling OMALA-terrein	
	5.6 DE-on	Duurzame economie	Koploper in duurzame energiehuishouding	1.3 Natuur, duurzaamheid en milieu
	5.7 EU Plattelands-ontwikkelingsprogramma	Leefbaar en aantrekkelijk landelijk gebied	Vitaliteit, leefbaarheid en multifunctionaliteit	1.4 Ruimtelijk beleid
	5.8 Flevokust	Economische ontwikkeling en bereikbaarheid	Multimodale overslagfaciliteit	2.2 Mobiliteit 3.1 Economische structuurversterking 3.2 Ontwikkeling en innovatie
	5.9 Midden-Flevoland	Herontwikkelde stadsdelen	Probleeminventarisatie stedelijke ontwikkeling Lelystad	

³ Deze link is alleen te openen via Internet Explorer 11, Mozilla Firefox, Google Chrome of Safari

5.1 Nieuwe Natuur

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman

Maatschappelijk effect

Het programma Nieuwe Natuur verbetert de kwaliteit van de woon- en leefomgeving, met een maximale benutting van de ecologische en economische potenties.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Effect indicator 1	Aantal hectares voor compensatieverplichting gerealiseerd.	180	80
Effect indicator 2	Kostendekkendheid beheer	100%	100%
Effect indicator 3	Overeenkomsten gehonoreerde projectideeën zijn vastgesteld.	100%	27%
Effect indicator 4	Projectideeën zijn in uitvoering genomen.	25%	5%

Onderdeel van het programma Nieuwe Natuur is de realisatie van in totaal 365,5 hectare natuurcompensatie; 180 ha in 2015 (50%) en 365 ha in 2016 (100%). Deze compensatieverplichtingen worden als onderdeel van de gehonoreerde projectideeën gerealiseerd. Met de initiatiefnemers van de gehonoreerde projectideeën is intensief samengewerkt en dat heeft geleid tot één realisatieovereenkomst en vijf intentieovereenkomsten. Vanwege de complexiteit en de te betrachten zorgvuldigheid zijn nog niet voor alle projecten overeenkomsten vastgesteld ([zie voortgangsrapportage Nieuwe Natuur december 2015](#)). Hierdoor zijn minder projectideeën in 2015 in uitvoering genomen dan verwacht.

Doelen 2015

1. Via een adaptief proces komen tot een programma Nieuwe Natuur in Flevoland dat bijdraagt aan het streven naar een diverse en toegankelijke natuur.
2. Realisatie aangegane compensatieverplichtingen en bijdragen aan de vergroting van de natuurdiversiteit en beleefbaarheid van de natuur in Flevoland waarbij de kosten voor de inwoners van Flevoland niet toenemen.
3. Komen tot een programma van uitvoering voor de realisatie van de gehonoreerde projectideeën.

Doelrealisatie

1. Via een adaptief proces is het programma Nieuwe Natuur vormgegeven. Dit programma draagt bij aan het streven naar een diverse en toegankelijke natuur. Uit alle ingediende ideeën zijn 22 projectvoorstellen voortgekomen, die op verschillende locaties in Flevoland uitgevoerd worden.
2. De compensatieverplichtingen zijn in de overeenkomsten met Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevolandscap opgenomen en daarbij nemen de kosten voor de inwoners van Flevoland niet toe.
3. Een programma van uitvoering voor de realisatie van de gehonoreerde projectideeën is opgesteld.

Activiteiten

- We hebben een programma van uitvoering opgesteld voor de realisatie van de gehonoreerde projectideeën.
- We hebben met de initiatiefnemers van alle gehonoreerde projecten werkafspraken gemaakt.
- We hebben een programma-breed platform Nieuwe Natuur ingesteld. Zowel digitaal als fysiek faciliteert het platform ontmoetingen tussen projectindieners, waarbij kennis en ervaringen over het realiseren van natuurprojecten kunnen worden uitgewisseld, deskundigen kunnen worden geraadpleegd en afspraken kunnen worden vastgelegd.
- We hebben vijf intentieovereenkomsten afgesloten met projectindieners.
- We hebben één realisatieovereenkomst afgesloten met een projectindieners voor 110 hectare natuur, waarvan 80 hectare boscompensatie betreft.

- We hebben met het Rijksvastgoedbedrijf afspraken gemaakt over samenwerking waarin het programma Nieuwe Natuur de status van rijksprioritair project krijgt. Dit maakt het mogelijk dat gronden die nodig zijn voor het programma kunnen worden verkocht aan de provincie.
- We hebben een deel van de compensatieverplichtingen gerealiseerd.
- We hebben projecteigenaren geholpen bij het concretiseren van de gehonoreerde projecten en hebben een toelichting op het statenbesluit ontvangen vanuit accounthouders van de provincie.
- We hebben de dynamiek gefaciliteerd middels een fysiek en digitaal programma-breed platform (zie voor het digitale platform (<http://www.nieuwenatuurfl.nl/default.aspx>)).
- We hebben de uitvoering van de projecten gemonitord.

Risico's

Het risico van het ontbreken van overeenstemming tussen de projecteigenaren en de provincie hebben we beheerst door accounthouders vanuit de provincie te koppelen aan de initiatiefnemers van de projecten.

Doel 2015

Waarde behoudend beheer van onze eigendommen (gronden en opstallen) in het (voormalig plan-)gebied OostvaardersWold.

Doelrealisatie

We hebben gezorgd voor waarde behoudend beheer van onze eigendommen (gronden en opstallen) in het (voormalig plan-)gebied OostvaardersWold.

Activiteiten

- We hebben de eigendommen in het voormalig plangebied OostvaardersWold beheerd door zorg te dragen voor onder andere onderhoud en verpachting.
- Met Staatsbosbeheer en Stichting Het Flevo-landschap hebben we het rentmeesterplan 2016 opgesteld.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
5.1 Nieuwe Natuur	lasten	1.259	218	6.926	5.877	1.048
	baten	-752	-129	-7.101	-6.748	-353
	saldo	507	89	-175	-871	695

(Bedragen x € 1.000)

Waarvoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Vershil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening-saldo
Lasten				
1. Minder proceskosten	191	191	0	0
2. Projecten Nieuwe Natuur nog niet in uitvoeringsfase	851	503	348	0
Overige kleine verschillen	6	6	5	-5
Totaal lasten	1.048	700	353	-5
Baten				
3. Uitgestelde opbrengst uit grondverkoop	-348	0	-348	0
Overige kleine verschillen	-5	12	-5	-12
Totaal baten	-353	12	-353	-12

1. Minder proceskosten dan verwacht

De procesgelden worden onder andere ingezet voor de ondersteuning van initiatiefnemers bij de verdere uitwerking van hun projecten, alsmede het inhuren van de benodigde expertise. In 2015 is hier minder gebruik van gemaakt dan verwacht. De inschatting is dat in 2016 een grote ondersteuningsbehoefte zal bestaan, de middelen blijven hiertoe beschikbaar in de reserve Nieuwe Natuur.

2. Projecten Nieuwe Natuur nog niet in uitvoeringsfase

Op het budget voor bijdragen aan projecten is minder uitgegeven dan verwacht doordat voor het merendeel van de projecten nog geen realisatieovereenkomst kon worden gesloten in 2015 (met uitzondering van het project Kop van het Horsterwold). De resterende middelen blijven beschikbaar binnen de reserve Nieuwe Natuur.

3. Uitgestelde opbrengst uit grondverkoop

De verkoop van een woonperceel is doorgeschoven naar 2016, waardoor de baten € 347.500 lager zijn.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product		Lasten	Baten	Saldo
5.1.1	OostvaardersWold	1.705	-2.877	-1.172
5.1.2	Nieuwe Natuur	4.173	-3.871	301
Totaal		5.877	-6.748	-871

(Bedragen x € 1.000)

Voor meer informatie omtrent de ontwikkelingen binnen het programmakapitaal verwijzen wij u naar het Statenvoorstel 'Actualisatie programmakapitaal, toewijzingstabel en beschikbaarstelling grondverwervingskrediet programma Nieuwe Natuur', welke besproken is tijdens de Statenvergadering van 24 februari 2016.

5.2 Zuidelijk Flevoland

Portefeuillehouders

J. Lodders	(Almere 2.0)
J.N.J. Appelman	(Floriade Werkt!)
A. Stuivenberg	(IFA financieel)
L. Verbeek	(IFA coördinatie)

Maatschappelijk effect

- Almere moet zich kunnen ontwikkelen tot een aantrekkelijke en vitale stad in de Noordvleugel van de Randstad, met een breed aanbod aan woonmilieus. Almere draagt zo bij aan het versterken van de internationale concurrentiepositie.
- De schaa sprong van Almere gaat gepaard met het borgen van de kwaliteit van de bestaande stad en de groei van het voorzieningenniveau.
- Flevoland kent een innovatieve economie dankzij een uitstekend vestigingsklimaat en productiemilieu.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	Juist en tijdig beschikbaar stellen van middelen voor het Fonds Verstedelijking Almere.	100%	100%
Prestatie-indicator 2	Juiste, tijdige en volledige afhandeling van subsidieaanvragen conform het IFA-programma en de Algemene Subsidie Verordening Flevoland 2012 (ASF).	100%	100%
Prestatie-indicator 3	Juist, tijdig en volledig toezicht houden op de uitvoering van de toegekende subsidies conform het IFA-programma en de ASF.	100%	100%
Prestatie-indicator 4	Een vastgesteld economisch programma Floriade Werkt! 2015-2022.	100%	100%

Doelen 2015

Uitwerking van de afgesproken lijnen voor de drievoudige ambitie in bereikbaarheid, verstedelijking en ecologie. De afgesproken lijnen zijn vastgelegd in de Rijksstructuurvisie regio Amsterdam Almere Markermeer (RRAAM).

Samen met het Rijk en de gemeente Almere realiseren van de ambities uit de bestuursovereenkomst RRAAM en de uitvoeringsovereenkomst Almere 2.0 (2013) voor de ontwikkeling van Almere.

Doelrealisatie

De drievoudige ambitie is vastgelegd in de Rijksstructuurvisie en de daarop gebaseerde overeenkomsten en wordt ingevuld via de activiteiten die vanuit het Fonds Verstedelijking Almere ondersteund worden.

Activiteiten

- Jaarprogramma's 2015 en 2016 zijn vastgesteld.
- Het opstellen van een meerjarenprogramma als afwegingskader voor projecten voor de komende tien jaar is in voorbereiding.
- Werkkader fondsbeheerder (gemeente Almere) is ingevuld.

Doel 2015

Investeren in voorzieningen om de kwaliteit van de stad te verhogen, bijvoorbeeld in hoger onderwijs.

Wij dragen bij aan een groter aanbod van voorzieningen in Almere door middel van het Investeringsprogramma Flevoland Almere (IFA). Het betreft:

- topvoorzieningen ter versterking van het beroepsonderwijs en wetenschappelijk onderwijs en onderzoek;
- zorgvoorzieningen;
- toerisme en leisure;
- topsportvoorzieningen;
- culturele voorzieningen.

Doelrealisatie

Met de via IFA1 en IFA2 gesubsidieerde projecten is geïnvesteerd in voorzieningen om de kwaliteit van de stad te verhogen.

Activiteiten

- We hebben de IFA1-projecten 'Lectoraat Natuurlijk en Gezond Samen -Leven' van de hogeschool CAH Vilentum en het project International New Town Institute (INTI) afgerond.
- We hebben twee IFA2-projecten gehonoreerd: Almere Kenniscentrum Talent en Kunstlinie Almere Flevoland.
- We hebben voor het projectidee Gezondheid & Welzijn Innovatiecentrum Almere een ontvankelijke subsidieaanvraag in behandeling genomen.

Floriade Werkt!

Doelen 2015

Ontwikkeling van (cross sectorale) innovaties die gedurende 'the making of' van de Floriade worden getoond aan de (inter)nationale AgroFood/Tuinbouwsector en andere relevante (top-)sectoren.

Doelrealisatie

Het programma Floriade Werkt! is in 2015 voorbereid en maakt innovaties en economische spin-off's mogelijk. Een provinciaal uitvoeringsprogramma Floriade is opgesteld en vastgesteld.

Activiteiten

- We hebben diverse bijeenkomsten georganiseerd met bedrijven en kennisinstellingen om input te krijgen voor het economisch programma.
- We hebben de concretisering van het programma Floriade Werkt! voorbereid in een concept Nadere Regel en een voorstel over de organisatie van challenges.
- We hebben een provinciaal Uitvoeringsprogramma Floriade opgesteld en vastgesteld (CUP 7.3.1).

Doel 2015

Een fysieke experimenteer- en demonstratieruimte voor kenniscirculatie.

Doelrealisatie

Het voorlopig ontwerp voor de Innovatiewerkplaats is opgesteld.

Activiteiten

- We hebben diverse bijeenkomsten georganiseerd met bedrijven en kennisinstellingen om input te krijgen voor het programma van eisen voor de Innovatiewerkplaats. Op basis hiervan is een voorlopig ontwerp van de werkplaats gemaakt en gepresenteerd.
- We hebben aan de intentieovereenkomst met de Aeres Groep invulling gegeven door de Aeres Groep intensief te betrekken bij de voorbereiding van het programma van eisen voor de Innovatiewerkplaats en we hebben afspraken voorbereid over het gebruik van deze werkplaats door de Aeres Groep.
- We hebben aan de intentieovereenkomst met de gemeente Almere invulling gegeven door afspraken voor te bereiden over de locatie van de Innovatiewerkplaats op het Floriadeterrein. Deze afspraken vormden de input voor het door de gemeenteraad van Almere vastgestelde Masterplan Floriade.
- We hebben met de gemeente Almere en de Aeres Groep gezamenlijk de ambitie geformuleerd dat met de Innovatiewerkplaats de kiem wordt gelegd voor een toekomstige kenniscampus op het gebied van Voeding, Gezondheid & Welbevinden.
- We hebben op de World Expo in Milaan, dat als thema 'Feeding the planet' had, de basis gelegd voor een internationale kennis- en innovatieagenda op de thema's Voeding, Gezondheid & Welbevinden.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
5.2 Zuidelijk Flevoland	lasten	2.351	4.387	3.554	1.973	1.582
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	2.351	4.387	3.554	1.973	1.582

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Omschrijving	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
1. Lagere voortgang van IFA projecten	1.568	1.568	0	0
Overige kleine verschillen	14	0	0	14
Totaal lasten	1.582	1.568	0	14

1. Lagere voortgang van IFA projecten

De raming voor 2015 was gebaseerd op de investeringsramingen van de begunstigden. De projectvoortgang bleef echter achter bij deze inschattingen, mede doordat nieuwe beschikkingen later zijn afgegeven dan voorzien (onder andere projecten Kunstlinie Almere Flevoland (KAF) en Gezondheid & Welzijn Innovatiecentrum Almere). De verwachting is dat deze projecten in latere begrotingsjaren alsnog tot volledige besteding komen.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product		Lasten	Baten	Saldo
5.2.1	Zuidelijk Flevoland	1.973	0	1.973
Totaal		1.973	0	1.973

(Bedragen x € 1.000)

5.3 Noordelijk Flevoland

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman

Maatschappelijk effect

Verbeterde leefbaarheid in dit gebied en een goede balans in de provincie.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	Juiste, tijdige en volledige afhandeling van subsidie-aanvragen conform het programma Zuiderzeelijn-gelden Noordelijk Flevoland en de Algemene Subsidie Verordening Flevoland 2012 (ASF).	100%	100%
Prestatie-indicator 2	Juist, tijdig en volledig toezicht houden op de uitvoering van de toegekende subsidies conform het programma Zuiderzeelijn-gelden Noordelijk Flevoland en de ASF.	100%	100%

Doelen 2015

Versterken van de economische structuur van Noordelijk Flevoland via een gebiedsgerichte aanpak. Een voorbeeld is het onderzoek naar de haalbaarheid van een buitendijkse haven bij Urk.

Versterken van de economische structuur van Noordelijk Flevoland conform het programma Zuiderzeelijn-gelden Noordelijk Flevoland. Dit draagt bij aan:

- nieuw gecreëerde arbeidsplaatsen;
- toename van het aantal hoger opgeleiden;
- toename van het aantal innovatieve bedrijven;
- verbetering van de vestigingsvoorwaarden voor bedrijven;
- stijging van aantal toeristen;
- toename van het aantal arbeidsplaatsen per hectare bedrijventerrein in Noordelijk Flevoland.

Voor elk van deze doelen zijn concrete prestatie-indicatoren geformuleerd. Daarnaast biedt de Economische Agenda een inhoudelijke verdieping voor de uitvoering van het programma.

De doorlooptijd van dit programma is tot en met 2020. In 2016 is een midtermreview voorzien. De geformuleerde doelen zijn voor de gehele doorlooptijd van kracht.

Doelrealisatie

De economische structuur van Noordelijk Flevoland is versterkt door de uitvoering van diverse projecten.

Activiteiten

- We versterken de sociaal-economische structuur en de leefbaarheid door de uitvoering van zeven projecten: Vollenhovenbrug, CompoWorld, Parel van Flevoland, E-Optima, Masterplan Duurzame Visserij, Masterplan Agrofoodcluster en Flevotracks Zuidberg. We werken in deze en andere projecten samen met de gemeente Urk, de gemeente Noordoostpolder, het Rijk, kennis- en onderwijsinstellingen en private partijen.
- We zijn in samenwerking met Rijkswaterstaat gestart met de uitvoering van de verbreding N50 Ens-Emmeloord.
- We hebben een gebiedsagenda Zuidoost Noordoostpolder opgesteld, mede voor een programmatische inzet van investeringen (EFRO, INTERREG, POP3, Zuiderzeelijn-gelden Noordelijk Flevoland en Nieuwe Natuur) en dat heeft geleid tot nadere afstemming met betrokkenen.
- We hebben een start gemaakt met een nieuw elan en flow in Noordelijk Flevoland; van een subsidieprogramma gaan we naar een investeringsprogramma Noordelijk Flevoland.

- Het privaat ontwikkelen van een servicehaven in Noordelijk Flevoland blijkt niet haalbaar. Het consortium FlevoPort heeft daarom de provincie verzocht te helpen bij het realiseren van het initiatief. De gemeenten Urk en Noordoostpolder hebben vervolgens de provincie verzocht het inpassingsplan te maken. We hebben een start gemaakt het voorbereiden van de bestuursopdracht voor de Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland (CUP 7.7.4).

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
5.3 Noordelijk Flevoland	lasten	1.229	14.399	10.524	9.331	1.193
	batens	-172	-2.324	-1.724	-1.357	-367
	saldo	1.057	12.075	8.800	7.974	826

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening-saldo
Lasten				
1. Lagere voortgang projecten Zuiderzeelijngelden	1.068	701	367	0
Minder proceskosten Servicehaven Noord. Flevoland	76	76	0	0
Overige kleine verschillen	49	49	0	0
Totaal lasten	1.193	826	367	0
Baten				
1. Lagere voortgang projecten Zuiderzeelijngelden	-367	0	-367	0
Totaal baten	-367	0	-367	0

1. Lagere voortgang projecten Zuiderzeelijngelden

De raming van de programmagelden is gebaseerd op de investeringsplanning van de begunstigen. De projectvoortgang bleef achter bij de inschatting, maar zal gedurende de looptijd worden ingelopen. Het verschil wordt voornamelijk veroorzaakt door de projecten De Parel van Flevoland en Masterplan Duurzame Visserij. De opbrengsten (cofinanciering gemeenten) zijn navenant lager.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.3.1 Noordelijk Flevoland	9.331	-1.357	7.974
Totaal	9.331	-1.357	7.974

(Bedragen x € 1.000)

5.4 Markermeer/IJmeer

Portefeuillehouder

M. Rijsberman

Maatschappelijk effect

Een economisch en ecologisch Vitaal Blauwe Hart.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Effect-indicator 1	Ruimte voor ruimtelijk-economische ontwikkelingen in en aan het ecosysteem Markermeer-IJmeer.	0	0

Doelen 2015

Wij stellen een ontwikkelingsperspectief op voor het Markermeer en IJmeer, voor verstedelijking (bijvoorbeeld buitendijks bouwen), vrijetijdseconomie, beroepsvisserij en duurzame energie in samenhang met versterking van de natuurkwaliteit (blauwe hart van de Randstad).

De afgesproken lijnen zijn vastgelegd in de Rijksstructuurvisie regio Amsterdam Almere Markermeer.

Een door het Rijk en de regio vastgesteld boekhoudsysteem voor natuurwaarden in relatie tot ruimtelijke ontwikkeling als uitwerking van de Rijksstructuurvisie Amsterdam-Almere-Markermeer, geaccepteerd door betrokken partijen.

Doelrealisatie

Het ontwikkelingsperspectief is opgesteld en de afgesproken lijnen zijn vastgelegd in de Rijksstructuurvisie regio Amsterdam Almere Markermeer (RRAAM).

Het boekhoudsysteem is ontwikkeld en met de uitwerking van het registratiesysteem en de thermometer is door de Stuurgroep Markermeer-IJmeer ingestemd. In het registratiesysteem worden door de betrokken overheden alle relevante initiatieven in het Markermeer en IJmeer bijgehouden. De thermometer geeft indicatief de stand van zaken weer ten opzichte van de te behalen doelstellingen (Natura 2000, Kaderrichtlijn Water, Toekomstbestendig Ecologisch Systeem).

Activiteiten

- We hebben in de Stuurgroep Markermeer-IJmeer binnen de bestaande kaders van RRAAM en Rijksstructuurvisie A'dam-Almere-IJmeer een rol, scope en ambitiedocument vastgesteld.
- We hebben een financiële bijdrage geleverd aan de realisatie van de eerste fase van Marker Wadden (CUP 7.4.1).
- We hebben gezamenlijke bijeenkomsten georganiseerd, Europese subsidieverzoeken ondersteund en ruimte en faciliteiten beschikbaar gesteld.
- We hebben actief bijgedragen aan de organisatie van een grote conferentie door de samenwerkende partijen in het Markermeer-IJmeer. Hierbij zijn de verschillende ontwikkelingen in het gebied met elkaar in verband gebracht en is overzicht gecreëerd voor 200 deelnemers (bestuurders en ambtenaren van diverse overheden, maatschappelijke organisaties en belangenvertegenwoordigers).
- We hebben samen met het Rijk, provincie Noord-Holland, gemeenten en waterschappen een werkbare ecologische boekhoudsystematiek ontwikkeld voor de natuurwaarden (CUP 7.4.2).

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
5.4 Markermeer / IJmeer	lasten	1.084	513	513	466	46
	batens	0	0	0	0	0
	saldo	1.084	513	513	466	46

(Bedragen x € 1.000)

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.4.1 Markermeer / IJmeer	466	0	466
Totaal	466	0	466

(Bedragen x € 1.000)

5.5 Amsterdam Lelystad Airport / OMALA

Portefeuillehouder

J. Ladders

Maatschappelijk effect

Amsterdam Lelystad Airport levert een bijdrage aan de economische ontwikkeling van Flevoland en verbetert de (internationale) bereikbaarheid.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Effect-indicator 1	De hoeveelheid (bruto) gecreëerde banen Amsterdam Lelystad Airport	0	79
Effect-indicator 2	De hoeveelheid banen op bedrijventerrein van de Ontwikkeling Maatschappij Airport Lelystad Almere (OMALA)	0	0
Effect-indicator 3	Aantal verkochte hectares bedrijventerrein OMALA	0	0

Doelen 2015

1. Amsterdam Lelystad Airport wordt conform het Aldersadvies uitgebreid tot een regionale luchthaven voor niet-mainport gebonden luchtverkeer. Tevens zetten wij in op de ontwikkeling van de luchthaven met een goed ontwikkeld MRO-cluster (maintenance, repair and overhaul; onderhoud, reparatie en revisie) (CUP 7.5).
2. Wij spannen ons in voor een duurzame en innovatieve gebiedsontwikkeling in relatie tot de Amsterdam Lelystad Airport.
3. We leveren een bijdrage aan de economische ontwikkeling van de Schaalsprong Almere en de ontwikkeling van werkgelegenheid in Lelystad.
4. Een verantwoorde ontwikkeling van het OMALA-terrein met een financieel gezonde grondexploitatie.

Doelrealisatie

1. Vervolgstappen zijn gezet om de regionale luchthaven voor niet-mainport gebonden luchtverkeer te realiseren.
2. Mede door onze inspanning wordt Amsterdam Lelystad Airport duurzaam.
3. Een bijdrage aan de economische ontwikkeling van de Schaalsprong Almere en de ontwikkeling van de werkgelegenheid in Lelystad is geleverd. Het aantal arbeidsplaatsen op de luchthaven was 374 op 1 april 2015, een groei van 79 arbeidsplaatsen ten opzichte van een jaar geleden.
4. De financiële situatie van OMALA is gezond en de grondexploitatie is positief.

Activiteiten

- Het luchthavenbesluit is vastgesteld en hiervoor hebben we aan de Alders tafel input geleverd.
- We hebben deelgenomen aan de Luchtvaarttafel waarbij met alle betrokken partijen de economische kansen van de luchthaven zijn besproken.
- Op ons initiatief hebben we met de gemeente Lelystad, Amsterdam Lelystad Airport en OMALA concrete afspraken gemaakt over de inzet voor de realisatie van de benodigde infrastructuur rondom de luchthaven.
- We zijn gestart met het maken van het inpassingsplan en met de aankoop van gronden voor de infrastructuur.
- We hebben samen met de direct omwonende agrariërs, het ministerie van IenM en Amsterdam Lelystad Airport het convenant 'Voedselveiligheid en nadeelcompensatie in de omgeving van Amsterdam Lelystad Airport' opgesteld waarmee de belangen van de agrariërs zijn geborgd. Uit het hieraan gekoppelde onderzoek is gebleken dat er geen negatieve effecten zijn voor de voedselproductie in Flevoland nu en bij 45.000 vliegtuigbewegingen.

- We hebben overleg gevoerd met OMALA, Amsterdam Lelystad Airport en de gemeente Lelystad over de huidige en mogelijke inzet op het gebied van duurzaamheid bij de ontwikkeling van de luchthaven.
- We hebben in de aandeelhoudersvergadering van OMALA (gemeenten Almere, Lelystad en Provincie) ingestemd met de aankoop van de kavel tegenover de toekomstige terminal van Amsterdam Lelystad Airport.
- We hebben als aandeelhouder op basis van een gunstig ontwikkelperspectief ingestemd met een actualisering van de businesscase van OMALA binnen de bestaande inhoudelijke en financiële kaders.
- We hebben als aandeelhouder ingestemd met de intentieverklaring tussen Schiphol Real Estate en OMALA om tot gezamenlijke realisatie van het terrein tegenover de toekomstige terminal te komen.
- We hebben een goede inpassing van Amsterdam Lelystad Airport in de leefomgeving gerealiseerd. Het Rijk heeft in het Luchthavenbesluit rekening gehouden met de inbreng van Flevoland waardoor geluidhinder van Amsterdam Lelystad Airport in de toekomst relatief beperkt zal zijn. Daarnaast heeft de begeleidingscommissie Voedselveiligheid onder voorzitterschap van de provincie op basis van onafhankelijk onderzoek vastgesteld dat in de huidige en toekomstige situatie van Amsterdam Lelystad Airport geen negatieve effecten op de voedselveiligheid in Flevoland zullen optreden (CUP 7.5.1).
- We hebben ons ingezet voor een hoogwaardige OV-verbinding naar de luchthaven en in de bestuursovereenkomst tussen de provincie, de gemeente Lelystad, Amsterdam Lelystad Airport en OMALA zijn concrete afspraken gemaakt over de noodzakelijke OV-maatregelen (CUP 7.5.2).
- We hebben de inzet van Amsterdam Lelystad Airport bij het bereiken van een hoge ambitie op het punt van duurzaamheid ondersteund en gestimuleerd, tijdens overleggen met de gemeente Lelystad, Amsterdam Lelystad Airport en OMALA (CUP 7.5.3).
- Er zijn middelen in het bedrijfsplan van OMALA vastgelegd zodat bij de inrichting van het gebied de komende jaren duurzame maatregelen genomen kunnen worden, zoals een gelijkstroom-wisselstroom netwerk en een hoogwaardige inrichting (CUP 7.5.4).
- Aanvullende investeerders voor OMALA zijn gezocht en gevonden. Tussen OMALA NV en Schiphol Real Estate is een intentieovereenkomst afgesloten om in gezamenlijkheid het gebied van OMALA tegenover de toekomstige terminal te ontwikkelen (7.5.5).

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
5.5 Amsterdam Lelystad	lasten	312	263	281	248	33
Airport / OMALA	batens	-14	-20	-34	-38	4
	saldo	298	243	247	209	37

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
Overig	33	21	0	12
Totaal lasten	33	21	0	12
Baten				
Overig	4	4	0	0
Totaal baten	4	4	0	0

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.5.1 Amsterdam Lelystad Airport / OMALA	248	-38	209
Totaal	248	-38	209

(Bedragen x € 1.000)

5.6 Duurzame Energie- en ontwikkelingsmaatschappij Flevoland

Portefeuillehouder

A. Stuivenberg

Maatschappelijk effect

Flevoland is een duurzame provincie en daardoor groeien werkgelegenheid, investeringsbereidheid en concurrentiekracht van de economie.

Duurzaam Flevoland: dit houdt in dat de Flevolandse energiebehoefte wordt gedekt uit niet-fossiele bronnen (exclusief transport).

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Effect-indicator 1	Aantal ondersteunde projecten (in betreffende jaar)	2	10
Effect-indicator 2	Aantal ondersteunde projecten die gerealiseerd zijn (cumulatief). Opmerking: het aantal gerealiseerde projecten is in het eerste volledige jaar van DE-on naar verwachting nog 0, omdat het daadwerkelijk ontwikkelen van een project (van idee tot realisatie) veelal langer duurt dan één jaar. * bij 1 project is budget revolverend ingezet door DE-on. Dit project leidt tot 2300 ton/jaar minder CO2).	0	0*
Effect-indicator 3	Hoeveelheid vermeden CO2-uitstoot (ton/jaar)	240	0*
Effect-indicator 4	Investeringsvolume (x € 1 mln.)	0,5	0,52

Doelen 2015

Onze koploperspositie behouden.

Versnellen van de energietransitie: door het ontwikkelen en financieren van projecten gericht op zowel besparing als het duurzaam opwekken van energie in die delen van de markt die zich autonoom niet of traag ontwikkelen.

Doelrealisatie

De inzet van DE-on heeft tot een versnelling van de energietransitie geleid in delen van de markt die niet zelfstandig tot realisatie zouden komen.

Activiteiten

- Met de laatste tranche van de Green Deal middelen van het Rijk hebben we het takenpakket van DE-on uitgebreid zodat zij ook inzet kunnen plegen in de voorfase, om de financieringsrijpheid te versnellen.
- We hebben bij de monitoring en sturing van DE-on er op gelet dat de projecten voldoen aan de regels die in de subsidievoorwaarden zijn gesteld.

Risico's

Het risico dat het langer duurt dan voorzien om goede projecten te ontwikkelen met een passende organisatiegraad, waardoor er veel ontwikkelkosten moeten worden gemaakt is onder andere beheerst door het takenpakket van DE-on uit te breiden zodat zij ook inzet kunnen plegen in de voorfase, om de financieringsrijpheid te versnellen.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
5.6 Duurzame Energie- en ontwikkelingsmaatschappij FI.	lasten	395	0	535	535	0
	batens	-79	0	0	0	0
	saldo	316	0	535	535	0

(Bedragen x € 1.000)

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product	Lasten	Baten	Saldo
5.6.1 DE-on	535	0	535
Totaal	535	0	535

(Bedragen x € 1.000)

5.7 EU Plattelandsontwikkelingsprogramma

Portefeuillehouder

A. Stuivenberg

Maatschappelijk effect

Een vitaal, leefbaar en aantrekkelijk landelijk gebied met een krachtig agrarisch bedrijfsleven.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	Juiste, tijdige en volledige afhandeling van subsidieaanvragen conform de p-MJP verordening.	100%	100%
Prestatie-indicator 2	Juist, tijdig en volledig toezicht houden op de uitvoering van de toegekende subsidies conform de p-MJP verordening.	100%	100%
Prestatie-indicator 3	Juiste, tijdige en volledige afhandeling van subsidieaanvragen conform de POP3 verordening.	100%	0%*
Prestatie-indicator 4	Juist, tijdig en volledig toezicht houden op de uitvoering van de toegekende subsidies conform de POP3 verordening. *De verordening is later vastgesteld waardoor er geen projectaanvragen ingediend konden worden.	100%	0%*

Doel 2015

Een (ruimtelijk) beleid voor het landelijk gebied met ruimte voor activiteiten die bijdragen aan vitaliteit en leefbaarheid en kleinschalig multifunctioneel gebruik.

Doelrealisatie

De p-MJP-projecten om te komen tot een landelijk gebied met ruimte voor activiteiten zijn uitgevoerd en afgerekend en hebben bijgedragen aan vitaliteit en leefbaarheid en kleinschalig multifunctioneel gebruik.

Activiteiten

- We hebben gestuurd op de voortgang van de p-MJP-projecten.
- We hebben de subsidies afgerekend.

Doel 2015

Bijdragen aan het behalen van de landelijke doelen door uitvoering van de verordening POP3 voor de periode 2015-2020.

Doelrealisatie

De POP3-verordening is in samenwerking met provincies en het ministerie van Economische Zaken opgesteld, waardoor de landelijke doelen door uitvoering van de verordening voor de periode tot en met 2020 gerealiseerd kunnen worden.

Activiteiten

- We hebben de POP3-verordening gezamenlijk met provincies en het ministerie van Economische Zaken opgesteld.
- We hebben de POP3-verordening vastgesteld.

Risico's

Het risico dat projectaanvragen zouden uitblijven, heeft zich dit jaar voorgedaan. Het POP3-programma is in samenwerking met provincies en het ministerie van EZ opgesteld. Deze samenwerking heeft ervoor gezorgd dat de verordening later vastgesteld kon worden dan verwacht. Hierdoor konden in 2015 geen projectaanvragen ingediend worden. Dit heeft geen gevolgen voor het realiseren van het programma tot en met 2020.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
5.7 EU Plattelandsontwikkelings- programma	lasten	1.349	1.330	369	-215	584
	batens	4.406	-500	1.232	1.405	-173
	saldo	5.755	830	1.600	1.190	410

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
1. Lagere bezetting detachering Noord-Holland (DLG)	135	135	0	0
2. Vrijval door lagere definitieve afrekening pMJP/POP2	415	238	177	0
Overige kleine verschillen	34	18	-4	20
Totaal lasten	584	391	173	20
Baten				
3. Bijdrage lager door lagere definitieve afrekening	-177	0	-177	0
Overige kleine verschillen	4	0	4	0
Totaal baten	-173	0	-173	0

1. Lagere bezetting detachering Noord-Holland (voormalig DLG medewerkers)

De provincie heeft een samenwerkingsovereenkomst met Noord-Holland voor de detachering van voormalig DLG-medewerkers. De beschikbare formatie vanuit Noord-Holland bleek onvoldoende aan te sluiten bij de Flevolandse behoefte. Afgesproken is dat Flevoland dit zelf oplost via inhuur van tijdelijk personeel. Enkele van deze opdrachten lopen uit naar 2016. Derhalve blijven de middelen beschikbaar in de reserve PMJP/POP ter dekking van deze reeds lopende opdrachten.

2. Er heeft vrijval plaatsgevonden bij definitieve afrekening van pMJP-subsidies

Bij de eindafrekening van pMJP-subsidies is sprake van vrijval van in voorgaande jaren transitorisch genomen lasten (op basis van de aangegane verplichtingen). De vrijval is vooral te herleiden naar de afrekening van POP-subsidies (€ 164.000), soortenbeleid (€ 170.000) en versterking concurrentiekracht (€ 79.000). Deze middelen blijven beschikbaar in de reserve p-MJP/POP.

3. Er heeft vrijval plaatsgevonden bij projecten gefinancierd met POP-gelden

Bij de eindafrekening van projecten die met Europese POP-middelen gesubsidieerd worden heeft vrijval plaatsgevonden tot een bedrag van € 177.000. Omdat de nog niet gerealiseerde baten (ook uit POP-middelen) in voorgaande jaren transitorisch zijn genomen, leidt de vrijval hierop in het jaar waarin de afrekening plaatsvindt tot een last (zie daartegenover een baat bij de toelichting op het resultaat van de lasten).

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product		Lasten	Baten	Saldo
5.7.0	p-MJP/POP3	1.143	-6	1.138
5.7.1	p-MJP: Natuur	-1.461	985	-476
5.7.4	p-MJP: Landbouw	-79	0	-79
5.7.5	p-MJP: Water	500	0	500
5.7.6	p-MJP: Leefbaarheid	-11	99	88
5.7.9	p-MJP: POP Langs assen	-308	327	19
Totaal		-215	1.405	1.190

(Bedragen x € 1.000)

5.8 Flevokust

Portefeuillehouder

J.N.J. Appelman

Maatschappelijk effect

Flevokust versterkt de economie en verbetert de bereikbaarheid.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie indicator 1	Operationele multimodale overslaghaven	0	0

Doel 2015

Realisatie van een buitendijkse multimodale overslaghaven in samenhang met een door de gemeente Lelystad te ontwikkelen binnendijks industrieterrein aan de noordzijde van Lelystad, gericht op operationalisatie eind 2017.

Doelrealisatie

Vervolgstappen zijn gezet om de buitendijkse overslaghaven uiterlijk eind 2017 operationeel te laten zijn.

Activiteiten

- We hebben met de gemeente Lelystad, waterschap Zuiderzeeland, Rijk en marktpartijen aan de realisatie van de 1^e fase van de buitendijkse overslaghaven Flevokust gewerkt (CUP 7.6.1).
- We hebben de aanbesteding voor de overslaghaven georganiseerd.
- We hebben de eerste tranche Beter Benutten subsidie aangevraagd en ontvangen.
- We hebben een TenT-subsidie aangevraagd, maar ondanks de positieve aanbeveling niet toegekend gekregen.
- We hebben geen gebruik kunnen maken van de EFRO-middelen voor de golfbreker. Hierdoor hebben we de golfbreker meegenomen in de totale aanbesteding.
- We hebben gewerkt aan onderdelen die bijdragen aan een Speciaal Economische Zone.

Risico's

De realisatiekosten bleken bij actualisatie van de raming hoger uit te vallen door het vervallen van het Europese deel van de EFRO subsidie en nieuwe inzichten ten aanzien van de golfbreker. In de actualisatie van het investeringsbesluit en de reserve Flevokust zijn deze effecten verwerkt.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
5.8 Flevokust	lasten	500	0	7	7	0
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	500	0	7	7	0

(Bedragen x € 1.000)

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product		Lasten	Baten	Saldo
5.8.1	Flevokust	7	0	7
Totaal		7	0	7

(Bedragen x € 1.000)

5.9 Midden-Flevoland

Portefeuillehouder

J. Ladders

Maatschappelijk effect

Goed onderhouden en verbeterde bestaande stadsdelen binnen Lelystad via herprofilering, herontwikkeling, toevoegen van diversiteit en transformatie. De provincie neemt hierbij een faciliterende, stimulerende en coördinerende rol in waarbij de verantwoordelijkheden voor herstructurering en eigenaarschap blijven bij respectievelijk de gemeente en het Rijk.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	Juiste, tijdige en volledige oplevering van het MIRT-onderzoek naar de problematiek rondom de afname van het Rijksvastgoed in Lelystad (MIRT = Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport).	100%	100%

Doel 2015

Zicht op mogelijke acties/maatregelen voor:

- De (deels) vrijkomende rijksgebouwen in Lelystad om langdurige leegstand te voorkomen.
- De overige vastgoedobjecten – zoals kantoren en winkels – in de omgeving van de (deels) vrijkomende rijksgebouwen.
- Onderzoeken in hoeverre rijksvastgoed- en gronden kunnen worden ingezet ten behoeve van ruimtelijke opgaven en (lopende) economische projecten in Lelystad.

Doelrealisatie

Het MIRT-onderzoek geeft zicht op mogelijke acties/maatregelen en per deelgebied zijn voorkeursscenario's vastgesteld.

Activiteiten

- We hebben het MIRT-onderzoek gecoördineerd.
- We hebben in de stuurgroep per deelgebied een voorkeursscenario vastgesteld.
- We hebben in het bestuurlijk overleg ingestemd met een voortzetting van de samenwerking met het Rijksvastgoedbedrijf en de gemeente Lelystad en daarmee tot verlenging van de werkingsduur van de Samenwerkingsovereenkomst.

- We hebben in het bestuurlijk overleg afgesproken dat de partners gezamenlijk een uitwerkingsagenda voorbereiden en oplossingsrichtingen verkennen. Hierbij is afgesproken dat een samenwerkingsmodel tussen publieke en private partners wordt nagestreefd dat gericht is op het 'instrakken' van de Lelystadse kantorenmarkt, een en ander met respect voor ieders positie en belangen.

Risico's

Het risico dat betrokken overheden onvoldoende capaciteit en/of kennis ter beschikking stellen, heeft zich niet voorgedaan, mede door onze inspanningen voor het behouden van draagvlak.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
5.9 Midden Flevoland	lasten	44	172	56	45	11
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	44	172	56	45	11

(Bedragen x € 1.000)

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product		Lasten	Baten	Saldo
5.9.1	Concentratie Rijksvastgoed Lelystad	45	0	45
Totaal		45	0	45

(Bedragen x € 1.000)

5.10 Totale lasten en baten

Hieronder is van dit programma een totaaloverzicht gegeven van de lasten en baten van de afzonderlijke programmaonderdelen enerzijds en het programma als totaal anderzijds. De autorisatie door Provinciale Staten vindt plaats op het niveau van de programmaonderdelen.

programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
5.1 Nieuwe Natuur	lasten	1.259	218	6.926	5.877	1.048
	baten	-752	-129	-7.101	-6.748	-353
	saldo	506	89	-175	-871	695
5.2 Zuidelijk Flevoland	lasten	2.351	4.387	3.554	1.973	1.582
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	2.351	4.387	3.554	1.973	1.582
5.3 Noordelijk Flevoland	lasten	1.229	14.399	10.524	9.331	1.193
	baten	-172	-2.324	-1.724	-1.357	-367
	saldo	1.057	12.075	8.800	7.974	826
5.4 Markermeer/IJmeer	lasten	1.084	513	513	466	46
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	1.084	513	513	466	46
5.5 Amsterdam Lelystad Airport / OMALA	lasten	312	263	281	248	33
	baten	-14	-20	-34	-38	4
	saldo	298	243	247	209	37
5.6 Duurzame Energie- en ontwikkelingsmaatschappij Flevoland	lasten	395	0	535	535	0
	baten	-79	0	0	0	0
	saldo	316	0	535	535	0
5.7 p-MJP	lasten	1.349	1.330	369	-215	584
	baten	4.406	-500	1.232	1.405	-173
	saldo	5.755	830	1.600	1.190	410
5.8 Flevokust	lasten	500	0	7	7	0
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	500	0	7	7	0
5.9 Midden Flevoland	lasten	44	172	56	45	11
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	44	172	56	45	11
Totaal programma 5 Investeringsprogramma	lasten	8.523	21.282	22.764	18.267	4.497
	baten	3.388	-2.974	-7.628	-6.739	-889
	saldo	11.912	18.308	15.136	11.528	3.608

(Bedragen x € 1.000)

6 BESTUUR

MEER SAMENWERKING MET EUROPESE REGIO'S

Gedeputeerde Staten hebben het ontwerpbesluit genomen om een internationale vereniging zonder winstoogmerk op te richten en daaraan deel te nemen. Dit is nodig om binnen het Europees samenwerkingsverband PURPLE met andere Europese regio's samen te kunnen werken, bijvoorbeeld op het gebied van kennisuitwisseling. De achterliggende gedachte is dat het netwerk PURPLE (Peri Urban Regions Platform Europe) een actievere rol wil spelen door projecten te ontplooiën die zijn gericht op het uitwisselen van ervaringen, op pilots en aanbevelingen rond peri-urbaan beleid. Doel is tot vernieuwende oplossingen te komen voor complexe problemen voor het overgangsbied tussen stad en landelijk gebied.

TOEZICHT PROVINCIE OP GEMEENTEN GEREGELD

Naarmate de gemeenten hun eigen zaken beter op orde hebben, wordt het provinciale toezicht terughoudender. Dat blijkt uit de overeenkomst over interbestuurlijk toezicht die de provincie Flevoland en de zes gemeenten in deze regio in 2015 hebben ondertekend. De zes Flevolandse gemeenten en de provincie Flevoland hebben op 23 januari 2015 in Zeewolde een bestuursovereenkomst getekend over interbestuurlijk toezicht. De overheden hebben daarin afspraken gemaakt over de manier waarop het interbestuurlijk toezicht in Flevoland wordt vormgegeven. De overeenkomst geeft duidelijkheid over de vraag welke informatie de provincie van de gemeenten voor het toezicht verlangt en geeft de kaders aan die de provincie hanteert voor de beoordeling van de gemeenten.

6.0 Verantwoording op hoofdlijnen

Provinciale Staten

Het jaar 2015 stond voor Provinciale Staten in het teken van de Statenverkiezingen in maart, de Eerste Kamer verkiezingen in mei en de start van een nieuwe bestuursperiode. Provinciale Staten is na de verkiezingen globaal voor de helft vernieuwd en bestaat, evenals in de vorige periode, uit 12 fracties.

De twee daagse statenconferentie in juni markeert de ambities en gewenste werkwijze van de nieuwe Staten. Samenvattend betreft dit meer inzet op strategische sturing, kaderstelling en ruimere aandacht voor de beeldvorming, voorafgaand aan oordeels- en besluitvorming.

De statengriffie heeft de veranderende behoeften van Provinciale Staten gefaciliteerd en vertaald in de going concern processen.

Bestuur

De nieuwe bestuursperiode is in 2015 gestart; het vorige college rondde een aantal werkzaamheden af, er zijn verkiezingen georganiseerd en gehouden en er is een coalitieakkoord afgesloten. Het college van Gedeputeerde Staten is in mei 2015 geïnstalleerd. Binnen het programma Bestuur is één van de thema's de bestuursstijl die we hanteren en zichtbaar willen maken in de afzonderlijke inhoudelijke onderwerpen.

Als college hebben we regelmatig over onze stijl van besturen en onze ambitie op het gebied van samenwerking gesproken. We zijn bezig met het verkennen van mogelijke vormgeving van deze open dialoog. Als uitvloeisel daarvan hebben wij bijvoorbeeld bij de voorbereiding op de opstelling van het Collegeuitvoeringsprogramma de Staten gelegenheid geboden om input te leveren. Verder hebben de Staten met name in beeldvormende vergaderingen tijd ingeruimd voor inbreng aan de voorkant van beleidsvoorbereiding.

We zien de laatste tijd dat van provincies een brede en actieve rol tussen Rijk en lokale overheden wordt verwacht. Uitgaande van de adequate schaal van de provincie als middenbestuur zijn wij op basis van onze bestuursstijl het gesprek aangegaan met andere overheden, binnen en buiten onze regio. Onze provinciale deskundigheid en kwaliteiten brengen we graag in waar dat waarde toevoegt. Ook de invulling van de Flevolandse inbreng in Europa is het afgelopen half jaar veelvuldig aan de orde geweest. We zijn er in geslaagd om een aantal relevante functies in te vullen om van daaruit zo optimaal mogelijk de belangen van Flevoland te kunnen dienen. In de diverse programmaonderdelen treft u aan welke activiteiten we daarvoor het afgelopen jaar hebben ondernomen.

Verder wordt in dit hoofdstuk aandacht besteed aan een deel van de taak van de commissaris van de Koning, de realisatie van ons financieel beleid en de bedrijfsvoering.

Doelenboom

In onderstaande doelenboom is de relatie tussen de beoogde maatschappelijke effecten van het programma en de doelen uit de Programmabegroting 2015 die daar aan bijdragen weergegeven. Deze doelen zijn –omwille van de presentatie- in samengevatte vorm hieronder opgenomen. In de uitwerking van het programma zijn deze doelen uitgeschreven.

Programma	Programmaonderdeel	Maatschappelijk effect	Doelen
6 Bestuur	6.1 Samenwerking en bestuurlijke positionering	Optimaal ondersteunde besluitvorming PS	Going concernprocessen zo efficiënt mogelijk ingericht en digitaal bekendgemaakt
		Optimaal gefaciliteerde PS in haar kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol	Bevorderen inzet van instrumenten Provinciale Staten
			Bevorderen opkomst en rechtmatig verloop verkiezingen Provinciale Staten
			Afgestemde campagne , met provincies, rijk, IPO, en waterschappen, die voldoet aan de wensen van de stakeholders.
		Strategisch gestuurde agendering PS	Bevorderen van strategische agenderings- en planningsinstrumenten
		Statengriffie garandeert haar going concerntaken op het gevraagde kwaliteitsniveau	Formatie, taakverdeling en competenties afgestemd op going concern
			Vastgelegde afspraken ten aanzien van uitvoering PIOFACH-taken met ambtelijke organisatie
	6.2 Bestuur	Gezamenlijke slagkracht, kennisdeling en belangenbehartiging overheden in Flevoland	Sterke bestuurlijke relaties Flevoland
			Effectieve en efficiënte provincie
			Behartiging belangen op nationaal en Europees niveau
	6.3 Algemene dekkingsmiddelen	Veilig Flevoland	Versterkte bestuurlijke kwaliteit
			Toezicht op voorbereiding rampen en crises
	6.3 Algemene dekkingsmiddelen	Financieel gezond	Structureel evenwicht

6.1 Samenwerking & bestuurlijke positionering

Statengriffie

Ambitie/effect

- 6.1 a) Optimaal ondersteunde besluitvorming door Provinciale Staten
- 6.1 b) Optimaal gefaciliteerde Staten in haar kaderstellende, volksvertegenwoordigende en controlerende rol
- 6.1 c) Strategisch gestuurde agendering door Provinciale Staten
- 6.1 d) SGR garandeert haar going concern taken op het gevraagde kwaliteitsniveau

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	2016: Intranet, website en APP zijn her-ontworpen	PM	PM
Prestatie-indicator 2	2015: Geactualiseerd digitaal handboek statenleden	100%	100%
Prestatie-indicator 3	2015: Afgerond project verkiezingen, binnen toegewezen middelen	100%	100%
Prestatie-indicator 4	2015: Statenconferentie	100%	100%
Prestatie-indicator 5	2015: Geïmplementeerde LTA	100%	50%
Prestatie-indicator 6	2015: Dienstverleningsovereenkomsten t.a.v. PIOFACH taken	100%	100%
Prestatie-indicator 7	Aantal instrumenten dat Provinciale Staten elk jaar inzet. . aantal agenderingsinitiatieven . moties (inclusief ingetrokken tijdens vergadering) . schriftelijke vragen (Art. 60 RvO) . initiatiefvoorstel . amendementen . interpellatie . werkbezoeken . hoorzittingen		0 35 21 0 15 5 0 0

Doelen 2015

1. Going concern processen zo efficiënt mogelijk ingericht en digitaal bekend gemaakt.
2. Bevorderen inzet van instrumenten Provinciale Staten.
3. Bevorderen opkomst en rechtmatig verloop verkiezingen Provinciale Staten.
4. Afgestemde campagne met provincies, rijk, IPO en waterschappen, die voldoet aan de wensen van de stakeholders, met name de politieke partijen.
5. Bevorderen van strategische agenderings- en planningsinstrumenten ten behoeve van sturing op de agenda van Provinciale Staten.
6. Formatie, taakverdeling en competenties afgestemd op going concern en behoefte Provinciale Staten.
7. Vastgelegde afspraken over de uitvoering van PIOFACH-taken met ambtelijke organisatie.

Doelrealisatie

1. De going concern processen zijn ten gevolge van het nieuwe Reglement van Orde PS heringericht en geoptimaliseerd, waar gewenst in overleg met de ambtelijke organisatie en digitaal bekend gemaakt (intranet) ten behoeve van de ambtelijke organisatie. Het verder optimaliseren van deze werkprocessen is een doorlopend proces.
De fractievergoedingen (reserves) uit de voorgaande statenperiodes zijn op orde gebracht.
2. De Statengriffie heeft in 2015 meer inzet gepleegd op strategische advisering. Dit is mede mogelijk gemaakt door formatie-uitbreiding met een senior statenadviseur. Deze strategische advisering ziet niet alleen op de majeure dossiers, maar tevens op de inzet en het gebruik van instrumenten zoals moties, amendementen en interpellaties. Het Reglement van Orde van de Staten is in zijn geheel herzien en op een toegankelijke wijze vorm gegeven. Ook het reglement faciliteert de positie en inzet van instrumenten door Provinciale Staten, niet in de laatste plaats door de positie van de commissies en haar agendacommissies te versterken. In 2015 is een begin gemaakt met herziening en actualisering van diverse verordeningen van Provinciale Staten. Deze zullen in 2016 tot besluitvorming leiden.
3. De verkiezingen van Provinciale Staten zijn rechtmatig verlopen. De opkomst was enkele procenten lager dan bij de verkiezingen van 2011. Hiervoor is geen sluitende verklaring te geven. Het beeld in Flevoland wijkt op hoofdlijnen niet af van het beeld in andere provincies. Uit de evaluatie van de verkiezingen blijkt, dat de politieke partijen vertegenwoordigd in Provinciale Staten tevreden zijn de met de uitgevoerde activiteiten.
De verkiezingen voor de Eerste Kamer der Staten Generaal zijn rechtmatig verlopen.
4. Ten aanzien van de Provinciale Verkiezingen is afstemming gezocht in IPO verband en met het Rijk, waaronder de Kiesraad. Inhoudelijke afstemming van (opkomst bevorderende) campagnes is in IPO verband gepoogd, maar niet gerealiseerd. Er is voor gekozen primair aan te sluiten bij de behoeften van de Flevolandse politieke partijen. Afstemming met het Waterschap heeft zich beperkt tot procedurele en logistieke afstemming door het centraal stembureau in Lelystad.
5. Het bevorderen van strategische agenderings- en planningsinstrumenten ten behoeve van sturing op de agenda van Provinciale Staten was een belangrijk thema van de tweedaagse statenconferentie in juni. Hierbij is gesproken over de wens tot strategische sturing op majeure dossiers, actieve kaderstelling en het belang van beeldvorming, voorafgaand aan de oordeels- en besluitvorming.
6. Provinciale Staten hebben zich uitgesproken voor een verdere professionalisering van de dienstverlening door de statengriffie. Onderdeel hier van is meer inzet op strategisch inhoudelijke advisering. Dit heeft in 2015 onder meer geleid tot effectuering van de uitbreiding van de formatie met een senior statenadviseur/commissiegriffier, waardoor de statengriffier zich volledig op de griffierstaken kan richten. De taakverdelingen binnen de statengriffie zijn herijkt en toegesneden op een optimale ondersteuning van Provinciale Staten binnen de aangepaste vergaderstructuur.
7. In 2014 en 2015 zijn door de statengriffie met de facilitaire afdelingen dienstverleningsovereenkomsten (DVO's) afgesloten. Hierin is specifiek aangegeven welke diensten op het gebied van PIOFACH door de ambtelijke organisatie worden geleverd.

Activiteiten

1. 2015 stond grotendeels in het teken van de Statenverkiezingen, de verkiezingen voor de Eerste Kamer en de start van een nieuwe statenperiode. Naast de intensieve voorbereiding van genoemde verkiezingen, zijn de going concern processen herijkt t.g.v. het nieuwe RvO en de nieuwe vergaderstructuur. De Statenverkiezingen zijn voorbereid door een extern projectleider, met aanzienlijke investering door de statengriffie. De verkiezingen voor de Eerste Kamer zijn eigenstandig door de statengriffie voorbereid en uitgevoerd. Verdere activiteiten verband houdend met de verkiezingen: de benoemingen van de Staten en het College van Gedeputeerde Staten, het administratief en facilitair verwerken van de nieuwe Staten- en burgerleden (verwerken mutaties in personeels-, salaris- en crediteurenadministratie, uitleveren faciliteiten, herinrichten ICT autorisaties etc.), het aanbieden van een introductieprogramma voor de nieuwe Staten, de uitgave van een handboek voor (nieuwe) statenleden en de implementatie van aanpassingen van de vergaderstructuur. Gedurende het jaar is de vergaderapp geoptimaliseerd tot de centrale digitale informatiebron voor de Staten.
2. De nieuwe Staten zijn, na de verkiezingen van maart, in de periode vanaf mei gaan vergaderen. Dit verklaart dat er in 2015 minder moties, amendementen en initiatiefvoorstellen zijn ingediend dan in voorgaande jaren. Opmerkelijk is het relatief grote aantal interpellaties ten opzichte van de jaren 2013 en 2014 (5 in 2015, tegen 1 in 2013 en 1 in 2014).
Ten behoeve van de Provinciale verkiezingen zijn een groot aantal activiteiten uitgevoerd. Het betreft onder meer diverse (thematische) communicatieve activiteiten, gericht op de kerntaken van de provincie.

Het accent lag op het gebruik van lokale en social media en nauwe samenwerking met Omroep Flevoland. Daarnaast is ingezet op het gebruik van de Stemwijzer, het actief opzoeken van (jonge) kiezers met behulp van Stemteams en verspreiding van een verkiezingskrant. De verkiezingen zijn afgesloten met een succesvolle uitslagenavond in het provinciehuis.

De opkomst bij de verkiezingen was 43,6%. Hoewel dit ruim 8% lager is dan bij de Statenverkiezingen van 2011, is dit dichterbij het landelijk opkomstpercentage en komt het overeen met de lage opkomst waar ook andere provincies mee te kampen hadden.

Voor een rechtmatig verloop van de verkiezingen, is intensief samen gewerkt met het centraal stembureau van de gemeente Lelystad. Ten behoeve van kennisuitwisseling is in het voortraject contact gelegd met het IPO, het Rijk en het Waterschap, maar dit heeft niet geleid tot afstemming van campagnes of provinciale verkiezingsactiviteiten. Het project verkiezingen is geëvalueerd. De uitkomsten zijn besproken met het Seniorenconvent en worden bij volgende verkiezingen betrokken.

3. In juni heeft de twee daagse statenconferentie plaatsgevonden. Deze stond in het teken van de start van een nieuwe statenperiode en van de eigen taak- en rolopvatting van de nieuwe Staten.
Er is tijdens de statenconferentie nadrukkelijk stil gestaan bij de behoefte aan strategische sturing en kaderstelling en op welke wijze dit vorm gegeven kan worden. Als voorbeeld geldt de nadrukkelijk betrokkenheid bij de totstandkoming van de Omgevingsvisie, waarbij de Staten een actieve rol wensen te spelen en hiertoe ook initiatieven hebben genomen. De behoefte aan strategische sturing op de eigen agenda, heeft er evenwel nog niet toe geleid dat een Lange Termijn Agenda wordt gehanteerd als instrument voor agendasetting. De meer operationele Lange Termijn Planning functioneert naar behoren. Tevens hebben de Staten aangegeven te willen experimenteren met nieuwe vormen van beeldvorming, voorafgaand aan de oordeels- en besluitvorming. Dit heeft geleid tot aanpassing van de vergaderstructuur, teneinde nieuwe en interactieve werkvormen mogelijk te maken. Eind 2015 is besloten beeldvormende besprekingen voor het grootste deel buiten de reguliere commissievergaderingen te plaatsen en apart te organiseren. Op verzoek van de Staten, worden sindsdien verschillende werkvormen toegepast waarin onderlinge interactie centraal staat. Dit in tegenstelling tot de eerder gebruikelijke presentaties door de ambtelijke organisatie.
4. De formatie van de statengriffie is in 2014 met 1.0 fte senior statenadviseur/commissiegriffier uitgebreid. Dit is geëffectueerd in 2015. Tevens heeft er een herschikking van taken binnen de statengriffie plaatsgevonden. Er zijn twee identieke ondersteunende functies (ieder met eigen accenten) gecreëerd ten behoeve van de going concern processen en de ondersteuning van de statencommissies. De commissiegriffiers kunnen zich hierdoor meer richten op de advisering en de nieuwe rol van de agendacommissie. De statengriffier kan zich hierdoor richten op de griffierstaken, die met de aanpassing van het Reglement van Orde zijn uitgebreid. Ten behoeve van de verkiezingen is in 2014 en 2015 externe expertise ingehuurd in de vorm van een projectleider Verkiezingen.
Ten aanzien van de dienstverlening op het gebied van PIOFACH door de ambtelijke organisatie, zijn er op een achttal onderdelen DVO's afgesloten. Deze hebben betrekking op P&O, salarisadministratie, financiën, facilitaire zaken (ICT, staten- en commissievergaderingen, catering), de interne stukkenstroom, juridische zaken, communicatie en verkiezingen. Vanaf 2015 worden de DVO's periodiek met de accounthouders van de betreffende afdelingen besproken en waar nodig bijgestuurd.

Samenwerking en bestuurlijke positionering (overig)

Maatschappelijk effect

Grotere gezamenlijke slagkracht van de Flevolandse overheden (gemeenten, waterschap, provincie). Een optimale benutting van bestaande kennis en ervaring in het middenbestuur en een optimale belangenbehartiging van Flevoland.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	Een goed georganiseerde lobbystructuur blijkt uit:		
	Lobbystrategie geformuleerd voor prioritaire dossiers (incl. doelstelling, krachtenveld-analyse)	90%	80%
	Integrale bespreking lobbydossiers in GS	12 x	11 x
Prestatie-indicator 2	Een effectief en goed georganiseerd overleg tussen Flevolandse bestuurders blijkt uit: reguliere bezoeken aan Flevolandse gemeenten	3	7

Doelen 2015

Sterkere bestuurlijke relatie tussen de Flevolandse overheden.

Doelstelling is een versterkte samenwerking tussen de overheden in Flevoland waarmee de regionale belangen worden behartigd en doelstellingen worden gerealiseerd.

- Concrete afspraken op welke onderdelen de samenwerking tot resultaat moet komen.
- Bestuurlijke duo's die verantwoordelijk zijn voor de voortgang en resultaten op benoemde regionale projecten.
- De mogelijkheden om via samenwerking met andere overheden de belangenbehartiging van de provincie Flevoland te versterken zijn benut (CUP 8.1).

Doelrealisatie

De bestuurlijke relatie is versterkt doordat we samen met colleges, burgemeesters en het bestuur van het waterschap thema's en onderwerpen hebben geïnventariseerd die voor regionale afstemming in aanmerking komen (CUP 8.1). Aan de vorming van bestuurlijke duo's is (nog) geen invulling gegeven.

Activiteiten

- Als nieuw college hebben we kennismakingsgesprekken gevoerd met de colleges van Burgemeester en wethouders en het dagelijks bestuur van het waterschap (CUP 8.1.1).
- We hebben bestuurlijk overleg gehad over samenwerking met de burgemeesters in Flevoland en zetten in op de versterking van de effectiviteit daarvan (CUP 8.5.1).
- We hebben met gemeente bestuurders een verkenning gedaan om vanuit gedeelde belangen de samenwerking te intensiveren en te werken aan een gezamenlijke samenwerkingsvisie (CUP 8.1.1).
- We hebben regelmatig contact onderhouden met VNG-Flevoland en aan themabijeenkomsten deelgenomen.
- Op het niveau van onderwerpen en thema's hebben we regelmatig bestuurlijk contact onderhouden met de gemeenten. Zo is er structureel overleg met de wethouders wonen en de gedeputeerde over de huisvesting van de asielzoekers. De Commissaris heeft de laatste maanden regelmatig met de gemeenten gesproken over het vraagstuk van de noodopvang van vluchtelingen.
- In IPO-verband hebben we ingestemd met het rapport over de herverdeling van het Provinciefonds van de commissie Janssen. De organisatie van het IPO is geëvalueerd op basis van het rapport van de commissie Deetman.
- We hebben deelgenomen aan regionale, nationale en internationale samenwerkingsverbanden die bijdragen aan de ontwikkeling van dit gebied. In de Metropoolregio Amsterdam (MRA) is in 2015 een discussie gestart over de toekomstige bestuurlijke samenwerking van de MRA. We opteren niet voor de huidige platformconstructie en evenmin voor de vorming van een gemeenschappelijke regeling.
- Wij hebben ons tevens positief uitgesproken tegenover samenwerking met de Regio Zwolle (CUP 8.1.4), met name vanwege de verwachte economische meerwaarde.
- Er zijn op het gebied van internationale samenwerking drie werkbezoeken voor ambassadeurs georganiseerd, waaronder die van de VS. Op de formeel bestaande relatie met Dmitrov is niet geacteerd.

Risico's

We hebben geïnvesteerd in intensieve bestuurlijke contacten; daardoor is met name de relatie met de Flevolandse gemeenten verstevigd. De onderwerpen die regionaal belangrijk worden gevonden zijn in regionale overleggen geagendeerd. Daarmee hebben de risico's van onvoldoende samenwerking met het oog op de regionale belangen en een ontoereikende gezamenlijke ambitie zich niet voorgedaan.

Doelen 2015

Een efficiënt en effectief opererende provincie. Dat wil zeggen:

- de provincie stuurt op een beperkt aantal concrete doelen en leggen deze voor de hele bestuursperiode vast;
- de provincie focust zich daarbij met name op de provinciale kernopgaven en
- maakt gebruik van de kennis en kunde uit de samenleving en betreft daarvoor partners bij de projecten.

Doelrealisatie

De effectiviteit van het openbaar bestuur is toegenomen doordat in samenhang met het College uitvoeringsprogramma voor de komende vier jaren een beperkt aantal doelstellingen is geformuleerd.

Activiteiten

- We hebben een beknopt en concreet Collegeuitvoeringsprogramma 2015- 2019 voor Flevoland geformuleerd op basis van de kernopgaven van de provincies, zoals verwoord in Kompas 2020 en Profiel Provincies. Tegelijkertijd hebben we de Programmabegroting 2016 opgesteld.
- Met een intervisiegroep uit de Staten wordt nagedacht over een andere invulling van de cyclus van planning en control met het oog op de versterking van de sturing door de Staten (CUP 8.5.2).
- We hebben in het kader van transparante en open overheid samen met de provincie Zuid Holland de website www.waarstaatjeprovincie.nl gemaakt, onze financiële informatie (IV3-informatie) openbaar gemaakt en binnen het programma Meerjarenaanpak bedrijfsvoering is Open overheid als onderdeel opgenomen.
- In een aantal nieuwe samenwerkingen wordt gewerkt aan de realisatie van onze doelen; voorbeelden hiervan zijn:
  - o de recreatieve samenwerking voor de kuststrook bij Lelystad: het initiatief 'Dijk van een Idee' heeft geleid tot nieuwe samenwerkingsverbanden tussen initiatiefgroepen met overheden met als doel de ontwikkeling van het watersportstrand aan de Houtribdijk (stichting Hoekipadijk) en de aanleg van een mountainbikepad op de Flevolandse dijken (stichting Mountaindijken);
  - o Het Atelier Flevoland voor de opstelling van de nieuwe Omgevingsvisie;
  - o In Europees verband de samenwerking op het gebied van Clean Sky en schaliegas;
  - o Het convenant Economische kustontwikkeling Lelystad: een samenwerking tussen gemeente Lelystad, Rijkswaterstaat, provincie en waterschap.

Risico's

Het risico dat samenwerkingsverbanden niet tot stand komen of partners geen bijdrage leveren heeft zich niet voorgedaan. Bij de evaluatie van samenwerkingsverbanden wordt expliciet naar de inzet, opdracht en het beoogd publieke belang gekeken.

Doel 2015

Een effectief middenbestuur dat met een duidelijke visie en eigen inzet - zelfstandig en uniek - vanuit een houding van samenwerking de regionale belangen behartigt.

Doelrealisatie

Flevoland heeft haar regionale positie verstevigd door ambtelijk en bestuurlijk relevante posities en dossiers op zich te nemen.

Activiteiten

- We hebben onze lobbyactiviteiten opnieuw geprioriteerd en actief gelobbyd op de afgesproken strategische onderwerpen. Op belangrijke dossiers zoals schaliegas, de N23, windenergie en - in Europees verband op natuur en biodiversiteit en het plan Juncker (European Fund for Strategic Investments, EFSI) hebben wij inbreng geleverd. Daarnaast hebben we de bestuurlijke voorbereiding van de strategische lobbyagenda verbeterd.
- Naast de bestaande samenwerkingen met andere provincies, in IPO-verband, binnen de Europese instellingen en andere overheden hebben we dit jaar extra aandacht besteed aan de MRA.
- Flevoland heeft dit jaar het Noordvleugeldiner georganiseerd. Resultaat daarvan is dat de Flevolandse thema's onder de aandacht zijn gebracht van het Rijk, andere provincies en de (grote) deelnemende steden.

Risico's

De beslissing om een beperkt aantal lobbydossiers te kiezen heeft geleid tot focus en effectiviteit. Daardoor heeft het risico dat de provincie niet effectief zou worden door een te veel verspreide aandacht zich niet voorgedaan.

Doelen 2015

Op interprovinciaal, landelijk en internationaal niveau zijn de belangen behartigd.

- Flevoland is een actieve regionale partner in de Europese Unie (CUP 8.2);
- Flevoland benut de mogelijkheden van Europese structuurfondsen (CUP 8.3);
- Provinciale Staten zijn intensiever betrokken bij onze Europese activiteiten (CUP 8.4).

Doelrealisatie

- Flevoland heeft haar positie in internationaal verband gecontinueerd en verstevigd, zodanig dat de bekendheid van Flevoland is vergroot (CUP 8.2).
- De Staten zijn betrokken bij de Europese activiteiten (CUP 8.4).
- We hebben de mogelijkheden van Europese structuurfondsen benut (CUP 8.3, 8.2.1). Zie ook programmaonderdeel 3.2 Ontwikkeling en innovatie.

Activiteiten

- Met de Staten hebben wij in commissieverband overlegd over de inzet in Europa. Europa wordt periodiek geagendeerd in de commissie Bestuur.
- Er is een informatiebijeenkomst georganiseerd over mogelijke regionale consequenties van het Transatlantisch Handelsverdrag tussen de Europese Unie en de Verenigde Staten (TTIP).
- Wij hebben zitting genomen in het Comité van de Regio's, en als aandachtsgebieden Agenda Stad, Transport en Structuurfondsen gekozen. Met deze relevante thema's is een aanzienlijk deel (1/3) van de Europese begroting gemoeid (CUP 8.4.1). We hebben aansluiting gezocht bij de prioritaire onderwerpen van het IPO en de vier Randstadprovincies (CUP 8.1.2).
- Wij zijn gestart met de actualisatie van de Randstadstrategie Europa (CUP 8.1.3).
- We hebben de Europese Lobbyagenda 2015 en de Lobbyagenda 2015 uitgevoerd. Dit betekent dat we diverse mogelijkheden voor subsidie of financiering hebben onderzocht, bijvoorbeeld Plan Juncker in relatie tot ruraal Breedband en het fonds LIFE in relatie het project MarkerWadden. Verder zijn mogelijkheden onderzocht voor het project Flevokust en voor het Actieplan Bodem en Water. Deze hebben geen positief resultaat opgeleverd. Voor schaliegas is het samenwerkingsverband Frac Free Regions Network aangegaan.
- In Brussel en Den Haag hebben we wetgevingstrajecten beïnvloed (Omgevingswet en uitvoeringsregels). Bijzonder is dat de provincie(s) op het onderwerp natuur wordt beschouwd als mededepartement in de nationale voorbereiding van Europese besluitvorming, beleidsvoorbereiding en wetgeving. Deze status sluit aan bij de decentralisatie van dergelijke taken.
- We hebben voor Flevoland relevante posities ingenomen; zo is de huidige afgevaardigde in het Comité van de Regio's woordvoerder over structuurfondsen met extra aandacht voor het traject Vereenvoudiging en vermindering administratieve lasten van structuurfondsen.
- We benutten de thematische en structuurfondsen optimaal zodanig dat met name aanvragen op het gebied van onze zes topsectoren en MKB worden ingediend (CUP 8.3.1).
- We hebben EFRO/Kansen voor Flevoland-projecten gesteund (CUP 8.3.2).
- We hebben INTERREG-projecten voorbereid, die aansluiten bij onze gebiedsprogramma's.
- We hebben regelmatig overlegd met de EUROREGIO-partners, andere provincies en de ministeries over onder andere regelgeving en beoordeling.
- We hebben ons bestuurlijk aangesloten bij de samenwerking met Nordrhein Westfalen waardoor het ook voor kleine organisaties mogelijk wordt om te profiteren van het Duitsland-Nederland programma (CUP 8.3.3).
- We hebben de POP3-verordening opgesteld en vastgesteld (CUP 8.3.4).

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
6.1 Samenwerking & Bestuurlijke positionering	lasten	3.815	3.446	3.230	3.303	-72
	batens	-38	-30	-42	-41	-1
	saldo	3.776	3.416	3.188	3.262	-74

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening-saldo
Lasten				
1. Onderbesteding budget Provinciale Staten	119	0	0	119
2. Onderbesteding budget Gedeputeerde Staten	156	0	0	156
3. Hogere storting in de APPA voorziening	-395	0	0	-395
Onderbesteding budget Bestuurlijke org. en (int.) samenwerking	48	0	0	48
Totaal lasten	-72	0	0	-72
Baten				
Overige kleine verschillen	-1	0	0	-1
Totaal baten	-1	0	0	-1

1. Onderbesteding budget Provinciale Staten

De onderbesteding is voornamelijk ontstaan door lagere accountancykosten als gevolg van beperkt meerwerk en doordat de trainingen in verband met de nieuwe statenperiode na 2015 worden verzorgd.

2. Onderbesteding budget Gedeputeerde Staten

In het afgelopen jaar zijn minder kosten gemaakt voor representatie en reis- en verblijfskosten. Ook het budget voor fiscale compensatie dienstauto's is niet nodig gebleken.

3. Hogere storting in de APPA voorziening

Als gevolg van een dalende rente is er een hoger bedrag gestort in de APPA voorziening om op termijn aan de pensioenverplichtingen naar oud gedeputeerden te kunnen voldoen.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.1.1 Provinciale Staten	1.643	-1	1.642
6.1.2 Gedeputeerde Staten	1.144	-40	1.104
6.1.3 Kabinetszaken	1	0	1
6.1.4 Bestuurlijke org. en (int.) samenwerking	515	0	515
Totaal	3.303	-41	3.262

(Bedragen x € 1.000)

6.2 Bestuur

Portefeuillehouder

L. Verbeek

Maatschappelijk effect

- Een provincie met een kwalitatief en effectief hoogwaardig openbaar bestuur.
- Flevoland wordt goed bestuurd.
- Een verbeterde (inter-)nationale positie van Flevoland

Een veilig Flevoland waar de risico's op rampen en crises worden verkleind en de veiligheid wordt vergroot.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	Bestuurlijk overleg met de gemeenten per jaar	6	6
Prestatie-indicator 2	De mate van gebruik van de risicokaart door: • burgers • professionals * De registratie van deze gegevens is in de loop van 2015 beëindigd.	1000 200	Geen registratie*
Prestatie-indicator 3	De actuele inzichtelijkheid van risico's van gevaarlijke stoffen: • RRGs • ISOR Aan de hand van het Register Risicosituaties Gevaarlijke Stoffen (RRGS) en het InformatieSysteem Overige Ramptypen (ISOR) wordt een beeld gegeven over locaties van transport en locaties van gebruik. Weergegeven wordt het aantal gemeenten dat in deze actualiteit voorziet.	6/6 6/6	6/6 6/6

Doel 2015

Versterkte bestuurlijke kwaliteit in Flevoland

Daaronder verstaan we:

Het onderwerp bestuurlijke integriteit is geagendeerd.

Doelrealisatie

Bestuurlijke integriteit is onder de aandacht gebracht van de gemeenten.

Activiteiten

- De Commissaris van de Koning heeft in zijn bestuurlijke overleggen met de bestuurders van gemeenten en de gemeenteraden en formeel en informeel het onderwerp Integriteit aan de orde gesteld. Integriteit heeft het afgelopen jaar ook extra aandacht gekregen vanuit de staten.
- De Commissaris van de Koning heeft frequent overleg gevoerd met de andere overheden - Rijk, gemeenten en interprovinciaal - over de opvang van vluchtelingen en de huisvesting van asielzoekers. De Commissaris van de Koning heeft daarover een ambtsbericht gestuurd naar de minister.
- De Commissaris van de Koning heeft zich sterk gemaakt voor het behoud van een volledige rechtbank in Lelystad. Dit is gebeurd in samenwerking met onder andere de burgemeester van Lelystad.

- Op basis van de vastgestelde Kadernota Verbonden partijen is in het najaar de evaluatie van de verbonden partijen opgestart (CUP 8.7.1). De Staten hebben veel aandacht besteed aan onder andere sturing, beheersing en risicomanagement van verbonden partijen. Ook het onderzoeksrapport van de Randstedelijke Rekenkamer wordt daarbij betrokken.

Doel 2015

Een adequaat functionerend interbestuurlijk toezicht. Daaronder verstaan we dat het interbestuurlijk toezicht (IBT) is geïmplementeerd en functioneert zoals afgesproken (CUP 8.6).

Doelrealisatie

Een adequaat functionerend interbestuurlijk toezicht waarbij dit toezicht door de gemeenten is geïmplementeerd en deels functioneert zoals is afgesproken.

Activiteiten

- Met gemeenten zijn we begin 2015 een afsprakenkader overeengekomen.
- De gemeenten hebben volgens het afsprakenkader Interbestuurlijk toezicht dit jaar de toezichtsinformatie per gemeente gestroomlijnd op de diverse toezichtgebieden; dit jaar zien we als een ontwikkeljaar. Deze overeengekomen informatie is op de meeste thema's tijdig en toereikend geleverd. Over het proces en de kwaliteit van deze informatievoorziening periodiek overleg gevoerd met de afzonderlijke gemeenten. Om het horizontaal toezicht te verstevigen ontvangen wij dezelfde informatie als de gemeenteraden.
- We hebben de integratie van de toezichtinformatie op de diverse deelgebieden waarop wij toezicht houden voorbereid.
- Het bestuurlijk gesprek met de gemeenten op het gebied van financieel toezicht is gehouden.

IBT FT (financieel toezicht op gemeenten)

Het IBT Financieel toezicht (FT) maakt onderdeel uit van het convenant IBT (Interbestuurlijk Toezicht). Doel van het afsprakenkader is om het horizontale toezicht door de gemeenteraad op het college te versterken en het toezicht door de provincie meer risico gericht en waar mogelijk meer op afstand uit te oefenen. Het afgelopen jaar hebben de provincie en de Flevolandse gemeenten met elkaar besproken op welke wijze hier invulling aan kan worden gegeven. De zes Flevolandse gemeenten vallen in 2016 onder repressief toezicht. Dit houdt in dat de gemeenteraad geen goedkeuring van de provincie nodig heeft om besluiten met een financieel gevolg te kunnen nemen. In algemene zin komt naar voren dat de Flevolandse gemeenten evenals in de afgelopen jaren onder substantiële financiële druk staan, maar dat gemiddeld genomen in beperkte mate nieuwe bezuinigingen zijn vastgesteld. Er zijn daarentegen nog beperkte middelen beschikbaar voor eventueel nieuw beleid. De risico's zijn als gevolg van onder meer de decentralisatie van het sociale domein en de investeringen in de grondposities nog substantieel.

Toezicht 2015 op gemeenschappelijke regelingen

De drie Flevolandse gemeenschappelijke regelingen (GR-en) vallen in 2016 onder repressief toezicht. De besturen van deze GR-en hebben geen goedkeuring vooraf nodig van Gedeputeerde Staten voor het vaststellen van besluiten.

Risico's

Op het moment dat op een of meer terreinen gemeenten onvoldoende presteren kan de provincie ingrijpen. Daarvoor is een toezichtsinstrumentarium beschikbaar. Het afgelopen jaar hebben we ons toezicht kunnen uitvoeren en we hebben geen aanleiding gezien om actief op te treden.

Doel 2015

De Commissaris van de Koning voert zijn toezichthoudende rol bij de voorbereiding op rampen en crises uit.

Doelrealisatie

De Commissaris van de Koning heeft zijn taak om toezicht te houden op de voorbereiding op rampen en crises uitgevoerd

Activiteiten

- De Commissaris van de Koning heeft de bestuurlijke samenwerking binnen de regio en in de bovenregionale afstemming met andere veiligheidsregio's gevolgd. Met de nieuwe voorzitter van de Veiligheidsregio heeft hij regelmatig overlegd.
- De Commissaris van de Koning heeft de implementatie van landelijke ontwikkelingen en wetgeving op het gebied van veiligheid op hoofdlijnen gevolgd en daarover interprovinciaal en bestuurlijke afstemming gehad. Daarbij is met name aandacht besteed aan de rol van de Commissaris in de rampenbestrijding en crisisbeheersing en de invulling daarvan.
- De Commissaris van de Koning heeft interprovinciaal aandacht besteed aan de doorontwikkeling van de Risicokaart en de bestuurlijke inbedding. Op basis van een rapportage heeft het IPO de taak op zich genomen deze kaart te optimaliseren.
- De Commissaris heeft opdracht gegeven om het provinciaal actieplan waarin zijn rol en die van de provincie als geheel in de bestrijding van rampen en crises is beschreven te actualiseren. Inmiddels is een concept-actieplan opgesteld. Aanvullend wordt onderzoek gedaan naar de concrete bijdrage van de provinciale organisatie aan de regionale rampenbestrijding.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
6.2 Bestuur	lasten	92	279	116	53	63
	batens	-4	-4	-4	-7	3
	saldo	88	275	112	46	66

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
Overige kleine verschillen	63	0	0	63
Totaal lasten	63	0	0	63
Baten				
Overige kleine verschillen	3	0	0	3
Totaal baten	3	0	0	3

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.2.1 Openbare orde en veiligheid	6	-3	3
6.2.2 Rechtsbescherming burgers	16	0	16
6.2.3 Interbestuurlijk toezicht	31	-4	27
Totaal	53	-7	46

(Bedragen x € 1.000)

6.3 Algemene dekkingsmiddelen

Portefeuillehouder

A. Stuivenberg

Maatschappelijk effect

Een solide financieel beleid waarmee de provincie financieel gezond blijft.

Indicator	Omschrijving	Begroting 2015	Rekening 2015
Prestatie-indicator 1	Ontwikkeling in het weerstandsvermogen (dekkingsgraad) van Flevoland ⁴ . In de Jaarstukken 2014 lag de dekkingsgraad van Flevoland op 4,0.	tussen 1,1 en 2,0	3,1
Prestatie-indicator 2	Objectieve kwalificatie van de financiële positie van Flevoland. De financiële basis en positie van Flevoland wordt door externe partijen beoordeeld. • Beoordeling financiële basis als onderdeel van het accountantsverslag. Bij de Jaarrekening 2014 scoorde Flevoland de kwalificatie 'goed'. • Externe beoordeling van de financiële diagnose Flevoland. In 2014 scoorde Flevoland de kwalificatie 'goed'. *Zie Programmabegroting 2016	Goed Goed	Goed Goed*
Prestatie-indicator 3	Structureel en reëel evenwicht tussen provinciale lasten en baten.	Ja	Ja

Doel 2015

Wij brengen inkomsten en uitgaven structureel met elkaar in evenwicht en maken onze keuzes duidelijk, zodat sturing en beïnvloeding mogelijk is (CUP 7.1).

Hiervan is sprake indien, op basis van het bestaande beleid, de structurele lasten worden gedekt door structurele baten en de incidentele lasten worden gedekt door incidentele of structurele baten. Daarbij dienen de ramingen volledig en reëel te zijn.

Doelrealisatie

Uit het overzicht incidentele en structurele baten en lasten in het onderdeel jaarrekening blijkt dat de inkomsten en uitgaven structureel met elkaar in evenwicht zijn.

⁴ De dekkingsgraad wordt berekend door de weerstandscapaciteit te delen door het totaal van de netto risico's. Hoe hoger de dekkingsgraad des te groter de kans is dat de provincie in staat is om haar tegenvallers, onzekerheden en risico's op te vangen. Een dekkingsgraad groter dan 1 betekent dat de provincie in staat is alle geïdentificeerde risico's financieel op te vangen.

Doel 2015

Het beschikken over een weerstandsvermogen met een factor van minimaal 1,1. Dit betekent dat de omvang van de weerstandscapaciteit 10% hoger is dan de totale omvang van de risico's. De 'bovengrens' is bij de vaststelling van de Evaluatienota Reserves en Voorzieningen vastgesteld op 2,0. Groter dan 2,0 wordt niet nodig geacht.

Doelrealisatie

Uit de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing blijkt dat de weerstandscapaciteit hoger is dan de vastgelegde bovengrens van 2,0.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
6.3 Algemene	lasten	49	167	552	486	66
dekkingsmiddelen	batens	-120.838	-113.347	-115.596	-116.552	955
	saldo	-120.789	-113.180	-115.044	-116.066	1.022

(Bedragen x € 1.000)

Waarvoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Verschil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
Overige kleine verschillen	66	0	0	66
Totaal lasten	66	0	0	66
Baten				
1. Provinciefonds	1.053	0	0	1.053
Lager Opcenten motorrijtuigenbelasting	- 81	0	0	- 81
Overige kleine verschillen	- 17	0	0	-17
Totaal baten	955	0	0	955

1. Provinciefonds

In de Programmabegroting 2015 na wijziging was een uitkering geraamd van € 60,9 mln. De definitieve uitkering over 2015 bedraagt € 62 mln. Het voordelig verschil van € 1,1 mln. bestaat voornamelijk uit de volgende componenten:

- In de begrotingsraming was (vanuit behoedzaamheid) nog geen rekening gehouden met een uitkering via het Provinciefonds vanuit het BTW compensatiefonds. Het Rijk heeft op voorcalculatie basis wel reeds bijna € 0,8 mln. uitgekeerd, welk bedrag in de meicirculaire 2016 wordt na gecalculeerd.
- In de septembercirculaire 2015 (laatste bijstellingsmoment voor het accres) is het accres voor 2015 verhoogd, wat een voordelig effect heeft gehad van bijna € 0,2 mln.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel is opgebouwd uit onderstaand product.

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.3.1 Algemene dekkingsmiddelen	486	-116.552	-116.066
Totaal	486	-116.552	-116.066

(Bedragen x € 1.000)

6.4 Onvoorzien en stelposten

Portefeuillehouder

A. Stuivenberg

Dit programmaonderdeel leent zich niet voor uitwerking in doelen, activiteiten en risico's. Het aanhouden van stelposten voor onvoorziene uitgaven, nieuwe ontwikkelingen en onzekerheden maakt het mogelijk om nieuwe inzichten in de programmabegroting te verwerken zonder dat dit direct invloed heeft op de uitvoering van het voorgenomen en vastgestelde beleid.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
6.4 Onvoorzien en stelposten	lasten	0	5.250	617	0	617
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	0	5.250	617	0	617

(Bedragen x € 1.000)

Waardoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Vershil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
1. Stelpost Nieuw beleid	167	0	0	167
2. Stelpost Onzekerheden Perspectiefnota	400	0	0	400
Onvoorziene uitgaven	50	0	0	50
Totaal lasten	617	0	0	617

1. Stelpost Nieuw beleid

In de primitieve begroting was voor nieuw beleid in 2015 een bedrag beschikbaar van € 2,25 mln. Op grond van het Coalitieakkoord 2015-2019 is hiervan circa € 1 mln. ingezet; verwerkt in de Perspectiefnota 2015-2019. Daarnaast is voor de 'investeringsimpuls klassieke muziek' voor € 0,08 mln. een beroep gedaan op de stelpost. Bij de Zomernota 2015 is de stelpost nieuw beleid verlaagd met € 1 mln. tot een bedrag van € 0,167 mln. Op dit bedrag is geen beroep meer gedaan.

2. Stelpost Onzekerheden Perspectiefnota

In de primitieve begroting was voor begrotingsonzekerheden een bedrag opgenomen van € 1,57 mln. Bij de Perspectiefnota 2015-2019 is deze stelpost geactualiseerd en op grond daarvan verlaagd met € 1,04 mln. Bij de Zomernota 2015 heeft een verdere verlaging plaatsgevonden met € 0,13 mln. Het toen nog resterende bedrag van € 0,4 mln. is uiteindelijk niet ingezet.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product	Lasten	Baten	Saldo
6.4.1 Onvoorzien en stelposten	0	0	0
Totaal	0	0	0

(Bedragen x € 1.000)

6.5 Bedrijfsvoering

Portefeuillehouder

L. Verbeek

M. Rijsberman

De inhoudelijke bedrijfsvoeringsaspecten zijn opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering.

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
6.5 Bedrijfsvoering	lasten	40.405	44.429	44.561	42.040	2.520
	batens	-3.707	-1.579	-2.215	-2.361	146
	saldo	36.698	42.850	42.346	39.680	2.666

(Bedragen x € 1.000)

Waarvoor wijkt het af (indien > € 100.000)

Totaalresultaat lasten	Vershil	Waarvan effect op:		
		reserve	bijdragen derden	rekening- saldo
Lasten				
1. Lagere lasten voor salarissen, variabele beloningen en inhuur gerelateerde budgetten.	1.994	691	0	1303
2. Facilitaire lasten zijn lager dan begroot.	179	0	0	179
3. Onderuitputting doorlopende bedrijfsvoeringsactiviteiten.	347	2	0	345
Totaal lasten	2.520	693	0	1827
Baten				
4. Hogere baten voor externe detacheringen	147	0	0	147
Overige kleine verschillen	-1	0	0	-1
Totaal baten	146	0	0	146

1. Formatie, Organisatie, Concern, Personeel, Algemeen

Op het budget van salarissen en IKB is gezamenlijk ruim 98% van het budget besteed. Nominaal betekent dit een onderbesteding van € 0,53 mln. Daarnaast is mede door actieve sturing op inhuur door de directie € 0,8 mln. minder ingehuurd dan begroot. Op basis van de uitkomsten bij de beoordelingscyclus is € 0,11 mln. minder aan medewerkers uitgekeerd dan begroot. De stelpost versterking organisatie, die bij specifieke knelpunten voorziet in dekking voor formatie en inhuur, is niet volledig benut. Hier resteert € 0,13 mln. Tot slot zijn er voor € 0,42 aan lagere lasten voor diverse salarisbudgetten. De middelen blijven beschikbaar binnen de reserve Personele frictiekosten.

2. Gebouwen & inventaris, Facilitaire dienstverlening, inkoop en aanbesteding

De lagere lasten worden veroorzaakt door kleinere verschillen op diverse budgetten, waaronder een lager verbruik van gas, water en elektra dan voorzien in verband met de relatief warme winter en lagere lasten voor drukwerk, repro en postkamer.

3. Onderuitputting doorlopende bedrijfsvoeringactiviteiten

Op diverse budgetten zijn kleine onderschrijdingen ontstaan door onder andere uitgestelde aanbesteding voor telefonie en vertraging in juridische-, communicatieve-, financiële- en ICT-projecten.

4. Hogere baten externe detacheringen

Door bovenformatief stelling van 2 medewerkers bij de Rekenkamer, zijn de baten voor externe detachering hoger dan begroot. Hier tegenover staan hogere salarislaster van de Rekenkamer.

Relatie met Productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit de onderstaande producten.

Product		Lasten	Baten	Saldo
6.5.11	Formatie	31.646	-366	31.280
6.5.12	Organisatie	187	-1.557	-1.370
6.5.13	Concern	245	-105	140
6.5.14	Personeel	1.585	-4	1.581
6.5.15	Algemeen	299	0	299
6.5.21	Gebouwen(en) (en inventaris)	3.362	-200	3.162
6.5.22	Facilitaire dienstverlening	1.042	-119	923
6.5.23	Inkoop en aanbesteding	28	0	28
6.5.31	Bestuurlijke juridische controlling	280	0	280
6.5.32	Comm. advies en bestuursondersteuning	328	0	328
6.5.41	Financiële sturing	334	0	334
6.5.51	Informatietechnologie	2.694	-9	2.685
6.5.52	Documentaire informatievoorziening	10	0	10
Totaal		42.040	-2.360	39.680

(Bedragen x € 1.000)

6.6 Reserves

Middelen

Programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
6.6 Reserves	lasten	53.112	21.581	62.071	64.612	-2.541
	baten	-41.408	-27.540	-63.636	-57.233	-6.403
	saldo	11.705	-5.959	-1.565	7.379	-8.944

Stortingen in reserves	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
Algemene reserve	9.250	9.250	0
Personele frictiekosten	900	900	0
Grootschalige kunstprojecten	33	33	0
Monumentenzorg	147	147	0
Strategische projecten	7.995	7.995	0
Zuiderzeelijngelden	2.577	2.577	0
Technische bijstand Europa	18	13	5
Investeringsimpuls Flevoland Almere	5.336	5.336	0
Procesgelden gebiedsontwikkeling	1.371	1.371	0
Infrafonds	3.550	3.543	7
p-MJP/POP	1.010	1.010	0
Bodem	1.178	1.470	-293
Cofinanciering EU-projecten 14-20	900	900	0
Nieuwe Natuur	895	888	8
Egalisatiereserve activ. vervangingsinv.	3.110	3.110	0
Flevokust	7.300	7.300	0
Almere 2.0	10.000	10.000	0
Egalisatiereserve JO infrastructuur	0	163	-163
Beheer en ontwikkeling natuur	0	2.106	-2.106
Meerjarenaanpak bedrijfsvoering	6.500	6.500	0
Totaal stortingen	62.070	64.612	-2.542

(bedragen x € 1.000)

Toelichting op de stortingen in reserves

De hogere stortingen betreffen allen dotaties aan egalisereserves en passen daarmee binnen het vastgestelde beleid van Provinciale Staten. De grootste afwijkingen worden hieronder toegelicht.

Reserve Bodem

Op het bodemprogramma is een onderschrijving waarneembaar die bij programmaonderdeel 1.3 Natuur, duurzaamheid en milieu is toegelicht. De niet aangewende middelen zijn ter egalisatie gestort in de door Provinciale Staten ingestelde Reserve meerjarenprogramma Bodem.

Egalisereserve jaarlijks onderhoud (JO) infrastructuur

Als gevolg van een batig saldo op de begrotingsposten voor Jaarlijks onderhoud binnen programmaonderdeel 2.3 zijn de niet bestede middelen in deze egalisereserve gestort, ter dekking van overlopende activiteiten.

Reserve Beheer en ontwikkeling natuur

Als gevolg van de onderuitputting op budgetten voor beheer en onderhoud natuur op programmaonderdeel 1.3 is een storting van € 107.000 gedaan in deze reserve. Daarnaast zijn als gevolg van de instelling van de reserve Beheer en ontwikkeling natuur, de oormerken voor natuurbeheer die zich bevonden in de reserve Strategische projecten overgeheveld naar deze reserve. Dit betreft in totaal een bedrag van € 1.999.000.

Onttrekkingen aan reserves	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
Algemene reserve (diverse)	-9.532	-9.463	-69
Personele frictiekosten (6.5)	-9.520	-8.942	-578
Grootschalige kunstprojecten (4.3)	-140	-50	-90
Monumentenzorg (4.3)	-196	-196	0
Strategische projecten (diverse)	-5.059	-5.974	915
Zuiderzeelijngelden (5.3)	-14.070	-12.971	-1.099
Technische bijstand Europa (3.2)	-110	-57	-53
Cofinanciering EU-projecten 07-13 (3.2)	-3.150	-2.195	-955
Investeringsimpuls Flevoland Almere (5.2)	-13.250	-11.682	-1.568
Procesgelden gebiedsontwikkeling (1.1, 5.4)	-1.360	-1.164	-196
Infrafonds (2.2)	-3.793	-2.320	-1.473
p-MJP/POP (5.7)	-1.688	-1.297	-391
Egalisatie gladheidbestrijding (2.3)	-500	-427	-73
Cofinanciering EU-projecten 14-20 (3.2)	-500	-449	-51
Nieuwe Natuur (5.1)	-720	0	-720
Meerjarenaanpak bedrijfsvoering (6.5)	-48	-46	-2
Totaal onttrekkingen	-63.636	-57.233	-6.403

(bedragen x € 1.000)

Toelichting op de onttrekkingen aan reserves

De aanwending van (bestemmings)reserves is veelal afhankelijk van projectvoortgang en de daarmee gepaard gaande uitgaven. Door lagere uitgaven ontstaan verschillen in de onttrekkingen aan de reserves. De verklaringen zijn opgenomen bij de betreffende programmaonderdelen, welke tussen haakjes zijn weergegeven. Een nadere specificatie van de reserves is te vinden in bijlage 1 Toelichting reserves en voorzieningen.

Reserve Strategische projecten

De reserve Strategische projecten wordt ingezet op diverse strategische beleidsterreinen en is daarom niet gerelateerd aan een specifiek programmaonderdeel. De onttrekking aan de reserve Strategische projecten ligt hoger dan begroot. De belangrijkste oorzaak daarvoor is de overheveling van de oormerken voor natuurbeheer welke zijn gestort in de reserve Beheer en ontwikkeling natuur.

Een aantal geraamde onttrekkingen aan deze reserve liggen lager. Dit is met name het gevolg van lagere kosten voor herstructurering bedrijventerreinen (programmaonderdeel 3.1), lagere lasten voor de kwaliteitsimpuls OV (programmaonderdeel 2.1), lagere lasten voor de ontwikkeling van de omgevingsvisie (programmaonderdeel 1.1) en lagere lasten in het kader van de regiefunctie ontsluiting luchthaven (programmaonderdeel 2.2).

Relatie met productenrealisatie

De middelen van dit programmaonderdeel zijn opgebouwd uit onderstaand product.

Product		Lasten	Baten	Saldo
6.6.1	Mutaties reserves	64.612	-57.233	7.379
Totaal		64.612	-57.233	7.379

(Bedragen x € 1.000)

6.7 Totale lasten en baten

Hieronder is van dit programma een totaaloverzicht gegeven van de lasten en baten van de afzonderlijke programmaonderdelen enerzijds en het programma als totaal anderzijds. De autorisatie door Provinciale Staten vindt plaats op het niveau van de programmaonderdelen.

programmaonderdeel		Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Verschil
6.1 Samenwerking & Bestuurlijke positionering	lasten	3.815	3.446	3.230	3.303	-72
	baten	-38	-30	-42	-41	-1
	saldo	3.776	3.416	3.188	3.262	-74
6.2 Bestuur	lasten	92	279	116	53	63
	baten	-4	-4	-4	-7	3
	saldo	88	275	112	46	66
6.3. Algemene dekkingsmiddelen	lasten	49	167	552	486	66
	baten	-120.838	-113.347	-115.596	-116.552	955
	saldo	-120.789	-113.180	-115.044	-116.066	1.022
6.4 Onvoorzien en stelposten	lasten	0	5.250	617	0	617
	baten	0	0	0	0	0
	saldo	0	5.250	617	0	617
6.5 Bedrijfsvoering	lasten	40.405	44.429	44.561	42.040	2.520
	baten	-3.707	-1.579	-2.215	-2.361	146
	saldo	36.698	42.850	42.346	39.680	2.666
6.6 Reserves	lasten	53.112	21.581	62.071	64.612	-2.541
	baten	-41.408	-27.540	-63.636	-57.233	-6.403
	saldo	11.705	-5.959	-1.565	7.379	-8.944
Totaal programma 6 Bestuur	lasten	97.473	75.153	111.148	110.494	654
	baten	-165.995	-142.499	-181.493	-176.194	-5.299
	saldo	-68.522	-67.346	-70.345	-65.700	-4.645

(Bedragen x € 1.000)

Paragrafen

De indeling van het provinciale Jaarverslag is voor een belangrijk deel voorgeschreven in het BBV. In het Jaarverslag moeten een zevental verplichte paragrafen opgenomen worden. In de paragrafen worden onderwerpen behandeld (als dwarsdoorsnede van het Jaarverslag) die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie.

De paragrafen bevatten de beleidsuitgangspunten van beheersmatige activiteiten en de lokale heffingen. Ook de onderwerpen die in de afzonderlijke paragrafen beschreven moeten worden, zijn in belangrijke mate voorgeschreven in het BBV. Het gaat om de volgende paragrafen:

1. Lokale heffingen;
2. Weerstandsvermogen en risicobeheersing;
3. Onderhoud kapitaalgoederen;
4. Financiering;
5. Bedrijfsvoering;
6. Verbonden partijen;
7. Grondbeleid.

1 Lokale heffingen

1.1 Beleid ten aanzien van de heffingen

De provincie kende in 2015 de volgende heffingen:

- Algemene heffing: Opcenten Motorrijtuigenbelasting (MRB)
- Bestemmingsheffingen: Leges, Grondwaterheffing en Nazorgheffing

1.1.1 Opcenten Motorrijtuigenbelasting

De provincie heft een opslag (de zogenaamde opcenten) op de motorrijtuigenbelasting. Het Rijk stelt jaarlijks de maximale hoogte vast. Het maximumtarief voor 2015 bedroeg 110,1 opcenten. De provincie bepaalt met inachtneming hiervan zelf het tarief. Voor Flevoland bedroeg het tarief in 2015 76,6 opcenten. Het tarief voor de opcenten kan jaarlijks worden aangepast.

De werkelijke MRB-inkomsten bedroegen in 2015 € 50,2 mln. De zogenaamde onbenutte belastingcapaciteit (het verschil tussen de opbrengst bij het Flevolandse tarief en de opbrengst bij het maximaal toegestane tarief) bedroeg in 2015 circa € 22,0 mln.

1.1.2 Leges

De provincie heft leges voor diverse diensten en documenten (op basis van de legesverordening provincie Flevoland). Bij de tariefstelling zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de leges voor drukwerk zijn gebaseerd op de variabele kosten (papier, kopieerkosten en porti);
- de leges voor vergunningen, ontheffingen en dergelijke zijn gebaseerd op het gemiddeld tijdsbeslag dat met het verlenen hiervan is gemoeid, vermenigvuldigd met het gemiddelde uurtarief van de daarmee belaste medewerkers.

De tarieven worden jaarlijks aangepast aan loon- en prijsontwikkelingen en periodiek wordt de kostendekkendheid getoetst.

1.1.3 Grondwaterheffing

De provincie belast het onttrekken van grondwater aan de bodem op basis van de Grondwaterheffingsverordening 2010. Deze verordening heeft de Waterwet als wettelijke grondslag. De provincie belast onttrekkingen vanaf 20.000 m³, waarbij de eerste 10.000 m³ zijn vrijgesteld. Het tarief is enerzijds gebaseerd op een raming van de lasten van het grondwaterbeheer op langere termijn en anderzijds op een inschatting van het volume van de jaarlijkse grondwateronttrekkingen. Met ingang van 1 januari 2010 is het tarief € 1,41 per 100 m³.

Voor zover de gerealiseerde opbrengst uit de grondwaterheffing afwijkt van de daaraan toerekenbare kosten, wordt het verschil toegevoegd of onttrokken aan de Voorziening grondwaterbeheer. In de jaarrekening – onderdeel Toelichting op de balans (passiva) – wordt het verloop van deze voorziening toegelicht.

1.1.4 Nazorgheffing

De provincie Flevoland heeft te maken met drie afvalstortplaatsen, te weten: Het Friese Pad (Emmeloord), Zeeasterweg (Lelystad) en Braambergen (Almere). De provincie heeft een 'eeuwigdurende' nazorgplicht voor afvalstortplaatsen die zijn gesloten (afgedicht). Voor de bekostiging hiervan is een bedrag nodig: het zogenaamde doelvermogen. De stortplaatsexploitanten dragen de lasten via een jaarlijkse nazorgheffing, welke is vastgelegd in de Verordening nazorgheffing (huidige versie: 27 november 2013). Deze heffing wordt door de provincie in een fonds –het Nazorgfonds– gestort, teneinde het reeds opgebrachte vermogen te laten renderen en te borgen dat dit alleen aan nazorg wordt uitgegeven. Het college van Gedeputeerde Staten vormt het bestuur van dit fonds (zie ook de paragraaf Verbonden partijen). Het is de bedoeling dat het fonds op het moment dat de afvalstortplaats wordt gesloten, voldoende groot is om eeuwigdurend het onderhoud aan de stortplaats te kunnen bekostigen. De hoogte van de nazorgheffing is afhankelijk van het benodigde doelvermogen en de beleggingsresultaten van het Nazorgfonds. Het benodigde doelvermogen wordt gebaseerd op de door de stortplaatsexploitanten ingediende nazorgplannen. De nazorgheffing is een voorlopige heffing. Voorafgaand aan het afleggen van de sluitingsverklaring wordt de definitieve heffing opgelegd en voldaan, om zeker te stellen dat het doelvermogen is bereikt.

Het benodigde doelvermogen voor het Friese Pad is in 2011 met de eindheffing bereikt. Op 5 juli 2011 heeft de provincie voor deze stortplaats een sluitingsverklaring afgegeven waarna de nazorgfase is ingegaan.

Voor Braambergen is op basis van huidige uitgangspunten inmiddels het doelvermogen bereikt en wordt geen heffing meer opgelegd. Voor de Zeeasterweg is op basis van het ingediende nazorgplan het te realiseren doelvermogen vooralsnog vastgesteld op € 41,24 mln. en de jaarlijkse nazorgheffing bepaald op € 400.000. Eind 2014 heeft het bestuur van het nazorgfonds besloten om in navolging van het Friese pad ook voor de nog niet gesloten stortplaatsen Braambergen en de Zeeasterweg de rendementsverwachting te verlagen naar 4,4%. De rekenmodellen zijn in IPO-verband geactualiseerd en de stortplaatsexploitant heeft nieuwe beheerplannen aangekondigd. Het doelvermogen en de heffing zijn vooralsnog niet aangepast. Dit wordt verwacht in 2016/2017. De heffing was in 2015 gelijk aan voorgaande jaren.

1.2 Overzicht tarieven

Tabel 1.1: Heffingstarieven

		2013	2014	2015
Opcenten MRB	tarief per 1-1	76,6	76,6	76,6
Grondwaterheffingen	tarief per 100 m ³	1,41	1,41	1,41
Nazorgheffing	tarief Friese Pad	0	0	0
	tarief Braambergen	0	0	0
	tarief Zeeasterweg	400.000	400.000	400.000

1.3 Kwijtscheldingsbeleid

Voor de lokale heffingen bestaat er geen mogelijkheid tot kwijtschelding. De legesverordening kent een zogenaamde hardheidsclausule. Hierin is geregeld dat het college van Gedeputeerde Staten tegemoet kan komen aan onbillijkheden van overwegende aard, welke zich bij de toepassing van de verordening kunnen voordoen.

1.4 Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de tarieven van de provinciale belastingen en heffingen zich verhouden tot de tarieven in de andere provincies. Voor de opcenten MRB is de situatie in 2015 als volgt:

Tabel 1.2: Provinciale opcenten MRB

Opcenten MRB	2015	Opcenten MRB	2015
Noord-Holland	67,9	Overijssel	79,9
Utrecht	72,6	Groningen	88,4
Noord-Brabant	76,1	Gelderland	89,3
Flevoland	76,6	Drenthe	90,3
Limburg	77,9	Friesland	94,1
Zeeland	78,3	Zuid-Holland	95,0

Van laag naar hoog gerangschikt nam Flevoland de vierde plaats in voor wat betreft het tarief van de opcenten MRB. Het landelijke gemiddelde tarief was in 2015 82,2 opcenten.

Met betrekking tot de grondwaterheffing lopen de tarieven tussen de provincies uiteen van € 0,85 per 100 m³ tot € 3,17 per 100 m³. Het tarief in Flevoland bedraagt sinds 1 januari 2010 € 1,41 per 100 m³, waarmee Flevoland zich in de middenmoot bevindt. De hoogte van de uiteindelijk opgelegde heffing is overigens niet alleen afhankelijk van de hoogte van het tarief, maar ook van een mogelijk minimum bedrag en vrijstellingen. In Flevoland is geen minimum bedrag vastgesteld en zijn onttrekkingen kleiner dan 20.000 m³ grondwater vrijgesteld van de provinciale grondwaterheffing.

Voor interprovinciale vergelijking zijn alleen de opcenten MRB relevant vanwege de omvang en/of de hoogte van de heffing. De activiteiten waarvoor leges worden gevraagd (zoals toezending provinciale documenten) verschillen tussen de provincies, waardoor vergelijking niet goed mogelijk is. Gelet op het specifieke karakter van de nazorgheffing is een vergelijking met andere provincies evenmin zinvol.

1.5 Opbrengst van de lokale heffingen

Tabel 1.3: Opbrengst lokale heffingen

Lokale heffing (x € 1.000)	Rekening 2014	Begroting 2015 na wijz.	Rekening 2015
Opcenten MRB	-49.857	-50.268	-50.187
Leges; mandaat OFGV	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Leges; overig	-58	-30	-31
Grondwaterheffing	-441	-470	-444
Nazorgheffing	-400	-400	-400
Totaal	-50.756	-51.168	-51.062

(Bedragen x € 1.000)

Leges; mandaat OFGV

Vanaf 2013 is mandaat gegeven aan de Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) om de leges te heffen op het gebied van Ontgrondingen, Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden, Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de Elektriciteitswet. Zij leggen de aanslag op en verzorgen de inning van de leges. Conform afspraak wordt een subsidie verstrekt aan de OFGV onder aftrek van de legesopbrengst. De heffing komt vanaf 2013 niet meer in de boekhouding van de provincie voor.

2 Weerstandvermogen en risicobeheersing

2.1 Inleiding

De provincie heeft in het College uitvoeringsprogramma 2015-2019 (CUP) ambities geformuleerd en wil haar doelstellingen realiseren. In een aantal gevallen zijn er risico's en onzekerheden die er voor kunnen zorgen dat doelen niet of niet geheel kunnen worden bereikt. Deze risico's zijn opgenomen in de programmaverantwoording van het jaarverslag 2015. In deze paragraaf wordt beschreven in welke mate de financiële positie van de provincie toereikend is om de financiële effecten van risico's die de provincie loopt op te kunnen vangen. Risico's waarvoor voorzieningen zijn getroffen of waarmee al rekening is gehouden binnen specifieke reserves of stelposten in de begroting, worden in deze paragraaf buiten beschouwing gelaten. De paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing wordt tweemaal per jaar (bij begroting en jaarrekening) geactualiseerd.

Leeswijzer

In paragraaf 2.2 komen het risicobeleid en de ontwikkelingen op het gebied van risicomanagement aan de orde. Het risicoprofiel van de provincie Flevoland wordt in paragraaf 2.3 weergegeven. In paragraaf 2.4 wordt verder ingegaan op het weerstandvermogen, uit te drukken in de verhouding tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de hoogte van de financiële risico's. Tot slot worden de belangrijkste financiële risico's in paragraaf 2.5 toegelicht.

Korte samenvatting

Het actief toepassen van risicomanagement heeft als gevolg dat er een leereffect ontstaat. Hierdoor worden risico's sneller en beter ingeschat, maar wordt er ook meer aandacht besteed aan het beheersbaar maken en houden van risico's. Deze ontwikkelingen kunnen zowel een opwaarts als een neerwaarts effect hebben op de hoogte van het risicoprofiel.

Het weerstandvermogen van de provincie is zodanig hoog dat het ruimte biedt om beheerst activiteiten te ontplooiën waaraan bepaalde risico's verbonden zijn.

De hoogte van het weerstandvermogen is afhankelijk van de onbenutte belastingcapaciteit en de vrije ruimte binnen de Algemene reserve.

De provincie heeft in het CUP 'innoveren en ondernemen' impliciet aangegeven om risicovollere activiteiten te willen ondernemen. Om dit goed beheersbaar te houden heeft de provincie in 2015 het risicomanagement verder geïntensiveerd. Ten opzichte van de vorige periode zijn er, als gevolg van deze intensivering, meer risico's geïdentificeerd. Tegelijkertijd zijn deze risico's beter beheersbaar gemaakt. Dit heeft als effect dat het uiteindelijke risicoprofiel verlaagd is.

2.2 Risicobeleid en risicomanagement

De provincie heeft als doel zich te ontwikkelen tot een risicovolwassen organisatie. Concreet betekent deze ambitie dat risicomanagement integraal onderdeel uitmaakt van beleidsvoorbereiding, besluitvorming en uitvoering. Een van de uitgangspunten in dit beleid is dat risico's op een verantwoorde manier in de besluitvorming worden betrokken. De provincie wil bewust met risico's omgaan en ze in beeld brengen. Om ook een goed zicht te hebben op de mate waarin de risico's beheerst worden, worden bij de risico's ook de gehanteerde beheersmaatregelen in beeld gebracht.

Bij het vaststellen van de kadernotitie Risicomanagementbeleid (vastgesteld op 27 november 2013) is door Provinciale Staten gevraagd om een voortgangsrapportage over de implementatie. In deze paragraaf worden de huidige de stand van zaken en de activiteiten van 2015 weergegeven.

Activiteiten op het gebied van risicomanagement in 2015

- In 2015 is er binnen het programma Nieuwe Natuur een pilot geweest om risicomanagement expliciet toe te passen, door in intern begeleide sessies te werken aan risico-inventarisaties en analyses. In 2016 zal dit proces binnen het programma Nieuwe Natuur verder ingebed worden.

- Begin 2016 is de afdeling Ruimte en Economie eveneens begonnen om op dezelfde wijze expliciet risicomanagement toe te passen.
- De afdeling Infra heeft in 2015 binnen de grote projecten planmatig vorm gegeven aan het intensiveren van het risicomanagement.

2.3 Risicoprofiel

Het risicoprofiel is een actueel overzicht van verschillende risico's die de provincie loopt. Het is uiteraard een momentopname, omdat de risico's in de loop van de tijd veranderen. Het geschetste risicoprofiel is een actualisatie van het risicoprofiel uit de begroting 2016, gebaseerd op gesprekken met directie, management en de controllers.

De omvang van de risico's wordt bepaald door de combinatie van kans en effect. Door aan het mogelijke effect (klein, middel of groot) een bedrag te hangen, kunnen de risico's gekwantificeerd worden, zodat er een volgorde van omvang in de lijst wordt vastgesteld. Dit leidt uiteindelijk tot de voornaamste risico's. De kwantificering is een instrument om gewicht te geven aan de genoemde risico's en dit af te zetten tegen de weerstandscapaciteit. Dit wil dus niet zeggen dat er een daadwerkelijke claim ligt op de beschikbare capaciteit. Als de risico's zich daadwerkelijk voordoen, zal van geval tot geval worden bezien op welke wijze hiermee zal worden omgegaan. Dit kan leiden tot bijstelling van de ambities, het opvangen van de financiële effecten binnen de bestaande budgetten of het inzetten van de weerstandscapaciteit.

Het kwantificeren van risico's blijft altijd een subjectieve inschatting. Bij de kwantificering van de risico's wordt rekening gehouden met de beheersmaatregelen die reeds zijn getroffen. Deze beheersmaatregelen zijn er immers op gericht de kans en/of het effect van het risico te verkleinen. Bij de kwantificering wordt gewerkt met gestandaardiseerde wegingsfactoren, welke in tabel 2.1 zijn weergegeven.

Tabel 2.1: Wegingen van risico's op gebied van kans en effect

			Kans (procenten)		
			Klein	Middel	Groot
			10%	30%	50%
Effect (mln.)	Klein	1	100.000	300.000	500.000
	Middel	3	300.000	900.000	1.500.000
	Groot	7,5	750.000	2.250.000	3.750.000

Op basis van de hierboven beschreven werkwijze is de lijst met de belangrijkste risico's samengesteld, welke in tabel 2.2 zijn opgenomen. Het is een momentopname en geeft de stand van zaken weer per 31 december 2015. Een nadere toelichting op deze risico's is terug te vinden in paragraaf 2.5.

Tabel 2.2: Het risicoprofiel, de risico's

JV 2015*	PB 2016*	Onzekerheid/Risico	JV 2015	PB 2016	Kans	Effect
1	2	Informatievoorziening	2,25	1,80	Middel	Groot
2	1	Flevokust	2,10	3,23	Expliciet bepaald	
3	3	Reserves inzetten als revolverende middelen	0,75	0,75	Klein	Groot
4	5	Aanleg Hoge Ring	0,75	0,75	Klein	Groot
5	8	OMALA	0,30	0,30	Klein	Middel
6	4	Rijksombuigingen	0,30	0,75	Middel	Middel
		Subtotaal	6,45	7,58		
		Overige risico's	0,91	2,43		
		Totaal generaal	7,36	10,01		

* JV = Jaarverslag en PB = Programmabegroting

(Bedragen x € 1 mln.)

In vergelijking met de begroting 2016 is het risicoprofiel van de provincie Flevoland gedaald van € 10,01 mln. naar € 7,36 mln. Voor het programma Flevokust heeft een expliciete berekening van het risico plaatsgevonden

in plaats van een modelmatige. De post Overige risico's betreft het gezamenlijke saldo van de overige financiële risico's welke individueel lager dan € 0,3 mln. liggen.
De impact van de risico's is niet meer apart weergegeven als wegingsfactor, omdat de toegevoegde waarde daarvan nihil is.

De in het risicoprofiel opgenomen risico's betreffen risico's die veelal het gevolg zijn van externe factoren. Hiertegen kan de provincie maar in relatief beperkte mate beheersmaatregelen nemen. Voor risico's waarop de provincie meer invloed heeft, worden passende beheersmaatregelen toegepast, waarbij een afweging gemaakt wordt tussen de kosten hiervan en de mate waarin het risico verkleind wordt.

2.4 Weerstandsvermogen

Het weerstandsvermogen geeft de relatie weer tussen de beschikbare weerstandscapaciteit en de hoogte van de financiële risico's, zoals deze zijn weergegeven in het risicoprofiel.

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt of kan beschikken om niet begrote kosten te dekken. Deze is op te delen in structurele en incidentele middelen.

Structurele weerstandscapaciteit

De structurele weerstandscapaciteit geeft inzicht in de hoeveelheid middelen die op structurele wijze beschikbaar kan komen om financiële effecten van risico's en onzekerheden af te dekken en bestaat uit de belastingcapaciteit en de post voor onvoorziene uitgaven.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit geeft inzicht in de middelen die eenmalig beschikbaar zijn om financiële effecten van risico's en onzekerheden af te dekken en bestaat uit het vrije deel van de Algemene reserve. Dit betreft middelen die eenmalig beschikbaar zijn.

Tabel 2.3: Weerstandscapaciteit

programmaonderdeel	PB 2014	JV 2013	PB 2015	JV 2014	PB 2016	JV 2015
Incidenteel						
Algemene reserve (vrij deel)	19,0	17,4	20,1	19,0	19,4	20,5
Bestemmingsreserves (vrij deel)*	1,2	0,9	0,0	0,0	0,0	0,0
Aandelenbezit	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Incidentele weerstandscapaciteit	20,2	18,3	20,1	19,0	19,4	20,5
Structureel (jaarlijks)						
Onbenutte belastingcapaciteit	21,3	17,5	22,6	21,2	1,9 ⁵	1,9
Onvoorzien	0,3	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
Structurele weerstandscapaciteit	21,6	17,8	22,8	21,4	2,1	2,1
Totaal	41,8	36,1	42,9	40,4	21,5	22,6

(Bedragen x € 1 mln.)

De weerstandscapaciteit is ten opzichte van de Begroting 2016 gestegen, door een toename in de Algemene reserve (1,1 mln.).

⁵ In lijn met door Provinciale Staten vastgestelde Begroting 2016 is in 2015 via wijziging van het BBV (mei 2015) en bij ministeriële regeling (ministerie van BZK juli 2015) de berekening van de belastingcapaciteit veranderd. Voorheen werd de capaciteit berekend op basis van het verschil tussen het Flevolands tarief en wettelijk maximaal toegestane tarief. In plaats van het wettelijk maximaal toegestane tarief wordt nu gerekend met het landelijk gemiddelde tarief.

Weerstandsvermogen

Door de beschikbare weerstandscapaciteit af te zetten tegen de benodigde weerstandscapaciteit (voor het afdekken van risico's) kan een uitspraak gedaan worden over het weerstandsvermogen.

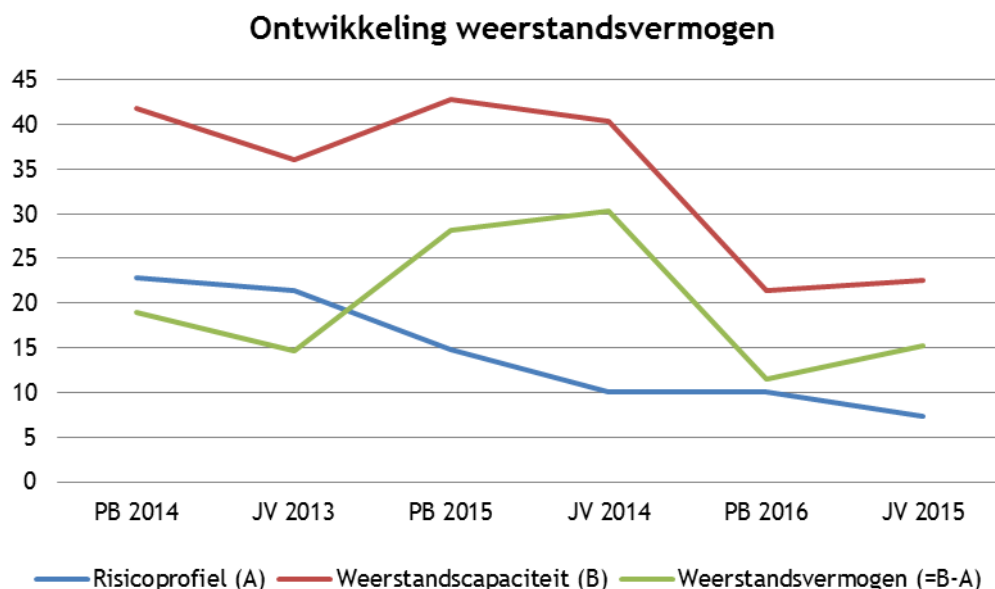
Tabel 2.4: Weerstandsvermogen

programmaonderdeel	PB 2014	JV 2013	PB 2015	JV 2014	PB 2016	JV 2015
Risicoprofiel (A)	22,9	21,5	14,7	10,0	10,0	7,4
Weerstandscapaciteit (B)	41,8	36,1	42,8	40,4	21,5	22,6
Weerstandsvermogen (=B-A)	19,0	14,6	28,1	30,3	11,5	15,2
Dekkingsgraad (=B/A)	1,8	1,7	2,9	4,0	2,1	3,1

(Bedragen x € 1 mln.)

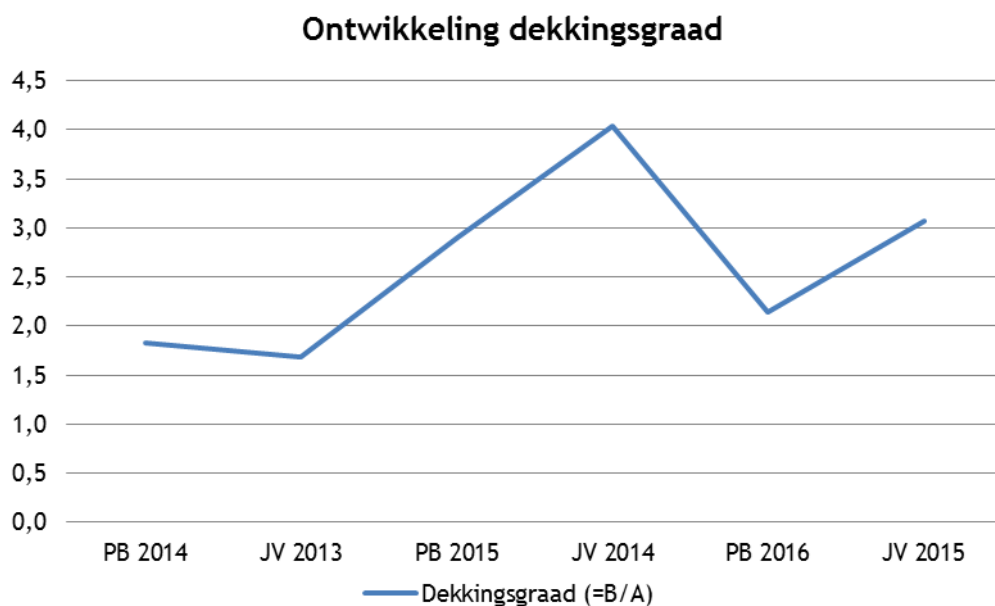
In de Jaarstukken 2015 is het weerstandsvermogen gestegen ten opzichte van de Begroting 2016. Deze stijging wordt veroorzaakt door een lager risicoprofiel en een hogere weerstandscapaciteit. Een en ander is grafisch weergegeven in grafiek 2.1.

De financiële kengetallen zijn opgenomen in paragraaf 1.3 Financiële kengetallen van onderdeel IV Jaarrekening.

Grafiek 2.1: Ontwikkeling van het weerstandsvermogen

Door het lagere risicoprofiel en het gestegen weerstandsvermogen is de dekkingsgraad ten opzichte van de Begroting 2016 gestegen. De dekkingsgraad geeft aan dat er voor iedere euro aan risico's € 3,1 beschikbaar is om dit risico mee te dekken. De dekkingsgraad ligt hoger dan de in de Nota reserves en voorzieningen 2015-2019 aangegeven bandbreedte van 1,1 tot 2,0. De ontwikkeling van de dekkingsgraad is in grafiek 2.2 geschetst.

Grafiek 2.2: Ontwikkeling van de dekkingsgraad

2.5 Toelichting op de risico's

1. Informatievoorziening

De komende jaren komt een groot aantal ontwikkelingen af op de provincie (digitale infrastructuur, digitalisering van processen, informatiehuizen in het kader van de omgevingswet, open overheid en privacywetgeving). Verder dient geïnvesteerd te worden in de huidige digitale infrastructuur om de basis beter op orde te krijgen en om externe ontwikkelingen te absorberen. Ontwikkelingen worden veelal extern geïnitieerd. Het niet tijdig en/of volledig reageren op ontwikkelingen zal leiden tot gebrekkige bedrijfsvoering met alle risico's van dien, zoals bijvoorbeeld niet transparante dienstverlening, onjuiste data of inbreuken in systemen. Kwetsbare punten zijn capaciteit en kennis binnen de organisatie. De gewenste verbeteringen vragen het nodige van de afdelingen en van de organisatie als geheel. Om een samenhangend infrastructuur/applicatielandschap te creëren is kunde en kennis op het gebied van informatie-architectuur nodig.

Beheersmaatregelen

Door middel van de meerjarenaanpak bedrijfsvoering en het op de agenda zetten van informatieveiligheid wordt er aandacht geschonken aan het implementeren van externe voorzieningen en de basis op orde. De middelen voor de meerjarenaanpak bedrijfsvoering zijn nog niet door Provinciale Staten beschikbaar gesteld. Actualisering van de kaders en het beheer zorgt voor de verbinding met de doelstellingen van de organisatie en de investeringen, die noodzakelijk zijn om de ontwikkelingen in de digitale overheid te volgen. Verder wordt momenteel het Managementinformatiesysteem op orde gebracht. Daarmee verbeteren de informatiestructuur en de mogelijkheden om betere sturingsinformatie te genereren.

2. Flevokust

Eind 2013 hebben Provinciale Staten besloten om te investeren in de buitendijkse ontwikkeling van het project Flevokust. In 2014 is dit plan nader uitgewerkt in een realistische business case en vergunbaar ontwerp. Op 17 december 2014 hebben Provinciale Staten het besluit genomen om definitief tot realisatie van de buitendijkse haven over te gaan. Hiervoor is een investeringskrediet beschikbaar gesteld. Per 1 juli 2015 is de aanbesteding open gesteld. Er zijn risico's ten aanzien van de verwachte onrendabele top. Andere risico's zien voornamelijk toe op onzekerheden ten aanzien van de aanbesteding en vertraging in de realisatie of exploitatie van de kade. Deze risico's zijn door middel van de Monte Carlo methode gekwantificeerd. In juli 2015 is Provinciale Staten

door middel van een mededeling geïnformeerd over het vervallen van het Europese deel van de EFRO subsidie (1,2 mln.) en nieuwe inzichten ten aanzien van de golfbreker. In november 2015 is aan Provinciale Staten actualisatie van het investeringsbesluit voorgelegd, waarin deze effecten verwerkt zijn. Deze actualisatie omvat eveneens het effect hiervan op het berekende risico. De actualisatie van het investeringsbesluit en de risicoservering zijn vanwege marktgevoelige informatie geheim.

Beheersmaatregelen

Vanwege de te verwachten onrendabele top is een reserve Flevokust in de begroting opgenomen. Deze reserve dient ter dekking van het negatieve exploitatiesaldo. De externe risico's leggen beslag op de weerstandscapaciteit. Adequate risicobeheersing en periodieke actualisatie van de risico's is onderdeel van het uitvoeringstraject. Voor de geïdentificeerde specifieke risico's zijn beheersmaatregelen getroffen zoals het ondernemen van lobbyactiviteiten voor het verkrijgen van de benodigde subsidies en het plegen van acquisitie voor het vinden van aanvullende exploitanten.

Provinciale Staten worden periodiek en proactief geïnformeerd over de voortgang van de realisatie van Flevokust.

3. Reserves inzetten als revolverende middelen

Bij ambities horen mogelijkheden en kansen welke op een relatief onverwacht moment voorbij kunnen komen. Om deze kansen optimaal te kunnen benutten heeft de provincie de mogelijkheid om incidenteel middelen in te zetten. Hiervoor zijn verschillende instrumentaria beschikbaar (lening, achtergestelde lening, eenmalige bijdrage, garanties, participatie, etc.) elk met eigen voor- en nadelen en ook met verschillende risicoprofielen. De provincie zet in toenemende mate instrumenten met revolving fund karakter in om kansen te benutten. In de diverse programma's zijn individuele risicos reserves, oormerken en risicovoorzieningen voor bestaande revolverende fondsen opgenomen. De niet afgedekte risico's voor bestaande, toekomstige (on)bekende revolverende fondsen komen ten lasten van het weerstandsvermogen benoemd in deze paragraaf. Een revolving fund betreft een bedrag dat beschikbaar wordt gesteld met de verwachting (op basis van de business case) dat na verloop van tijd (afhankelijk van de gekozen doorlooptijd) het volledige bedrag terugvloeit naar de provincie. Daarna kunnen dezelfde middelen voor andere doelen worden beschikt (revolving). Op het moment dat de middelen later of niet volledig terugvloeien (door tegenvallende business case of faillissementen) ontstaan er problemen voor zover er onvoldoende beheersmaatregelen getroffen zijn.

Beheersmaatregelen

Voor het verstrekken van een lening (of een andersoortig revolving fund) en gedurende de looptijd hiervan, vindt interne en externe toetsing plaats aan de hand van business cases en voortgangsrapportages. De ambtelijke uitkomst wordt voorgelegd ter besluitvorming aan GS. De reactieve maatregel voor individuele 'revolving' dossiers is een voorziening vormen of een oormerk in de reserve op nemen ter hoogte van (een deel van) de lening. In die gevallen wordt het risico afgedekt.

4. Aanleg Hoge Ring

In Almere wordt de bestaande ringweg verbreed met extra rijstroken. Dit is een groot en kostbaar infrastructureel project (indicatief € 60 mln.). Een procentueel kleine overschrijding kan bij een dergelijk groot en kostbaar project zorgen voor een absoluut groot tekort.

Beheersmaatregelen

Een grondige (integrale) voorbereiding met stakeholders zorgt voor een efficiënter en effectiever project. Daarnaast houden we brede en meerdere risicosessies (onder andere technisch, provinciaal, omwonenden) en zorgen we ervoor dat Provinciale Staten blijvend op de hoogte worden gehouden van het project door het periodiek verstrekken van nieuwsbrieven.

5. OMALA

Het luchthavenbesluit is begin 2015 genomen. Dat is later dan oorspronkelijk bij de opzet van OMALA N.V. en Airport Garden City C.V. was voorzien. De ontwikkeling van Lelystad Airport Businesspark (LAB), zowel de verwerving als de ontwikkeling als de verkoop van gronden, zijn vertraagd door de latere besluitvorming omtrent Amsterdam Lelystad Airport in combinatie met de economische crisis. De bedrijventerreinen rond Amsterdam Lelystad Airport hebben de status 'bijzonder terrein' gekregen, waardoor er ruimere mogelijkheden zijn voor ontwikkeling. Een ander positief signaal is dat de tekenen van een herstellende economie zich door lijken te zetten. De verwachting is dat dit zal leiden tot een grotere investeringsbereidheid

van het bedrijfsleven, waardoor de kans op bedrijfsvestigingen op Lelystad Airport Businesspark toenemen. Het Lelystad Airport Businesspark is in zijn ontwikkeling sterk gekoppeld aan de realisatie van de uitbreidingsplannen voor Amsterdam Lelystad Airport. Het risico heeft betrekking op de onzekerheid in de fasering van de grondexploitatie. Ondanks dat de vooruitzichten van OMALA N.V. zijn verbeterd als gevolg van het genomen luchthavenbesluit, blijft de fasering van de grondexploitatie (en de sturing op kasstromen daarbinnen) een belangrijk aandachtspunt. De partijen bepalen de risico's op basis van eigen door Raden en Staten goedgekeurde methodes.

Beheersmaatregelen

Om risico's te beperken, zijn in goed overleg tussen de betrokken aandeelhouders afspraken gemaakt. Zo moeten alle investeringsbeslissingen betreffende grondverwerving en bouwrijp maken, vooraf worden goedgekeurd door de aandeelhouders. Daarnaast is de kostenkant (onder andere de bedrijfsvoering) versoepeld. De ontwikkelstrategie van OMALA N.V. wordt momenteel herijkt. Er vindt onderling afstemming plaats tussen de aandeelhouders over de gekozen risicomethode en uitgangspunten. De GREX wordt periodiek (met behulp van externe deskundigen) geactualiseerd/ geëvalueerd.

6. Rijksombuigingen

Het kabinet heeft in 2014 omvangrijke ombuigingen doorgevoerd (pakket van 6 miljard). Ook zijn met Europa afspraken gemaakt over de toepassing van de 3% EU norm. De ombuigingen zijn voor een aanzienlijk deel gevonden in de vermindering van uitkeringen aan lagere overheden (gemeente- en provinciefonds) en in bijdragen aan (grote) projecten. Vooralsnog zijn er voor 2015/2016 geen aanvullende bezuinigingen aangekondigd en zijn er zelfs tekenen van herstel voor de Nederlandse economie. Wel is de trend van overheidsbeleid dat bij bestuurlijke heroriëntatie, de rijkstaken worden gedecentraliseerd inclusief een efficiency korting. Mede gelet op de huidige financiële situatie zijn meer van deze bewegingen te verwachten. De ervaring leert dat de bijdragen van partners in projecten en deelnemingen onder druk staan. Doordat bijvoorbeeld de gemeentelijke financiën onder druk staan door de omvangrijke decentralisatie van sociale taken van het Rijk naar de gemeenten, komen bijdragen aan projecten in het gedrang. Ook andere samenwerkingspartners in wisselende coalities maken gerichte keuzes en wegen af of ze bijdragen en hoeveel.

Beheersmaatregelen

Voor tegenvallers die zich kunnen voordoen bij de ontwikkeling van het Provinciefonds ten opzichte van onze ramingen, is binnen de stelpost Onzekerheden Perspectiefnota ruimte gereserveerd (0,5 mln. 2016, oplopend tot 1,0 mln. in 2018 e.v. jaren). Voor de overige risico's (decentralisatie van taken met efficiencykortingen en wegvallen specifiek bijdragen van derden) zijn geen voorzieningen getroffen. Wel worden concrete en bindende afspraken gemaakt met partners over mogelijkheden voor medefinanciering. Desondanks kennen de (rijks)bijdragen aan de inhoudelijke programma's een vorm van onzekerheid en daarom is hiervoor een risico geduid.

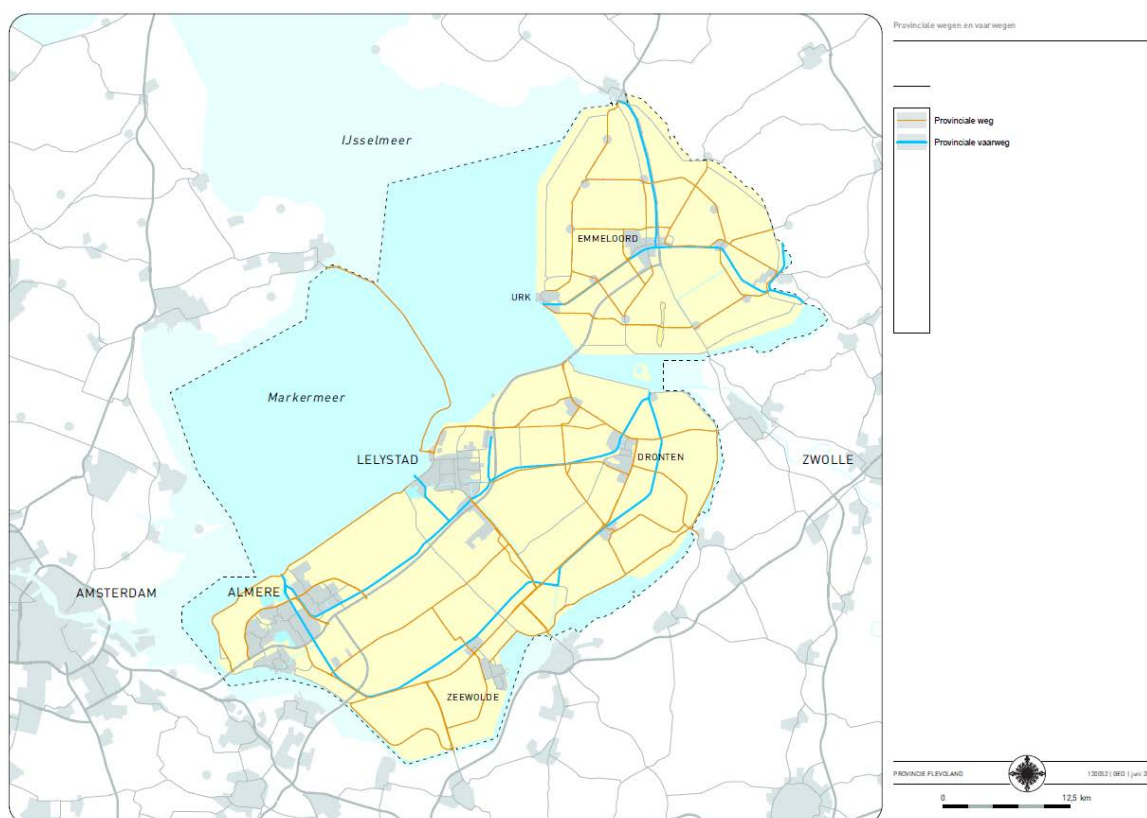
3 Onderhoud kapitaalgoederen

3.1 Algemeen

De provincie is verantwoordelijk voor het in stand houden van de provinciale infrastructuur. Het betreft autowegen (540 km), rotondes (60 stuks), fietspaden (370 km) en parallelwegen (45 km). De wegen hebben als primaire functie het regionale verkeer tussen de dorpen en steden af te wikkelen; een kerntaak van de provincie.

Langs de wegen ligt circa 1.050 hectare wegberm met ongeveer 37.000 bomen. De bermen bepalen mede het landschappelijk karakter van de provincie. Het provinciale wegennet bestaat daarnaast uit bruggen (ruim 100 kunstwerken), verkeersregelininstallaties (circa 30 verkeerslichten) en openbare verlichting (ruim 2200 lichtmasten).

Ten tweede beheert de provincie 170 km vaarweg. De vaarwegen betreffen de vaarwegbak, de oeverbeschoeiing, de afmeervoorzieningen (steigers), de oevers langs vaarten (talud, plasberm en natuurvriendelijke oevers) en de beweegbare bruggen (13 stuks) en sluizen (11 stuks).

De instandhouding van de provinciale infrastructuur (kapitaalgoederen), bestaande uit het wegennet en het vaarwegennet, wordt gewaarborgd door alle onderdelen van die infrastructuur op goede wijze in stand te houden. In stand houden is het dagelijks beheer (exploitatie), onderhoud (jaarlijks en niet-jaarlijks) en vervanging. We zetten we de beschikbare middelen zo efficiënt mogelijk in en voorkomen we met een gestructureerde planmatige meerjaren aanpak achterstallig onderhoud.

3.2 Beleidskader ten aanzien van het onderhoud

3.2.1 Infrastructuur

Voor alle onderdelen van de provinciale infrastructuur zijn medio 2013 de uitvoeringsstrategieën vastgesteld door het college. De uitvoeringsplannen hebben een looptijd van maximaal 5 jaar. De uitvoeringsplannen beschrijven uniform het onderhoud per onderwerp: het beleid, het areaal, de functies, de keuzemogelijkheden en de kosten. Deze uitvoeringsplannen en het inzicht in de stille lasten problematiek heeft geresulteerd in een Koepelnota Integraal Infra Beheerplan, waarin de kwaliteitsniveaus zijn gerelateerd aan de toekomstige onderzoeksbudgetten. Op 29 januari 2014 hebben Provinciale Staten onderhoudsniveau's vastgesteld op basis van de uitvoeringsstrategieën.

Er zijn in totaal zes strategieën (SUP's) opgesteld:

- Weginfrastructuur;
- Kunstwerken;
- Groen langs provinciale wegen;
- Openbare verlichting;
- Verkeersregelininstallaties en andere sturingsmiddelen verkeersstromen;
- Vaarwegen.

Deze strategieën zijn een middel om keuzes over het niveau van beheer en onderhoud voor de komende jaren inhoudelijk en procesmatig te concretiseren. Op verschillende onderdelen binnen de strategieën is gekozen voor een onderhoudsniveau. We maken onderscheid tussen 3 verschillende niveaus:

- minimumniveau (kostenefficiënt, voldoet aan wat wettelijk is vastgelegd en wordt zodanig uitgevoerd dat schadeclaims worden geminimaliseerd);
- basisniveau (minimumniveau aangevuld met maatregelen die overlast voor gebruikers beperken);
- plusniveau (basisniveau aangevuld met maatregelen die de kwaliteit van de infrastructuur voor de gebruikers verhoogt).

Tabel 3.1: Weergave vastgestelde keuzes Provinciale Staten

SUP	Onderdelen/producten	Vastgesteld ambitieniveau • 1 minimum • 1+ minimum met onderdelen van basis • 2 basis • 3 plus
Weginfrastructuur	• Kwaliteit wegen en fietspaden • Inrichting wegen en fietspaden • Bebording en bewegwijzering • Recreatieve voorzieningen • Bushalteplaatsen • Carpoolplaatsen • Gladheidbestrijding • Calamiteitenafhandeling	1+ 2 2 2 2 2 2 2
Kunstwerken	• Vaste bruggen en viaducten • Fietsbruggen • Tunnels en onderdoorgangen • Duikers	2 2 2 1
Groen langs provinciale wegen	• Bomen • Landschappelijke beplanting • Bermen • Sloten • Rotondes • Natuurmaatregelen	2 2 1 1 2 3
Openbare verlichting	• Verlichting wegen • Verlichting fietspaden	1 1

SUP	Onderdelen/producten	Vastgesteld ambitieniveau • 1 minimum • 1+ minimum met onderdelen van basis • 2 basis • 3 plus
Verkeersregelininstallaties en andere sturingsmiddelen verkeersstromen	• Verkeersregelininstallaties • Verkeer sturende middelen	1+ 1+
Vaarwegen	• Vaarwegbak • Oeverconstructies • Objecten • Afmeervoorzieningen • Taluds en plasbermen • Bediening objecten • Nautisch toezicht	2 1 2 2 1 1 1

Achterstallig onderhoud

Als definitie voor achterstallig onderhoud verstaan we: onderhoud dat niet op tijd is uitgevoerd waardoor een onderhoudsrichtlijn is overschreden en niet wordt voldaan aan het gestelde kwaliteitsniveau.

De provincie Flevoland conformeert zich als weg- en vaarweg beheerder aan de wettelijke vereisten, maar ook aan het voorkomen van claims en onveilige situaties. Dit gebeurt enerzijds door regelmatige controle van het provinciale areaal door de provinciale toezichthouders op allerlei aspecten waaronder verkeersveiligheid. Mocht een verkeersonveilige situatie zich voordoen dan kan en wordt direct ingegrepen. Tevens wordt door uitvoering te geven aan het Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur (MBVI) onder andere verkeersveiligheid bevorderende maatregelen genomen.

Doorlopend onderzoek is nodig om te controleren of het provinciale areaal voldoet aan de met Provinciale Staten afgesproken kwaliteitsniveaus per thema. Gedurende het jaar wordt Provinciale Staten geïnformeerd bij de zomernota en jaarrekening over de voortgang van het uitvoeringsprogramma op basis van vastgestelde prestatie-indicatoren, zoals doorstroming ('de reistijd in de spits is maximaal 1,25 keer zo lang als in de daltijd'), verkeersveiligheid ('de provinciale wegen zijn voorzien van verkeersveiligheid bevorderende maatregelen'), kwaliteit wegen ('de provinciale wegen hebben ten minste het onderhoudsniveau minimum'), etc. Alle indicatoren zijn terug te vinden in Programma 2 Bereikbaarheid.

3.2.2 Provinciehuis

In 2013 is het Meerjaren Onderhoudsplan Provinciehuis (MJOP) voor de periode 2014 tot en met 2017 vastgesteld. Met dit plan wordt gewaarborgd dat het gebouw, de daarin aanwezige installaties en apparatuur op een goede wijze worden beheerd, geëxploiteerd en onderhouden. In het plan zijn een 3-tal zaken geïnventariseerd; het jaarlijks onderhoud, het meerjaren onderhoud en de vervangingsinvesteringen.

Het jaarlijks onderhoud is nodig om de bedrijfszekerheid van het gebouw en de installaties te waarborgen, de veiligheid te kunnen garanderen en de uitstraling van het gebouw in stand te houden. Tevens wordt dit onderhoud uitgevoerd om te voldoen aan wet- en regelgeving (bijvoorbeeld ARBO en NEN) en verzekerd te zijn van ondersteuning van de leverancier (bijvoorbeeld garantiebepalingen).

Het meerjaren onderhoud betreft het niet reguliere en groot onderhoud aan het gebouw, de installaties, de apparatuur en de inrichting. Dit onderhoud omvat onder andere schilderwerk, vervanging verlichtings-armaturen, zonwering, dakbedekking en dergelijke. De uitvoering vindt gemiddeld om de 5 tot 20 jaar plaats. De normering die de Rijksgebouwendienst hanteert voor dit type gebouwen is de leidraad.

In het MJOP zijn de vervangingsinvesteringen meegenomen. De vervanging is begroot op basis van de economische levensduur (afschrijvingstermijn), maar op het beslismoment van de feitelijke vervanging wordt ook gezien of het investeringsgoed langer mee kan. De afschrijvingstermijnen voor de investeringen zijn

vastgelegd in de Financiële Verordening Provincie Flevoland 2013. Voorbeelden hiervan zijn de vervanging van de audiovisuele installaties, meubilair en apparatuur voor de repro en keuken.

De lasten van het jaarlijks onderhoud zijn opgenomen in de exploitatie. Het meerjaren onderhoud wordt rechtstreeks ten laste van de daarvoor gevormde voorziening gebracht. Om de voorziening op het juiste peil te houden, worden hieraan jaarlijks middelen toegevoegd.

Met het vaststellen van het MJOP 2014-2017 is geopteerd voor het doteren van € 350.000 per jaar. Naar huidig inzicht zal deze dotatie vanaf 2018 (bij het ingaan van het volgend MJOP) moeten worden verhoogd naar € 500.000. De precieze hoogte van de dotatie vanaf 2018 zal worden vastgesteld in het volgende MJOP voor de jaren 2018-2021. Deze voorgenomen verhoging is meegenomen in de financiële tabellen bij 3.3. Middelen. Het jaarlijks onderhoud aan het provinciehuis alsmede de jaarlijkse toevoeging aan de voorziening Niet jaarlijks onderhoud Provinciehuis, maken onderdeel uit van de kosten van de bedrijfsvoering.

3.3 Middelen

3.3.1 Jaarlijks onderhoud (ten laste van de exploitatie)

Jaarlijks onderhoud	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Jaarlijks onderhoud landwegen	4.846	4.190	4.498	4.535	4.538	4.550
Jaarlijks onderhoud vaarwegen	1.861	1.858	1.856	1.856	1.856	1.856
Jaarlijks onderhoud provinciehuis	406	416	417	417	417	417
Totaal	7.113	6.464	6.771	6.808	6.811	6.823

(Bedragen x € 1.000)

3.3.2 Uitgaven (dotaties niet jaarlijks onderhoud) (ten laste van exploitatie op basis van uitvoeringsstrategie notities)

Reservering niet jaarlijks onderhoud	2014	2015	2016	2017	2018	2019
NJO Landwegen	5.755	9.211	8.893	9.233	9.257	9.322
NJO Vaarwegen	1.604					
NJO Provinciehuis	250	350	350	350	500	500
Totaal	7.609	9.561	9.243	9.583	9.757	9.822

(Bedragen x € 1.000)

3.3.3 Niet jaarlijks onderhoud onttrekkingen (ten laste van voorzieningen op basis van meerjarenprogrammering)

Niet jaarlijks onderhoud	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Totale kosten Landwegen	6.863	3.805	8.701	8.138	3.440	9.655
Totale kosten Vaarwegen	790	2.050	1.775	1.750	930	605
Totale kosten Provinciehuis	184	109	504	124	229	738
Totaal	7.837	5.964	10.980	10.012	4.599	10.998

(Bedragen x € 1.000)

3.3.4 Ontwikkeling stand voorziening niet jaarlijks onderhoud

Stand per 31/12	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Voorziening NJO Landwegen	8.747	14.202	12.619	11.964	16.851	15.913
Voorziening NJO Vaarwegen	2.099					
Voorziening NJO Provinciehuis	1.461	1.702	1.548	1.774	2.045	1.807
Totaal	12.307	15.904	14.167	13.738	18.896	17.720

(Bedragen x € 1.000)

4 Financiering

4.1 Algemeen

De Wet financiering decentrale overheden (Wet Fido) en de ministeriële Regeling uitzetting derivaten decentrale overheden (Ruddo) stellen voorwaarden aan het financieringsgedrag van provincies. Deze regelgeving is vertaald in het op 29 januari 2014 door Provinciale Staten vastgestelde Treasurystatuut. Deze paragraaf geeft inzicht in de uitvoering van de treasuryfunctie binnen de provincie. Treasury is gericht op de financiering van de activiteiten die binnen de provincie worden uitgevoerd ter realisatie van het beleid en de bedrijfsvoering. De belangrijkste activiteit van de treasury is het uitzetten van overtollige of het aantrekken van benodigde middelen. De basis hiervoor vormt een (meerjarige) liquiditeitenplanning voor de periode van 10 jaar.

4.2 Ontwikkelingen

Schatkistbankieren

In 2014 is het verplichte schatkistbankieren voor decentrale overheden ingevoerd. Vanwege het lage rendement van schatkistbankieren hebben wij gekozen voor een beter renderend alternatief binnen de mogelijkheden die de wetgeving rondom het schatkistbankieren biedt. Dit is het zogenoemde onderling uitlenen, het uitlenen van tijdelijk overtollige middelen aan gemeenten buiten de eigen provincie. Daarbij wordt gebruik gemaakt van de ondersteuning van BNG Vermogensbeheer, waarmee een contract op no cure no pay basis is afgesloten. Verderop wordt ingegaan op de ervaringen die hiermee dit jaar zijn opgedaan.

Tarieven voor rentes (kort en lang)

De tarieven voor de korte rentes (< 1 jaar) zijn dit jaar (verder) gezakt naar rond de 0. De tarieven voor de lange rentes (> 1 jaar) fluctueerden nogal door het jaar heen maar kwamen uiteindelijk weer terug op het niveau van begin 2015, zo rond de 0,8% (voor 10 jaar).

Liquiditeitsprognose

Ook dit jaar is de voortschrijdende tienjarige liquiditeitsprognose gehanteerd als hulpmiddel om te bepalen in welke mate de provincie de mogelijkheden gekoppeld aan regelgeving omtrent schatkistbankieren optimaal kan benutten. Het hiermee verkregen inzicht in onze eigen middelenbehoefte voor zowel de middellange als lange termijn is onontbeerlijk om te bepalen voor welke termijn en in welke omvang eventueel middelen kunnen worden uitgeleend.

4.3 Performance en uitzettingen

Tabel 4.1: Middelen, opbrengst en rendement

	Begroting 2015	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015
Middelen (x € 1.000)	70.000	133.000	137.000
Opbrengst (x € 1.000)	248	168	173
Rendement (%)	0,35%	0,12%	0,12%

Onder het begrip Middelen wordt in dit verband verstaan de gelden die in rekening courant worden aangehouden bij de Schatkist (het schatkistbankieren) en de leningen die zijn verstrekt aan openbare lichamen (het onderling lenen).

Omvang middelen

De (gemiddelde) omvang van de middelen is aanmerkelijk hoger dan het bedrag zoals genoemd in de primitieve begroting. Dit is vooral een gevolg van achterblijvende uitgaven en investeringen, zoals deze onder meer bij de Zomernota 2015 zijn gerapporteerd.

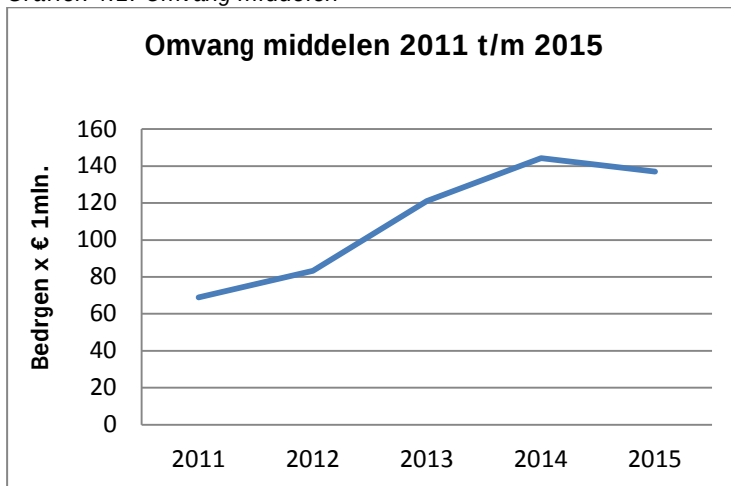
Omvang opbrengst

Er is in de primitieve begroting uitgegaan van inzet van een substantieel deel van de middelen met behulp van uitzettingen met een korte looptijd (1 jaar) tegen een toen veronderstelde vergoeding van 0,5%. De praktijk leerde echter dat in de loop van het jaar dit tarief al heel snel afgleed naar een niveau van nagenoeg 0%. Dergelijke uitzettingen hebben dan ook niet plaatsgevonden. Over de middelen die waren ondergebracht bij de schatkist was de rentevergoeding 0%. Alleen in het 1^e kwartaal is een zeer minimale vergoeding ontvangen. De middelen die als leningen zijn verstrekt aan gemeenten zorgden wel voor enig rendement; deze leningen zorgden uiteindelijk voor een totaalopbrengst van € 169.000.

Rendement

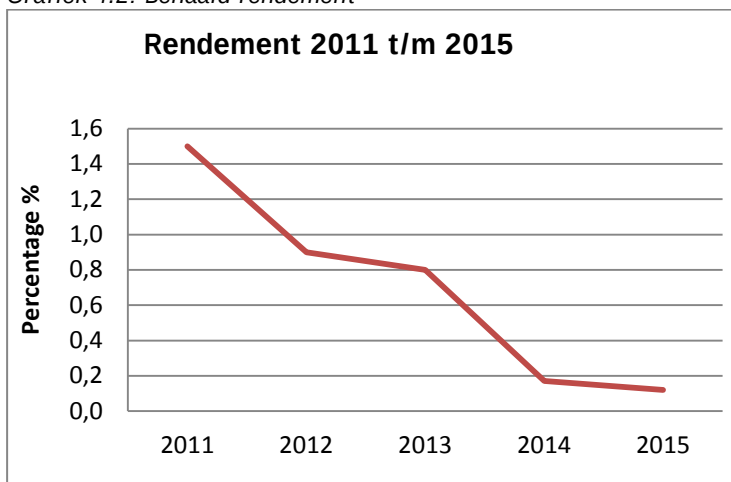
Het rendement is lager dan het percentage uit de primitieve begroting vanwege de dalende rentetarieven in 2015, zoals hierboven reeds is toegelicht.

Grafiek 4.1: Omvang middelen

De grafiek over het verloop van de omvang van de middelen laat in 2015 een lichte afname van de middelen zien. Deze afname is beperkter dan waarvan in de primitieve begroting werd uitgegaan. Dit weerspiegelt het lagere tempo van de investeringen en de bijdragen in grote projecten.

Grafiek 4.2: Behaald rendement

De grafiek over het verloop van het behaalde rendement laat zien dat sinds 2011 het rendement geleidelijk daalt en de laatste 2 jaar maar net boven de 0% ligt.

Activiteiten vermogensbeheerder

In 2015 hebben we ons laten bijstaan door BNG Vermogensbeheer om een zo hoog mogelijk rendement te behalen op onze (tijdelijk) overtoollige liquide middelen.

In de eerste helft van het jaar is daarbij gekozen voor het uitzetten van middelen voor een langere termijn; vanaf de zomer zijn de activiteiten, in goed overleg, on hold gezet. De aanleiding hiervoor was de verwachting van de vermogensbeheerder dat de rentetarieven in het jaar 2016 zouden aantrekken. Op grond daarvan is ervoor gekozen om te wachten 'op betere tijden'.

Er is in de eerste helft van het jaar zes maal meegedaan aan een zogenoemde veiling, waarbij partijen middelen kunnen aanbieden aan vragende gemeenten. In 2 gevallen heeft dit geleid tot het daadwerkelijk sluiten van een overeenkomst. In de overige gevallen hebben andere partijen een gunstiger aanbod gedaan. Daarnaast zijn 11 veilingmogelijkheden afgewogen, waarbij uiteindelijk is gekozen om niet mee te doen aan de veiling. De reden hiervoor was in veel gevallen de hoogte van het gevraagde bedrag en/of de looptijd.

Het behaalde rendement over de uitgezette leningen is 0,73% over een gemiddeld uitgezet bedrag van € 23 mln. Hieronder is een overzicht opgenomen van de per balansdatum (31-12-2015) verstrekte leningen in het kader van het onderling lenen.

Tabel 4.2: Onderling verstrekte leningen

	Hoofdsom (x € 1 mln.)	Looptijd (maanden)	Percentage	Einddatum
Nuth	4,5	18	0,230%	15-04-2016
Gorinchem	8,0	96	1,100%	17-07-2022
Heemskerk	7,0	120	0,495%	10-03-2025
Veenendaal	11,0	120	0,590%	27-05-2025

4.4 Risicobeheer

In het Treasurystatuut worden vier risico's onderkend:

- Renterisico: de kans dat rentewijzigingen nadelige financiële gevolgen hebben;
- Koersrisico: de garantie dat de hoofdsom in stand blijft gedurende de looptijd van de uitzetting;
- Kredietrisico: de kans dat een debiteur de hoofdsom niet terugbetaalt als gevolg van betalingsproblemen en/of een faillissement;
- Liquiditeitsrisico: de kans dat er op korte en/of lange termijn te weinig liquide middelen voorhanden zijn om te kunnen voldoen aan de betalingsverplichtingen.

De renterisiconorm (20% van de vaste schuld per 1 januari) is bedoeld om het renterisico op langlopende schuld te beperken. Aangezien we geen vaste schuld hebben en voornamelijk geen geld voor de lange termijn zullen aantrekken, is aan deze norm voldaan.

Er is uitsluitend gehandeld met de euro als munteenheid zodat het koersrisico niet speelde.

Vanwege het invoeren van schatkistbankieren zal het kredietrisico voor ons vanaf nu tot een minimum beperkt blijven. Ook bij het onderling lenen is dit risico tot een minimum beperkt.

Er is dit jaar gewerkt met een (meerjarige) liquiditeitenplanning voor de komende 10 jaar. Hierin zijn de uitgaven en inkomsten (vertaald naar geldstromen) zoveel als mogelijk op elkaar afgestemd. Hiermee is het liquiditeitsrisico zo klein mogelijk gehouden.

5 Bedrijfsvoering

5.1 Algemeen

Bedrijfsvoering gaat over wat nodig is om een organisatie te laten functioneren. Het is derhalve een breed begrip en omvat een breed palet aan werkzaamheden. Dit verslag wordt toegespitst op de meest in het oog springende aspecten.

5.2 Reorganisatie

Per 1 januari 2015 is een nieuwe organisatiestructuur ingegaan, bestaande uit zes afdelingen. De organisatie is daarmee compacter en flexibeler, soberder en efficiënter gemaakt. Maar omdat het niet alleen gaat om het verminderen van formatie en het aanpassen van de structuur, is in het afgelopen jaar veel energie gestopt in het anders (leren) werken. Daarin zijn vorderingen gemaakt, bijvoorbeeld op de vastlegging van processen.

5.3 Doorontwikkeling planning en control cyclus

In de bestuursperiode 2015-2019 komt het college in samenspraak met de Staten met aanpassingen in de planning en control cyclus. Dit is afgesproken in het Collegeuitvoeringsprogramma 2015-2019 op basis van het huidige coalitieakkoord.

Provinciale Staten hebben te kennen gegeven actiever te willen sturen en controleren op de afgesproken inhoudelijke doelstellingen. Om die reden is eind 2015 een intervisiegroep uit de statenleden samengesteld, die gevraagd is na te denken over de versterking van de sturing en verantwoording. In overleg met deze statenleden worden concrete voorstellen ontwikkeld. Een eerste inventarisatie, eind 2015, heeft uitgewezen dat een tijdige en adequate informatievoorziening van groot belang wordt geacht. Daarnaast hebben de Staten bij herhaling aangegeven een beter instrumentarium te willen hebben dat aansluit bij hun rolopvatting. Specifieke aandacht gaat uit naar methoden van budgettering, raming en planning. Dit werk wordt in 2016 voortgezet.

5.4 Interne beheersing

De interne beheersing van bedrijfsprocessen is een belangrijk aspect in het op orde krijgen van de bedrijfsvoering. Aan de verbetering hiervan is de laatste jaren veel aandacht besteed. In zijn verslaglegging besteedt de accountant ieder jaar aandacht aan de kwaliteit van de interne beheersing. Eind 2014 hebben wij de Staten een evaluatie van het programma Verbetering interne beheersing aangeboden. Het jaar 2015 was het laatste jaar waarin de Staten hiervoor middelen beschikbaar hebben gesteld. Naast de informatievoorziening en -veiligheid (zie onderstaande paragraaf 5.5) hebben we in 2015 met name gewerkt aan het verbeteren van het kennisniveau van de fiscaliteit en de voorbereidingen op de invoering van de vennootschapsbelasting en het beschrijven van (kritische) processen. Ook is de facturenstroom gedigitaliseerd.

5.5 Automatisering en informatievoorziening

In 2015 is verder gewerkt aan het verbeteren van de automatisering en informatievoorziening. Zo is de werkplekinrichting verder geflexibiliseerd en is de archivering en - zoals al aangegeven - de facturering gedigitaliseerd. Daarmee zijn nuttige verbeteringen gerealiseerd. Maar in de loop van het jaar werd steeds duidelijker dat er ook fundamentele aanpassingen en investering in de kwaliteit van de informatievoorziening nodig zijn om onze taken als overheid ook in de toekomst adequaat te kunnen blijven vervullen. Omdat die aanpassingen zo breed ingrijpen in de organisatie en omdat de voortgang ervan mede afhankelijk is van de voortgang van een aantal rijksprojecten, is gekozen voor een meerjarenaanpak in de vorm van een programma (Meerjarenaanpak bedrijfsvoering). Een voorstel hiervoor is in november aan Provinciale Staten voorgelegd.

waarbij is besloten om de eerste fase, Basis op orde, verder uit te werken. De kosten die in het kader van het programma zijn gemaakt in 2015 liggen op € 45.000. Het gaat daarbij om kosten die zijn gemaakt op de deelonderwerpen digitale handtekening, Open overheid en het in kaart brengen van het applicatielandschap.

Informatieveiligheid

Een belangrijke basisvoorwaarde voor een goede informatievoorziening is dat de veiligheid ervan is gewaarborgd. De aandacht hiervoor is in 2015 geïntensiveerd. De directie heeft medio het jaar een nieuw informatiebeveiligingsbeleid vastgesteld. In dat kader is een periodieke controle op de autorisaties voor de kritische systemen ingevoerd, zijn de fysieke toegangsrechten binnen het provinciehuis geactualiseerd en is de afhandeling van incidenten verbeterd. Ook is het IT-netwerk door een externe specialist getest op kwetsbaarheden. Vrijwel alle gevonden kwetsbaarheden zijn inmiddels ook opgelost. Toetsing door een onafhankelijke partij heeft uitgewezen dat op het gebied van informatieveiligheid goede progressie is gemaakt. Ook heeft de accountant in de jaarlijkse IT-audit geconstateerd dat de bevindingen die al jaren waren blijven liggen, dit jaar grotendeels of volledig zijn opgelost.

De Randstedelijke Rekenkamer is gestart met een vergelijkend onderzoek naar informatieveiligheid in de vier Randstadprovincies. Onderdeel van dit onderzoek in Flevoland is een veiligheidstest van de zogenaamde mobiele apparatuur. De overige kritische componenten zijn dit jaar in opdracht van de provincie door onafhankelijke partijen bekeken.

5.6 Sturen op inhuur

Beleidsvisie

De provincie hanteert als beleid dat de aard en omvang van reguliere formatie moet zijn afgestemd op de reguliere taken. Daarbij is de formatie gedimensioneerd op minimale omvang. Kwalitatief hoogwaardig en kwantitatief op minimaal niveau. Tegelijkertijd is het acceptabel dat er sprake zal zijn van een behoefte aan additionele capaciteit. Bij inhuur wordt sterk gestuurd op het aantonen van de noodzaak, kennisoverdracht en financiële dekking. Er is concreet vastgelegd welke overwegingen er spelen en welke richtlijnen er gelden bij inhuur.

Definitie externe inhuur

De provincie Flevoland hanteert dezelfde definitie voor externe inhuur als het Rijk. Externe inhuur is het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de provincie Flevoland in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, middels het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, waarop door de opdrachtgever mede gestuurd wordt. De volgende inhuur typen vallen onder deze definitie: Interim management, Uitzendkrachten, Organisatie- en formatie-advies, Beleidsondersteunend onderzoek, Juridisch onderzoek en advies, Communicatie advies, Advies inkoop en aanbesteding, Overige adviseurs/flexibele arbeid, Financiële adviseurs.

Onderscheid inhuur versus uitbesteding

Kenmerkend verschil met externe inhuur is dat bij uitbesteding een product wordt opgeleverd. Dat wil zeggen dat de opdrachtgever niet stuurt op de wijze waarop het product tot stand komt. Bij uitbesteden wordt een opdracht geplaatst, waarbij resultaatafspraken worden gemaakt, zonder dat er door de opdrachtgever op de inzet van specifieke capaciteit wordt gestuurd.

De volgende activiteiten/werkzaamheden vallen buiten de definitie van externe inhuur:

- Vormen van uitbesteding zoals:
  - o facilitaire dienstverlening;
  - o ontwikkelen, bouwen, aanleggen, onderhouden en exploiteren van infrastructurele werken;
  - o onderhoud en beheer van ICT;
  - o accountancy;
  - o inbesteding.
- Het verstrekken van subsidies. Ook hier is geen sprake van een opdrachtgever - opdrachtnemer-relatie.
- Medewerkers van andere overheidsorganisaties (inbesteding).
- Vacatiegelden;

- Inhuur van deskundigheid op grond van een wettelijke verplichting. Hierbij moet gedacht worden aan de inzet van deurwaarders, verplichte procesvertegenwoordiging door de Landsadvocaat, re-integratie-bedrijven, tolken, en dergelijke.

Inhuur wordt op verschillende plaatsen in de jaarrekening verantwoord. In 2015 is voor € 3,88 mln. ingehuurd, conform bovenstaande definitie.

Vaststelling maximale inhuurtarief (Motie Provinciale Staten)

Provinciale Staten van Flevoland hebben op 16 november 2011 een motie aangenomen die vraagt een maximum uurtarief te hanteren van € 225,00 voor inhuur van externe medewerkers. Wij hebben op 15 mei 2012 een besluit genomen waarin dit is bevestigd. In 2015 heeft geen inhuur plaatsgevonden die dit tarief overstijgt.

Conclusie

Voorheen werd het percentage inhuur berekend relatief naar de begrote primitieve salarissom. Sinds dit jaar is dit gewijzigd. De provincie Flevoland houdt nu zowel de definitie als de methode van berekenen van het Rijk aan, om zo een vergelijking tussen overheden eenvoudiger te maken. Dit rekenmodel gaat uit van de gerealiseerde inhuur voor de PS-organisatie ten opzichte van het totaal van de gerealiseerde salarissom plus de gerealiseerde inhuur voor de PS-organisatie. Aan de salarissom worden de kosten voor salarissen, IKB, overwerk, toelagen, fpu, woon-werkverkeer en gedifferentieerd belonen toegerekend. Aan de hand van de werkelijke kosten voor deze categorieën (€ 28,7 mln.) kan worden geconcludeerd dat de inhuuromvang 2015 van 11,92% bedraagt. Hierbij tekenen we aan dat in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen en als proef een aantal trainees via externe bureaus is geworven. Deze tellen conform de definitie mee als inhuur. Zonder deze trainees zou het inhuurpercentage 2015 op 11,14% zijn uitgekomen. In 2016 beoordelen of we de inzet van trainees continueren.

Zoals we al voorzagen bij de Jaarrekening van 2014 is de verwachting uitgekomen dat de salarissom in 2015 verder zou dalen. Daarnaast zijn de inhuurkosten, mede als gevolg van het maatschappelijk verantwoord ondernemen en grote projecten als Luchthaven Lelystad, Waterlandseweg, Nieuwe Natuur en Flevokust, toegenomen. Voor dergelijke projecten is ingehuurd, omdat niet alle werkzaamheden hiervoor binnen de reguliere taken vallen en er volgens de beleidsvisie van de provincie dus geen reguliere formatie voor alle taken binnen dergelijke projecten voorhanden is. Tot slot heeft ook de herijking van de definitie geleid tot wijziging van het inhuurpercentage.

Omdat de salarissom – naar verwachting – verder zal teruglopen, en er diverse lopende projecten bovenop de reguliere taken in uitvoering zijn is het onze verwachting dat het inhuurpercentage in 2016 onverminderd hoog zal zijn.

5.7 Verantwoording naleving gedragscode ambtelijke integriteit en gevoerd integriteitsbeleid 2015

In onderdeel d van artikel 125quater Ambtenarenwet is vastgelegd dat Gedeputeerde Staten in overeenstemming met Provinciale Staten vaststellen op welke wijze jaarlijks verantwoording wordt afgelegd over het gevoerde integriteitsbeleid en over naleving van de gedragscode.

In het kader van het bovenstaande is navolgende verantwoording opgenomen in de jaarrekening.

Meldingen van vermoeden van misstanden

Ambtenaren, bestuurders en personen van buiten de organisatie kunnen melding doen van een vermoeden van een misstand of een klacht indienen over ambtelijke integriteitsschendingen. In 2015 is sprake geweest van één melding van een vermoeden van een misstand. Het naar aanleiding van de melding uitgevoerde onderzoek heeft uitgewezen dat er geen sprake was van een integriteitsschending.

Iedere provinciale medewerker ontvangt de Gedragscode integriteit. De Gedragscode bevat een verwijzing naar de contactgegevens van de vertrouwenspersoon Integriteit. De vertrouwenspersoon Integriteit heeft in 2015 geen meldingen van vermoedens van misstanden ontvangen.

Relatiegeschenken, giften en buitenlandse dienstreizen

Ambtenaren dienen ontvangen relatiegeschenken en giften te melden bij de provinciesecretaris. Indien een geschenk of gift een waarde van meer dan € 50 vertegenwoordigt, is het geschenk of de gift eigendom van de provincie. In 2015 zijn 99 relatiegeschenken aangemeld. In alle gevallen bedroeg de waarde minder dan € 50. De provinciesecretaris toetst buitenlandse dienstreizen van ambtenaren op nut en noodzaak en de financieringsbron. In 2015 zijn 66 buitenlandse dienstreizen vooraf getoetst op integriteit. Allen zijn akkoord bevonden.

Overig

In het kader van het introductieprogramma voor stagiaires zijn 2 bijeenkomsten gehouden over integriteit. In 2015 hebben 26 nieuwe medewerkers de ambtseed of -belofte afgelegd.

5.8 Aanbevelingen Randstedelijke Rekenkamer

In deze paragraaf wordt kort ingegaan op de voortgang van de implementatie van de aanbevelingen die de Randstedelijke Rekenkamer heeft gedaan op de diverse onderwerpen van onderzoek. Daarbij wordt ingegaan op de onderzoeken tot circa vijf jaren geleden.

Leefbaarheid en vitalisering platteland (2011)

Bij de opstelling van de Agenda Vitaal Platteland is rekening gehouden met de drie aanbevelingen uit het onderzoek van de RRK die zijn overgenomen.

Sturing op onderbouwing reserves (2010)

Zowel in 2011 als in 2015 hebben Provinciale Staten een nota Reserves en voorzieningen vastgesteld. In deze nota zijn de door Provinciale Staten overgenomen aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer verwerkt.

Invulling convenant Bedrijventerreinen (2010)

In 2015 is de Nadere regel Herstructureringsprojecten Flevoland uit 2013 om de gemeenten te stimuleren de veelal verouderde werklocaties te revitaliseren verlengd tot 31 december 2019. In de periode vanaf 20 september 2011 tot eind 2015 zijn door de gemeenten 8 projectaanvragen ingediend en beschikt voor een bijdrage uit het herstructureringsfonds. Eén aanvraag hebben wij op dit moment in behandeling en we zijn in gesprek met de gemeenten over nieuwe mogelijke aanvragen voor de komende periode.

Werking Plan-Do-Check-Act-cyclus economisch beleid (2011)

Bij het opstellen van de Economische Agenda Flevoland in 2012/2013 en de recente voorbereiding van een nieuw economisch beleidsprogramma worden de overgenomen aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer betrokken.

Sturing Provinciale Staten grote projecten (2010)

In de Kadernotitie samenwerking (2013) zijn afspraken gemaakt over de fasegewijze informatie en betrokkenheid van de Staten bij relevante projecten waarbij samenwerking een rol speelt. De aanbevelingen van de Rekenkamer zijn hierbij betrokken. Ook in het vastgestelde Handvest voor de informatievoorziening Provinciale Staten ondersteunt de sturing van de Staten op grote projecten. Overigens is afgesproken dat de werking van deze afspraken zal worden geëvalueerd.

Doeltreffendheid subsidies (2012)

In 2012 is gestart met de optimalisering van het subsidieproces. Daarnaast is om de doeltreffendheid te vergroten een aantal stappen gezet:

1. In de aanvraag moet worden opgenomen wat de relatie van de activiteiten is met de beleidsdoelstellingen van de provincie en welke prestaties worden verricht.
2. De subsidieverlening gaat steeds meer uit van prestatiegericht subsidiëren, waarbij deze prestaties moeten aansluiten aan bij de doelstellingen van de provincie (zie 1).
3. De provinciale doelen worden steeds 'SMARTer' opgesteld, waardoor het voor subsidieaanvragers makkelijker moet worden om in de aanvraag concreet aan te sluiten bij deze doelen.

De ASF 2012 is onlangs op basis van ervaringen over de afgelopen twee jaren aangepast om de efficiency te vergroten.

Duurzaam inkopen (2012)

De overgenomen aanbevelingen zijn gedeeltelijk uitgewerkt door in de processen en systemen aspecten van duurzaamheid te verwerken. De verdere uitwerking van duurzaamheid in het inkoopbeleid zal medio 2016 worden opgepakt.

SMART doelstellingen Programmabegroting (2012) & Begroting Quick scan (2013)

In de begroting 2016 zijn in navolging op de uitgevoerde Quick scan (RRK) – via de doelenbomen – de relaties tussen de diverse programmaonderdelen aangebracht. Doelen en activiteiten zijn conform de criteria van concreetheid (SMART) opgesteld. Daarmee zijn de aanbevelingen geïmplementeerd.

Monitoring locaties bodemverontreiniging (2012)

De voortgang van het Meerjarenprogramma Bodemsanering wordt periodiek besproken. Vanaf 2013 is het toezicht op de handhaving van nazorg bij bodemsaneringslocaties gestart. Daarmee zijn de aanbevelingen geïmplementeerd.

IFA (2013)

Provinciale Staten hebben de aanbevelingen van het rekenkameronderzoek 2013 t.a.v. het IFA-programma vrijwel geheel overgenomen. Als aandachtspunt werd genoemd dat er tussentijds geen inzicht werd gegeven in de realisatie van de gestelde indicatoren. Daarom zijn met ingang van de jaarrapportage 2014 per project de gestelde en gerealiseerde indicatoren opgenomen. De indicatoren en de realisatie daarvan zullen een vast onderdeel uit maken van de komende jaarrapportages.

Geheimhouding (2014)

De overgenomen aanbevelingen passen wij verder toe. In 2015 is samen met de griffie veel aandacht besteed aan de consequenties die geheimhouding heeft in de diverse stappen van het besluitvormingsproces van GS en PS. Daarnaast wordt in de besluitvorming explicieter de grondslag voor geheimhouding opgenomen.

Doeltreffendheid TMI regeling (2015)

Ter voorbereiding op het nieuwe Uitvoeringsprogramma Financiering & Support MKB zijn diverse onderzoeken gedaan: kapitaalmarktonderzoek, evaluaties van het bestaande instrumentarium en het onderzoek Doeltreffendheid TMI-regeling door de Randstedelijke Rekenkamer. Conclusies en aanbevelingen uit alle onderzoeken worden actief betrokken bij de uitwerking in het Uitvoeringsprogramma Financiering & Support MKB.

Financieel toezicht op gemeenschappelijke regelingen (2015)

De aanbevelingen van de RRK zijn vrijwel geheel overgenomen. Het toezicht wordt praktisch ingevuld met name omdat het aantal gemeenschappelijke regelingen gering is. De aanpak die we daarbij hanteren baseren we op het afsprakenkader voor IBT met gemeenten.

Verbonden Partijen (2015)

De rapportage van de Rekenkamer over het doorwerkingsonderzoek naar verbonden partijen is volgens afspraak gelijktijdig met de besluitvorming over de Kadernota Verbonden Partijen 2015 is aan de orde gesteld. De aanbevelingen en opmerkingen zijn verwerkt in de eind oktober 2015 vastgestelde Kadernota verbonden Partijen. Daarmee zijn de aanbevelingen geïmplementeerd

6 Verbonden partijen

6.1 Algemeen

Verbonden partijen zijn publiekrechtelijke (gemeenschappelijke regelingen) of privaatrechtelijke rechtspersonen (verenigingen, stichtingen, BV's en NV's) waarin we een bestuurlijk **en** een financieel belang hebben. Een bestuurlijk belang betekent zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur hetzij uit hoofde van stemrecht. Een financieel belang houdt in dat we financiële middelen ter beschikking hebben gesteld aan een verbonden partij en we deze middelen niet meer kunnen verhalen indien de verbonden partij failliet gaat.

Visie en beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen

28 oktober 2015 is de geactualiseerde Kadernota verbonden partijen door Provinciale Staten vastgesteld. De Nota verbonden partijen van 2008 is herzien en aangevuld op de aspecten governance (sturing en beheersing) en bestuurlijke vertegenwoordiging. Ook de positie van Provinciale Staten is verduidelijkt. De nota schetst een visie en een beeld van de beleidsvoornemens die bij het al dan niet aangaan of aanhouden van een verbonden partij een rol spelen. Met de aanbevelingen van de Randstedelijke Rekenkamer (RRK) in het onderzoek naar verbonden partijen in de vier Randstedelijke provincies is rekening gehouden in de Kadernota verbonden partijen. In de verdere toepassing van deze kadernota volgt een evaluatie per individuele verbonden partij. In deze paragraaf wordt daar niet op vooruitgelopen. Aspecten die in de evaluatie aan de orde komen, zijn bijvoorbeeld de mate waarin de verbonden partij bijdraagt aan het publieke belang, de aan- of afwezigheid van een exit strategie, aspecten van governance en risicomanagement en de toepassing van de Wet normering topinkomens.

In de benadering van verbonden partijen gaan wij uit van de diversiteit aan verbonden partijen. Waar sprake is van een klein aandeelhoudersbelang is de positie van provincie Flevoland beperkt. Onze invloed in dergelijke partijen is navenant gering en onze inzet is gericht op het uitoefenen van invloed op specifieke maatschappelijke of strategische onderwerpen. In die gevallen waar wij een groot aandeel of alle zeggenschap hebben, plegen wij grote inzet, alleen of samen met anderen, om te zorgen dat de verbonden partij de provinciale doelstellingen optimaal verwezenlijkt. Dit vraagt de nodige ambtelijke inzet en kwaliteit.

Lijst van verbonden partijen per programma

Ruimte
Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (GR)
Stichting Landelijk Meldpunt Afvalstoffen
Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland
N.V. Afvalzorg Holding
Vitens N.V.
Alliander N.V.
Enexis Holding N.V.
Stichting DE-on
Economie
Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland B.V.
Samenleving
Openbaar lichaam erfgoedcentrum Nieuw Land (GR)
Investeringsagenda
OMALA N.V.
C.V. Airport Garden City
Bestuur
Inter Provinciaal Overleg (vereniging)
Randstedelijke Rekenkamer (GR)
N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten

6.2 Overzicht verbonden partijen

Programma Ruimte

Naam verbonden partij	Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek	
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	www.ofgv.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Milieu	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Algemeen en Dagelijks Bestuur	
Betrokken bestuurder	A. Stuivenberg	
<i>bedragen x €1.000</i>	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>aandeel</i>)		
Financieel belang van de provincie (<i>lening</i>)		
Verwachte omvang eigen vermogen	2.376	2.376
Verwachte omvang vreemd vermogen	3.915	3.915
Verwacht financieel resultaat in 2015		0

* schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014

(Bedragen x € 1.000)

Aanvullende informatie

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek voert taken uit op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving voor provincies en gemeenten. Naast de verplichte milieutaken heeft de provincie ook de vergunningverlening-, toezicht- en handhavingstaken op een breed terrein van bodem, ontgrondingen en water ingebracht bij de Omgevingsdienst.

De provincie loopt geen substantiële risico's.

Naam verbonden partij	Stichting Landelijk Meldpunt Afvalstoffen	
Vestigingsplaats	Utrecht / Rijswijk	
Juridische vorm	Stichting	
Website	www.lma.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg en milieubeheer	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Raad van Toezicht	
Betrokken bestuurder	A. Stuivenberg	
<i>bedragen x €1.000</i>	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>bijdrage</i>)	86	86
Financieel belang van de provincie (<i>lening</i>)		
Verwachte omvang eigen vermogen	2.343	2.343
Verwachte omvang vreemd vermogen	622	622
Verwacht financieel resultaat in 2015		0

* schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014

(Bedragen x € 1.000)

Aanvullende informatie

Het doel van de stichting LMA is om de informatie omtrent de binnenlandse afvaltransporten van gevaarlijk afval en bedrijfsafval van meldingsplichtige bedrijven te beheren en deze gegevens te verstrekken aan diverse overheden. De gegevens worden gebruikt voor het toezicht en de handhaving van het Besluit en de Regeling Melden bedrijfsafvalstoffen en gevaarlijke afvalstoffen en Wet milieubeheer. Daarnaast kunnen de gegevens ook worden gebruikt voor beleid en vergunningverlening.

De provincie Flevoland loopt geen substantiële risico's.

Naam verbonden partij	Provinciaal Fonds Nazorg Gesloten Stortplaatsen Flevoland	
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Publiekrechtelijke rechtspersoon op basis van Wet milieubeheer	
Website	www.flevoland.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg en Milieubeheer	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	College vormt Dagelijks- en Algemeen Bestuur	
Betrokken bestuurder	A. Stuivenberg & J.N.J. Appelman (Dagelijks Bestuur) Voltallig college (Algemeen Bestuur)	
	<i>bedragen x €1.000</i>	
	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>aandeel</i>)	100%	100%
Financieel belang van de provincie (<i>lening</i>)	n.v.t.	n.v.t.
Verwachte omvang eigen vermogen	1.152	796
Verwachte omvang vreemd vermogen**	20.254	21.071
Verwacht financieel resultaat in 2015		-356

* voorlopige jaarrekeningcijfers 2015

(Bedragen x € 1.000)

** het opgebrachte doelvermogen ter bekostiging van de nazorg wordt als vreemd vermogen gekwalificeerd

Aanvullende informatie

Het fonds heeft als belangrijkste doel om te zorgen dat er voldoende geldmiddelen aanwezig zijn om de nazorg van gesloten stortplaatsen te bekostigen, alsmede te waarborgen dat de middelen alleen aan dat doel uitgegeven worden. Het betreft een wettelijk voorgeschreven taak. Het publieke belang is voornamelijk gericht op een milieuvriendelijk en veilig beheer van de gesloten stortplaats.

Financiële risico's

Nadat een sluitingsverklaring wordt afgegeven voor een stortplaats gaat de nazorgfase van start. Als na het afgeven van een sluitingsverklaring blijkt dat in het Nazorgfonds onvoldoende vermogen aanwezig is om de eeuwigdurende nazorg te kunnen bekostigen, komen aanvullende kosten voor rekening van de provincie. Verhalen op de exploitanten is dan niet meer mogelijk. Ook ontstaat er een financieel risico wanneer het werkelijke beleggingsrendement van het Nazorgfonds lager is dan het doelrendement (rekenrente voor doelvermogen en heffing) en wanneer het op te brengen doelvermogen te laag blijkt te zijn. Dit risico speelt vooralsnog alleen voor Het Friese Pad, waar in 2011 de sluitingsverklaring is afgegeven.

Beheersmaatregelen

- Bij het bepalen van de hoogte van de jaarlijkse nazorgheffingen betrekken we het beleggingsrendement van het Nazorgfonds;
- Bij het afgeven van een sluitingsverklaring stellen we een financiële eindafrekening op om een tekort of overschot ten opzichte van het doelvermogen bij aanvang van de nazorg te kunnen vereffenen op het moment van overdracht van de stortplaats;
- We berekenen de benodigde doelvermogens volgens het IPO-rekenmodel op basis van goedgekeurde nazorgplannen;
- We volgen een bestendig beleggingsbeleid en besteden het vermogensbeheer uit aan een deskundige derde (ABN Amro MeesPierson).

Naam verbonden partij	N.V. Afvalzorg Holding	
Vestigingsplaats	Assendelft	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.afvalzorg.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Afvalzorg	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder	A. Stuivenberg	
	<i>bedragen x €1.000</i>	
	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>aandeel</i>)	4	4
Financieel belang van de provincie (<i>lening</i>)		
Verwachte omvang eigen vermogen	46.005	46.005

Naam verbonden partij	N.V. Afvalzorg Holding	
Verwachte omvang vreemd vermogen	112.536	112.536
Verwacht financieel resultaat in 2015		0
Dividend in 2015 (over 2014)		125

* schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014

(Bedragen x € 1.000)

Aanvullende informatie

De provincie loopt geen substantiële risico's.

Naam verbonden partij	Vitens N.V.	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.vitens.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Drinkwatervoorziening	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder	A. Stuivenberg	
	<i>bedragen x €1.000</i>	
	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (aandeel)	250	250
Financieel belang van de provincie (lening)		
Verwachte omvang eigen vermogen	421.200	421.200
Verwachte omvang vreemd vermogen	1.292.500	1.292.500
Verwacht financieel resultaat in 2015		42.100
Dividend in 2015 (over 2014)		13

* schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014

(Bedragen x € 1.000)

Aanvullende informatie

De provincie is aandeelhouder geworden vanuit een brede invulling van de publieke taak. Het raakt geen inhoudelijke doelstellingen. Deze volgen namelijk rechtstreeks uit de Waterwet, de Drinkwaterwet en de Wet milieubeheer met bijbehorende bevoegdheden.

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moet zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie.

Zowel bestuurlijk als financieel is er voor de provincie nauwelijks sprake van risico's anders dan een 'normaal' aandeelhouderschap risico in verband met het zeer beperkte aandeel in het bedrijf. Gezien de beperkte risico's zijn specifieke beheersmaatregelen niet aan de orde.

Naam verbonden partij	Alliander N.V.	
Vestigingsplaats	Arnhem	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.alliander.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Energievoorziening	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder	A. Stuivenberg	
	<i>bedragen x €1.000</i>	
	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (aandeel)	201	201
Verwachte omvang eigen vermogen	3.579.000	3.614.000
Verwachte omvang vreemd vermogen	4.093.000	4.065.000
Verwacht financieel resultaat in 2015		322.000
Dividend in 2015 (over 2014)		49

* verwachting op basis van de halfjaarcijfers 2015

(Bedragen x € 1.000)

Aanvullende informatie

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moet zijn, heeft de provincie een belang in deze organisatie.

Zowel bestuurlijk als financieel is er voor de provincie nauwelijks sprake van risico's anders dan een 'normaal' aandeelhouderschap risico in verband met het zeer beperkte aandeel in de energiemaatschappij en netwerkbedrijven. Gezien de beperkte risico's zijn specifieke beheersmaatregelen niet aan de orde.

Naam verbonden partij	Enexis Holding N.V.	
Vestigingsplaats	Den Bosch	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.enexis.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Energievoorziening	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder	A. Stuivenberg	
<i>bedragen x €1.000</i>	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>aandeel</i>)	32	32
Financieel belang van de provincie (<i>lening</i>)	228	228
Verwachte omvang eigen vermogen	3.516.700	3.499.000
Verwachte omvang vreemd vermogen	2.900.300	2.929.900
Verwacht financieel resultaat in 2015		114.800
Dividend in 2015 (over 2014)		29

* *verwachting op basis van de halfjaarcijfers 2015*

(*Bedragen x € 1.000*)

Aanvullende informatie

Naast de deelneming in Enexis zijn er voor de afwikkeling van de escrow verkoop Essent marginale deelnemingen in een vijftal BV's te weten: Publiek Belang Electra Productie, Vordering op Enexis B.V., Verkoop Vennootschap B.V., Cross Border Leases B.V. en Claim Staat B.V.

Vanwege de wettelijke eis dat de aandelen middellijk of onmiddellijk in handen van de overheid moet zijn, heeft de provincie een belang in Enexis.

Zowel bestuurlijk als financieel is er voor de provincie nauwelijks sprake van risico's anders dan een 'normaal' aandeelhouderschap risico in verband met het zeer beperkte aandeel in de energiemaatschappij en netwerkbedrijven. Gezien de beperkte risico's zijn specifieke beheersmaatregelen niet aan de orde.

Naam verbonden partij	Stichting DE-on	
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Stichting	
Website	www.deon-flevoland.org	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Duurzame energievoorziening	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Geen	
Betrokken bestuurder	A. Stuivenberg	
<i>bedragen x €1.000</i>	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>aandeel</i>)		
Financieel belang van de provincie (<i>lening</i>)	6.500	6.500
Verwachte omvang eigen vermogen	0	0
Verwachte omvang vreemd vermogen	6.741	6.741
Verwacht financieel resultaat in 2015		0

* *schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014*

(*Bedragen x € 1.000*)

Aanvullende informatie

Met Provinciale Staten is afgesproken dat DE-on wordt behandeld als ware het een verbonden partij. DE-on draagt bij aan de ontwikkeling van duurzame energie in Flevoland door het financieren van projecten gericht op zowel besparing en/of het duurzaam opwekken van energie in die delen van de markt die zich autonoom onvoldoende ontwikkelen.

In 2015 is een eerste investering van € 520.000 gerealiseerd en de tweede investering is in voorbereiding.

Risico's en beheersmaatregelen

Jaarlijks wordt over de inzet gerapporteerd. In de subsidievoorwaarden zijn voorwaarden opgenomen voor het tempo van investeringen. Indien niet aan de voorwaarden is voldaan kan (een deel van) de lening worden teruggevorderd. Om het risico af te dekken dat de lening niet wordt terugbetaald, is binnen de reserve Strategische projecten een bedrag van € 6,5 mln. geormerkt.

Programma Economie

Naam verbonden partij	Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland B.V.	
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	B.V.	
Website	www.omfl.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Bevorderen werkgelegenheid	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder	J.N.J. Appelman	
<i>bedragen x €1.000</i>	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>aandeel</i>)	113	113
Financieel belang van de provincie (<i>lening</i>)	500	500
Verwachte omvang eigen vermogen	8.374	8.532
Verwachte omvang vreemd vermogen	3.547	3.547
Verwacht financieel resultaat in 2015		-5
Dividend in 2015 (over 2014)		0

* *schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014*

(*Bedragen x € 1.000*)

Aanvullende informatie

De Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland (OMFL) is een uitvoeringsorganisatie van de provincie. De OMFL geeft uitvoering aan het sportbeleid via Sport Service Flevoland (SSF), de vrije tijdseconomie via Toerisme Flevoland (TF) en het economisch beleid via Innovatie en Investeringsbevordering (I&I). Daarnaast is de OMFL aandeelhouder in de Flevolandse Fondsen, zoals het MKB fonds, het Technofonds en de Aanjager B.V. De Aanjager beheert het Regionaal Economisch Ontwikkelingsfonds (REOF) en het Technologische MKB Innovatiefonds (TMI).

Risico's

Het eigen vermogen van de OMFL is vastgelegd in fondsen. Er is een risico dat deze fondsen slechter dan gemiddeld presteren, doordat bedrijven waarin wordt geparticipeerd, dan wel waaraan middelen worden uitgeleend in moeilijkheden raken of failliet gaan.

Beheersmaatregelen

- Vanuit de fondsen worden bedrijven zorgvuldig gescreend om de risico's te beperken.
- Vanuit de aandeelhoudersrol houdt de directeur van de OMFL toezicht op de fondsen-BV's.
- Provincie houdt vanuit de aandeelhoudersrol toezicht op de OMFL en daarmee indirect op de fondsen.

Programma Samenleving

Naam verbonden partij	Openbaar lichaam Erfgoed Centrum Nieuw Land	
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	www.nieuwlanderfgoed.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Cultureel Erfgoed	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Algemeen bestuur	
Betrokken bestuurder	M. Rijsberman	
<i>bedragen x €1.000</i>	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>aandeel</i>)		
Financieel belang van de provincie (<i>lening</i>)		
Verwachte omvang eigen vermogen	228	228
Verwachte omvang vreemd vermogen	7.267	7.267
Verwacht financieel resultaat in 2015		0

* *schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014*

(*Bedragen x € 1.000*)

Aanvullende informatie

Deelnemers in de gemeenschappelijke regeling zijn het ministerie van OCW, provincie Flevoland, gemeenten Lelystad, Dronten, Urk en Zeewolde, waterschap Zuiderzeeland, stichting Nieuwland en de stichting voor het Bevolkingsonderzoek in de Drooggelegde Zuiderzeepolders.

Het Erfgoedcentrum behartigt de belangen van de deelnemers op grond van de Archiefwet 1995 en voert andere taken uit zoals een wetenschappelijke functie en museale activiteiten.

De ontvlechting van het Nieuwland Erfgoedcentrum, waarbij de gemeenschappelijke regeling zich beperkt tot de wettelijke archieftaken en bij het Erfgoedpark Batavialand de museumfunctie en het collectiebeheer worden ondergebracht, is door de financiële complexiteit en de veelheid aan partners niet volgens planning per 1-1-2016 gerealiseerd.

Risico's en beheersmaatregel

- Bij calamiteiten kan een beroep worden gedaan op alle deelnemende overheden. O.b.v. het percentage van financiële deelneming zal het beroep voor het grootste deel bij de provincie komen te liggen;
- De provincie staat garant voor een hypothecaire lening van het Erfgoedcentrum voor een bedrag van € 2,6 mln. eind 2015 bedraagt dit € 1,2 mln.

De operationele risico's zijn door het Erfgoedcentrum afgedekt met verzekeringen.

Programma Investeringsagenda

Naam verbonden partij	OMALA N.V.	
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.omala.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Ontwikkeling Amsterdam Lelystad Airport	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder	J. Lodders & J.N.J. Appelman	
<i>bedragen x €1.000</i>	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>aandeel</i>)	25	25
Financieel belang van de provincie (<i>lening</i>)		
Verwachte omvang eigen vermogen	219	219
Verwachte omvang vreemd vermogen	132	132
Verwacht financieel resultaat in 2015		9
Dividend in 2015 (over 2014)		0

* *schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014*

(Bedragen x € 1.000)

Naam verbonden partij	Airport Garden City C.V.	
Vestigingsplaats	Lelystad	
Juridische vorm	C.V.	
Website	www.omala.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Ontwikkeling Amsterdam-Lelystad Airport	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder	J. Lodders & J.N.J. Appelman	
<i>bedragen x €1.000</i>	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>aandeel</i>)	1.000	1.000
Financieel belang van de provincie (<i>lening</i>)	3.253	5.220
Verwachte omvang eigen vermogen	3.001	3.001
Verwachte omvang vreemd vermogen	9.929	15.660
Verwacht financieel resultaat in 2015		0
Verwacht dividend in 2015 (over 2014)		0

* *schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014 en verstrekte leningen 2015*

(Bedragen x € 1.000)

Aanvullende informatie

De Ontwikkeling Maatschappij Airport Lelystad Almere (OMALA) is een overheids-N.V. opgericht door de gemeenten Lelystad en Almere en de provincie Flevoland. OMALA N.V. is de beherend vennoot van de C.V. Airport Garden City. Hoofddoelstelling van OMALA is versterking van de sociaaleconomische structuur en bevordering van de werkgelegenheid in Flevoland in samenhang met de ontwikkeling van Amsterdam Lelystad

Airport, door het realiseren van een hoogwaardig (duurzaam) businesspark. De belangrijkste (gezamenlijke) activiteiten zijn het verwerven van de noodzakelijke gronden, deze ontwikkelen en uitgeven aan zowel luchtvaart gerelateerde als niet luchtvaart gerelateerde bedrijven.

Risico's

Het luchthavenbesluit is in het afgelopen jaar genomen. De bedrijventerreinen rond Amsterdam Lelystad Airport hebben van Plabeka de status "bijzonder terrein" gekregen, waardoor er ruimere mogelijkheden zijn voor ontwikkeling. Een ander positief signaal is dat de tekenen van een herstellende economie zich door lijken te zetten. De verwachting is dat dit zal leiden tot een grotere investeringsbereidheid van het bedrijfsleven, waardoor de kans op bedrijfsvestigingen op het OMALA-terrein toenemen. Doordat a) het luchthavenbesluit later is genomen dan voorzien in de oorspronkelijke opzet van OMALA, b) de economische crisis en c) het bedrijventerrein OMALA/Airport Garden City sterk gekoppeld is aan de ontwikkeling en de realisatie van de uitbreidingsplannen voor Amsterdam Lelystad Airport, kan het voorkomen dat de ontwikkeling van OMALA, zowel verwerving, ontwikkeling, als de verkoop van gronden niet plaats vinden op de geplande momenten, waardoor de inkomsten verlaat of niet tot stand komen en liquiditeitstekorten of afboekingen van waarde van gronden ontstaan.

Beheersmaatregelen

De risico's worden beperkt door in goed overleg tussen de betrokken aandeelhouders afspraken te maken, te weten:

- alle investeringsbeslissingen betreffende grondverwerving en bouwrijp maken, worden vooraf goedgekeurd door de aandeelhouders,
- de kostenkant (onder andere de bedrijfsvoering) wordt versoberd met sterke sturing op de kasstromen (kosten volgen de ontwikkeling van de opbrengsten),
- de ontwikkeling van OMALA is herijkt, en
- de grondexploitatie (GREX) wordt periodiek (m.b.v. externe deskundigen) geactualiseerd en geëvalueerd. OMALA is de ruimte gegeven om samenwerkingsverbanden met Schiphol Real Estate te onderzoeken om de kans op succes te vergroten en de kans op (financiële) risico's te verminderen.

Voor OMALA N.V. en de C.V. Airport Garden City zijn dezelfde risico's en beheersmaatregelen van toepassing.

Programma Bestuur

Naam verbonden partij	Inter Provinciaal Overleg	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Juridische vorm	Vereniging	
Website	www.ipo.nl www.bij12.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Samenwerking en belangenbehartiging	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Stemrecht ALV	
Betrokken bestuurder	A. Stuivenberg	
<i>bedragen x €1.000</i>	<i>31-12-2014</i>	<i>verwachting 31-12-2015*</i>
Financieel belang van de provincie (<i>bijdrage</i>)	1.558	1.400
Verwachte omvang eigen vermogen	4.484	0
Verwachte omvang vreemd vermogen	15.056	1.200
Verwacht financieel resultaat in 2015		0

* *schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014; bij een goede begroting van de (Bedragen x € 1.000) bijdragen van de provincies behoort het financieel resultaat en eigen vermogen op nul uit te komen; het verwachte vreemd vermogen 31-12-2015 betreft alleen het langlopend vreemd vermogen*

Aanvullende informatie

Het IPO is als samenwerkingsverband van de twaalf provincies belangenbehartiger op de kerntaken van de provincies, maar zorgt eveneens voor de coördinatie en uitvoering van gezamenlijke projecten en databestanden.

De provincie loopt geen substantiële risico's. Aan de hand van financiële (jaarrekening en halfjaarlijkse rapportages) en inhoudelijke rapportages (prioritaire IPO-agenda/Bestuurlijke cockpit, Europese prioritaire agenda en Midyear Reviews) wordt de voortgang gevolgd.

Naam verbonden partij	Randstedelijke Rekenkamer	
Vestigingsplaats	Amsterdam	
Juridische vorm	Gemeenschappelijke regeling	
Website	www.randstedelijke-rekenkamer.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Rekenkamer functie	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Programmaraad (adviserend orgaan)	
Betrokken bestuurder	Provinciale Staten	
<i>bedragen x €1.000</i>	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>bijdrage</i>)	232	227
Verwachte omvang eigen vermogen	233	233
Verwachte omvang vreemd vermogen	513	513
Verwacht financieel resultaat in 2015	0	

* schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014

(Bedragen x € 1.000)

Aanvullende informatie

De Randstedelijke Rekenkamer onderzoekt de rechtmatigheid, doelmatigheid en doeltreffendheid van het provinciaal beleid.

De provincie loopt geen substantiële risico's.

Naam verbonden partij	N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Juridische vorm	N.V.	
Website	www.bng.nl	
Openbaar belang dat behartigd wordt	Financiële dienstverlening	
Bestuurlijke belang (zeggenschap)	Stemrecht AVA	
Betrokken bestuurder	A. Stuivenberg	
<i>bedragen x €1.000</i>	31-12-2014	verwachting 31-12-2015*
Financieel belang van de provincie (<i>aandeel</i>)	572	572
Verwachte omvang eigen vermogen	3.582.000	3.582.000
Verwachte omvang vreemd vermogen	149.923.000	149.923.000
Verwacht financieel resultaat in 2015	126.000	
Dividend in 2015 (over 2014)	43	

* schatting op basis van de jaarrekeningcijfers 2014

(Bedragen x € 1.000)

Aanvullende informatie

De provincie loopt geen substantiële risico's. De bank is door de rijksoverheid aangemerkt als systeembank.

7 Grondbeleid

In de provincie wordt actief grondbeleid ingezet ten behoeve van het realiseren van doelen op het gebied van integrale gebiedsontwikkeling, infrastructuur, de ecologische hoofdstructuur en de gebiedsontwikkeling van het landelijk gebied. De provincie voert grondbeleid enerzijds als grondeigenaar en grondbeheerder (taakgebonden grondbeleid) en anderzijds als gebiedsontwikkelaar (gebiedsgericht grondbeleid). In beide gevallen is het grondbeleid een instrument om provinciaal beleid te realiseren en geen doel op zich.

Hierbij is het taakgebonden grondbeleid van de provincie Flevoland gericht op de realisatie van nieuwe, dan wel de aanpassing van bestaande, provinciale infrastructuur en het gebiedsgerichte grondbeleid van de provincie Flevoland gericht op het realiseren van provinciale strategische doelen, zoals vastgelegd in het omgevingsplan. Uitgangspunt is dat per ontwikkelingsproject zal worden gezien welk grondbeleidsinstrumentarium daartoe zal worden ingezet.

We hebben ons grondbeleid vastgelegd in verschillende provinciale kaderdocumenten, zoals het Omgevingsplan 2006, het provinciaal Meerjarenprogramma Landelijk Gebied 2007-2013 (p-MJP), aankoopstrategieplannen (ASP's) of specifieke besluitvorming (bijvoorbeeld Nieuwe Natuur). In de Kadernota Grondbeleid, die op 2 december 2010 is vastgesteld door Provinciale Staten, zijn zowel het bestaande beleid als de volgende beleidsuitgangspunten neergelegd:

- Voor de grondverwerving ten behoeve van infrastructurele werken wordt in samenloop met elke minnelijke onderhandeling tevens een aanvang gemaakt met de administratieve fase van de onteigeningsprocedure. Het definitieve besluit om over te gaan tot onteigenen – dat onderdeel is van de administratieve procedure – wordt pas genomen als het minnelijke traject niet tot het gewenste resultaat heeft geleid.
- Per concreet project of programma de inzet van provinciale middelen ten aanzien van het actieve grondbeleid en daarbij behorende projectmatige aanpak te bepalen. Een voorbeeld hiervan is het programma Nieuwe Natuur, waarvoor in het besluit ten behoeve van een werkbudget voor grondverwerving aanvullende voorwaarden zijn opgenomen voor deze grondhandelingen.

We beschouwen de regeling van de bouwgrondexploitatie in eerste instantie als een verantwoordelijkheid van gemeenten. Indien het provinciale belang dit vereist kan – met instemming van Provinciale Staten – van dit uitgangspunt worden afgeweken. Hiervan is vooralsnog geen sprake. Wel participeert de provincie in de verbonden partijen OMALA N.V. en CV Airport Garden City, waarin (toekomstig) wel bouwgrondexploitaties plaatsvinden.

Met het provinciale grondbeleid beogen we tegen aanvaardbare prijzen tijdig gronden beschikbaar te krijgen of te laten krijgen voor de realisering van door haar beoogde ruimtelijke doelen. Aanvaardbare prijzen zijn in de regel marktconforme prijzen, waarbij we in overleg met andere overheden zodanig opereren dat marktverstoringen (prijsofdrijving) zoveel mogelijk worden voorkomen.

Gronden in eigendom

De provincie heeft een beperkte hoeveelheid grond in eigendom ten behoeve van het gebiedsgerichte grondbeleid (niet zijnde ondergrond van infrastructuur en dergelijke). In totaal betreft dit circa 274 hectaren. Deze gronden zijn grotendeels aangekocht ten behoeve van het voormalig plangebied OostvaardersWold. De boekwaarde van deze gronden bedroeg op 1-1-2015 totaal € 4,3 mln. (excl. voorziening). Deze gronden zijn gewaardeerd tegen verkrijgingprijs, bestaande uit de aankoopprijs voor de grond en opstellen vermeerderd met de kosten voor schadeloosstelling en verminderd met ontvangen bijdragen van derden. Omdat deze gronden zich niet in een transformatieproces bevinden, veelal een (tijdelijke) vaste bestemming kennen en zijn aangekocht ten behoeve van natuurontwikkeling worden deze in de jaarrekening gepresenteerd als Materieel Vast Actief met Maatschappelijk Nut. Aan deze gronden wordt geen rente toegerekend.

Inzet gronden

Begin 2013 (Provinciale Staten van 20 maart 2013) heeft de provincie ervoor gekozen om de verbindingfunctie van het voormalig plangebied OostvaardersWold los te laten. Hiervoor in de plaats is het programma Nieuwe Natuur ingesteld met de opdracht om 'bottom up' in de hele provincie een uitvraag voor alternatieve projecten te organiseren. Op 17 december 2014 heeft Provinciale Staten 22 projectvoorstellen binnen alle gemeentegrenzen gehonoreerd. Gelijktijdig is het tot dan toe geldende moratorium beëindigd.

Bij de uitwerking van de gehonoreerde projecten wordt duidelijk op welke wijze deze gronden optimaal kunnen worden ingezet ten einde de beoogde projecten te kunnen realiseren. Met deze informatie is in 2015 gewerkt aan het uitwerken van een grondhandelingskader en het opstellen van een grondstrategie. Deze zal worden toegepast bij het sluiten van de realisatieovereenkomsten voor de te realiseren projecten teneinde de beoogde programmadoelen optimaal te ondersteunen. De programmagronden zijn op dit moment in tijdelijke pacht uitgegeven, de pachtinkomsten komen (na aftrek van kosten) ten goede aan het programma Nieuwe Natuur.

Transacties in 2015

Eind 2015 hebben zich een aantal grondtransacties voorgedaan in het kader van het programma Nieuwe Natuur. Er is voor € 3,2 mln. 37 hectare grond aangekocht ten behoeve van het project Noorderwold-Eemvallei. Omdat deze grond is aangekocht met het oog op inzet voor het project Noorderwold-Eemvallei, zal deze grond in de toekomst doorgeleverd worden aan de initiatiefnemer (Stichting Het Flevo-landschap). Om die reden is de grond niet geactiveerd en direct afgeboekt ten laste van de exploitatie (dekking uit compensatiegelden). Tevens is 16 hectare grond, opstallen en erfpachtrecht verkocht. Deze grond was niet direct inzetbaar voor het programma en is daarom overeenkomstig de uitgangspunten verkocht om daarmee middelen vrij te maken voor het programma. De verkoopopbrengst bedroeg ca. € 2,0 mln. De grond had een boekwaarde van € 1,4 mln. Het verschil, zijnde de netto verkoopopbrengst, is toegevoegd aan de reserve Nieuwe Natuur. Tot slot heeft de provincie zich reeds gecommitteerd (op basis van een realisatieovereenkomst) tot het leveren van een perceel van 50 hectare voor de realisatie van het gehonoreerde project Kop van het Horsterwold. Deze levering zal naar verwachting in 2016 plaatsvinden. Deze grond heeft geen boekwaarde en zal om niet worden geleverd aan de initiatiefnemer (Staatsbosbeheer).

Waardering grond

Na de hiervoor vermelde transacties bedraagt de boekwaarde per 31-12-2015 nog ca. € 2,9 mln. Omdat onzekerheid bestaat over de terugverdienmogelijkheid van de huidige boekwaarde bij toekomstige inzet of verkoop van de gronden is bij de jaarrekening 2012 een voorziening getroffen, welke per 31-12-2015 nog € 1,1 mln. bedraagt. De netto boekwaarde bedraagt derhalve op 31-12-2015 totaal € 1,8 mln.

Door middel van een onafhankelijke externe geveltaxatie eind 2014 voor het totale bezit en gedetailleerde taxaties in 2015 voor een aantal specifieke locaties, is beoordeeld of er indicaties zijn voor een (verdere) waardevermindering van het bezit. Hiervan blijkt geen sprake, voor een aantal percelen is de waarde inmiddels gestegen. Gezien de nog bestaande onzekerheden over de exacte uitkomsten van de afwikkeling van het oude programma en de invulling van het nieuwe programma, bestaat er echter nog onduidelijkheid over de inzet en daarmee de exacte terugverdien capaciteit van de gronden in eigendom. Met de verdere uitwerking van het nieuwe programma en de grondstrategie zal hier meer duidelijkheid over ontstaan. Gezien deze onzekerheden en de per heden met de gronden samenhangende verplichtingen, blijft de voorziening van € 1,1 mln. eind 2015 gehandhaafd.

IV

Jaarrekening

1 Jaarrekening 2015 op hoofdlijnen

1.1 Omvang resultaat

Het rekeningresultaat bedraagt € 4,6 mln. Hieronder is de opbouw van het resultaat weergegeven.

Opbouw resultaat

Zoals uit onderstaande tabel blijkt zijn de totale lasten € 18,5 mln. lager dan de begrotingsraming na wijziging. Daarnaast is sprake van € 5,0 mln. lagere baten. Tenslotte is per saldo circa € 8,9 mln. minder gemuteerd in de reserves. Hiermee ligt het resultaat € 4,6 mln. hoger dan geraamd.

Tabel 1.1 Opbouw resultaat

Omschrijving	Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
Totale lasten	196.970	174.423	178.186	159.640	18.546
Totale baten	-217.876	-168.464	-176.621	-171.613	-5.008
Gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten	-20.906	5.959	1.565	-11.973	13.538
Toevoegingen reserves	53.112	21.581	62.071	64.612	-2.541
Onttrekkingen reserves	-41.408	-27.540	-63.636	-57.233	-6.403
Gerealiseerde resultaat	-9.201	0	0	-4.594	4.594

(Bedragen x €1.000)

1.2 Analyse resultaat

In het jaarverslag is bij de programmaonderdelen een verschillenanalyse opgenomen met daarin de afwijkingen ten opzichte van de begroting na wijziging. Alle afwijkingen tezamen vormen het resultaat na bestemming van de jaarrekening 2015 en bedraagt € 4,6 mln. In onderstaande tabel zijn de verschillen per programma-onderdeel opgenomen.

Tabel 1.2: verschillen per programmaonderdeel

Programmaonderdeel	Vershil	Waarvan effect op:	
		reserve	rekeningsaldo
1.1 Omgevingsbeleid	74	76	-2
1.2 Water	118	16	102
1.3 Natuur en Milieu	703	403	300
1.4 Ruimtelijk beleid	90	0	91
2.1 Openbaar vervoer	182	182	-1
2.2 Mobiliteit	2.348	2.292	55
2.3 Instandhouding en realisatie infrastructuur	404	236	168
3.1 Werkgelegenheid	410	339	71
3.2 Ontwikkeling en innovatie	985	941	44
4.1 Zorg en Sport	77	17	60
4.2 Jeugdzorg	33	33	0
4.3 Cultureel erfgoed en Culturele infrastructuur	207	146	61
5.1 Nieuwe Natuur	695	712	-17
5.2 Zuidelijk Flevoland	1.582	1.568	14
5.3 Noordelijk Flevoland	826	826	0
5.4 Markermeer/IJmeer	46	46	0
5.5 Amsterdam Lelystad Airport / OMALA	37	25	12

Programmaonderdeel	Verschil	Waarvan effect op:	
		reserve	rekeningsaldo
5.7 p-MJP	410	391	20
5.9 Midden Flevoland	11	11	0
6.1 Samenwerking en bestuurlijke positionering	-72	0	-73
6.2 Bestuur	66	0	66
6.3 Algemene dekkingsmiddelen	1.022	-7	1.028
6.4 Onvoorzien en stelposten	617	0	617
6.5 Bedrijfsvoering	2.666	690	1.978
Eindsaldo	13.537	8.943	4.594

(Bedragen x € 1.000)

In het Jaarverslag 2015 is de verschillenanalyse bij de diverse programmaonderdelen opgenomen. De belangrijkste oorzaken (verschillen > € 250.000) voor het resultaat 2015 na bestemming ad € 4,6 mln. worden hieronder kort toegelicht.

1.3 Natuur en Milieu: voordelig saldo € 0,7 mln.

Het voordelig saldo op het programmaonderdeel Natuur en milieu wordt op hoofdlijnen veroorzaakt door:

- Het nog niet aangaan van nieuwe agrarisch beheercontracten in afwachting van een nieuw systeem van het agrarisch natuurbeheer dat per 1 januari 2016 in werking treedt, (€ 0,4 mln.).
- Als gevolg van landelijke indexeringsafspraken en inrichtingsprojecten hogere lasten voor Natuurbeheer (-/- € 0,3 mln.).
- Het zwaartepunt van de meerjarige projecten Duurzaam Door is verschoven naar 2016 (€ 0,1 mln.).
- Vertraging bij projecten Bodem (€ 0,3 mln.).

Daarnaast zijn op de diverse deelbudgetten binnen dit programmaonderdeel kleinere verschillen ontstaan die samen optellen tot een voordelig verschil van circa € 0,2 mln.

2.2 Mobiliteit: voordelig saldo € 2,3 mln.

Een groot deel van het verschil wordt veroorzaakt doordat de uitvoering van diverse projecten, met name de Waterlandseweg en de Passage Dronten, zijn vertraagd. Ook de financiële afwikkeling van het project Gooiseweg (fase1) vindt plaats in 2016. Daarnaast zijn de activiteiten met betrekking tot de aanleg van natuurvriendelijke oevers uitgesteld tot het voorjaar, waardoor deze lasten later worden verantwoord (€ 0,5 mln.). De middelen blijven beschikbaar binnen de daartoe ingestelde bestemmingsreserves.

2.3 Instandhouding en realisatie infrastructuur: voordelig saldo € 0,4 mln.

Van het totale onderhoudsbudget van ongeveer € 6,0 mln. is 3% (€ 0,2 mln.) onbenut gebleven. De oorzaak ligt vooral in het doorschuiven van meerjarige verplichtingen naar toekomstige jaren. Daarnaast liggen de pachtinkomsten € 0,1 mln. hoger dan begroot doordat in 2015 ook pachtinkomsten van 2014 alsnog zijn ontvangen. Tot slot zijn er minder uitgaven geweest in het kader van de gladheidsbestrijding (€ 0,1 mln.).

3.1 Werkgelegenheid: voordelig saldo € 0,4 mln.

De provinciale uitgaven zijn in dit programmaonderdeel voor het grootste deel afhankelijk van de door gemeentes ingediende subsidieaanvragen, waarbij sprake moet zijn van een cofinanciering van 50%. Er is € 1,2 mln. aan subsidies verstrekt. De overige middelen (€ 0,3 mln.) blijven beschikbaar binnen de reserves. Daarnaast liggen de lasten op diverse andere projecten € 0,1 mln. lager dan begroot.

3.2 Ontwikkeling en innovatie: voordelig saldo € 1,0 mln.

Uit de realisatie blijkt dat investeringen welke zijn gerelateerd aan de projecten binnen Kansen voor Flevoland en Europese projecten, later worden gerealiseerd dan waarvan is uitgegaan in de begroting. Dit leidt tot lagere lasten binnen de diverse regelingen:

- Kansen voor Flevoland (incl. TMI) 2008-2013: lagere lasten van € 0,9 mln.
- Kansen voor Flevoland (incl. TMI) 2014-2020: lagere lasten van € 0,1 mln.

De middelen blijven beschikbaar binnen de diverse gerelateerde bestemmingsreserves.

5.1 Nieuwe Natuur: voordelig saldo € 0,7 mln.

De bijdrage aan de investeringen in het programma Nieuwe natuur liggen lager vanwege:

- Minder vraag naar ondersteuning door initiatiefnemers in de uitwerking van projecten (proceskosten liggen € 0,2 mln. lager).
- Voor diverse projecten is de realisatie nog niet gestart en worden de bijdragen in de komende jaren gerealiseerd. Dit levert een lagere last op van € 0,9 mln.
- De verkoop van een perceel vindt plaats in 2016, waardoor de baten in 2015 € 0,4 mln. lager liggen.

5.2 Zuidelijk Flevoland: voordelig saldo € 1,6 mln.

De projectvoortgang van diverse projecten (onder andere KAF en Gezondheid & Welzijn Innovatiecentrum Almere) hebben vertraging opgelopen, mede doordat nieuwe beschikkingen later zijn afgegeven dan voorzien. De middelen blijven beschikbaar binnen de daartoe ingestelde bestemmingsreserve.

5.3 Noordelijk Flevoland: voordelig saldo € 0,8 mln.

De projectvoortgang van diverse projecten (o.a. De Parel van Flevoland en Masterplan Duurzame Visserij) hebben vertraging opgelopen (€ 1,0 mln.). Ook de cofinanciering loopt hierdoor € 0,3 mln. achter bij de begroting.

Doordat het project Maritieme Servicehaven Noordelijk Flevoland later in het jaar gestart is, liggen de proceskosten voor 2015 € 0,1 mln. lager.

De middelen blijven beschikbaar binnen de daartoe ingestelde bestemmingsreserve.

5.7 p-MJP: Voordelig saldo € 0,4 mln.

Als gevolg van de eindafrekeningen binnen diverse pMJP- en POP-subsidies is er een voordelig saldo ontstaan. Op basis van het voorzichtigheidsprincipe zijn diverse lasten in de afgelopen jaren reeds opgenomen op basis van vastgelegde verplichtingen. Na de afrekening blijken deze lasten lager te liggen dan op voorhand was voorzien, hetgeen resulteert in een voordeel van € 0,4 mln.

6.3 Algemene dekkingsmiddelen: voordelig saldo € 1,0 mln.

Het voordelige saldo binnen de algemene dekkingsmiddelen is het gevolg van de volgende ontwikkelingen:

- De definitieve uitkering uit het Provinciefonds over 2015 bedraagt € 62 mln. Hierdoor ontstaat een voordelig saldo van € 1,1 mln. wat voornamelijk bestaat uit de volgende componenten:
  - o Uitkering uit het BTW compensatiefonds (€ 0,8 mln.). Deze was voorzichtigheidshalve nog niet verwerkt in de zomernota, maar is wel opgenomen in de septembercirculaire. In de meicirculaire 2016 wordt deze uitkering op basis van nacalculatie definitief vastgesteld.
  - o Laatste bijstelling van het accres voor 2015 in de septembercirculaire (€ 0,2 mln.).
- De opcenten motorrijtuigenbelasting lagen tenslotte € 0,1 mln. lager als gevolg van de ontwikkelingen in de omvang en samenstelling van het aantal belastbare auto's in Flevoland.

6.4 Onvoorzien en stelposten voordeling saldo € 0,6 mln.

In de programmabegroting waren diverse stelposten opgenomen. De belangrijkste hiervan zijn de stelpost Onvoorzien uitgaven, Nieuw beleid en Onzekerheden Perspectiefnota. Deze stelposten zijn voor een deel in de loop van het jaar ingezet in diverse programma's of voor een deel afgeraamd.

De stelpost 'Onvoorzien uitgaven' is bij de zomernota reeds afgeraamd naar € 0,1 mln. Er hebben zich in het verdere verloop van het jaar geen onvoorzien uitgaven voorgedaan die uit deze stelpost gefinancierd zijn.

De stelpost 'Nieuw beleid' is op basis van het coalitieakkoord 2015-2019 voor een bedrag van € 1,0 mln. ingezet op diverse activiteiten. Verder is deze stelpost in de zomernota afgeraamd met € 1,0 mln. Op het resterende bedrag van € 0,2 mln. is geen beroep meer gedaan.

Op de stelpost 'Onzekerheden Perspectiefnota' resteerde na de aframingen in de perspectiefnota en zomernota nog € 0,4 mln. Dit bedrag is niet meer nodig gebleken in 2015.

6.5 Bedrijfsvoering: voordelig saldo € 2,7 mln.

De onderschrijving op het onderdeel bedrijfsvoering is te relateren aan onderdelen formatie, gebouwen en inventaris en overige bedrijfsvoeringactiviteiten.

De lasten voor personeel liggen € 2,0 mln. lager dan begroot. Van het reguliere salarisbudget is 98% besteed.

Dit houdt in een onderbesteding van € 0,5 mln. op salarissen en voor € 0,5 mln. op diverse personele budgetten. De inhuurlasten liggen € 0,8 mln. lager dan begroot mede als gevolg van actieve sturing hierop door de directie en lagere realisatie van inhuur binnen Europese programma's. Aan gedifferentieerd belonen is

€ 0,1 mln. minder besteed dan begroot. Ook liggen de lasten voor het oplossen van knelpunten in de formatie € 0,1 mln. lager. De baten voor personeel liggen € 0,2 mln. hoger door hogere opbrengsten uit detacheringen. De lasten voor gebouwen, inventaris en facilitaire dienstverlening liggen € 0,2 mln. lager dan begroot. De verschillen zijn onder andere gerelateerd aan lagere kosten voor gas, water en elektra en lagere lasten voor drukwerk. Op het gebied van overige bedrijfsvoeringactiviteiten liggen de lasten voor interne beheersing, financiële advisering en diverse andere kleinere projecten en onderdelen lager dan begroot (€ 0,3 mln.). Dit betreft deels projecten die doorlopen in 2016.

1.3 Financiële kengetallen

In dit onderdeel worden aanvullende financiële kengetallen weergegeven. Deze getallen maken inzichtelijk in welke mate de provincie over voldoende financiële ruimte beschikt om structurele en incidentele lasten te kunnen dekken of opvangen. Hoewel het BBV voorschrijft deze gegevens op te nemen in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing, hebben we ervoor gekozen om deze kengetallen hier te presenteren en in de paragraaf te verwijzen naar dit onderdeel. Vanwege de uniform voorgeschreven berekeningswijze kunnen de waarden worden vergeleken met die van andere provincies.

Tabel 1.3: Financiële kengetallen

Kengetal	Rekening 2014	Rekening 2015
Netto Schuldquote	-33%	-43%
Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte langlopende leningen	-34%	-45%
Solvabiliteitsratio	60%	63%
Grondexploitatie	0%	0%
Structurele exploitatieruimte	13%	13%
Opcenten	94%	93%

Netto schuldquote en netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte langlopende leningen.

De netto schuldquote van de provincie Flevoland bedraagt 43% negatief in 2015. Dit kengetal weerspiegelt het niveau van de schuldenlast van de provincie ten opzichte van de eigen middelen. Doordat we geen netto schuld kennen, is er een negatief percentage.

Na correctie voor de verstrekte langlopende leningen ligt dit percentage 2 procent lager.

Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio is de verhouding van het eigen vermogen ten opzichte van het totale vermogen, uitgedrukt in een percentage. Het eigen vermogen bestaat uit de reserves van de provincie. Hoe hoger de solvabiliteitsratio hoe groter deel van de activa is gefinancierd met eigen middelen. Eind 2015 ligt de solvabiliteitsratio voor Flevoland rond de 63%. De stijging wordt veroorzaakt door een lagere besteding van middelen uit de reserves en het resultaat 2015. Met deze solvabiliteitsratio is de provincie goed in staat om aan haar financiële verplichtingen te voldoen.

Grondexploitatie

De provincie Flevoland voert zelf geen bouwgrondexploitatie uit. Het kengetal heeft daarom de waarde 0.

Structurele exploitatieruimte

Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht wordt onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. Bij incidentele lasten of baten gaat het om eenmalige zaken die zich gedurende maximaal drie jaar voordoen. Voorbeelden van structurele baten zijn de algemene uitkering en de inkomsten uit de motorrijtuigenbelasting. Bij structurele lasten gaat het om de lasten die worden gemaakt voor het uitvoeren van structureel beleid, om bedrijfsvoeringlasten en kapitaallasten. Stortingen in en onttrekkingen aan reserves hebben een structureel karakter, wanneer ze bedoeld zijn om structurele lasten te dekken of wanneer de reserve een egaliserende functie of een financieringsfunctie voor investeringen heeft.

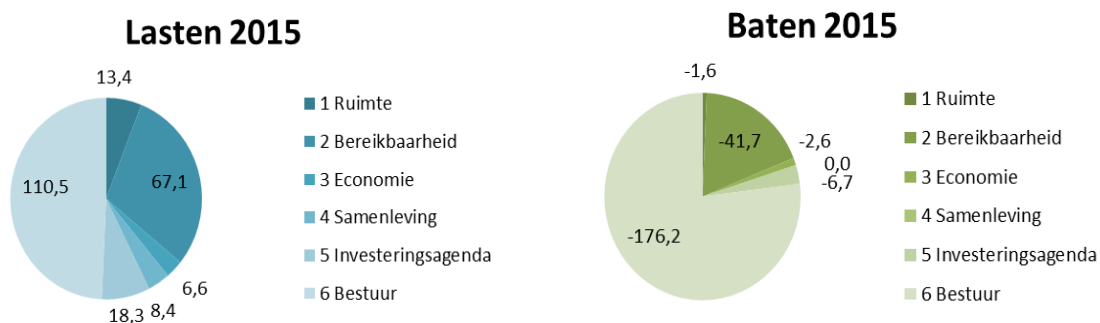
De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan de reserves, zoals weergegeven in tabel 2.8, te delen door de totale baten. Dit kengetal wordt uitgedrukt in een percentage. Uit dit positieve percentage blijkt dat de structurele baten toereikend zijn om de structurele lasten te dekken.

Opcenten

Dit kengetal is het percentage opcenten dat de provincie heft ten opzichte van het landelijk gemiddelde percentage. Het geeft aan hoeveel relatieve ruimte de provincie heeft om de inkomsten uit de opcenten (de structurele baten) te verhogen. Uit het percentage blijkt dat de hoogte van de opcenten van de provincie relatief dicht bij het gemiddelde komt. De belastingdruk wordt nader toegelicht in de paragraaf Lokale heffingen.

2 Overzicht van baten en lasten in de jaarrekening

2.1 Baten en lasten per programma

Tabel 2.1: Overzicht lasten en baten per programma

Programma	Rekening 2015 Lasten	%	Rekening 2015 Baten	%
1 Ruimte	13,4	6,0%	-1,6	0,7%
2 Bereikbaarheid	67,1	29,9%	-41,7	18,2%
3 Economie	6,6	2,9%	-2,6	1,1%
4 Samenleving	8,4	3,7%	0,0	0,0%
5 Investeringsagenda	18,3	8,1%	-6,7	2,9%
6 Bestuur ⁶	110,5	49,3%	-176,2	77,0%
Totaal programma's	224,3	100,0%	-228,8	100,0%

(Bedragen x € 1 mln.)

⁶ Inclusief reservemutaties

2.2 Beleidsbaten en -lasten provincie Flevoland

Onderstaande tabellen geven de beleidslasten en -baten van de provincie Flevoland weer exclusief de mutaties in de reserves. Door afrondingen kunnen kleine verschillen ontstaan.

Tabel 2.2: Beleidslasten van provincie Flevoland

Programma	Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
1 Ruimte	15.116	14.470	14.538	13.435	1.103
2 Bereikbaarheid	66.726	71.532	74.110	67.053	7.057
3 Economie	7.800	5.503	8.946	6.593	2.353
4 Samenleving	54.443	8.064	8.750	8.409	341
5 Investeringsagenda	8.523	21.282	22.764	18.267	4.497
6 Bestuur					
a. Bestuur c.a.	44.312	48.154	47.908	45.396	2.511
b. Algemene dekkingsmiddelen	49	167	552	486	66
c. Onvoorzien	0	5.250	617	0	617
Totaal	196.970	174.423	178.186	159.640	18.546

(Bedragen x € 1.000)

Tabel 2.3: Beleidsbaten van provincie Flevoland

Programma	Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
1 Ruimte	-1.555	-1.247	-1.723	-1.604	-119
2 Bereikbaarheid	-45.201	-47.252	-45.853	-41.729	-4.124
3 Economie	-3.210	-2.032	-3.560	-2.603	-957
4 Samenleving	-46.712	0	0	23	-23
5 Investeringsagenda	3.388	-2.974	-7.628	-6.739	-889
6 Bestuur					
a. Bestuur c.a.	-3.749	-1.612	-2.261	-2.409	148
b. Algemene dekkingsmiddelen	-120.838	-113.347	-115.596	-116.552	955
c. Onvoorzien	0	0	0	0	0
Totaal	-217.876	-168.464	-176.621	-171.613	-5.008

(Bedragen x € 1.000)

Tabel 2.4: Saldi beleidslasten en -baten van provincie Flevoland + mutaties reserves

Programma	Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015	Vershil
1 Ruimte	13.562	13.223	12.816	11.831	985
2 Bereikbaarheid	21.525	24.280	28.256	25.323	2.933
3 Economie	4.591	3.471	5.386	3.990	1.396
4 Samenleving	7.732	8.064	8.750	8.432	318
5 Investeringsagenda	11.912	18.308	15.136	11.528	3.608
6 Bestuur	0	0	0	0	0
a. Bestuur c.a.	40.563	46.542	45.646	42.987	2.659
b. Algemene dekkingsmiddelen	-120.789	-113.180	-115.044	-116.066	1.022
c. Onvoorzien	0	5.250	617	0	617
Gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten	-20.906	5.959	1.565	-11.973	13.538
Stortingen in reserves	53.112	21.581	62.071	64.612	-2.541
Onttrekkingen aan reserves	-41.408	-27.540	-63.636	-57.233	-6.403
Saldo reservemutaties	11.705	-5.959	-1.565	7.379	-8.944
Gerealiseerde resultaat	-9.201	0	0	-4.594	4.594

(Bedragen x € 1.000)

2.3 Specificatie diverse baten en lasten

A. Algemene dekkingsmiddelen (baten)

Tabel 2.5: Algemene dekkingsmiddelen van de provincie Flevoland

Algemene dekkingsmiddelen	Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015
Provinciefonds	66.881	57.418	60.930	61.983
Opcenten motorrijtuigenbelasting	49.857	50.768	50.268	50.187
Dividend (zie specificatie)	338	277	396	383
Saldo financieringsfunctie (zie specificatie)	3.711	4.884	4.003	3.998
Totaal algemene dekkingsmiddelen	120.787	113.347	115.597	116.551

(Bedragen x € 1.000)

Tabel 2.6: Specificatie algemeen dekkingsmiddel Dividend

Dividend uit deelnemingen	Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015
Essent N.V.	3	0	71	71
Nuon N.V.	19	0	26	29
Alliander	58	37	58	58
Enexis	26	13	29	29
Publiek belang	0	3	3	0
Attero	0	2	2	0
Afvalverwerkingsbedrijf het Friese Pad N.V.	0	0	0	0
Afvalzorg Holding N.V.	125	125	125	125
Bank Nederlandse Gemeenten	96	86	43	43
Vitens	12	12	12	13
Overig (afwikkelingsverschillen)	0	0	29	17
Totaal dividend	338	277	396	383

(Bedragen x € 1.000)

Tabel 2.7: Specificatie algemeen dekkingsmiddel Saldo financieringsfunctie

Saldo financieringsfunctie	Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Begroting 2015 na wijziging	Rekening 2015
Rente provincie	248	248	168	173
overige rentebaten	205	216	245	246
Bespaarde rente	3.258	4.420	3.589	3.579
Saldo financieringsfunctie	3.711	4.884	4.003	3.998

(Bedragen x € 1.000)

Gerealiseerde algemene dekkingsmiddelen

Voor een analyse van de verschillen tussen begroting na wijziging en de werkelijke bedragen wordt verwezen naar de toelichting bij programmaonderdeel 6.3 Algemene dekkingsmiddelen.

B. Incidentele lasten en baten

Op basis van de voorschriften in het BBV is hieronder een tabel opgenomen waarin per programma de incidentele en structurele baten en lasten zijn weergegeven. Op basis van deze gegevens, welke in bijlage 2 verder worden gespecificeerd, kan worden geconcludeerd dat er in 2015 sprake is van een materieel structureel evenwicht, aangezien de totale structurele baten hoger liggen dan de totale structurele lasten. Het kengetal structurele exploitatieruimte, welke is opgenomen onder 1.3 Financiële kengetallen, is gebaseerd op onderstaande verdeling van baten en lasten.

Tabel 2.8: Incidentele lasten en baten (incl. reservemutaties)

Programma	Rekening 2015		
	Totaal	Incidenteel	Structureel
Lasten per programma			
1 Ruimte	13.435	295	13.141
2 Bereikbaarheid	67.053	1.271	65.782
3 Economie	6.593	4.078	2.516
4 Samenleving	8.409	215	8.194
5 Investeringsagenda	18.267	15.812	2.456
6 Bestuur	45.882	1.579	44.303
Totale lasten	159.640	23.249	136.391
Baten per programma			
1 Ruimte	-1.604	-588	-1.016
2 Bereikbaarheid	-41.729	-24	-41.705
3 Economie	-2.603	-2.567	-36
4 Samenleving	23	0	23
5 Investeringsagenda	-6.739	-3.860	-2.878
6 Bestuur	-118.961	-88	-118.873
Totale baten	-171.613	-7.127	-164.485
Gerealiseerde totaal van saldo van baten en lasten	-11.973	16.122	-28.094
Onttrekkingen aan reserves	-57.233	-56.806	-427
Storting in reserves	64.612	57.764	6.848
Saldo mutaties reserves	7.379	958	6.421
Gerealiseerde resultaat	-4.594	17.079	-21.673

(Bedragen x € 1.000)

C. EMU-Saldo

Het EMU-saldo is het verschil tussen de inkomsten en de uitgaven van de collectieve sector (Rijk, mede-overheden en sociale fondsen). Het EMU-saldo wijkt af van het begrip exploitatiesaldo waarmee gemeenten en provincies werken. Het verschil zit onder meer in een andere behandeling van investeringen, afschrijvingen en voorzieningen. Over de hoogte van het EMU-tekort zijn binnen Europa afspraken gemaakt. De Wet Houdbare overheidsfinanciën (Wet Hof) is de Nederlandse uitwerking van de Europese afspraken ten aanzien van de overheidsfinanciën. Deze wet moet de begrotingsdiscipline op nationaal en decentraal niveau waarborgen.

Referentiewaarden EMU-saldo

De EMU-grens voor medeoverheden wordt de macroreferentiewaarde genoemd. Op basis van de overeengekomen macroreferentiewaarde wordt per jaar een berekening gemaakt van de individuele referentiewaarden voor gemeenten, provincies en waterschappen. Op dit moment bedragen deze waarden respectievelijk 0,34% bruto binnenlands product (bbp), 0,10% bbp en 0,06% bbp.

Op basis van de overeengekomen macroreferentiewaarde wordt per jaar (op basis van begrotingstotalen) een berekening gemaakt van de individuele referentiewaarden voor gemeenten, provincies en waterschappen. De individuele referentiewaarden voor provincies voor het jaar 2015 zijn in de septembercirculaire van 2014 gepubliceerd. Hierbij zijn de volgende uitgangspunten gehanteerd:

- de tekortnorm voor decentrale overheden is vastgesteld op -0,5% bbp;
- het geraamde bbp voor 2015 van € 667,300 miljard.

Op basis van bovenstaande uitgangspunten bedroeg de maximale tekortnorm 2015 voor de bestuurslaag 'Provincies' € 667 mln. (0,1% bbp); voor de provincie Flevoland - € 19,0 mln.

Tabel 2.9: Bijdrage aan EMU-saldo 2015

	Rekening 2014	Begroting 2015 primitief	Rekening 2015
exploitatiesaldo voor mutaties reserves (- = tekort)	20.905	-5.116	11.973
+ afschrijvingen ten laste van exploitatie	3.460	3.875	3.074
+ dotaties aan voorzieningen ten laste van exploitatie	9.935	9.265	10.203
- investeringen vaste activa	-22.394	-31.594	-16.694
+ bijdragen van derden in investeringen	10.389	18.478	10.740
- betalingen ten laste van voorzieningen	-9.218	-7.454	-6.254
Bijdrage aan EMU saldo (- =tekortverhogend)	13.077	-12.546	13.042

(Bedragen x € 1.000)

Het EMU saldo is € 13,0 mln. positief en daarmee € 25,6 mln. positiever dan in de Ontwerpbegroting 2015 werd voorzien. In 2015 hebben diverse begrotingswijzigingen plaatsgevonden die op het EMU-saldo van invloed zijn geweest. Het EMU saldo 2015 blijft ruim binnen de individuele referentiewaarde voor provincie Flevoland (van € 19,0 mln. negatief).

De grootste verschillen (ten opzichte van de Ontwerpbegroting 2015) zitten in het rekeningresultaat voor mutaties reserves. Daarnaast liggen de afschrijvingen lager dan begroot als gevolg van lagere realisatie van investeringen in 2014. De investeringen in 2015 liggen, evenals de bijdragen van derden (onder andere BDU middelen) aan deze investeringen, fors lager dan begroot. De oorzaken van de lagere investeringen zijn voornamelijk terug te vinden in de investeringen in infrastructuur en gebiedsontwikkeling. Voor meer informatie hierover kunt u terecht in programma 2 en 5 van het jaarverslag. Ook de betalingen ten laste van voorzieningen liggen lager.

2.4 Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT)

Per 1 januari 2013 is de Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) ingegaan. Deze verantwoording is opgesteld op basis van de volgende op de Provincie Flevoland van toepassing zijnde regelgeving: Het algemene WNT-maximum.

Het bezoldigingsmaximum in 2015 voor de Provincie Flevoland is € 178.000. Het weergegeven toepasselijke WNT-maximum per persoon of functie is berekend naar rato van de omvang (en voor topfunctionarissen tevens de duur) van het dienstverband, waarbij voor de berekening de omvang van het dienstverband nooit groter kan zijn dan 1,0 fte. Uitzondering hierop is het WNT-maximum voor de leden van de Raad van Toezicht / Raad van Commissarissen; dit bedraagt voor de voorzitter 7,5% en voor de overige leden 5% van het bezoldigingsmaximum.

Uit tabel 2.10 blijkt dat er geen sprake is van onverschuldigde betalingen aan topfunctionarissen.

Tabel 2.10 Leidinggevende topfunctionarissen

	T. van der Wal	A. Kost
Functie(s)	Provinciesecretaris	Griffier
Duur dienstverband in 2015	1/1 - 31/12	1/1 - 31/12
Omvang dienstverband (in fte)	1,0	1,0
Gewezen topfunctionaris?	nee	nee
(Fictieve) dienstbetrekking?	nee	nee
Zo niet, langer dan 6 maanden binnen 18 maanden werkzaam?	n.v.t.	n.v.t.
Bezoldiging 2015		
Beloning	149.098	93.482
Belastbare onkostenvergoedingen	2.528	1.029
Onbelaste onkostenvergoedingen	0	0
Beloningen betaalbaar op termijn	16.346	14.075
Totaal bezoldiging 2015	167.972	108.586
Toepasselijk WNT-maximum	178.000	178.000
Motivering indien overschrijding:	n.v.t.	n.v.t.
Totaal bezoldiging 2014	173.123	113.039

Toezichthoudende topfunctionarissen

Niet van toepassing.

Uitkeringen wegens beëindiging dienstverband aan topfunctionarissen

Niet van toepassing.

Bezoldiging of ontslaguitkering niet-topfunctionarissen

Er zijn in 2015 geen ontslaguitkeringen aan niet-topfunctionarissen gedaan. Er zijn daarnaast geen niet-topfunctionarissen waarvan de bezoldigingsgegevens op grond van de WNT gepubliceerd zouden moeten worden in het jaarverslag.

3 Balans

Tabel 3.1: Balans

ACTIVA	31 dec 15	31 dec 14	PASSIVA	31 dec 15	31 dec 14
<u>Immateriële vaste activa</u>			<u>Eigen vermogen</u>		
<u>Materiële vaste activa</u>			<u>Reserves</u>		
- investeringen met economisch nut	16.535	17.033	- Algemene reserves	20.530	25.007
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	50.700	47.323	- Bestemmingsreserves	136.172	115.115
			- Resultaat	4.594	9.201
Totaal Materiële vaste activa	67.235	64.356	Totaal eigen vermogen	161.296	149.323
<u>Financiële vaste activa</u>			<u>Vreemd vermogen</u>		
- Kapitaalverstrekking aan deelnemingen	1.198	1.198	Voorzieningen	25.276	21.327
- Kapitaalverstrekking aan overige verbonden partijen	1.000	1.000			
- Openbare lichamen als bedoeld in artikel 1, onderdeel a. van de Wet FIDO	29.500	16.500			
- Leningen aan deelnemingen	729	729			
- Leningen aan overige verbonden partijen	10.348	9.748			
- Overige langlopende leningen	2.350	2.350			
- Deposito's > 1 jaar c.a.					
- Overige uitzettingen met een rentetypische looptijd van één jaar of hoger	0	927			
- Bijdragen aan activa in eigendom van derden	0	0			
Totaal Financiële vaste activa	45.125	32.452			
Totaal vaste activa	112.360	96.808	Totaal vaste passiva	186.572	170.650
<u>Uitzettingen</u>			<u>Vlottende passiva</u>		
Uitzettingen rentetype looptijd < 1 jaar			Netto-vlottende schulden		
- Vorderingen op openbare lichamen	16.470	19.026			
- Rekening-courant verhouding met het Rijk	117.247	116.663			
- Verstrekte kasgeldleningen	1.367	0			
- Overige vorderingen	481	1.115	- overige schulden rentetype looptijd < 1 jaar	9.570	11.886
Totaal uitzettingen	135.565	136.804			
<u>Liquide middelen</u>					
- Saldi kas, bank	3.423	1.604			
<u>Overlopende activa</u>					
- De van de Europese en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	0	2.820			
- Overige nog te ontvangen bedragen en de vooruitbet. bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	5.773	11.649	Overlopende passiva	60.979	67.149
Totaal vlottende activa	144.761	152.877	Totaal vlottende passiva	70.549	79.035
TOTAAL GENERAAL	257.121	249.685	TOTAAL GENERAAL	257.121	249.685
			Gewaarborgde geldleningen	3.281	3.610

(Bedragen x € 1.000)

3.1 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

De balans biedt inzicht in de vermogenspositie van de provincie. In de volgende paragrafen is de toelichting op de balans opgenomen.

Algemeen

De grondslagen van waardering en bepaling van het resultaat zijn in overeenstemming met het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV).

Algemene grondslagen voor het opstellen van de jaarrekening

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vindt plaats op basis van historische kosten. Tenzij bij het desbetreffende balansonderdeel anders is vermeld, worden de activa en passiva gewaardeerd tegen verkrijgings- of vervaardigingsprijs. De verkrijgingsprijs omvat de inkoopprijs en de bijkomende kosten

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben. Winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden vóór het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij vóór het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

De waarderingsgrondslagen zijn vastgelegd in de financiële verordening 2013 van de provincie Flevoland.

Verbonden partijen

Organisaties waarmee de provincie Flevoland een bestuurlijke relatie heeft en waarin de provincie Flevoland een financieel belang heeft, zijn opgenomen in paragraaf 6 Verbonden partijen. De financiële gegevens worden niet geconsolideerd in de jaarrekening.

Vaste activa

Materiële vaste activa met economisch nut

De materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingprijs verminderd met bijdragen van derden en cumulatieve afschrijvingen. De activa worden lineair afgeschreven. Materiële vaste activa, waarvan de kapitaallasten voor meer dan 50% worden gedekt door tarieven, huuropbrengsten of vergoedingen, die zijn gebaseerd op jaarlijks gelijkblijvende kosten worden afgeschreven op basis van een annuïteit.

Na afstoting van materiële vaste activa worden boekwinsten of verliezen ten gunste of ten laste van de exploitatie verantwoord. Over de boekwaarde van de materiële vaste activa wordt middels een jaarlijks vast te stellen percentage rente berekend, startend in het jaar na ingebruikname. De aldus berekende rente komt als onderdeel van de kapitaallasten tot uitdrukking in de exploitatie. Investerings < € 10.000 worden niet geactiveerd.

Tabel 3.2: Materiele vaste activa met economisch nut

Materiele vaste activa met economisch nut	Afschrijvingstermijn in jaren
Gronden en terreinen	n.v.t.
Gebouwen, inclusief aanpassingen in de resterende levensduur van het hoofdgebouw	30
Grote motorvoertuigen	30
Technische installaties (bedrijfs)gebouwen, motorvoertuigen	15
Kantoormeubilair, veiligheidsvoorzieningen (bedrijfs)gebouwen	10
Kantoorapparatuur, telefooninstallatie, automatiseringsapparatuur en - programmatuur	5
Servers	3

Investerings in de openbare ruimte met uitsluitend maatschappelijk nut

Deze infrastructurele werken in de openbare ruimte, zoals aanleg en reconstructie van wegen, vaarwegen, bruggen, viaducten, groen en kunstwerken worden onder aftrek van bijdragen van derden en bestemmingsreserves geactiveerd en afgeschreven in 40 jaar. De ondergrond van deze werken wordt daarbij als integraal onderdeel van het werk beschouwd.

De gronden die zijn aangekocht voor het voormalig OostvaardersWold zijn gewaardeerd tegen verkrijgingsprijs verminderd met eventuele bijdragen van derden en verminderd met een voorziening voor waardevermindering. Omdat onzekerheid bestond over de terugverdienmogelijkheid van de huidige boekwaarde bij toekomstige inzet of verkoop van de gronden is bij de jaarrekening 2012 een voorziening getroffen, welke per 31-12-2015 nog € 1,1 mln. bedraagt. Deze grondposities worden ingezet voor de realisatie van het programma Nieuwe Natuur. Per perceel wordt de boekwaarde getoetst aan de opbrengstwaarde, om vast te stellen of er sprake is van (verdere) waardevermindering. Indien de opbrengstwaarde lager is dan de marktwaarde wordt een waardevermindering geboekt. Ultimo 2015 is beoordeeld of er sprake is van dergelijke waardeverminderingen. Hiervan blijkt geen sprake.

Financiële vaste activa

Participaties in het aandelenkapitaal van diverse vennootschappen zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Tot dusver is een afwaardering niet noodzakelijk gebleken. De actuele waarde ligt boven de verkrijgingprijs. Dividendopbrengsten van deelnemingen worden als bate genomen op het moment waarop het dividend betaalbaar wordt gesteld.

Kapitaalverstrekkingen aan gemeenschappelijke regelingen en verstrekte langlopende leningen zijn opgenomen tegen de nominale waarde. Zo nodig is een voorziening voor oninbaarheid in mindering gebracht.

Bijdragen aan activa van derden worden gewaardeerd tegen het bedrag van de verstrekte bijdragen, verminderd met de afschrijvingen. De verleende bijdragen worden afgeschreven in de periode waarin het betrokken actief van de derde op basis van de gestelde voorwaarde moet bijdragen aan de publieke taak.

Vlottende activa

Vorderingen

De vorderingen worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. De voorziening wordt statisch bepaald op basis van de geschatte inningskansen.

Liquide middelen en overlopende activa

Deze activa zijn verantwoord tegen de nominale waarde.

Vaste passiva

Reserves en voorzieningen

De reserves en voorzieningen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

Vlottende passiva

De vlottende passiva zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde.

Borg- en Garantstellingen

Voor zover leningen door de provincie gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling om het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. In de toelichting op de balans is nadere informatie opgenomen.

3.2 Toelichting op de balans (activa)

3.2.1 Materiële vaste activa

Tabel 3.3: Onderdelen materiële vaste activa

Onderdelen	Boekwaarde per 31 december 2015	Boekwaarde per 31 december 2014
Investerings met een economisch nut	16.535	17.033
Investerings in de openbare ruimte met maatschappelijk nut	50.700	47.323
Totaal	67.235	64.356

(Bedragen x €1.000)

De voorziening die gevormd is in verband met het waarderingsrisico van de gronden OostvaardersWold (€ 1,1 mln.) is in mindering gebracht op de boekwaarde van de gronden (onderdeel Investerings in openbare ruimte met maatschappelijk nut; post 2d. Gronden en terreinen).

Het verloop van de boekwaarde van de investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut is in onderstaande tabel 3.4 uiteengezet.

Tabel 3.4: Boekwaarde investeringen met een economisch nut en in openbare ruimte

Materiële vaste activa	Boekwaarde per 1 januari 2015	Vermeerderingen	Verminderingen	Bijdragen	Afschrijving 2015	Boekwaarde per 31 december 2015	Rentelasten 2015	Kapitaallasten 2015
1. Investerings met een economisch nut								
Bedrijfsgebouwen:								
a. provinciehuis	12.175	0	0	0	857	11.318	514	1.371
b. steunpunten	470	0	0	0	18	452	42	60
Technische installaties, machines en apparaten	4.138	1.341	0	0	962	4.515	185	1.147
Grond-, weg- en waterbouw:								
a.gronden en terreinen	0	1.257	0	1.257	0	0	0	0
b. onderhanden werk	0	104	0	0	0	104		
Overige materiële vaste activa	250	0	0	0	104	146	13	117
Totaal investeringen met een economisch nut	17.033	2.702	0	1.257	1.941	16.535	754	2.695
2. Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut								
Grond-, weg- en waterbouw:								
a. verhardingen (wegen, fietspaden, etc)	42.297	13.283	1.479	6.614	917	46.571	2.106	3.023
b. kunstwerken (bruggen, sluizen, etc.)	850	0	0	0	115	735	45	160
c. openbare verlichting	989	0	0	0	101	888	49	150
d. gronden en	3.187	0	1.390	0	0	1.797	86	86

Materiële vaste activa	Boekwaarde per 1 januari 2015	Vermeerderingen	Verminderingen	Bijdragen derden	Afschrijving 2015	Boekwaarde per 31 december 2015	Rentelasten 2015	Kapitaallasten 2015
terreinen								
e. onderhanden werk	0	709	0	0	0	709	0	0
Totaal investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	47.323	13.992	2.869	6.614	1.133	50.700	2.286	3.419
Totaal materiële vaste activa	64.356	16.694	2.869	7.871	3.074	67.235	3.040	6.114

(Bedragen x €1.000)

Bovenstaande tabel geeft aan dat de boekwaarde van de materiële vaste activa stijgt met ca. € 2,9 mln. De afschrijvingen over 2015 bedragen ca. € 3,1 mln.

De stijging van de boekwaarde van de materiële vaste activa met € 2,9 mln. wordt naast de afschrijvingen o.a. verklaard door de investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut (verhardingen) in 2015 met ca. € 5,9 mln. en de verkoop van een stuk grond voor € 1,4 mln. en de investeringen in activa met economisch nut met c.a. € 1,4 mln.

Binnen de provincie Flevoland zijn geen investeringen met economisch nut waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven. Deze categorie is derhalve niet opgenomen in de gepresenteerde tabel. In onderstaand overzicht zijn de belangrijkste investeringen met economisch nut en investeringen in de openbare ruimte met maatschappelijk nut opgenomen.

Tabel 3.5: Geactiveerde kapitaaluitgaven (minus bijdragen)

	Netto investeringen	Vermeerderingen	Verminderingen
Lage Vaart oeverbeschoeiing	1.181	1.181	0
Amsterdam Lelystad Airport	259	661	402
Gooiseweg aanleg tweede rijbaan 1 ^e fase	1.628	3.875	2.247
Gooiseweg aanleg tweede rijbaan 2 ^e fase	109	420	311
Zuidersluis mechanische component (vervanging)	639	639	0
Steenwijkerweg fietspad (vervanging)	528	528	0
Totaal infrastructuur en mobiliteit	4.344	7.304	2.960
Bedrijfsvoering			
Automatisering	1.341	1.341	0
Totaal bedrijfsvoering	1.341	1.341	0
Overige	269	8.049	7.780
Totaal	5.954	16.694	10.740

(Bedragen x € 1.000)

3.2.2 Financiële vaste activa

In onderstaande tabel 3.6 is het verloop van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2015 weergegeven.

Tabel 3.6: Verloop financiële vaste activa in 2015

	Boekwaarde per 1 januari 2015	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Afschrij- ving 2015	Boekwaarde per 31 december 2015	Rente- lasten 2015	Kapitaal- lasten 2015
Kapitaalverstrek- kingen aan:							
- deelnemingen	1.198	0	0	0	1.198	60	60
- overige verbonden partijen	1.000	0	0	0	1.000	0	0
Leningen aan:							
- openbare lichamen als bedoeld in art. 1, onderdeel a. van de Wet FIDO	16.500	18.000	5.000	0	29.500	0	0
- deelnemingen	729	0	0	0	729	18	18
- overige verbonden partijen	9.748	600	0	0	10.348	355	355
Overige langlopende leningen	3.265	0	915	0	2.350	106	106
Af: voorziening Oninbare leningen	-915	0	-915	0	0	0	0
Overige uitzettingen met looptijd > 1 jaar	927	0	927	0	0	0	0
Totaal financiële vaste activa	32.452	18.600	5.927	0	45.125	539	539

(Bedragen x € 1.000)

In onderstaande tabellen worden de diverse posten gespecificeerd.

Tabel 3.7: Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen

Deelnemingen	Boekwaarde per 1 januari 2015	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Afschrij- ving 2015	Boekwaarde per 31 december 2015
Aandelen Enexis Holding N.V.	32	0	0	0	32
Aandelen Alliander	201	0	0	0	201
Aandelen Vitens N.V.	250	0	0	0	250
Aandelen BV Afvalzorg Deponie	4	0	0	0	4
Aandelen Ontwikkelingsmaat- schappij Flevoland B.V.	114	0	0	0	114
Aandelen N.V. OMALA	25	0	0	0	25
Aandelen N.V. Bank voor Nederlandse Gemeenten	572	0	0	0	572
Totaal deelnemingen	1.198	0	0	0	1.198

(Bedragen x €1.000)

In 2015 is bij de verkoop van de energiemaatschappij Essent in 2009 een deel van de verkoopopbrengst ingehouden voor de afhandeling van eventuele claims. De provincie heeft hiervoor in 2009 een voorziening getroffen voor het bedrag van de vordering (escrow). Er is in 2015 ca. € 71.000 ontvangen waardoor eenzelfde bedrag uit de opgenomen voorziening is vrijgevallen ten gunste van het resultaat. In 2016 zal naar verwachting het restant worden afgewikkeld.

Tabel 3.8: Kapitaalverstrekkingen aan overige verbonden partijen

Overige verbonden partijen	Boekwaarde per 1 januari 2015	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijving 2015	Boekwaarde per 31 december 2015
Commanditaire Vennootschap Airport Garden City	1.000	0	0	0	1.000
Totaal deelnemingen	1.000	0	0	0	1.000

(Bedragen x €1.000)

Tabel 3.9: Leningen aan openbare lichamen

Openbare lichamen	Boekwaarde per 1 januari 2015	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijving 2015	Boekwaarde per 31 december 2015
Lening u/g Gemeente Lochem	4.000	0	4.000	0	0
Lening u/g Gemeente Gorinchem	8.000	0	1.000	0	7.000
Lening u/g Gemeente Nuth	4.500	0	0	0	4.500
Lening u/g Gemeente Heemskerk	0	7.000	0	0	7.000
Lening u/g Gemeente Veenendaal	0	11.000	0	0	11.000
Totaal leningen openbare lichamen	16.500	18.000	5.000	0	29.500

(Bedragen x €1.000)

Tabel 3.10: Leningen aan deelnemingen

Deelnemingen	Boekwaarde per 1 januari 2015	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijving 2015	Boekwaarde per 31 december 2015
Vordering op Enexis BV	184	0	0	0	184
Lening aan Enexis (v/h N.V. IJsselmij)	45	0	0	0	45
Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland B.V.	500	0	0	0	500
Totaal deelnemingen	729	0	0	0	729

(Bedragen x €1.000)

De lening aan de Ontwikkelingsmaatschappij Flevoland (OMFL) betreft een renteloze lening die in 2008 werd verstrekt voor de herfinanciering van het Technofonds Flevoland B.V. Deze lening moest uiterlijk op 1 juli 2015 worden afgelost. De terugbetaling van de aflossing is opgeschort per brief van 30 juni 2015.

Tabel 3.11: Leningen aan overige verbonden partijen

Overige verbonden partijen	Boekwaarde per 1 januari 2015	Vermeerderingen	Verminderingen	Afschrijving 2015	Boekwaarde per 31 december 2015
Commanditaire Vennootschap Airport Garden City	3.253	600	0	0	3.853
De-on	6.495	0	0	0	6.495
Totaal leningen aan overige verbonden partijen	9.748	600	0	0	10.348

(Bedragen x €1.000)

De vermeerderingen in 2015 hebben geheel betrekking op de verstrekking van twee nieuwe rentedragende leningen aan CV Airport Garden City (100% dochter van deelneming N.V. OMALA) voor een bedrag van € 0,6 mln. De verstrekte leningen vallen binnen de met CV Airport Garden City gemaakte financieringsafspraken.

Tabel 3.12: Overige langlopende geldleningen

	Boekwaarde per 1 januari 2015	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Afschrij- ving 2015	Boekwaarde per 31 december 2015
Lening Stichting IJsselmeerziekenhuizen	666	0	666	0	0
Lening Reedewaard	1.950	0	0	0	1.950
Lening Kredietbank Nederland MKB	400	0	0	0	400
Lening Federatie Windvereniging Flevol.	249	0	249	0	0
subtotaal leningen aan overige verbonden partijen	3.265	0	915	0	2.350
Voorziening oninbare leningen	-915	0	-915	0	0
Totaal	2.350	0	0	0	2.350

(Bedragen x €1.000)

De verstrekte lening aan de Federatie Windvereniging Flevoland (€ 0,25 mln.) is in 2015 geheel afgewikkeld. Een deel van de lening is afgelost en het restant is ten laste gebracht van de voorziening oninbare leningen. In het verleden is een lening verstrekt aan de Stichting IJsselmeerziekenhuizen. De solvabiliteitsratio's van de stichting (jaarrekening 2014) waren dusdanig dat de derde tranche van de lening niet is afgelost. Hiervoor is de voorziening Oninbare leningen aangewend.

Tabel 3.13: Overige uitzettingen > 1 jaar

	Boekwaarde per 1 januari 2015	Vermeer- deringen	Vermin- deringen	Afschrij- ving 2015	Boekwaarde per 31 december 2015
Overige uitzettingen met een looptijd > 1 jaar	927	0	927	0	0
Totaal overige uitzettingen	927	0	927	0	0

(Bedragen x €1.000)

Deze post betreft de vordering op de N.V. Nuon Energy/Vattenfall in verband met de verkoop van de aandelen N.V. Nuon Energy aan Vattenfall in 2009. In 2015 is de vierde en laatste tranche ontvangen waarmee de vordering is vervallen.

3.2.3 Vlottende activa

Uitzettingen

De in de balans opgenomen uitzettingen met een rentetypische looptijd < 1 jaar kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Tabel 3.14: Uitzettingen rentetypische looptijd < 1 jaar

Uitzettingen	Boekwaarde per 31 december 2015	Boekwaarde per 31 december 2014
Vorderingen op openbare lichamen	16.470	19.026
Rekening-courant verhouding met het Rijk	117.247	116.663
Verstrekte kasgeldleningen	1.367	0
Overige vorderingen	488	1220
Af: voorziening wegens oninbaarheid overige vorderingen	-7	-105
Totaal	135.565	136.804

(Bedragen x €1.000)

Rekening-courant verhouding met het Rijk

Door de invoering van het schatkistbankieren is de provincie verplicht haar overtollige liquide middelen bij het Rijk aan te houden.

Verstrekte kasgeldlening

In 2015 is een kasgeldlening van ca. € 1,4 mln. verstrekt aan CV Airport Garden City.

Overige vorderingen

Onder de overige vorderingen 2014 is een bedrag van € 400.000 aan nog terug te ontvangen fractievergoedingen opgenomen over de jaren 2007 tot en met 2014. Het gehele bedrag is in 2015 ontvangen.

Er is een voorziening voor een bedrag van ca. € 7.000 (in 2014 € 105.000) opgenomen voor oninbare vorderingen. Dit bedrag is in mindering gebracht op de overige vorderingen. De hoogte van deze voorziening is gebaseerd op onderliggende individuele posten.

3.2.4 Liquide middelen

Tabel 3.15: Specificatie van de liquide middelen

Uitzettingen	Boekwaarde per 31 december 2015	Boekwaarde per 31 december 2014
Voorraad VVV bonnen	1	3
Banksaldi	3.422	1.601
Totaal	3.423	1.604

(Bedragen x €1.000)

Met onderstaande tabel wordt inzicht gegeven in de mate van benutting van het drempelbedrag dat in het kader van het verplicht schatkistbankieren voor openbare lichamen is geïntroduceerd. Hieruit blijkt dat wij in het verslagjaar 2015 onder de ruimte van het drempelbedrag zijn gebleven.

In de liquide middelen is een bedrag van afgerond € 1.964.000 aan kruisposten opgenomen, dit bedrag heeft betrekking op de rekening-courant verhouding met het Rijk.

Tabel 3.16: Benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren		Verslagjaar 2015			
1	Drempelbedrag	1.458			
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
2	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	972	998	1.014	1.050
3a = 1 > 2	Ruimte onder het drempelbedrag	486	460	444	408
3b = 2 > 1	Overschrijding van het drempelbedrag	-	-	-	-

(Bedragen x € 1.000)

3.2.5 Overlopende activa

Tabel 3.17: Specificatie overlopende activa voorschotbedragen overheidslichamen

Uitzettingen	Boekwaarde per 31 december 2015	Boekwaarde per 31 december 2014
Nog te ontvangen BDU rente van diverse gemeenten	0	2.820

(Bedragen x €1.000)

Zoals in de Zomernota 2015 is aangegeven, is de BDU rentevordering op de gemeenten afgeboekt. Deze vordering was destijds opgenomen om administratieve redenen. Uit onderzoek bleek dat deze vordering juridisch niet afdwingbaar is. Aangezien wij in 2015 de beschikkingsmacht over de gelden formeel overgedragen hebben aan de gemeenten en met het oog op het vervallen van de BDU uitkering Verkeer en vervoer, achtten wij het, in afstemming met de accountant, verstandig om nu de balans op te schonen.

Tabel 3.18: Specificatie overige overlopende activa

Uitzettingen	Boekwaarde per 31 december 2015	Boekwaarde per 31 december 2014
Waarborgsommen	8	8
Vooruitbetaalde kosten	1.682	1.363
Nog te ontvangen voorschotten	0	590
Transitorische posten	4.083	9.688
Totaal	5.773	11.649

(Bedragen x €1.000)

De overlopende activa hebben betrekking op vooruitbetaalde lasten voor 2016 en nog te ontvangen baten die betrekking hebben op het boekjaar 2015 en eerder, maar welke pas in volgende begrotingsjaren worden afgewikkeld.

Nog te ontvangen voorschotten

Dienst Landelijk Gebied (DLG) is de landelijke betaalautoriteit voor de Europese POP-subsidies, zij betalen aan de projectuitvoerders zowel de Europese subsidie als de provinciale cofinanciering uit. Deze post is in 2015 geheel afgewikkeld.

De sterke daling van de overlopende activa in 2015 wordt vrijwel geheel veroorzaakt door de afrekening, van een groot aantal, van de door Europa gefinancierde projecten (circa € 6 mln.). De bijdragen aan de p-MJP projecten zijn vrijwel allemaal in 2015 definitief vastgesteld

3.3 Toelichting op de balans (passiva)

3.3.1 Eigen vermogen

Het eigen vermogen bestaat uit de Algemene reserve en de bestemmingsreserves. De Algemene reserve is vrij te besteden en dient ter dekking van algemene risico's. De bestemmingsreserves bestaan uit middelen die gealloceerd zijn aan specifieke bestemmingen. De kaders zijn opgenomen in de nota Reserves en Voorzieningen 2015-2019. In tabel 3.19 is de opbouw van en de ontwikkeling in het eigen vermogen opgenomen.

Tabel 3.19: Opbouw en ontwikkeling in eigen vermogen

Reserves	2014		2015			
	Eind-saldo	Resultaat	Begin-saldo	Bij	Af	Eind-saldo
A001 Algemene reserve	25.007	-4.264	20.743	9.250	9.463	20.530
Algemene reserves	25.007	-4.264	20.743	9.250	9.463	20.530
B003 Personele frictiekosten	9.088	0	9.088	900	8.942	1.046
B006 Grootchalige kunstprojecten	530	0	530	33	50	513
B008 Monumentenzorg	231	0	231	147	196	182
B009 Strategische projecten	19.336	13.172	32.508	7.995	5.974	34.529
B011 Sportaccommodaties c.a.	395	0	395	0	0	395
B016 Zuiderzeelijngelden	23.076	0	23.076	2.577	12.971	12.682
B017 Technische bijstand Europa	944	0	944	13	57	900
B020 Jeugdzorg	2.459	0	2.459	0	0	2.459
B022 Cofinanciering EU-projecten 07-13	4.833	0	4.833	0	2.195	2.638
B024 Investeringsimpuls Flevoland-Almere	19.965	0	19.965	5.336	11.682	13.619
B025 Procesgelden gebiedsontwikkeling	802	0	802	1.371	1.164	1.009
B026 Infrafonds	9.933	0	9.933	3.543	2.320	11.156

Reserves	2014		2015			
	Eind-saldo	Resultaat	Begin-saldo	Bij	Af	Eind-saldo
B027 p-MJP/POP	3.829	4.830	8.659	1.010	1.297	8.372
B028 GO-gelden	17	0	17	0	0	17
B029 Bodem	3.349	0	3.349	1.470	0	4.819
B030 Egalisatiereserve gladheidbestrijding	500	0	500	0	427	73
B031 Cofinanciering EU-projecten 14-20	1.400	293	1.693	900	449	2.144
B032 Nieuwe Natuur	12.331	-4.830	7.501	888	0	8.389
B033 Egalisatiereserve activering verv.inv.	2.097	0	2.097	3.110	0	5.207
B034 Flevokust	0	0	0	7.300	0	7.300
B035 Almere 2.0	0	0	0	10.000	0	10.000
B036 Egal. res. J.O. infrastructuur	0	0	0	163	0	163
B038 Beheer en ontwikkeling natuur	0	0	0	2.106	0	2.106
B039 Meerjaren aanpak bedrijfsvoering	0	0	0	6.500	46	6.454
Bestemmingsreserves	115.115	13.465	128.580	55.362	47.770	136.172
Totaal reserves	140.122	9.201	149.323	64.612	57.233	156.702

(Bedragen x €1.000)

De totale omvang van de reserves is in 2015 toegenomen met € 7,4 mln. Een toelichting op deze mutaties is opgenomen in programmaonderdeel 6.6 Reserves Reserves.

De meest opvallende mutaties zijn de overheveling van middelen naar enkele nieuwe reserves:

- De reserve Flevokust is ontstaan door het overhevelen van middelen uit de Algemene Reserve (€ 1,0 mln.), reserve Zuiderzeelijngelden (€ 5,0 mln.) en de reserve Cofinanciering EU-projecten 07-13 (€ 1,3 mln.).
- De reserve Almere 2.0 is ontstaan door het overhevelen van middelen uit de reserve Investeringsimpuls Flevoland-Almere.
- De reserve Meerjarenaanpak bedrijfsvoering is ontstaan door het overhevelen van middelen uit de Algemene reserve.
- De Algemene reserve is aangevuld door het overhevelen van overtollige middelen uit de reserve Personele frictiekosten (€ 8,2 mln.).

Bij het vaststellen van de Jaarstukken 2014 zijn er middelen overgeheveld van de reserve Nieuwe natuur naar de reserve p-MJP/POP en van de Algemene reserve naar de reserve Strategische projecten. Deze mutaties zijn terug te vinden in de kolom 'Resultaat 2014'.

In bijlage 1 worden de mutaties in de reserves beschreven. Daar is ook een nadere toelichting opgenomen op de doelstellingen van de reserves. De bijlage maakt integraal onderdeel uit van de Jaarrekening 2015.

3.3.2 Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen van de provincie. Het verloop van de voorzieningen is in onderstaand overzicht weergegeven.

Tabel 3.20: Verloop voorzieningen

Voorzieningen	Boekwaarde per 1 januari 2015	Dotatie	Aan-wending	Overboeking i.v.m. nieuwe voorziening infrastructuur	Boekwaarde per 31 december 2015
Niet jaarlijks onderhoud:					
- landwegen	8.747	0	0	-8.747	0
- vaarwegen	2.099	0	0	-2.099	0
- infrastructuur	0	9.211	5.856	10.846	14.201
- provinciehuis	1.461	350	109	0	1.702
Totaal niet jaarlijks onderhoud	12.307	9.561	5.965	0	15.903

Voorzieningen	Boekwaarde per 1 januari 2015	Dotatie	Aan-wending	Overboeking i.v.m. nieuwe voorziening infrastructuur	Boekwaarde per 31 december 2015
Grondwaterbeheer	711	37	0	0	748
Pensioen/uitkeringen GS	6.815	499	105	0	7.209
Reorganisatie bedrijfsvoering	1.494	106	184	0	1.416
Totaal overige verplichtingen	9.020	642	289	0	9.373
Totaal voorzieningen	21.327	10.203	6.254	0	25.276

(bedragen x €1.000)

De voorzieningen zijn in totaal met € 3,9 mln. gestegen. De voorzieningen niet jaarlijks onderhoud landwegen en vaarwegen zijn in 2015 samengevoegd tot de nieuwe voorziening niet-jaarlijks onderhoud Infrastructuur. De boekingen zijn in de kolom 'overboekingen nieuwe voorziening infrastructuur' verwerkt.

De dotaties en onttrekkingen zijn gebaseerd op meerjarige onderhoudsplannen. Daardoor kan er in een jaar sprake zijn van hogere uitgaven (aanwending) dan dotaties, dit is echter inherent aan het karakter van dergelijke voorzieningen, deze zijn bedoeld om de onderhoudskosten gelijkmatig over de jaren heen te verdelen.

De voorziening Pensioenen (oud) leden GS is gebaseerd op actuariële berekeningen conform de Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers (wet APPA).

De voorziening reorganisatie bedrijfsvoering is in 2013 gevormd ter dekking van verplichtingen die volgen uit de reorganisatie van de bedrijfsvoeringafdelingen.

Voor een nadere toelichting op het doel van de voorzieningen wordt verwezen naar bijlage 1 bij deze jaarstukken. De bijlage maakt integraal onderdeel uit van deze Jaarrekening 2015. In deze bijlage zijn ook overzichten voor de voorzieningen voor oninbare vorderingen en leningen opgenomen.

3.3.3 Vlottende passiva

De belangrijkste schulden op korte termijn bestaan uit te verrichten betalingen aan crediteuren die op de balansdatum nog niet zijn voldaan. Deze zijn begin 2016 vrijwel geheel afgewikkeld. De post Overige heeft betrekking op salarisrekeningen en betreft nog te betalen bedragen over 2015.

Het verloop van de vlottende passiva is in onderstaand overzicht weergegeven.

Tabel 3.21: Verloop vlottende passiva

Vlottende passiva	Boekwaarde per 31 december 2015	Boekwaarde per 31 december 2014
Crediteuren	8.458	9.754
Overige	1.112	2.132
Totaal	9.570	11.886

(Bedragen x €1.000)

Overlopende passiva

Het gaat bij overlopende passiva voornamelijk om nog door de provincie te betalen subsidies en goederen en diensten die zijn toegekend of geleverd in 2015, waarvan de eindafrekening en betaling in 2016 zal plaatsvinden. Het verloop van de overlopende passiva is in onderstaand overzicht weergegeven.

Tabel 3.22: Verloop overlopende passiva

Overlopende passiva	Boekwaarde per 31 december 2015	Boekwaarde per 31 december 2014
Vooruitontvangen inkomsten	804	657
Transitorische posten	6.283	8.526
Interreg IV	0	621
Vooruitontvangen doeluitkeringen	53.892	57.345
Totaal	60.979	67.149

(Bedragen x €1.000)

Interreg IV

In 2015 zijn de Europese bijdrages aan de partners betaald, hiermee is dit programma afgewikkeld.

Vooruitontvangen doeluitkeringen

De vooruitontvangen doeluitkeringen hebben betrekking op specifieke rijksbijdragen of bijdragen van derden die voor een specifiek doel zijn ontvangen. Deze dienen of nog te worden besteed aan het specifieke doel dan wel te worden terugbetaald.

De daling van de overlopende passiva in 2015 wordt veroorzaakt door de afname van de transitorische posten en de vooruitontvangen doeluitkeringen. De daling van het saldo van de transitorische posten is het gevolg van de afrekening van de door Europa gefinancierde projecten.

Tabel 3.23: Verloop doeluitkeringen per programma

Programma	Doeluitkering	1 januari 2015	Onttrekking	Toevoeging	31 december 2015
Ruimte	Leren voor duurzaamheid	101	101	0	0
Bereikbaarheid	BDU-Algemeen	47.722	36.114	36.399	48.007
Economie	Samenwerking leven lang leren	32	0	0	32
	OP West TB Rotterdam	78	78	0	0
	Totaal	110	78	0	32
Samenleving	Jeugdhulpverlening	630	0	23	653
	Cultuur convenant archeologie	81	0	0	81
	Totaal	711	0	23	734
Investeringsagenda	EHS compensatie	8.505	3.989	0	4.516
	Pachtinkomsten OVW	196	196	0	0
	Beter benutten Flevokust	0	1.257	1.860	603
	Totaal	8.701	5.442	1.860	5.119
Totaal		57.345	41.735	38.282	53.892

(Bedragen x €1.000)

Jeugdhulpverlening

Dit betreft vooruitontvangen doelsubsidies welke niet (meer) worden ingezet en aan het Rijk moeten worden terugbetaald.

EHS Compensatie

De middelen hebben betrekking op van derden ontvangen bijdragen die ingezet dienen te worden voor de realisatie van natuurcompensatieverplichtingen. In 2015 is een bedrag van € 3,99 mln. ingezet voor geleverde bijdragen aan projecten waarbinnen een deel van deze natuurcompensaties gerealiseerd zullen worden.

Pachtinkomsten OVW

Dit saldo betrof in 2011 en 2012 van Staatsbosbeheer ontvangen bijdragen met betrekking tot verworven gronden in het voormalig OostvaardersWold. Deze middelen worden ingezet voor het programma Nieuwe Natuur, dit saldo is daarom in 2015 toegevoegd aan de reserve Nieuwe Natuur.

Beter Benutten Flevokust

Eind 2015 is van het ministerie van I&M de eerste tranche van de Beter Benutten bijdrage voor het project Flevokust ontvangen⁷. Het ontvangen bedrag is hoger dan de reeds gerealiseerde investeringen. Het verschil (€ 603.000) wordt in 2016 alsnog ingezet voor de dan te plegen investeringen.

⁷ Het ontvangen bedrag van € 1,86 mln. is via het Provinciefonds uitgekeerd en wordt bij uitzondering niet in de exploitatie maar hier op de balans gepresenteerd.

3.4 Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen

In deze paragraaf zijn belangrijke financiële rechten en verplichtingen opgenomen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is verbonden en die niet uit de balans blijken.

A. Leaseverplichtingen

De provincie Flevoland heeft een aantal leaseverplichtingen waarvan de contractduur voor een aantal verplichtingen eindigt na de balansdatum. De totale waarde van deze contracten bedraagt € 1,61 mln., waarvan € 0,53 mln. een looptijd heeft van korter dan 1 jaar. De betreffende contracten worden hieronder per soort toegelicht. Het langstlopende contract heeft een einddatum medio 2021.

Leaseauto's

Bij Leaseplan worden 26 auto's geleased. Voor iedere auto is een apart leasecontract, welke allen vallen onder het raamcontract dat de provincie heeft met Leaseplan. De totale waarde van de contracten bedraagt: € 1,09 mln., waarvan € 0,29 mln. een kortere looptijd heeft dan 1 jaar.

Repro en multifunctionals

De provincie heeft leasecontracten met Xerox aangaande repro-producten. De waarde van deze contracten bedraagt per 31 december 2015 € 0,51 mln., waarvan € 0,23 mln. een looptijd heeft van minder dan 1 jaar. De contracten hebben een looptijd tot en met 2017 respectievelijk 2018.

B. Overige niet uit de balans blijkende verplichtingen en rechten

Openbaar Vervoer

In het kader van het Openbaar Vervoer heeft de provincie twee langlopende verplichtingen welke niet in de balans zijn opgenomen. Ten eerste betreft dit de concessie IJsselmond. De verwachte jaarlijkse verplichting in deze bedraagt € 12,5 mln. De looptijd van het contract is tot 8 december 2023. Tussentijds zijn bijstellingen mogelijk. Tegenover deze jaarlijkse verplichting staan de geschatte te ontvangen reizigersopbrengsten van € 5,2 mln. per jaar, die door de vervoerder geïnd worden. Deze bedragen worden jaarlijks geïndexeerd. Per saldo bedraagt de jaarlijkse verplichting € 7,3 mln.

Daarnaast heeft de provincie een langlopend covenant met de provincie Fryslân afgesloten in het kader van de HOV-verbinding Groningen-Emmeloord voor het traject Lemmer-Emmeloord. De afspraak is dat de provincie Flevoland jaarlijks een exploitatiebijdrage verschuldigd is van € 0,28 mln. Dit bedrag wordt jaarlijks geïndexeerd. Het covenant heeft een looptijd tot 9 december 2020.

Bedrijfsrestaurant

Voor de beheerovereenkomst van de catering is in 2014 een nieuw contract afgesloten met Appèl. De waarde van dit contract bedraagt € 0,13 mln. (€ 0,08 mln. per jaar exclusief prijsverhogingen vanaf 2014) en heeft een looptijd tot 12 juni 2017.

Verhuur vleugel provinciehuis

De Omgevingsdienst Flevoland & Gooi en Vechtstreek (OFGV) huurt een vleugel van het pand waarin de provincie Flevoland gevestigd is. Hiervoor ontvangt de provincie jaarlijks een vergoeding van € 0,20 mln. Het contract loopt tot medio 2017. De totale waarde van het contract bedraagt € 0,38 mln. De OFGV huurt daarnaast ook het meubilair van de provincie Flevoland tegen een jaarlijkse vergoeding van € 0,03 mln. Dit contract loopt tot en met 2022. De totaalwaarde van dit contract bedraagt per 31 december 2015 € 0,18 mln.

C. Verplichtingen Natuurbeheer

Doorlopende verplichtingen subsidiestelsel natuur en landschap (SNL)

In 2014 is landelijk afgesproken om de doorlopende natuurverplichtingen net als voorgaande jaren, voor de decentralisatie van de Natuurtaken, te vermelden onder de niet uit de balans blijkende verplichtingen. De subsidieaanvragen voor Natuurbeheer (vanuit de SNL) worden voor de provincie uitgevoerd door de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl). Zij hebben een overzicht van de doorlopende verplichtingen ultimo 2015 verstrekt. Het totaalbedrag van deze doorlopende verplichtingen per 31 december

2015 is voor Flevoland € 10,3 mln. Deze verplichtingen kunnen worden gedekt vanuit de decentralisatie uitkering Natuur van de komende jaren (2016 en verder), die via het Provinciefonds wordt verstrekt.

D. Gewaarborgde geldleningen

Tabel 3.25: Gewaarborgde geldleningen

Borg voor lening aan:	Oorspronkelijk bedrag	Waarborg provincie 1 januari 2015	Mutaties waarborg 2015	Aflossing op lening	Waarborg provincie 31 december 2015
Stichting Groenfonds (1,2%)	101.204	1.047	84	178	953
Stichting Nieuw Land (100%)	4.400	2.563	0	235	2.328
Totaal	105.604	3.610	84	413	3.281

(bedragen x €1.000)

Er hebben in 2015 geen betalingen plaatsgevonden inzake borg- en garantiestelling.

Stichting Groenfonds

De provincie Flevoland staat borg voor 1,2% van de geldleningen aangegaan door de Stichting Groenfonds ten behoeve van de uitvoering van het natuurbeleid.

Erfgoedcentrum Nieuw Land

Een garantstelling van € 4,4 mln. is in 2001 verstrekt voor een in 2002 afgesloten lening voor investeringen ter verbetering van het museum.

E. Overige meerjarige financiële rechten en verplichtingen

Jaarlijks worden interne controles uitgevoerd op de financiële rechtmatigheid van inkopen en aanbestedingen. In 2015 is een afwijking geconstateerd als gevolg van een verlenging van een opdracht uit voorgaande jaren. Deze afwijking is niet groter dan 0,08 % van ons balanstotaal (afgerond € 255 mln.) en daarmee ruim binnen de controletolerantie die Provinciale Staten heeft opgelegd/vastgesteld.

Onderstaand overzicht geeft inzicht in de afwijking voor 2015.

Tabel Afwijkingen financiële rechtmatigheid inkopen en aanbestedingen in euro's

	Afwijking 2015
Totaal	199.000

Kredietfaciliteit

De provincie Flevoland heeft een kredietfaciliteit bij de Bank Nederlandse Gemeenten voor een bedrag van € 4.537.802.

V

Bijlagen

Behorend bij de jaarrekening:

1. Toelichting reserves en voorzieningen
2. Incidentele lasten en baten
3. Single information single audit (SISA)

Overig:

4. Controleverklaring

1. Toelichting reserves en voorzieningen

Eens in de 4 jaar wordt een nota reserves en voorzieningen uitgebracht waarin het beleid wordt uiteengezet. In december 2015 is de nota Reserves en Voorzieningen 2015-2019 vastgesteld. Hieronder worden in het kort de in de nota opgenomen toelichtingen bij de bestaande reserves en voorzieningen vermeld. Voor alle bestemmingsreserves geldt dat het saldo van de reserve beschikbaar is voor de in de reserve benoemde bestedingsdoelen. Voor de bestemmingsreserves Personele frictiekosten (B003), Grootschalige kunstprojecten (B006), Strategische projecten (B009), Zuiderzeelijngelden (B016), Investeringsimpuls Flevoland Almere (B024) en Almere 2.0 (B035) zijn de oormerken nog nader gespecificeerd in de opgenomen overzichten.

Reserves

Algemene reserve (NR: A001)

De algemene reserve is noodzakelijk om te voorkomen dat bij incidentele tegenvallers ombuigingen op het bestaande beleid nodig zijn. Ook kan de reserve worden benut voor incidentele uitgaven waarvoor geen andere dekking beschikbaar is. Deze reserve wordt gevoed uit rekeningoverschotten waaraan geen bestemming is gegeven en incidentele meevallers.

Voor de algemene reserve is een ondergrens vastgesteld. Deze bedraagt 5% van de begrotingsomvang voor bestemming; met de begrotingsomvang wordt bedoeld het totaal van de geraamde c.q. verantwoorde lasten in het jaar waarop de bandbreedte van toepassing is.

Voor de algemene reserve bestaat geen bestedingsplan. Alle oormerken in de algemene reserve zijn in 2015 overgeheveld naar de Reserve strategische projecten, waardoor de algemene reserve volledig als 'vrije' ruimte kan worden beschouwd voor de weerstandscapaciteit. De noodzakelijke minimumomvang van de algemene reserve wordt mede bepaald door het risicoprofiel van de provincie en de andere mogelijkheden die er zijn om eventuele tegenvallers op te vangen. Dit wordt jaarlijks in de paragraaf Weerstandvermogen en risicobeheersing in begroting en jaarstukken toegelicht.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
A001 Algemene reserve	20.743	9.250	-9.463	20.530

Bij

Terugstorting voorfinanciering bedrijfsvoering	1.000
Terugstorting fasering lasten provinciale verkiezingen	50
Storting vrijval uit de personele frictiereserve	8.200
	9.250

Af

Natura 2000	-204
Berechja	-300
Technocampus	-45
Duurzaam Door	-24
Bijdrage OVP	-26
Betere zorg mijn idee!	-17
Jeugdzorg	-1
Renovatie orgel Bethelkerk	-14
Regioplanproces Wind	-535
Rijksvastgoed Lelystad	-34
Interne beheersing	-205
CMS	-90
Financieel advies	-69
Inhuur tijdelijk personeel	-400
tbv reserve Flevokust	-1.000
tbv reserve Meerjarenaanpak bedrijfsvoering	-6.500
	-9.463

Personele frictiekosten (NR: B003)

Dit betreft een gedelegeerde reserve waarvoor wij verplichtingen aan mogen gaan, alvorens de begroting te wijzigen. De verplichting dient te passen binnen het bestedingskader. De reserve wordt ingezet voor:

- (tijdelijke) bovenformatieve formatieplaatsen;
- tijdelijke dubbeling van een functie (voor maximaal 3 maanden);
- personele knelpunten;
- vervanging bij langdurige ziekte (langer dan zes maanden);
- complexe personeelsdossiers en / of afvloeiingskosten;
- organisatieontwikkeling;
- kosten voortvloeiend uit reorganisatie bedrijfsvoering.

De onttrekkingen aan de reserve voor de hierboven beschreven doelen zijn deels voorzienbaar (financiële afwikkeling van genomen besluiten) en deels afhankelijk van nieuwe besluitvorming binnen de doelstelling van de reserve.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B003 Personele frictiekosten	9.088	900	-8.942	1.046

Bij

Reguliere storting

900

900**Af**

Frictiekosten 2105

-742

Storting vrijval uit de personele frictiereserve in de Algemene Reserve

-8.200

-8.942**Specifieke Oormerken**

Nog niet bestede middelen transitie

-422

Grootschalige kunstprojecten (NR: B006)

De reserve heeft de volgende doelen:

- Onderhoud en beheer van de 7 landschapskunstwerken;
- Realisatie van landschapskunstwerken;
- Toepassing 1% kunstregeling bij investeringen in infrastructuur, verbouwing, nieuwbouw of aankoop van provinciale gebouwen door de provincie die een bedrag van € 10 mln. te boven gaan.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B006 Grootschalige kunstprojecten	530	33	-50	513

Bij

Reguliere storting

33

Af

7e landschapskunstwerk

-50

Specifieke Oormerken

7e Landschapskunstwerk

-119

Monumentenzorg (NR: B008)

De reserve heeft tot doel om middelen beschikbaar te hebben om financiële bijdragen toe te kennen voor restauratie en onderhoud van rijks- en gemeentelijke monumenten, overeenkomstig het daarvoor vastgestelde beleid.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B008 Monumentenzorg	231	147	-196	182

Bij

Reguliere storting

147

Af

Renovatie van de oude bakkerij op Urk

-196

Strategische projecten (NR: B009)

De reserve is ingesteld om projecten te realiseren / stimuleren die van strategisch belang zijn voor de provincie en bijdragen aan de verdere ontwikkeling van de provincie. Het gaat daarbij om majeure projecten die naar hun omvang niet binnen de jaarlijks in de begroting beschikbare middelen kunnen worden opgevangen. Daarnaast is deze reserve in voorkomende gevallen gebruikt om geoordeelde middelen van het ene naar het andere jaar over te hevelen. Vanaf 2016 zal voor dergelijke overhevelingen een aparte reserve worden gehanteerd, de Reserve doorgeschoven activiteiten.

Voor een beroep op deze reserve zijn de volgende randvoorwaarden gesteld:

- het gaat om – veelal grootschalige – projecten met substantiële effecten, uitstraling en betekenis voor Flevoland
- op deze reserve wordt geen beroep gedaan op grond van het feit dat bestaande budgetten of andere reserves niet toereikend zijn;
- het gaat niet om onderwerpen die in de reguliere begroting thuishoren omdat zij met een zekere regelmaat voorkomen;
- het gaat om publieke zaken waarvan nadrukkelijk een multipliereffect mag worden verwacht.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B009 Strategische projecten	32.508	7.995	-5.974	34.529

Af

Omgevingsvisie	-126
Deltaprogramma	-20
Monitoring Natuur en Landschap	-5
Oostvaardersplassen	-47
Zonnepanelen	-21
Externe veiligheid & wind	-100
Kwaliteitsimpuls openbaar vervoer	-18
Regiefunctie van de ontsluiting luchthaven – A6.	-11
Investerings infrastructuur	-186
Snel internet in Noordelijk Flevoland.	-50
Herstructureringsprogramma bedrijventerreinen.	-1.161
'Onderwijs Composieten' en "College4Leadership-leren'	-86
FLOO regeling	-100
Technocampus Lelystad Airport	-155
Service Centrum Flevolandse Bibliotheken	-70
Renovatie van de oude bakkerij op Urk	-64
Proceskosten en transitie Nieuw Land Erfgoedcentrum	-64
Markerwadden	-400
Rijksvastgoed Lelystad	-11
Nadelig saldo zomernota 2015	-157
Cofinanciering POP3 2014 in de reserve POP3	-430
Verschuiving middelen naar de reserve Beheer en ontwikkeling Natuur	-1.999
Bijdrage stelpost nieuw beleid	-594
Correctie op aframingen	-100
	-5.974

Specificatie oormerken reserve strategische projecten

Specifieke Oormerken

Herstructureringsprogramma bedrijventerreinen.	-2.053
Fonds landelijk gebied	-1.200
Technocampus	-325
Terugstorting Omgevingsplan Flevoland	1.670
Geraamde toekomstige stortingen tot 2020	16.951
Hoger onderwijs	-177
Businesscase WSF	-50
Achtervang terugbetaalverplichting Lening De-on (20 jaar / 2014)	-6.495
kredietfaciliteit MKB doorstartfonds Flevoland'	-500
Economie en voorzieningen	-2.224
Hoornse Hop	-1.000
Batavialand	-900
Bereikbaarheid Luchthaven (MOBLA)	-1.500
Palenscherp Urk	-250
Kapitaallasten Fysieke werkplaats Floriade Werkt (na 2018)	-700
Markerwadden	-2.100
fietspad Grote Trap	-2.400
Kwaliteitsimpuls OV	-382
Rijksvastgoed Lelystad	-161
Informatietechnologie	-400
Regiefunctie van de ontsluiting luchthaven – A6.	-239

Specifieke Oormerken

RVO verplichtingen	-1.684
Statengriffie	-400
Omgevingsvisie	-874
Verbreding sluizen Kornwerderzand	-500
Verbeteren aansluiting arbeidsmarkt op vraag bedrijfsleven	-1.500
Stimuleren innovatie en productketens	-1.500
Strategische gebieden en impulsen toerisme en recreatie	-250
Ondersteuning MKB	-500
Hernieuwbare energie	-500
Leefbaarheid landelijk gebied	-1.800
Haalbaarheidsonderzoeken mobiliteit	-200
Verkeersmanagement en bereikbaarheid Oostrand	-500
Realiseren sluitend fietspadennetwerk	-2.000
Toeristisch recreatieve benutting Flevolandse monumenten	-150
Economische clusters	-2.000
Nationaal Park Oostvaardersplassen	-750
100 jaar Zuiderzeewet	-100
Fonds visserij	-250
Verkeersveiligheid	-100
Infraprojecten	-680
Regiegroep techniek + geb.promotie	-275
ICT	-448
Finan.adviezen en interne beheersing	-150
Totaal oormerken	-21.223

Sportaccommodaties/grootschalige sportevenementen (NR: B011)

De reserve ondersteunt de uitvoering van het sportbeleid door bijdragen te verstrekken aan:

- de stimulering van een voor Flevoland toereikend sportvoorzieningenniveau;
- subsidie voor sportaccommodaties met een provinciale of landelijke betekenis;
- grote sportevenementen.

De bestedingsdoelen van de reserve zijn opgenomen in de Sportnota 2013-2016. De uitvoering van de sportnota is opgedragen aan Gedeputeerde Staten. Aanvragen worden getoetst aan de Sportnota.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B011 Sportaccommodaties c.a.	395	0	0	395

Bij

0

Af

0

Zuiderzeelijngelden (NR: B016)

Het doel van de reserve is de realisatie van projecten tot verbetering en versterking van de bereikbaarheid en economische ontwikkeling van Flevoland, die kunnen worden gezien als compensatie voor het niet doorgaan van de Zuiderzeelijn. De reserve blijft in stand tot de daarmee te realiseren projecten zijn afgerond; daarna kan de reserve worden opgeheven (indicatie 2020).

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B016 Zuiderzeelijngelden	23.076	2.577	-12.971	12.682

Bij

Reguliere storting 2.577

Af

Bijdrage diverse projecten ZZL -7.899
 Overheveling Flevokust -5.000
 Bijdrage Larserweg -72
-12.971

Oormerken

Erfgoedpark Batavialand -1.950
 Luchtverkeersleiding en baanverlenging -550
 Ontsluiting luchthaven -398
-2.898

Technische bijstand Europa (NR: B017)

Voor de uitvoeringskosten van de Europese programma's zijn, onder de noemer technische bijstand, middelen beschikbaar gesteld. Het betreft hier salariskosten (inclusief overhead), accountantskosten en overige (declarabele) kosten. Deze uitvoeringskosten hebben geen gelijkmatig verloop. Met deze egaliseringsreserve kunnen de schommelingen in de kosten van Technische Bijstand in een verantwoordingsjaar worden opgevangen.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B017 Technische bijstand Europa	944	13	-57	900

Bij

Bijdragen van derden aan technische bijstand 13

Af

Technische bijstand 2015 -57

Jeugdzorg (NR: B020)

Vanaf 2015 is de jeugdzorg overgedragen aan de gemeenten. De reserve wordt mogelijk nog ingezet voor financiële ondersteuning aan de gemeenten, afhankelijk van de ontwikkelingen in de transitiefase van de jeugdzorg. Bij de behandeling van de Perspectiefnota 2015-2019 (1 juli 2015) hebben Provinciale Staten uitgesproken dat de financiële middelen in de reserve tenminste tot behandeling van de Jaarrekening 2015 (voorjaar 2016) beschikbaar dienen te blijven voor de transitie Jeugdzorg.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B020 Egaliseringsreserve jeugdzorg	2.459	0	0	2.459

Bij

0

Af

0

Cofinanciering EU-projecten 2007-2013 (NR: B022)

Het doel van de reserve is om de provinciale cofinanciering voor de projecten uit het Europese programma 2007-2013 gelijkmatig ten laste van de begroting te laten komen. De reserve wordt primair ingezet voor de cofinanciering van projecten in het kader van het Europese programma 2007-2013. Daarnaast worden eventuele oninbare terugvorderingen van subsidies uit de reserve gedekt en vervult de reserve een rol bij het afdekken van het risico dat de Europese commissie de gedeclareerde programmakosten niet volledig vergoedt.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B022 Cofinanciering EU-projecten 07-13	4.833	0	-2.195	2.638

Bij**0****Af**

Kansen voor Flevoland 2007-2013 projecten	-297
TMI-Regeling 2008-2013 projecten	-593
INTERREG IV projecten	-5
Overheveling naar Flevokust	-1.300
	-2.195

Investeringsimpuls Flevoland-Almere (NR: B024)

De provincie wil met het IFA in de periode 2007-2020 het volgende realiseren:

- Krachtige impulsen voor de ontwikkeling van een uniek stedelijk klimaat in Almere en het versterken van de economische positie van Almere binnen de Noordvleugel van de Randstad.
- Impulsen voor ideeën, ondernemingen en mensen, waardoor Almere duurzaam aantrekkelijk blijft en waarbij het gaat om investeringen in de sociale, culturele en economische infrastructuur.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B024 Investeringsimpuls Flevoland Almere	19.965	5.336	-11.682	13.619

Bij

Reguliere storting	5.336

Af

Bestedingen IFA	-1.682
Overheveling naar reserve Almere 2.0	-10.000
	-11.682

Oormerken

Stichting Thuishaven, achtergestelde lening Reedewaard	1.950

Procesgelden gebiedsontwikkeling (NR: B025)

Voor de uitvoering van de speerpunten is externe deskundigheid nodig, die kan wisselen afhankelijk van de fase waarin het speerpunt zich bevindt. Voor elk speerpunt wordt een bestuursopdracht door Provinciale Staten vastgesteld, waarbij een inzicht wordt gegeven in de uitgaven die voor de speerpunten zullen worden gedaan. Vanwege het ongelijkmatig verloop van de uitgaven is deze reserve ingesteld; hierdoor wordt het jaarlijks beslag op de begroting geëgaliseerd.

Jaarlijks wordt een bedrag aan de reserve toegevoegd waaruit de proceskosten worden betaald. Niet bestede middelen worden via de reserve meegenomen naar het volgende jaar. Indien in een jaar extra middelen nodig zijn worden deze in eerste instantie uit deze reserve onttrokken.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B025 Procesgelden gebiedsontwikkeling	802	1.371	-1.164	1.009

Bij

Reguliere storting 1.371

Af

Procesgelden omgevingsbeleid	-100
Procesgelden Markermeer / IJmeer	-66
Procesgelden Noordelijk Flevoland	-50
Procesgelden Maritieme servicehaven NF	-25
Procesgelden Amsterdam Lelystad Airport	-88
Terugstorting naar reserve Strategische projecten	-835
	-1.164

Infrafonds (NR: B026)

Het doel van het Infrafonds is om, op basis van de gestelde doelstellingen van Provinciale Staten in de nota Mobiliteit Flevoland, de bereikbaarheid en verkeersveiligheid van de provincie Flevoland op lange termijn te waarborgen en te verbeteren. De primaire functie van het Infrafonds is sparen. De reserve wordt gevoed uit de opbrengst van een vastgesteld aantal opcenten op de motorrijtuigenbelasting. Dit aantal bedraagt met ingang van 1 april 2010 6 opcenten.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B026 Infrafonds	9.933	3.543	-2.320	11.156

Bij

Reguliere storting 3.543

Af

Voorverkenningen	-107
Investerings in wegen	-950
Natuurvriendelijke oevers	-326
Nettering BDU	-936
	-2.320

p-MJP/POP (NR: B027)

De reserve is ingesteld om in enig jaar niet bestede cofinancieringsmiddelen voor het p-MJP 2007-2013 en POP3 beschikbaar te houden voor latere jaren. De provinciale cofinanciering voor het p-MJP is gelijkmatig beschikbaar over de jaren 2007-2013 en voor het POP3 over de jaren 2014-2020. De feitelijke inzet hiervan wisselt echter van jaar tot jaar. Om die reden is deze egalisatiereserve ingesteld.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B027 p-MJP/POP	8.659	1.010	-1.297	8.372

Bij

Provinciale cofinanciering POP	430
Provinciale cofinanciering POP, bijdrage uit 2014	430
Decentralisatieuitkering Provinciefonds voor DLG-decentralisatie	150
	1.010

Af

Uitvoeringskosten	-100
Programmalasten p-MJP projecten 2015	-1.197
	-1.297

GO-gelden (NR: B028)

De reserve is ingesteld om in enig jaar niet bestede GO-gelden beschikbaar te houden voor latere jaren zodat de afspraken uit de cao kunnen worden gerealiseerd.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B028 GO-gelden	17	0	0	17

Bij 0

Af 0

Bodem (NR: B029)

Het doel van de reserve is de realisatie van projecten in het kader van het meerjarenprogramma Bodem. Het betreft bodemsaneringen en projecten in het kader van het programma duurzaam gebruik van de ondergrond. Dit ter uitvoering van het met het Rijk afgesloten Convenant Bodemontwikkelingsbeleid en Aanpak Speedlocaties. In 2015 is een vervolgconvenant Bodem en ondergrond 2016-2020 afgesloten. De voeding vindt plaats uit nog niet bestede van het Rijk (te) ontvangen (decentralisatie-)uitkeringen.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B029 Bodem	3.349	1.470	0	4.819

Bij
Onderuitputting middelen Bodem 1.470

Af 0

Egalisatiereserve gladheidbestrijding (NR: B030)

Het doel van deze egalisatiereserve is om voor de korte en langere termijn een flexibelere buffer te creëren om de sterk wisselende inzet (en kosten) ten behoeve van de gladheidbestrijding op te vangen, zonder dat in het reguliere onderhoudsprogramma moet worden ingegrepen.

De egalisatiereserve is bij de instelling eenmalig gevoed met € 325.000 uit het rekeningresultaat 2011.

Vervolgens vindt voeding plaats uit batige saldi op de begrotingspost gladheidbestrijding in de jaren dat er lage kosten worden gemaakt. Het maximale saldo is € 500.000.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B030 Egalisatie gladheidsbestrijding	500	0	-427	73

Bij 0

Af
Gladheidsbestrijding 2015 -427

Cofinanciering EU-projecten 2014-2020 (NR: B031)

Het doel van de reserve is om de provinciale cofinanciering voor de projecten uit het Europese programma 2014-2020 gelijkmatig ten laste van de begroting te laten komen.

De reserve wordt primair ingezet voor de cofinanciering van projecten in het kader van het Europese programma 2014-2020. Daarnaast worden eventuele oninbare vorderingen uit de reserve gedekt en vervult de reserve een rol bij het afdekken van het risico dat de Europese commissie de gedeclareerde programmakosten niet volledig vergoedt.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B031 Cofinanciering EU-projecten 14-20	1.693	900	-449	2.144

Bij

Reguliere storting 900

Af

TMI-Regeling 2014-2020 projecten -338
 INTERREG V projecten -111
-449

Nieuwe Natuur (NR: B032)

De in de reserve beschikbare middelen alsmede de in het kader van het voormalig OostvaardersWold verkregen grondposities worden ingezet voor de realisatie van het programma Nieuwe Natuur en de afwikkeling van het voormalig OostvaardersWold. Om het inzicht te verbeteren in de nog beschikbare middelen voor het programma is hiervoor een aparte reserve ingesteld.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B032 Nieuwe natuur	7.501	888	0	8.389

Bij

Pachtopbrengsten 318
 Verkoopopbrengst gronden 570
888

Af

0

Egalisatiereserve activering vervangingsinvesteringen (NR: B033)

Deze egalisatiereserve is bedoeld om de lasten van het infrabeheer in latere jaren te kunnen dekken. Op basis van de Koepelnota integraal infra beheer is een totaal dekkingsarrangement gemaakt voor de kosten van infrabeheer (jaarlijks onderhoud, niet jaarlijks onderhoud en vervangingsinvesteringen) voor de komende jaren. Daarbij worden de vervangingsinvesteringen geactiveerd, waarbij de kapitaallasten ('de stille lasten') worden gedekt uit het beschikbare budget voor de stille lasten (€ 4,5 mln. per jaar vanaf 2014). Dit betekent dat er in de eerste jaren ruimte binnen het stille lasten budget ontstaat, die in latere jaren nodig is om de oplopende kapitaallasten te dekken.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B033 Egalisatiereserve Activering VVI	2.097	3.110	0	5.207

Bij

Reguliere storting 3.110

Af

0

Flevokust (NR: B034)

Met het genomen investeringsbesluit Flevokust is besloten om de middelen die binnen de reserve vervangende projecten Zuiderzeelijn gereserveerd waren voor de ontwikkeling van de buitendijkse haven, in 2015 over te hevelen naar de nieuw ingestelde reserve Flevokust.

De exploitatieberekening die ten grondslag ligt aan het genomen Investeringsbesluit laat een onrendabele top zien. De met het project gemoeide kosten zijn hoger dan de te verwachten opbrengsten. De reserve dient ter dekking van deze onrendabele top, zodat het geen (aanvullend) beslag op de algemene middelen legt. De werkelijke omvang van de onrendabele top zal mede afhankelijk zijn van de uitkomsten van de aanbesteding alsmede te sluiten contracten voor de exploitatie.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B034 Flevokust	0	7.300	0	7.300

Bij

Reguliere storting

7.300

Af

0

Almere 2.0 (NR: B035)

Het doel van de reserve is om de voor het Fonds Verstedelijking Almere beschikbare provinciale bijdrage beschikbaar te houden totdat deze op basis van gehonoreerde projecten tot besteding komt. Tevens worden de middelen hiermee gescheiden van de afronding van het lopende IFA-programma zodat de omvang van de beschikbare middelen transparant blijft. Bestedingen ten laste van de reserve Almere 2.0 zullen plaatsvinden op basis van een door Provinciale Staten vastgesteld jaarprogramma Fonds Verstedelijking Almere (incl. eventuele tussentijds vastgestelde wijzigingen).

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B035 Almere 2.0	0	10.000	0	10.000

Bij

Overheveling vanuit het investeringsfonds Almere

10.000

Af

0

Oormerken

Economische making of Floriade

10.000

Egalisatiereserve jaarlijks onderhoud infrastructuur (NR: B036)

Door deze egalisatiereserve kunnen overlopende activiteiten in het daaropvolgende jaar worden gedekt. Na afloop van de vierjaarlijkse periode valt het restant van de egalisatiereserve volledig vrij ten gunste van de algemene middelen.

De voeding vindt plaats uit het batige saldo op de begrotingspost Jaarlijks onderhoud in de jaren dat er minder kosten worden gemaakt.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B036 Egalisatiereserve jaarlijks onderhoud Infrastructuur	0	163	0	163

Bij

Niet benutte middelen jaarlijks onderhoud.

163

Af

0

Mobiliteit (NR: B037)

De reserve wordt ingezet ter dekking van de kosten voor openbaar vervoer, verkeers- en mobiliteitsmanagement, verkeersveiligheid en infrastructurele projecten. De primaire functie van de reserve is om schommelingen in de inzet van deze middelen te egaliseren en de middelen vanuit de decentralisatie uitkering voor Verkeer & Vervoer beschikbaar te houden. Het instellen van de reserve draagt bij aan het uitvoeren van het coalitieakkoord 2015-2019 dat stelt dat de huidige budgetten voor openbaar vervoer en infrastructuur in stand worden gehouden, ook als de Brede Doeluitkering Verkeer & Vervoer (BDU) is overgeheveld naar het Provinciefonds.

De bestedingsdoelen zijn identiek aan de bestedingsdoelen van de oude BDU-bestedingen en zijn opgenomen in het p-MIRT. Daarin wordt inzicht gegeven in de specifieke bestedingsdoelen van de middelen.

Specificatie ultimo 2015

Deze reserve wordt per 2016 in gebruik genomen.

Beheer en ontwikkeling natuur (NR: B038)

Het doel van de reserve is de realisatie van projecten en het uitvoeren van beheermaatregelen in het kader van de decentralisatie van het Natuurbeleid. De voeding vindt plaats uit niet bestede van het Rijk (te) ontvangen (decentralisatie-)uitkeringen. Tevens zijn bij het instellen van deze reserve de geoormerkte middelen uit de reserve Strategische projecten voor dit doel toegevoegd. De reserve zorgt ervoor dat de verschillen in kasuitgaven tussen de jaren worden geëgaliseerd.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B038 Beheer en ontwikkeling natuur	0	2.106	0	2.106

Bij

Niet benutte middelen natuurbeheer	107
Overheveling uit de reserve Strategische projecten	1.999
	2.106

Meerjarenaanpak bedrijfsvoering (NR: B039)

De reserve wordt ingezet voor kosten die gemaakt worden voor de meerjarenaanpak bedrijfsvoering. Bij de instelling van de reserve is deze eenmalig € 6,5 mln. gevoed vanuit de Algemene reserve. Jaarlijks zullen de eventuele overschotten op eenmalige ict-middelen worden toegevoegd aan de reserve.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
B039 Meerjarenaanpak bedrijfsvoering	0	6.500	-46	6.454

Bij

Middelen meerjarenaanpak bedrijfsvoering	6.500

Af

Uitgaven meerjarenaanpak bedrijfsvoering 2015	-46

Doorgeschoven activiteiten (NR: B040)

Doel van deze reserve is het overhevelen van niet bestede budgetten voor specifieke activiteiten die over de jaargrens heen schuiven. Het gaat daarbij uitsluitend om doorgeschoven middelen voor activiteiten waarvoor geen specifieke bestemmingsreserves zijn ingesteld. Deze middelen zijn uitsluitend gedurende het volgende

begrotingsjaar binnen de reserve beschikbaar en vallen vrij in het rekeningresultaat indien besteding niet heeft plaatsgevonden..

Tot en met 2015 werd voor dergelijke overhevelingen gebruik gemaakt van de Reserve strategische projecten.

Voor meer transparantie en een betere beheersbaarheid is voor de instelling van een aparte reserve gekozen.

Specificatie ultimo 2015

Deze reserve wordt per 2016 in gebruik genomen.

Voorzieningen

Grondwaterbeheer (NR: V005)

De voorziening is bestemd voor het egaliseren van jaarlijkse verschillen tussen uitgaven wegens grondwaterbeheer (inclusief schadevergoedingen) en inkomsten uit de grondwaterheffing. De bestedingsdoelen van de grondwaterheffing vloeien voort uit de Waterwet (voorheen de Grondwaterwet), artikel 7.7. De doelen zijn maatregelen om nadelige effecten van grondwateronttrekkingen te compenseren, onderzoeken ten behoeve van het grondwaterbeleid, het grondwaterregister en schade in verband met onttrekkingen. Ook het met deze taken belaste personeel kan betaald worden uit de grondwaterheffing. Besteding aan andere doelen is niet toegestaan.

De voorziening wordt gevoed uit de opbrengsten van de grondwaterheffing, voor zover die niet in het jaar van ontvangst zijn besteed.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V005 Grondwaterbeheer	711	37	0	748
Bij: reguliere storting		37		
Af			0	

Niet-jaarlijks onderhoud Provinciehuis (NR: V011)

De voorziening is bedoeld om het Provinciehuis inclusief de daarin aanwezige installaties in de huidige vorm voor een lange periode in stand te houden; dit gebeurt op basis van een opgesteld meerjarenonderhoudsplan, waarin voor een langere periode (max. 40 jaar) een doorkijk wordt gegeven in de benodigde financiële middelen.

Om de vier jaar wordt een meerjarenonderhoudsplan door Provinciale Staten vastgesteld. Het huidige plan dat op 16 oktober 2013 door Provinciale Staten is vastgesteld betreft de periode 2014-2017. In het plan is inzichtelijk gemaakt op welke onderdelen voor het niet-jaarlijks onderhoud in die periode kosten zullen worden gemaakt.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V011 NJO provinciehuis	1.461	350	-109	1.702
Bij: reguliere storting		350		
Af: Niet jaarlijks onderhoud provinciehuis cf onderhoudsplan			-109	

Niet-jaarlijks onderhoud wegen (NR: V013)

Deze voorziening is met de voorziening Niet-jaarlijks onderhoud vaarwegen (NR: V014) in 2015 samengevoegd tot de nieuwe voorziening Niet-jaarlijks onderhoud Infrastructuur (NR: V042).

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V013 NJO Wegen	8.747	0	-8.747	0
Bij: reguliere storting		0		
Af: Overheveling middelen naar voorziening NJO infrastructuur			-8.747	

Niet-jaarlijks onderhoud vaarwegen (NR: V014)

Deze voorziening is met de voorziening Niet-jaarlijks onderhoud wegen (NR: V013) in 2015 samengevoegd tot de nieuwe voorziening Niet-jaarlijks onderhoud Infrastructuur (NR: V042).

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V014 NJO vaarwegen	2.099	0	-2.099	0
Bij: reguliere storting		0		
Af: Overheveling middelen naar voorziening NJO infrastructuur			-2.099	

Pensioenen (oud) leden GS (NR: V015)

Uit de voorziening worden de pensioen aanspraken van voormalige gedeputeerden betaald. De hoogte van deze voorziening wordt vastgesteld door een externe partner, Loyalis Maatwerk Administraties. Hiervoor worden de volgende recente actuariële grondslagen gehanteerd:

- Ervaringscijfers sterftekansen ABP, inclusief kostenopslag ($\pm 1,25\%$);
- Rekenrente van DNB per 31 december 2015, bij deze rekenrente is rekening gehouden met het aangepaste beleid DNB (juli 2015);
- Overlevingskansen: prognosetafels ABP met CBS 2014;
- Pensioenrichtleeftijd 67 jaar;
- Contante waarde voor het nabestaandenpensioen.

Daarnaast worden de berekeningen aangepast op basis van informatie over neveninkomsten van de betreffende pensioengerechtigden.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V015 Pensioenen (oud) leden GS	6.815	499	-106	7.208
Bij: reguliere storting		499		
Bij: onttrekkingen			-106	

Oninbare vorderingen (NR: V035)

Deze voorziening is bedoeld voor vorderingen op debiteuren waarvan de inbaarheid per balansdatum zeer onzeker is. Het bedrag in de voorziening is volledig gebaseerd op specifieke vorderingen. Onttrekkingen aan de voorziening vinden plaats op het moment waarop definitief tot oninbaarheid wordt besloten.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V035 Oninbare vorderingen	105	0	-98	7
Bij		0		
Af: Bijstelling o.b.v. actuele inzichten m.b.t. oninbaarheid			-98	

Verkoop aandelen NUON/Essent (NR: V036)

In de verkooptransactie aandelen Essent/Nuon is een aantal garanties en een vrijwaring opgenomen van de voormalige publieke aandeelhouders aan de nieuwe aandeelhouders. Het totale bedrag aan aansprakelijkheid voor de provincie Flevoland bedraagt € 379.000 en is onder de naam Escrow niet aan de aandeelhouders uitgekeerd, maar op een geblokkeerde rekening geplaatst. De maximale duur van de aansprakelijkheid bedraagt 5 jaar.

De voorziening is bedoeld ter dekking van het risico dat de vordering die bestaat op de Escrow niet tot uitkering komt. Conform advies van de Commissie BBV en accountant is deze voorziening opgenomen tegenover de vordering op de Escrow.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V036 Verkoop aandelen NUON/Essent	104	0	-71	34
Bij		0		
Af: Escrows agio AGV 2e vrijval			-71	

Oninbare leningen (NR: V037)

Deze voorziening is bedoeld voor afdekking van de risico's van oninbaarheid van een tweetal verstrekte leningen. De verstrekte lening aan de Federatie Windvereniging Flevoland (€ 0,25 mln.) is in 2015 geheel afgewikkeld. Een deel van de lening is afgelost en het restant is ten laste gebracht van de voorziening oninbare leningen.

In het verleden is een lening verstrekt aan de Stichting IJsselmeerziekenhuizen. De solvabiliteitsratio's van de stichting (jaarrekening 2014) waren dusdanig dat de derde tranche van de lening niet is afgelost. Hiervoor is de voorziening Oninbare leningen aangewend. Hiermee is de voorziening eind 2015 nihil.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V037 Oninbare leningen	916	0	-916	0
Bij		0		
Af			-916	

Reorganisatie bedrijfsvoering (NR: V039)

De ambities ten aanzien van de bedrijfsvoering zijn verwoord in een visiedocument. Met dit document als uitgangspunt is een businesscase opgesteld. Aan de hand van deze businesscase is een halvering van het aantal ondersteunende afdelingen naar 3 afdelingen en een inkrimping van de formatie met 26 fte's gerealiseerd. Dit leidt er toe dat er vanaf 2017 een structurele besparing van € 2,6 mln. is bereikt. Om dat op een zorgvuldige manier te doen, zullen incidentele proces- en frictiekosten moeten worden gemaakt. Daarvoor is deze voorziening gevormd.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V039 Reorganisatie bedrijfsvoering	1.495	106	-184	1.417
Bij		106		
Af:			-184	

Gronden OostvaardersWold/Nieuwe Natuur (NR: V040)

De voorziening is gevormd om het risico af te dekken dat de geactiveerde gronden OostvaardersWold met verlies (verkoopprijs lager dan de boekwaarde) worden afgestoten. De voorziening is gevoerd met een eenmalige dotatie van € 1,2 mln. Dit bedrag was gebaseerd op een ingeschat risico van waardevermindering van maximaal 25% op de boekwaarde van de geactiveerde gronden (€ 4,8 mln.) per 31 december 2012. Op basis van huidige verwachting is geen aanvullende voorziening noodzakelijk.

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V040 Gronden OVW Nieuwe Natuur	1.102	0	0	1.102
Bij		0		
Af			0	

Niet-jaarlijks onderhoud infrastructuur (NR: V042)

De voorziening is ontstaan door de voorzieningen niet jaarlijks onderhoud wegen en niet jaarlijks onderhoud vaarwegen samen te voegen. De voorziening is bedoeld om het provinciaal wegen- en vaarwegennet voor een lange periode in stand te houden; daarvoor is periodiek groot onderhoud nodig. Op basis van inspecties en rekening houdend met de aspecten bereikbaarheid, verkeersveiligheid en staat van onderhoud worden meerjaren onderhoudsprogramma's opgesteld. Op basis hiervan wordt de jaarlijkse dotatie en onttrekking bepaald. De meerjaren onderhoudsprogramma's worden één maal per vijf jaar aangeboden aan Provinciale Staten. De uitwerking vindt plaats in het jaarlijks op te stellen Meerjarenprogramma Beheer en Vervanging Infrastructuur (MBVI).

Specificatie ultimo 2015

Bedragen x € 1.000	1/1	Bij	Af	31/12
V042 NJO infrastructuur	0	20.057	-5.856	14.201
Bij:				
reguliere storting		9.211		
Overheveling middelen voorziening NJO vaarwegen		8.747		
Overheveling middelen voorziening NJO wegen		2.099		
Af: Niet jaarlijks onderhoud wegen cf onderhoudsplan			-5.856	

2. Incidentele lasten en baten

budgetten		lasten	baten
1 Ruimte			
1.2 Water			
11	Waterkwaliteit	34	-16
19	Grondwaterbeleid en drinkwater	32	0
98	Afwikkelingsverschillen	-29	0
1.3 Natuur, duurzaamheid en milieu			
18	PUL	7	0
23	Klassieke milieutaken	116	-109
24	Bodem	202	-243
25	Nazorg Friese pad	0	-70
38	Nationaal Park Oostvaardersplassen	73	0
98	Afwikkelingsverschillen	-191	10
1.4 Ruimtelijk beleid			
12	Beleidsontwikkeling en -beïnvloeding	12	0
13	ISV-bijdragen gemeenten	64	0
15	Windenergiebeleid	0	-160
98	Afwikkelingsverschillen	-24	0
Totaal 1 Ruimte		295	-588
2 Bereikbaarheid			
2.1 Openbaar vervoer			
98	Afwikkelingsverschillen	-16	-2
2.2 Mobiliteit			
14	Voorverkenningen infrafonds	119	0
15	Bijdr.reserves in provinciale proj.	1.208	0
98	Afwikkelingsverschillen	-43	0
2.3 Instandhouding en realisatie infrastructuur			
98	Afwikkelingsverschillen	2	-22
Totaal 2 Bereikbaarheid		1.271	-24
3 Economie			
3.1 Economische structuurversterking			
26	Herstructurering bedrijventerreinen	1.161	0
30	Onderwijsontw. Lelystad (Roy Heiner)	87	0
37	Bijdrage Berechja	300	0
98	Afwikkelingsverschillen	-20	0
3.2 Ontwikkeling en innovatie			
15	TB Interreg IV	0	-2
16	TB PB West Regio	0	-1.511
18	Projecten Innovatie	343	0
21	OP West 2007-2013	1.606	-1.040
22	Interreg IV	6	-14
24	Technisch Bijstand OP West Flevoland	151	0
25	OP West 2014-2020	338	0
26	Interreg V	111	0
98	Afwikkelingsverschillen	-5	0
Totaal 3 Economie		4.078	-2.567

(Bedragen x € 1.000)

budgetten		lasten	baten
4 Samenleving			
4.1 Zorg en sport			
98	Afwikkelingsverschillen	-6	0
4.2 Jeugdzorg			
98	Afwikkelingsverschillen	-42	0
4.3 Cultuur			
17	Speerpuntlandschapskunst	79	0
22	Restauratie oude bakkerij Urk	196	0
98	Afwikkelingsverschillen	-13	0
Totaal 4 Samenleving		215	0
5 Investeringsagenda			
5.1 Nieuwe Natuur			
11	Procesgelden Nieuwe Natuur	301	0
12	Bijdrage projecten Nieuwe Natuur	3.871	-3.871
13	Verrekening kosten boeren	83	0
5.2 Zuidelijk Flevland			
11	IFA	1.682	0
12	Procesgelden Almere 2.0	193	0
5.3 Noordelijk Flevoland			
11	Noordelijk Flevoland procesgelden	50	0
13	Noordelijk Flevoland	9.256	-1.357
15	Servicehaven NF	25	0
5.4 Markermeer/IJmeer			
11	IJmeer/Markermeer	466	0
5.5 Lelystad Airport / OMALA			
10	Luchthaven Lelystad	109	-21
12	OMALA	42	-17
5.6 Duurzame Energie- en ontwikkelingsmaatschappij Flevoland			
11	Proceskosten DE-on	535	0
5.7 EU Plattelandsontwikk. programma			
11	p-MJP Coördinatie	398	-6
12	Synergiegelden overige partijen	500	0
12	Verbetering infrastructuur (125)	-55	55
12	Versterken leefbaarheid platteland	-11	99
13	Versterken concurrentiekracht	-79	0
13	Verwerven nieuwe EHS	136	0
14	Uitvoeringsprogramma klimaat	-23	0
16	Basiszorg (321)	-69	69
16	Inrichten robuuste verbinding	-943	816
18	Landelijk erfgoed (323)	-104	135
19	Realiseren maatregelen soortenbeleid	-518	168
22	Leefomgeving (413)	-23	23
23	Samenwerking (421)	-52	45
24	Kosten lokale groepen (431)	-5	2
5.9 Midden-Flevoland			
11	Procesgelden Rijksvastgoed Lelystad	45	0
Totaal 5 Investeringsagenda		15.812	-3.860

(Bedragen x € 1.000)

budgetten		lasten	baten
6 Bestuur			
6.1 Samenw. & Bestuurlijke positionering			
19 Opleiding leden GS	12	0	
28 Verkiezingen	180	0	
98 Afwikkelingsverschillen	-41	0	
6.3 Algemene dekkingsmiddelen			
98 Afwikkelingsverschillen	176	-88	
6.5 Bedrijfsvoering			
07 Reorganisatie Bedrijfsvoering	106	0	
11 Wachtgeld oud personeel	227	0	
15 Stelpost informatie in beweging	875	0	
20 Meerjaren aanpak bedrijfsvoering	46	0	
98 Afwikkelingsverschillen	-1	0	
6.6 Reserves			
A001 Algemene reserve	9.250	-9.463	
B003 Personele frictiekosten	900	-8.942	
B006 Grootchalige kunstprojecten	33	-50	
B008 Monumentenzorg	147	-196	
B009 Strategische- en ontwikkelingsprojecten	7.995	-5.974	
B016 Vervangende projecten Zuiderzeelijn	2.578	-12.971	
B017 Technische bijstand Europa	13	-57	
B022 Cofinanciering EU-projecten 07-13	0	-2.195	
B024 Investeringsimpuls Flevoland Almere	5.336	-11.682	
B025 Procesgeldten gebiedsontwikkeling	1.372	-1.164	
B026 Infrafonds	3.543	-2.320	
B027 p-MJP/POP	1.010	-1.297	
B031 Cofinanciering EU-projecten 14-20	900	-449	
B032 Nieuwe Natuur	888	0	
B034 Flevokust	7.300	0	
B035 Almere 2.0	10.000	0	
B039 Meerjaren aanpak bedrijfsvoering	6.500	-46	
Totaal 6 Bestuur	59.343	-56.894	
Eindtotaal	81.013	-63.933	

(Bedragen x € 1.000)

3. Single information single audit (SISA)

Ministerie van Binnenlandse Zaken en
Koninkrijksrelaties

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2015 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking ssa - d.d. 11 januari 2016 DEFINITIEF								
I&M	E11	Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL) Subsidieregeling programmafinanciering lokale luchtkwaliteitsmaatregelen en Besluit milieusubsidies Provincies	Besteding (jaar T) door provincie ten laste van rijksmiddelen (exclusief besteding uit ontvangen rente opbrengsten)	Doorgeleide middelen door provincie naar medeoverheden (jaar T) ten laste van rijksmiddelen (exclusief besteding uit ontvangen rente opbrengsten)	Besteding (jaar T) ten laste van eigen bijdrage provincie zoals beschreven in artikel 9 lid 2 van de subsidieregeling NSL	Besteding (jaar T) ten laste van bijdragen door derden = contractpartners van provincie (niet rijk, provincie of medeoverheid)	Besteding (jaar T) ten laste van rentebaten provincie op door rijk verstrekte bijdrage NSL	Teruggeslort/verrekenend in (jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen door provincie
			Aard controle R Indicatornummer: E11 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E11 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E11 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E11 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E11 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E11 / 06
			€ 0	€ 0	€ 626	€ 0	€ 626	€ 0
			Eindverantwoording Ja/Nee	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) door provincie ten laste van rijksmiddelen (exclusief besteding uit ontvangen rente opbrengsten)	Cumulatieve doorgeleide middelen door provincie naar medeoverheden (t/m jaar T) ten laste van rijksmiddelen (exclusief besteding uit ontvangen rente opbrengsten)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van eigen middelen (provincie)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van bijdragen door derden = contractpartners van provincie (niet rijk, provincie of medeoverheid)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van rentebaten provincie op door rijk verstrekte bijdrage NSL
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 07	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 08	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 09	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 10	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 11	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 12
I&M	E27	Brede doeltuiking verkeer en vervoer Wet BDU Verkeer en Vervoer (art. 10) Provincies	Nee	€ 378.977	€ 876.290	€ 5.624	€ 13.322	€ 125.590
			Cumulatieve terugstorting (t/m jaar T) in verband met niet uitgevoerde maatregelen door provincie	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) ten laste van provinciale middelen (exclusief besteding uit ontvangen rente opbrengsten) door medeoverheden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) ten laste van eigen bijdrage medeoverheden zoals beschreven in artikel 9 lid 2 van de subsidieregeling NSL	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) ten laste van bijdragen door derden = contractpartners van medeoverheid (niet rijk, provincie of medeoverheid)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) ten laste van rentebaten medeoverheden op door provincie verstrekte bijdrage NSL	
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E11 / 13	Aard controle D1 Indicatornummer: E11 / 14	Aard controle D1 Indicatornummer: E11 / 15	Aard controle D1 Indicatornummer: E11 / 16	Aard controle D1 Indicatornummer: E11 / 17	
			€ 0	€ 586.367	€ 400	€ 60.000	€ 0	
			Eindsaldo/-reservering (jaar T-1)	Rentebaten (jaar T)	Ontvangen BDU-bijdrage I&M (jaar T)	Terugbetaling door derden vanuit BDU-bijdrage verstrekte middelen in (jaar T)	Besteding (jaar T)	Correctie over besteding (T-1)
EZ	F7	Subsidieregeling sterktes in de regio (Pieken in de delta) Subsidieregeling sterktes in de regio Gemeenten	Eindsaldo/-reservering (jaar T)					
			Aard controle R Indicatornummer: E27 / 01	Aard controle R Indicatornummer: E27 / 02	Aard controle R Indicatornummer: E27 / 03	Aard controle R Indicatornummer: E27 / 04	Aard controle R Indicatornummer: E27 / 05	Aard controle R Indicatornummer: E27 / 06
			€ 47.722.438	€ 0	€ 36.398.219	€ 30.220	€ 36.140.711	€ 3.312
			Eindsaldo/-reservering (jaar T)					
			Aard controle R Indicatornummer: E27 / 07					
VWS	H8	Doeluitkering jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg + Zorgkosten Jeugdzorg) Wet op de jeugdzorg (art. 37) en Regeling bekostiging jeugdzorg 2009 Provincies en stadsregio's (Wgr+)	€ 48.006.854					
			Individuele bestedingen (jaar T) die meer dan 20% van de totaal ontvangen BDU bedragen	Individuele bestedingen (jaar T) die meer dan 20% van de totaal ontvangen BDU bedragen				
			Omschrijving	Bedrag				
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: E27 / 08	Aard controle R Indicatornummer: E27 / 09				
			1. OV Stadsvervoer Almere	€ 9.247.309				
VWS	H8	Doeluitkering jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg + Zorgkosten Jeugdzorg) Wet op de jeugdzorg (art. 37) en Regeling bekostiging jeugdzorg 2009 Provincies en stadsregio's (Wgr+)	2. OV IJsselmond	€ 12.240.064				
			Hieronder per regel één (gebiedsgeslacht) beschikingsnummer en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie	Besteding (jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee	Cumulatieve bestedingen tot en met (jaar T)		
			Aard controle n.v.t. Indicatornummer: F7 / 01	Aard controle R Indicatornummer: F7 / 02	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: F7 / 03	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: F7 / 04		
			1. UPID0911529	€ 0	Ja	€ 1.352.577		
			2					
VWS	H8	Doeluitkering jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg + Zorgkosten Jeugdzorg) Wet op de jeugdzorg (art. 37) en Regeling bekostiging jeugdzorg 2009 Provincies en stadsregio's (Wgr+)	100					
			Aantal Onder toezichtstelling (OTS), (jaar T-1)	Aantal OTS (jaar T-1), overig	Aantal voorlopige voorgij (jaar T-1)	Aantal voorgij (jaar T-1)	Aantal jeugdclassering (jaar T-1)	Aantal samenloop (jaar T-1)
			Aard controle D1 Indicatornummer: H8 / 01	Aard controle D1 Indicatornummer: H8 / 02	Aard controle D1 Indicatornummer: H8 / 03	Aard controle D1 Indicatornummer: H8 / 04	Aard controle D1 Indicatornummer: H8 / 05	Aard controle D1 Indicatornummer: H8 / 06
			224	314	3	162	188	25
			Aantal Individuele Traject Begeleiding (jaar T-1) (ITB), harde kern	Aantal ITB (jaar T-1), Criem	Aantal scholing- en trainingsprogramma's (STP) (jaar T-1)	Besteding (jaar T) aan stichting die een bureau jeugdzorg in stand houdt -deelt justitietaken	Besteding (jaar T) aan stichting, die een bureau jeugdzorg in stand houdt -deelt taken bureau jeugdzorg en subsidie bureau jeugdzorg	Besteding (jaar T) aan zorgaanbod
VWS	H8	Doeluitkering jeugdzorg (Bureau Jeugdzorg + Zorgkosten Jeugdzorg) Wet op de jeugdzorg (art. 37) en Regeling bekostiging jeugdzorg 2009 Provincies en stadsregio's (Wgr+)	Aard controle D1 Indicatornummer: H8 / 07	Aard controle D1 Indicatornummer: H8 / 08	Aard controle D1 Indicatornummer: H8 / 09	Aard controle R Indicatornummer: H8 / 10	Aard controle R Indicatornummer: H8 / 11	Aard controle R Indicatornummer: H8 / 12
			126	36	0	€ 0	€ 0	€ 23.343
			Aantal aanmeldingen (jaar T-1) aan het LBIO door bureau jeugdzorg	Aantal afmeldingen (jaar T-1) aan het LBIO door bureau jeugdzorg	Omvang egaliseratierev jeugdzorg per 31 december (jaar T)	Eindverantwoording Ja/Nee		
			Aard controle D2 Indicatornummer: H8 / 13	Aard controle D2 Indicatornummer: H8 / 14	Aard controle R Indicatornummer: H8 / 15	Aard controle n.v.t. Indicatornummer: H8 / 16		
			300	276	€ 652.891	Ja		

4. Controleverklaring